

ИСЛОМ КАРИМОВ

16

ИСЛОМ КАРИМОВ

МАМЛАКАТНИ
МОДЕРНИЗАЦИЯ ҚИЛИШ
ВА ИҚТИСОДИЁТИМИЗНИ
БАРҚАРОР
РИВОЖЛАНТИРИШ ЙЎЛИДА

16

“ЎЗБЕКИСТОН”

66.3(5Ў)6
К25

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Каримов асарларининг 16-жилдидан давлатимиз раҳбарининг 2007 — 2008 йилларда республика Олий Мажлиси, Вазирлар Маҳкамаси, Халқ депутатлари вилоятлар кенгашлари йиғилишлари, турли халқаро анжуманлар, тантанали маросимларда сўзлаган нутқлари ва маърузалари ҳамда табриклари ўрин олган.

ISBN 978-9943-01-297-4

© «ЎЗБЕКИСТОН» НМИУ, 2008 й.

**ЎЗБЕКИСТОННИНГ
16 ЙИЛЛИК
МУСТАҚИЛ ТАРАҚҚИЁТ
ЙЎЛИ**

Муҳтарам дўстлар!

Шу кунларда халқимиз Ватанимиз мустақиллигининг 16 йиллик қутлуғ санасини кенг миқёсда нишонлаш учун катта ҳозирлик кўрмоқда. Барчамиз учун ҳақиқатан ҳам энг улуғ, энг азиз бўлган бу байрам арафасида ўтган давр мобайнида босиб ўтган мураккаб йўлимизга яна бир бор назар ташлаб, мустақил тараққиётимиз давомида амалга оширган ишларимиз, эришган натижаларимизни ҳолисона баҳолаш ва уларнинг моҳияти ва аҳамиятини кенг жамоатчилик, бутун халқимизнинг эътибори ва онгу шурига етказиш мақсадга мувофиқ, деб ўйлайман.

Албатта, юртимизда яшаётган ҳар бир фуқаро ана шу ишларга ўз баҳосини бериш билан бирга, ҳар қайси инсон ва бутун мамлакат учун ҳаётий муҳим бўлган бошқа масалалар юзасидан ҳам ўзининг танқидий қараш ва фикр-мулоҳазаларини билдиришга тўла ҳақлидир.

Шуни таъкидлаш лозимки, мустақилликка эришиш даври ҳақида, эски тузум инқирозга дучор бўлиб, собиқ иттифоқ парокандаликка юз тутган бир пайтда мамлакатимизда тобора кескин тус олган сиёсий, ижтимоий ва иқтисодий вазият, ўзлигимизни англаш ва топталган миллий гуруримизни тиклашга қаратилган интилиш кучайиб боргани, Ватанимиз мустақиллигини қўлга киритиш қандай шароитда кечгани ҳақида яхлит, ягона ва холис кўз билан қараб баҳо берадиган жиддий таҳлил-тадқиқот ҳозиргача амалда йўқлигини афсус билан айтишга тўғри келади.

Ўзбекистон мана шундай таҳликали ва мураккаб вазиятда қандай мақсадларни кўзда тутиб, қандай амалий чора-тадбирларни амалга оширганини, бу ҳаракатларнинг илмий-тарихий, мантикий ва қонуний замини ва омиллари, керак бўлса, истиқлол ўзбек халқига тухфа тариқасида берилмагани — буларнинг барчаси ҳақида ҳар тарафлама чуқур ёритиб ва исботлаб берадиган изланиш ва таҳлил бугунги кунда ҳам ўзининг долзарблиги ва аҳамиятини йўқотмаганини қайд этишимиз зарур.

Республикаимизнинг босиб ўтган мустақил тараққиёт йўли ва олдимизда турган вазифаларнинг маъно-моҳияти ва аҳамияти ҳақида сўз юритганда, бу йўлни алоҳида икки даврга ажра-

тиш тўғри бўлади. Ҳеч шубҳасиз, бу даврларнинг ҳар бири мамлакатимиз тарихида ўзига хос ва ўзига мос муҳим ўрин эгаллайди.

Бугун 16 йил мобайнида бошимиздан кечирган кунлар, ҳафталар, ойларни ана шу нуқтаи назардан баҳолаётганимиз, қатъий ишонч билан айтиш мумкинки, ўтиш даври ва миллий давлатчилик асосларини шакллантириш билан боғлиқ биринчи галдаги ислохот ва ўзгаришларни ўз ичига олган дастлабки босқич — 1991—2000 йиллар мамлакатимиз ва халқимиз ҳаётида улкан из қолдирган ўтиш даври, том маънода тарихий аҳамиятга эга бўлган давр бўлди.

2001 йилдан 2007 йилгача бўлган муддатни ўз ичига олган иккинчи босқич — фаол демократик янгиланишлар ва мамлакатни модернизация қилиш даври эса иқтисодиётимизни барқарор ривожлантириш, сиёсий ҳаётимизни, қонунчилик, суд-ҳуқуқ тизими ва ижтимоий-гуманитар соҳаларни изчил ислоҳ қилишни таъминлашда фоят муҳим роль ўйнаган давр бўлди.

Биз мустақилликнинг илк кунларидан бошлаб ўз умрини ўтаб бўлган эски мустабид совет тизимидан воз кечиб, мамлакатимизда ижтимоий йўналтирилган бозор иқтисодиётига асосланган очиқ демократик давлат барпо этиш ва фуқаролик жамиятини шакллантиришга азму қарор қилдик.

Янги давлат ва жамият қуришда амалда ўзини тўла оқлаган қуйидаги беш тамойил асос қилиб олинди:

биринчидан — иқтисодиётнинг мафкурадан холилиги ва унинг сиёсатдан устунлиги. Бошқача айтганда, аввал иқтисод, кейин сиёсат;

иккинчидан — давлатнинг ўзи эски тузумдан янги тузумга ўтиш даврида бош ислохотчи бўлиши, яъни унинг мамлакатни давлатчилик, ижтимоий ва иқтисодий соҳаларда янгилашга қаратилган ислохотларнинг ташаббускори бўлиш вазифасини ўз зиммасига олиши;

учинчидан — қонун устуворлиги ёки барча фуқароларнинг қонун олдида тенглиги;

тўртинчидан — кучли ижтимоий сиёсатни амалга ошириш, давлатнинг аҳолини ижтимоий ночор қатлам ва гуруҳларини қўллаб-қувватлаш борасида масъул бўлиши;

бешинчидан — ислохотларни босқичма-босқич амалга ошириш, «шок терапияси» деб аталган турли усуллардан воз кечиш. Бошқача айтганда, мамлакат инқилобий йўлдан эмас, балки тадрижий йўлдан ривожланиши керак. Инсоният тарихи шундан гувоҳлик берадики, ҳар қандай инқилобий йўл ҳамиша халққа зулм ва зўравонлик, қон тўкиш ва талафотлар келтирган.

Ушбу тамойиллар авваламбор бизнинг коммунистик мафкурадан бутунлай воз кечганимиз-

нинг яққол ифодаси бўлиб, йигирманчи асрнинг 90-йиллари бошидаги реал ҳаётни ўзида ёрқин акс эттирди ва мамлакатимизни ислоҳ этиш бўйича аниқ принципиал мақсад ва вазифаларни белгилаб олиш имконини берди.

Биз айнан ана шу тамойиллардан келиб чиққан ҳолда, янги давлат, янги жамият пойдеворини барпо этишга киришдик. Айнан ана шу тамойилларни амалга ошириш зарурати туфайли «Янги уй қурмай туриб, эскисини бузманг», «Ислоҳотлар — ислоҳот учун эмас, аввало инсон учун, унинг манфаатлари учун» деган, бугун кўпчиликка ёд бўлиб кетган ҳаётий шиорлар пайдо бўлди.

Шуни алоҳида таъкидлаш керакки, мамлакатимизни ислоҳ этиш ва янгилашга қаратилган дастурий вазифаларни бажаришда биз миллий қадриятларимиз, урф-одат ва анъаналаримизни сақлашга, халқимизнинг асрлар давомида шакланган менталитетига ҳурмат билан муносабатда бўлишга катта эътибор қаратдик. Шу билан бирга, муваффақиятли ва барқарор ривожланадиган замонавий демократик давлат қуришнинг ўзини оқлаган жаҳон тажрибасини чуқур ўрганиш ва қабул қилиш ҳам диққатимиз марказида бўлди.

Маълумки, СССР парчаланиб кетганидан кейин собиқ совет ҳудудида жуда кескин ва таҳликали вазият юзага келди. Бу эса бошбошдоқлик-

нинг олдини олиш, ҳуқуқ-тартиботни сақлаш ва аҳолининг энг зарур, биринчи галда, озиқ-овқат маҳсулотларига бўлган эҳтиёжини таъминлаш бўйича зудлик билан тегишли чоралар кўришни талаб этди.

Азиз дўстлар, биродарлар, ўша қалтис ва мураккаб даврда юртимизда бор-йўғи ўн-ўн беш кунга етадиган буғдой ва ун захираси қолгани, мамлакат амалда очарчилик остонасига келиб қолганини ўзимизга бир тасаввур қилайлик.

Табиийки, бундай ҳол, аввало, бутун совет тизимига хос бўлган марказлаштирилган усулда режалаштириш ва тақсимлашдек иллатларнинг таъсири эди. Лекин, энг ёмони, Ўзбекистон иқтисодиёти асосан хом ашё тайёрлашга йўналтирилгани, бирёқлама ривожланиш ҳисобидан мўрт ва ночор ҳолга тушиб қолган бўлиб, иқтисодиётга, экология ва аҳоли генофондига ҳалокатли таъсир ўтказадиган пахта яккаҳокимлиги юртимиздаги вазиятни жар ёқасига олиб келиб қўйган эди. Бунинг оқибатида, улкан табиий; минерал хом ашё, меҳнат ва инсон салоҳиятига эга бўлишига қарамай, республикамиз собиқ СССРда аҳоли турмуш даражаси, ижтимоий ва гуманитар соҳалар ривожини бўйича охириги ўринлардан бирида турар эди. Буни аҳолини рўйхатга олиш бўйича 1989 йилда ўтказилган статистик маълумотлар ҳам тасдиқлайди.

Боз устига, амалдаги совет пули ўз қиммати-ни йўқотиб бўлган, янги миллий валютамиз эса ҳали жорий этилмаган эди. Бундай шароитда иқтисодиётнинг фожиали равишда инқирозга юз тутиши ва инфляциянинг ўта кескин, ҳатто йилига минглаб фоизга ўсиб кетишини жиловлаш фавқуллоҳда муҳим аҳамият касб этар эди. Биринчи гада илгари шаклланган хўжалик, ишлаб чиқариш ва молиявий алоқаларнинг бутунлай узилишига барҳам бериш, оммавий ишсизликнинг олдини олиш зарур эди.

Ички ва ташқи хавфсизликни таъминлаш тизимининг парчаланиши натижасида жамиятда ҳуқуқий бўшлиқ вужудга келгани, миллатлар ва динлараро, ҳудудий ва турли гуруҳлар, уруғ-аймоқлар ўртасидаги зиддиятларнинг авж олиб кетиш хавфи, радикал кайфиятларнинг айниқса ёшлар ўртасида кучайиши ғоят жиддий хатарга айланган эди. Қисқача айтганда, туб илдизлари совет давлатининг сўнгги йилларига бориб тақалладиган ички ва ташқи можаролардан мамлакатимизни асраб қолиш талаби ўта кескин бўлиб турар эди.

Бу ўринда авваламбор эл-юртимиз бошидан кечирган 1984—1989 йиллардаги мудҳиш қора кунларни эслаш кифоя, деб ўйлайман. Ўша даврда республикамызда юзага келган оғир ижтимоий аҳвол сабабли аҳолининг кучайиб бораётган но-

розилигининг олдини олиш ва тўхтатиш учун КПСС Марказий комитети қарори билан Ўзбекистонга юборилган, халқ жуда топиб, «десантчилар» деб атаган гуруҳ томонидан содир этилган қонунсизлик ва зўравонликни кўпчилик яхши эслайди.

Бу ҳақда гапирганда, Қувасой, Фарғона ва Қўқон, Наманган, Бўка ва Паркент, Гулистон, Тошкент ва Ўшда рўй берган фожиали воқеалар одамларимиз қалбида қолдирган битмас жароҳатларни, юртимизга чет элдаги марказлар томонидан молиявий таъминланган ва бошқарилган террорчи тўдалар Сурхондарё ва Тошкент вилоятларининг тоғли туманлари орқали суқилиб кирган таҳликали кунларни ҳам эслашимиз лозим. Агарки ана шу ёвуз ниятли кучларнинг қабих ва узоқни кўзлаган бузгунчилик мақсадлари амалга ошганида борми, мамлакатимиз фуқаролар уруши олови ичида қолиб кетган ва унинг оқибатлари, ҳеч шубҳасиз, бутун Ўрта Осиёдаги вазиятни портлатиб юборган бўлур эди.

Республикада вужудга келган бундай ўта мураккаб ва фожиали шароитда ўзини йўқотмасдан, босиқлик, чидам ва бардош билан иш тутиш, қатъий сиёсий иродани намоён этиш, мамлакатни чуқур таназзулдан олиб чиқишга қаратилган, ҳар томонлама пухта ўйланган стратегияни ишлаб чиқиш ва уни амалга ошириш

учун жамиятдаги барча соғлом кучларни сафарбар этиш ғоят муҳим аҳамият касб этган эди.

Биз сиёсий ва иқтисодий тараққиёт, давлат ва жамият қуриш стратегиясини барпо этишда халқимизнинг тарихан шаклланган миллий ва маданий ўзига хос хусусиятларини ҳисобга олган, мамлакатимизнинг мавжуд табиий-иқтисодий, минерал хом ашё ва инсоний салоҳиятини холисона ва жиддий баҳолаган ҳолда, жаҳон хўжалик алоқалари тизимида ўзимизга муносиб жой эгаллашни мақсад қилиб қўйиб, бундай марраларга эришишни асосий вазифамиз сифатида белгилаб олдик.

Шу борада мамлакатимизни ислоҳ қилиш ва миллий давлатчилик пойдеворини барпо этиш бўйича қабул қилинган ана шу стратегияни амалга оширишдаги биринчи қадамларимиз нималардан иборат бўлганини яна бир бор эслаш ўринлидир.

Аввало, тарихан жуда қисқа муддатда Асосий Қонунимиз — Ўзбекистон Республикаси Конституцияси ишлаб чиқилди ва қабул қилинди. Бу қомусий ҳужжатда мамлакатимизда давлат ва жамият қурилишининг асосий тамойиллари аниқ ифодалаб берилди, давлат ҳокимиятининг қонун чиқарувчи, ижро этувчи ва суд тармоқларига бўлиниши энг муҳим тамойил сифатида белгиланди. Шунингдек, инсон ҳуқуқларининг давлат манфа-

атларидан, умумэтироф этилган халқаро ҳуқуқ нормаларининг эса миллий ҳуқуқий меъёрлардан устунлиги ҳам Конституцияда муҳрлаб қўйилди.

Асосий Қонунимизда ҳеч қандай мафкуранинг давлат мафкураси сифатида ўрнатилиши мумкин эмаслиги ва ижтимоий-сиёсий ҳаёт сиёсий институтларнинг ранг-баранглиги, мафкура ва фикрларнинг хилма-хиллигига асосланиши белгилаб берилди. Айни пайтда барча мулк шакллариининг тенг ҳуқуқлилиги шароитида хусусий мулкнинг устуворлиги конституциявий асосда мустаҳкамлаб қўйилди.

Ана шу тамойилларни инобатга олиб, давлат ва иқтисодиётни бошқаришнинг мустабид, марказлашган тизимига барҳам бериш, мустақил Ўзбекистоннинг янги сиёсий ва давлат тузилиши асосларини, аввало, қонунчилик тизимини шакллантириш, марказда ва жойларда ваколатли ҳокимият органларининг яхлит тизимини ташкил этишга қаратилган ишлар аниқ мақсадни кўзлаб босқичма-босқич амалга оширилди.

Иккинчидан, мураккаб ўтиш даврида қабул қилинган қонунларнинг амалда бажарилишини таъминлай оладиган, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилиш, сиёсий ва иқтисодий ислохотларни амалга оширишга қодир бўлган ижро ҳокимиятининг самарали тизими ва тузилмаларини яратиш муҳим аҳамиятга эга эди. Шу мақ-

садда туб маъмурий ислохотлар амалга оширилди: марказлашган режалаштириш ва тақсимлаш тизимининг таянчлари бўлган Давлат план комитети, Давлат таъминот комитети, Давлат нарх комитети, Давлат агросаноат комитети ва кўплаб тармоқ вазирликлари тугатилди, маҳаллий ҳокимият органлари қайта ташкил қилинди — вилоят, туман ва шаҳарларда ҳокимлик институти жорий этилди. Маҳаллий ўзини ўзи бошқариш органи тизими — маҳалла институтини ривожлантириш ва мустаҳкамлашга алоҳида эътибор қаратилди.

Учинчидан, судларни жазоловчи ва фақат давлат манфаатларини ҳимоя қилувчи органдан қонун устуворлигини ва инсон ҳуқуқлари ҳимоясини таъминловчи органга айлантиришга қаратилган яхлит суд ҳокимияти тизимини шакллантириш вазифаси қўйилди ва муваффақиятли ҳал этилди. Конституциявий суд, Олий суд, умумий юрисдикция судлари, хўжалик судлари жорий этилди. Жиноят, жиноят-процессуал, суд-ҳуқуқ ва бошқа йўналишларнинг қонунчилик асосини ташкил этувчи база яратилди.

Тўртинчидан, қисқа муддатларда мамлакатимиз суверенитети ва ҳудудий яхлитлигини, конституциявий тузумни ишончли ҳимоя қиладиган, жамоат тартибини таъминлайдиган, халқаро террорчилик, экстремизм ва наркоагрессия каби кучайиб бораётган хавф-хатарларга қарши кураша-

диган миллий хавфсизлик органлари тизими шакллантирилди.

Минтақадаги ижтимоий-сиёсий вазиятни, мамлакатимиз хавфсизлигига бўлган бугунги замонавий таҳдид ва хатарларни чуқур таҳлил этиш асосида «Ўзбекистон Республикасининг ҳарбий доктринаси тўғрисида»ги, «Ўзбекистон Республикасининг миллий хавфсизлик Концепцияси тўғрисида»ги қонун ҳужжатлари қабул қилинди. Шу тариқа юртимизда тинчлик, осойишталик ва барқарорликни сақлашга хизмат қиладиган хавфсизликни таъминлашнинг яхлит тизими фаолиятини йўлга қўйишга қаратилган мустақкам ҳуқуқий база яратилди.

Шунингдек, фуқаролик ва жамоатчилик институтлари, хусусан, парламент Омбудсмани, Инсон ҳуқуқлари бўйича миллий марказ ва бошқа қатор тузилмаларни шакллантириш билан боғлиқ масалалар ҳам бизнинг доимий диққат-этиборимизда бўлди.

Биз шахс ва оиланинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш, аҳолининг ҳуқуқий маданияти ва онгини ошириш вазифасини ўзимиз учун мақсад қилиб қўйиш билан бирга, бу масалани том маънодаги демократик ҳуқуқий давлат ва фуқаролик жамияти қуришнинг муҳим шарти сифатида белгилаб олдик.

Ўтган давр мобайнида миллий иқтисодиётни шакллантириш ва уни тўбдан ислоҳ қилиш мам-

дакатимиз мустақил тараққиётининг энг муҳим омили ва асосини ташкил этганини алоҳида таъкидлаш зарур. Бу борада бизнинг олдимизда республика ва аҳоли эҳтиёжини, биринчи навбатда ёқилғи-энергетика ресурслари, истеъмол ва озиқовқат маҳсулотларига бўлган талабни ишончли тарзда қондиришдек долзарб ҳаётий вазифа турар эди.

Юртимизда ёқилғи-энергетика ва ғалла мустақиллигига эришиш муҳим стратегик вазифа сифатида кун тартибига қўйилди. Бу ўринда аввало шуни айтиш лозимки, Ўзбекистон табиий газ, нефть ва газ конденсати бўйича аниқланган улкан саноат захираларига эга бўлганига қарамасдан, илгари иқтисодиёт тармоқлари ва аҳоли эҳтиёжини қондириш учун йилига 6-7 миллион тонна нефть ва нефть маҳсулотларини четдан келтириш ва бунинг учун катта миқдордаги валюта ресурсларини сарфлашга мажбур бўлар эди.

Бу жиддий муаммони ҳал этиш мақсадида қисқа фурсат ичида ўзимиздаги углеводород хом ашёсини қазиб олиш ва қайта ишлаш бўйича мақсадли дастурлар ишлаб чиқилди ва амалга оширилди. Янги нефть-газ конларини аниқлаш, нефть ва табиий газни қазиб олиш учун зарур бўлган инвестициялар топилди, жумладан, хориж сармояси жалб этилди. Бухорода нефтни қайта ишлайдиган янги замонавий завод барпо этилди,

Фаргона ва Олтиариқдаги нефтни қайта ишлаш заводлари модернизация ва реконструкция қилинди, уларнинг барқарор ва ишончли фаолият кўрсатиши учун шарт-шароит яратилди.

Шунингдек, ўзининг ишлаб чиқариш ва иқтисодий салоҳиятига кўра ўхшашчи бўлмаган Шўртан газ-кимё мажмуаси каби ноёб иншоот барпо этилди. Ушбу корхонада тайёрланаётган суюлтирилган газ, турли марказдаги полиэтилен ва бошқа маҳсулотларга нафақат мамлакатимиз, балки чет элларда ҳам талаб катта эканини қайд этиш лозим.

Мустақиллик йилларида ана шундай йирик корхоналарнинг қурилиши ва реконструкция қилиниши натижасида ҳозирги вақтда юртимизда нефть маҳсулотлари ишлаб чиқариш ҳажми 1990 йилга нисбатан 3 баробар ортди. Бугунги кунда Ўзбекистон бу борада мамлакатнинг ва аҳолининг ўсиб бораётган эҳтиёжларини таъминлаш билан бирга, экспорт ҳажмини ҳам кўпайтиришга эришди.

Асака ва Самарқанд шаҳарларида автомобиль заводларини барпо этганимиз туфайли мустақиллик йилларида автомобиллар сони кескин ошди ва ҳар 100 оиланинг автомобиль билан таъминланиш даражаси 6 баробар ўсди. Ўз-ўзидан аёнки, республикамизда бензин ва ёқилғи-мойлаш маҳсулотларига бўлган талаб ҳам шунга мос равишда ошиб бормоқда.

Айнан нефть ва нефть маҳсулотлари ишлаб чиқаришни ошириш ҳисобига биз бугун республикаимизнинг ривожланаётган саноати ва аҳолининг кескин ўсиб бораётган мана шундай талаб ва эҳтиёжларини таъминлашга эришмоқдамиз.

Маълумки, мустақилликнинг дастлабки кунларида аҳолини нон ва нон маҳсулотлари билан таъминлаш бўйича ҳам ўта оғир қийинчилик ва муаммолар пайдо бўлган эди. Бу муаммонинг сабаби аввало шундаки, Ўзбекистон собиқ СССР ва социалистик лагерга мансуб мамлакатлар учун асосан пахта хом ашёси тайёрлар, ғалла ва ун маҳсулотларига бўлган ички эҳтиёжимизнинг 80 фоиздан ортиғи эса четдан келтирилган маҳсулотлар ҳисобидан қопланар эди.

Ўзбекистонда пахта яккаҳокимлиги шу қадар авжига чиққан эдики, масалан, Андижон вилоятидек аҳоли зич яшайдиган ҳудудда экин майдонларининг 88 фоизини ғўза эгаллаб олган эди. Фақат ҳовлиларга, томларимизга пахта экмасдик, холос.

Ҳолбуки, ўша йилларда етиштирилган пахта хом ашёсининг 7 фоизигина мамлакатимизнинг ўзида қайта ишланар, қолган қисми сувтекин нархда четга чиқарилар эди.

Ачинарлиси, бизнинг нафсониятимизга тегадиган томони шу эдики, Ўзбекистон бутун социалистик лагерга кирадиган давлатларни пахта то-

ласи билан таъминлайдиган бир ҳолатда собиқ иттифоқ таркибида ўзини ўзи боқолмайдиган энг қолоқ республикалар қаторига тушиб қолган эди.

Шунинг учун мустақилликнинг қадрини ҳали тўла тушуниб етмаган (агар шунақа инсонлар ҳали-бери мавжуд бўлса), ханузгача эски совет пайтидаги ҳаётни қўмсаб турадиган одамлар шуни яхши билиб олсинки, собиқ тузум даврида жар ёқасига келиб қолган Ўзбекистон, ўзбек миллати мустақиллик туфайли тараққиётнинг катта йўлига чиқди, ўзининг тили ва динига, миллий қадриятларига қайтадан эга бўлди. Буни тушуниш, англаш учун тарихни яхши билиш, уни доимо ёдда тутиш лозим. Тарихни унутган халқ келажакни йўқотади.

Ҳеч кимга сир эмас, совет даврида Ўзбекистон нафақат Россия ва бошқа иттифоқдош республикаларни, балки социалистик лагерга мансуб мамлакатларнинг аксарият қисмини ҳам пахта толаси билан таъминлаш, аynи пайтда турли минерал хом ашёлар, авваламбор, рангли ва қимматбаҳо металллар етказиб бериш масаласида етакчи ўринлардан бирини эгаллаб келган.

Айниқса, республикамиз дунё бозорида доимо юқори талабга эга бўлган юксак сифатли олтин ишлаб чиқариш бўйича СССР миқёсида муҳим ўрин тутар эди. Лекин шуни алоҳида таъкидлаш керакки, юртимиз заминидан қанча ҳажм-

чи олгин қазиб олинаётганию унинг қаёққа олиб кетилаётгани ва халқаро бозорда қандай нархда сўтилишидан Ўзбекистонда амалда камдан-кам ошим хабардор эди. Бу ҳисоб-китобларнинг барчаси фақат собиқ Марказдаги махсус вазирлик ва идоралар қўлида эди. Ўзбекистонда эса на Молия вазирлиги, на ҳукумат, на республиканинг биринчи раҳбари бундан хабардор эмас эди, десак, аини ҳақиқатни айтган бўламиз.

Агар очиқ айтадиган бўлсак, бу масалани билиш у ёқда турсин, ҳатто унга қандайдир қизиқиш билдириш, бу мавзудан гап очиш ҳам Ўзбекистоннинг бошқарув идораларида қатъий ман этиб қўйилган эди.

Адолатсизлик шу даражага етган эдики, ана шу олтиннинг қиймати ва айланмаси СССРнинг ялпи ички маҳсулоти ва миллий даромади таркибига Ўзбекистоннинг ҳиссаси сифатида киритилмас эди.

Кўпгина бошқа далиллар қаторида бундай таъсирчан мисол умумиттифоқ майдонида қайси республика қандай ўрин эгаллаши ҳақидаги маълумотлар сохта асосда кўрсатилганини ва мафкуравий сиёсат таъсирида бўлганини яққол исботлайди. Шу билан бирга, совет даврида Ўзбекистон ва унинг меҳнаткаш халқи ҳақида тарқатилган бўхтонлар, гўёки биз боқиманда бўлиб, кимдир бизни Марказдан туриб боқиб келгани тўғриси-

даги уйдирма гаплар мутлақо ноўрин бўлганини яна бир бор тасдиқлаб беради.

Айни шу ҳолатларни инобатга олган ҳолда, юртимизнинг ер ости, ер усти бойликларини авваламбор халқимиз манфаатлари йўлида ишлатиш, уларни мамлакатимиз мустақилликка эришган биринчи кунларданоқ биз дуч келган ўткир муаммолар ечимини топиш мақсадида савфарбар қилиш энг муҳим ва долзарб вазифага айланганини бугун тушуниш қийин эмас.

Бошқача айтганда, биз учун янги бўлган ана шундай ғоят муҳим масалани ўз вақтида ҳал қилганимиз, яъни бу бойликларни Ўзбекистоннинг олтин-валюта захираси сифатида жамғариш ва сақлашга эришганимиз, ҳақиқатан ҳам, тарихий бир қадам бўлган эди, десак, ҳеч қандай хато бўлмайди.

Биз бошимиздан кечирган бундай синовларни ҳозирги кунда ҳаётга кириб келаётган ёшларимиз албатта билиши, юртимиз истиқлоли қандай оғир кураш ва машаққатлар эвазига қўлга киритилганини англаб яшаши лозим, деб ўйлайман.

Ўша даврларни эслаганда, биз учун энг зарур, ҳеч кечиктириб бўлмайдиган вазифалардан бири бўлмиш аҳолини озиқ-овқат товарлари, жумладан гўшт, сут, юз фоиз четдан келтирилдиган шакар маҳсулотлари билан таъминлаш

борасида ҳам мураккаб вазият вужудга келганини таъкидлаш керак. Айниқса, аҳолини картошка билан таъминлашнинг аҳволи бунга яққол мисол бўлади. Ўша вақтда юртимизга ҳар йили Россия, Белоруссия, Польша ва бошқа мамлакатлардан қарийб 1 миллион тонна картошка келтирилар эди.

Энг ёмони, бу маҳсулот ноябрь-декабрь ойларида келтирилгани учун музлаб, унинг катта қисми яроқсиз ҳолга келар ва чорвага ем бўларди. Бугун эса халқимизнинг картошкага бўлган эҳтиёжи тўлиқ ўзимизда етиштирилган ҳосил ҳисобидан қопланмоқда.

Ана шундай мураккаб бир даврда биз ғалла мустақиллигига эришишдек ҳаётий муҳим масалани ҳам ўз олдимизга устувор вазифа қилиб қўйдик. Биринчи навбатда қишлоқ хўжалигини тубдан ислоҳ қилганимиз, мамлакатимиз иқтисодиёти ва экологиясига катта зарар етказган пахта монополиясига барҳам берганимиз туфайли бу вазифани ҳам муваффақиятли ҳал этишга эришдик. Ўзбекистон бугунги кунда ўзининг ғаллага бўлган эҳтиёжини қоплабгина қолмасдан, Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги таркибидаги қўшни мамлакатларга, Афғонистон, Эрон ва бошқа давлатларга ғалла ва ун маҳсулотларини экспорт қилмоқда.

Шуни таъкидлаш керакки, ғалла мустақиллигининг қўлга киритилиши мамлакатимиз аҳо-

лисини нафақат ун ва нон маҳсулотлари билан таъминлаш, айти пайтда унинг гўшт ва сут маҳсулотларига бўлган эҳтиёжини барқарор равишда ўз ҳисобимиздан қондириш масаласини ҳам ҳал қилиш имконини берди.

Бундай улкан ютуқлар замирида ана шу мураккаб вазифалар ечимини ўз зиммасига олган деҳқон ва фермерларимиз, қишлоқ хўжалигида, иқтисодиётнинг барча тармоқларида фаолият кўрсатаётган миллионлаб меҳнаткаш инсонларнинг фидокорона меҳнати мужассам, десак, айти ҳақиқатни айтган бўламиз.

Иқтисодий ривожланиш ҳақида гапирганда, марказдан режалаштириш ва тақсимлаш тизими самарали меҳнат, сифатли ва рақобатбардош маҳсулот ишлаб чиқариш, ташаббускорлик ва тadbиркорлик йўлида асосий ғов-тўсиқ бўлиб келганини таъкидлаш лозим. Шу сабабли ўзининг мутлақо яроқсиз эканини кўрсатган бу тизимнинг барча-барча иллатларидан бутунлай воз кечганимиз айтиқса принципиал аҳамиятга эга бўлди.

Дастлабки йиллардаёқ биз учун янгилик бўлган бозор иқтисодиётининг асослари яратилди, бозор инфратузилмаси институтларини ташкил этиш ва рақобат муҳитини шакллантириш орқали бозор муносабатларининг механизми ишга туширилди.

Мамлакатимизда хусусий мулкчилик тикланиб, унинг ривожини устувор аҳамият касб этди. Хусу-

сий мулк конституциявий асосда ишончли ка-
фолатга эга бўлди.

Иқтисодиётнинг асосий тармоқлари, савдо ва
хизмат кўрсатиш соҳаси корхоналарининг бутун-
лай давлат тасарруфидан чиқарилиши ва хусу-
сийлаштирилиши натижасида мамлакатимизда
амалда кўп укладли иқтисодиёт шаклланди, мулк-
дорлар ва тадбиркорларнинг янги синфи пайдо
бўлди ва бу синф йилдан-йилга юртимиз ҳаёти-
да тобора салмоқли роль ўйнамоқда.

Айни пайтда биз учун мутлақо янги бўлган,
бозор иқтисодиёти талабларига жавоб берадиган
молия ва банк тизимини шакллантириш ҳамда
ўз миллий валютаимизни муомалага киритиш ҳам
улкан аҳамият касб этди.

Албатта, миллий валютага ўтиш ва унинг қатъ-
ий тўлов қобилиятини таъминлаш осон кечгани
йўқ, лекин қанчалар қийин ва оғир бўлмасин,
биз 2003 йилдаёқ унинг эркин конвертация қили-
нишига эришдик.

Замонавий икки поғонали банк тизимини яра-
тиш орқали мустақил пул-кредит сиёсати юри-
тиш, бюджет ва пул сиёсатининг масъулият до-
ирасини аниқ белгилаб қўйиш, уларнинг ўзаро
самарали муносабатини таъминлаш имконияти
пайдо бўлди. Бунинг натижасида иқтисодиёти-
миз манфаатларини барқарор ва ишончли тарзда
қондириб боришга эришилди. Хўжалик юритув-

чи субъектлар ва бюджет ташкилотларининг молиявий маблағлардан фойдаланиш борасидаги мустақиллиги сезиларли даражада ошди.

Ижтимоий нуқтаи назардан бошланғич босқичда, иқтисодиётни ва бутун жамиятни ислоҳ қилишнинг энг мураккаб ўтиш даврида кучли ижтимоий сиёсат юритиш ва аҳолини ҳимоя қилишнинг ўхшаши бўлмаган, самарали механизми ишлаб чиқилиб, муваффақиятли амалга оширилди. Кўмакка муҳтож оилаларга моддий ёрдам беришда асосан ўзини ўзи бошқаришнинг ноёб тузилмаси бўлмиш маҳалла институти имкониятларидан фойдаланиш ўзини тўла оқлади.

Бу авваламбор зарур моддий ва маънавий ёрдамни очиқлик ва ошкоралик тамойиллари асосида аниқ йўналтириш — аҳолининг ҳақиқатан ҳам ночор қатламларини қўллаб-қувватлаш, уларни ўтиш даврининг қийинчиликларидан ишончли ҳимоя қилиш имконини берди. Шу тариқа биз юртимизда ижтимоий-сиёсий барқарорликни таъминлабгина қолмасдан, айти пайтда ислохотлар ва мамлакатни янгилаш борасида олиб бораётган сиёсатимизнинг халқимиз томонидан кенг қўллаб-қувватланишига ҳам эришдик.

Бу даврда амалга оширган ишларимиз қаторида мамлакатимизнинг мудофаа қобилятини мустаҳкамлаш, унинг барқарорлиги ва хавфсизлигини таъминлашда Кўролди Кучларимиз-

нинг шакллантирилиши ғоят муҳим аҳамият касб этди.

Собиқ СССР парчаланганидан кейин юзага келган шароитда, Қуролли Кучларда бошқарув, интизом ва тартиб амалда йўқотилган, мамлакат хавфсизлигига ички ва ташқи таҳдидлар кундан-кунга кучайиб бораётган бир вазиятда Мудофаа вазирлигини, унинг органлари ва жойлардаги қўмондонлик тузилмаларини шакллантириш ўз вақтида қабул қилинган тўғри қарор бўлди.

Кадрлар, энг аввало, офицерлар таркибини сақлаб қолиш ва мустаҳкамлаш, армия сафларини миллий кадрлар билан тўлдириш, уларнинг тайёргарлик ва қайта тайёргарликдан ўтишини таъминлаш, энг муҳими, мамлакатимиздан жанговар техника ва қуроллар олиб чиқиб кетилишининг олдини олиш ўта муҳим аҳамиятга эга эди.

Кейинчалик, минтақамиздаги тез суръатлар билан ўзгариб бораётган ижтимоий-сиёсий ва ҳарбий вазиятдан келиб чиққан ҳолда, армияни ислоҳ қилиш бўйича янги принциплар негизида Қуролли Кучларни барпо этиш ва ташкил қилишга асосланган, хавфсизликка таҳдид соладиган реал хавф-хатарларни назарда тутадиган узоқ муддатга мўлжалланган дастур шакллантирилди. Ушбу дастурни амалга ошириш жараёнида миллий армиямиз ташкилий жиҳатдан янгича таркибий тузилишга эга бўлди, қисқа муддатда ҳар-

бий округлар, чегаравий минтақалар ташкил этилди, Қуроли Кучларни бошқаришнинг бутун тизими, бирлашма ва қисмларнинг таркиби ва жойлашуви қайта кўриб чиқилди, қўшинларнинг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш, уларни замонавий қурол-яроғ ва техника билан таъминлаш бўйича комплекс чора-тадбирлар амалга оширилди.

Шу билан бирга, ўта муҳим жанговар топшириқларни бажаришга йўналтирилган Махсус операциялар бўйича кучларнинг бўлинмалари, Мудофаа вазирлиги ҳузуридаги Терроризмга қарши кураш корпуси тузилди. Бу бўлинмалар эҳтимол тутилаётган душманнинг ҳар қандай тажовузкорона ҳаракатларига қарши муносиб зарба беришга қодир қудратли куч экани Сурхондарё, Қашқадарё ва Тошкент вилоятларининг тоғли туманларига суқилиб кирган халқаро террорчиларнинг жангари тўдаларини йўқ қилиш бўйича амалга оширилган операцияларда намоён бўлди.

Айни пайтда муддатли ҳарбий хизматнинг бир йилгача қисқартирилгани, қўшинларнинг сифат таркибини яхшилаш ва уларнинг сафини тўлдириш тартибларининг такомиллаштирилгани, замонавий қурол-аслаҳа билан таъминлангани, сафарбарлик-чақирув резерв хизматининг жорий қилингани, шартнома-контракт асосидаги хизматга ўтиш жараёни амалда яқунлангани армия-

мизнинг қиёфасини, унинг мазмун-моҳияти ва жанговар қобилиятини тубдан ўзгартирганини қайд этиш зарур.

Сержант ва офицер кадрларни тайёрлашнинг ахборот ва компьютер технологияларига, замонавий илм-фан ва техника ютуқларига асосланган самарали тизими ташкил этилди.

Ҳарбий хизматчиларни ва уларнинг оилаларини ижтимоий ҳимоя қилиш, зарур тураржой ва маиший шароит билан таъминлаш борасида ҳам кўп иш қилинди. Сўнгги беш йилнинг ўзида ҳарбий унвонлар бўйича маошлар, ҳарбий хизматдан бўшагандан кейин тўланадиган нафақалар миқдори икки баробардан зиёд оширилди.

Бугун тўла ишонч билан айтиш мумкинки, Ватанимизнинг хавфсизлиги Куролли Кучларимиз томонидан ишончли тарзда таъминланмоқда, армияда хизмат қилиш Ўзбекистон фуқароси учун нафақат конституциявий бурч, балки нуфузли касблардан бирига, том маънодаги шон-шараф ишига айланиб бормоқда.

Армия хизматини ўтаётган йигитларимиз ҳарбий мутахассисликларни пухта эгаллаш билан бирга жисмоний ва маънавий жиҳатдан чиниқиб, иродаси тобланиб, қатъий ҳаётий позицияси шаклланмоқда, Ватан ҳимояси йўлида доимо тайёр турадиган мард ва жасур инсонлар бўлиб камол топмоқда.

Тарихимизнинг ана шу ўтган даврини сарҳисоб қилар эканмиз, ташқи сиёсат ва дипломатик хизматни шакллантириш борасида амалга оширилган кенг кўламли ишларга тўхталмасдан ўтолмаймиз.

Таъкидлаш жоизки, мустақиллик давригача республика Ташқи ишлар вазирлиги аппаратида бор-йўғи 10—15 нафар ходим бўлиб, улар номигагина вакиллик вазифаси ҳисобланган ишлар, яъни протокол мажбуриятлари ва турли тадбирлар, асосан, чет эллик меҳмонларни қабул қилиш билан шуғулланарди, холос. Ўша даврда ташқи ишлар вазири лавозимида ишлаган бир амалдор айна пайтда коммунал хўжалик соҳасини ҳам бошқарганининг ўзиёқ бу масалага қандай юзак қаралганини кўрсатиб турибди.

Истиқлолнинг биринчи кунларидан бошлаб ўта муҳим ташқи сиёсий масалаларни ҳал қилишга, давлатлараро сиёсий ва иқтисодий муносабатлар соҳасида энг мақбул йўللарни топишга тўғри келди.

Фоят қисқа фурсатда бу соҳада Ташқи ишлар вазирлиги, Ташқи иқтисодий алоқалар қўмитаси, кейинчалик эса, Ташқи иқтисодий алоқалар вазирлиги ва бошқа қатор давлат бошқарув органлари тузилди, дипломатик кадрларни тайёрлаш ва қайта тайёрлаш тизими яратилди.

Мустақиликка қадар юртимизда бирорта ҳам хорижий давлат элчихонаси йўқ эди. Ҳозирги

вақтда чет элларда мамлакатимизнинг 48 та дипломатик ваколатхонаси бор. Ўзбекистонда эса 86 та элчихона ва савдо ваколатхонаси аккредитация қилинган.

Мамлакатимизнинг қулай геосиёсий ўрни, унинг биринчи навбатда ўз миллий манфаатларини иноватга олган ҳолда олиб бораётган, ҳар томонлама чуқур ўйланган, мустақил ва изчил ташқи сиёсати давлатимизнинг жаҳон ҳамжамияти томонидан эътироф этилиши, халқаро майдонда обрў-эътиборининг ортиб боришини таъминлади.

Кейинги даврларда ўзига обрў топмоқчи бўлган «кўп векторлик сиёсат» олиб бориш деган турли қараш ва ёндашувлар ҳақида чиқишлар бўлмоқда. Бугунги кунда мамлакатимиз олиб бораётган ташқи сиёсатнинг таг-томирида ҳеч кимга сир бўлмаган бир мақсад турибди — Ўзбекистон манфаати ва яна бир бор Ўзбекистон манфаати. Бизнинг бу соҳадаги барча қадам ва ҳаракатларимиз фақат ана шу эзгу мақсадни амалга оширишга қаратилган, десам, айтиш ҳақиқат бўлади.

Ҳозирги кунда Ўзбекистон Бирлашган Миллатлар Ташкилоти, Ислом Конференцияси ташкилоти, Европада хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилоти, Евроосиё иқтисодий ҳамжамияти, Шанхай ҳамкорлик ташкилоти, Коллектив хавфсизлик шартномаси ташкилоти, Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги

каби нуфузли халқаро ташкилотлар ва қатор ихтисослашган халқаро тузилмалар ишида фаол иштирок этиб, минтақавий хавфсизликни таъминлаш, Марказий Осиёда ядро қуролидан холи ҳудуд барпо этиш, наркотик моддаларнинг ноқонуний айланиши билан боғлиқ, шунингдек, халқаро ҳамжамият олдида турган бошқа долзарб муаммоларни ҳал этиш ишига салмоқли ҳисса қўшмоқда.

Азиз дўстлар!

Ўз-ўзидан аёнки, янги давлат барпо этишда миллий ва умуминсоний қадриятлар руҳида тарбияланган, мамлакатимизни модернизация қилиш ва замонавий демократик жамият қуриш йўлидаги мураккаб ва кенг кўламли вазифаларни ҳал этишга қодир бўлган янги авлод кадрларини тайёрлаш масаласи муҳим принципиал ва ҳал қилувчи аҳамиятга эга.

Юртимизда ўз Ватанининг тақдири, унинг буғуни ва келажаги учун масъулиятни чуқур ҳис этадиган, мустақил ва янгича фикрлайдиган кадрларга эҳтиёжни қондириш вазифаси биз мустақилликка эришган биринчи кунларданоқ ўта муҳим ва ҳал қилувчи масалага айланган эди.

Ана шу мақсадлардан келиб чиққан ҳолда, 1997 йили 2009 йилгача бўлган даврга мўлжалланган Кадрлар тайёрлаш миллий дастури қабул қилинганидан барчангиз яхши хабардорсиз. Ўзининг мазмун ва моҳиятига кўра ноёб бўлган ушбу дастур 12 йиллик таълимга ўтишни, узлуксиз таълимнинг ях-

лит тизимини яратишни кўзда тутади. Дастур умумтаълим мактабларидаги тўққиз йиллик ўрта таълимни, академик лицей ва коллежлардаги уч йиллик махсус касбга тайёрлаш тизимини ўз ичига олади.

Мамлакатимиз олий ўқув юртлари ҳузурида ташкил этилган академик лицейлар ёшларга ўзи танлаган мутахассислик бўйича олий маълумот олиш учун янада чуқур билим эгаллаш, коллежлар эса махсус фанларни ўзлаштириш билан бир қаторда, мустақил ҳаётга қадам қўяётган ҳар бир битирувчи йигит-қизга ўз қобилиятини юзага чiqариш ва жамиятда муносиб ўрин топиш учун 2—3 мутахассислик бўйича ўрта малакали касб эгаллаш имконини беради.

Кадрлар тайёрлаш миллий дастури доирасида 2009 йилгача бўлган даврга мўлжалланган Мактаб таълимини ривожлантириш давлат умуммиллий дастури ҳам амалга оширилмоқда.

Таълим соҳасидаги миллий дастурларни ҳаётга татбиқ этиш бошланганидан буён 1 минг 140 тага яқин академик лицей ва касб-ҳунар коллежи, 4 минг 680 тадан зиёд умумтаълим мактаби янгитдан қурилди ва капитал таъмирланди, замонавий мебель, ўқув-лаборатория ускуналари билан жиҳозланди, уларда компьютер синфлари ва лингафон хоналари ташкил этилди.

Янги миллий таълим стандартларини ишлаб чиқиш ва жорий этиш, янги дарсликлар ва мах-

сус ўқув қўлланмалари яратиш орқали таълим жараёнининг мазмуни тубдан такомиллаштирилди. Шуниси айниқса муҳимки, ихтисослашган олий ўқув юртларида академик лицей ва коллежлар учун замон талабларига жавоб берадиган янги тоифадаги ўқитувчиларни тайёрлаш ишлари йўлга қўйилди.

Олий таълим соҳасида ҳам туб ислоҳотлар амалга оширилди, бакалавр ва магистрлар тайёрлашнинг Европа тизимига ўтилди. Бугунги кунда мамлакатимизнинг 65 та олий ўқув юртида 850 йўналиш ва мутахассислик бўйича 300 мингга яқин талаба билим олмоқда.

Ўтган йиллар мобайнида замонавий, ҳар томонлама жиҳозланган ўқув юртларини барпо этиш учун 5 миллиард доллардан ортиқ бюджет ва бюджетдан ташқари маблағлар йўналтирилди.

Ҳозирги кунда юртимизда таълим соҳасига йўналтирилаётган харажатлар ҳажми мамлакатимиз ялпи ички маҳсулоти таркибида 12 фоиздан ортади. Ҳолбуки, жаҳон тажрибасида бу кўрсаткич 3-5 фоиздан ошмайди.

Ўзбекистон ўзининг миллий Фанлар академиясига эга бўлиб, унинг таркибида улкан илмий-техник салоҳиятга эга бўлган 43 та академик институт муваффақиятли фаолият кўрсатмоқда. Табиий ва аниқ фанларнинг ядро физикаси, иссиқлик физикаси, астрофизика, гелиоматериал-

шунослик, биология, микробиология, кимё ва табиий бирикмалар кимёси, сейсмология йўналишларида ва бошқа кўплаб соҳаларда истиқболли тадқиқотлар олиб борилмоқда.

Ҳеч шубҳасиз, бугун таълим-тарбия ва илм-фан соҳасига сарфланаётган маблағлар мамлакатимиз келажагининг эгаси бўлган ёш авлодни, юксак интеллектуал салоҳиятли жамиятни шакллантириш йўлида мустаҳкам пойдевор бўлиб хизмат қилади.

Муҳтарам юртдошлар!

Биз ўз олдимизга қўйган эзгу мақсад-мудлоларга эришишда, барқарорликни таъминлаш ва мамлакатни янгилашга қаратилган кенг қўламли ишларни жорий этишда мустақилликнинг дастлабки кунларидан бошлаб улкан ишларни амалга ошириб келаётганимиз барчангизга яхши маълум.

Бу борада айниқса юртимизда миллатлар ва динлараро тинчлик-тотувликни мустаҳкамлаш, маънавий ва ахлоқий тарбияни кучайтириш, тарихий илдиэларимизга, миллий ўзлигимизга қайтиш, аҳолининг сиёсий онги ва ҳуқуқий маданиятини оширишга доир аниқ мақсадга йўналтирилган ишларимиз муҳим аҳамият касб этганини таъкидлаш жоиз.

Бугунги кунда халқимизга азалдан хос бўлган ҳамжиҳатлик ва бағрикенглик, меҳр-оқибат, меҳмондўстлик ва саховат каби инсоний фазилатлар янада ёрқин намоён бўлмоқда ва бундай маъна-

вий муҳит одамларнинг руҳи ва кайфиятига ижобий таъсир кўрсатмоқда.

Биз бугун юртимизда янги ҳаёт барпо этар эканмиз, бир масалага алоҳида эътибор беришимиз лозим. Яъни, коммунистик мафкура ва ахлоқ нормаларидан воз кечилганидан сўнг жамиятда пайдо бўлган ғоявий бўшлиқдан фойдаланиб, четдан биз учун мутлақо ёт бўлган, маънавий ва ахлоқий тубанлик иллатларини ўз ичига олган «оммавий маданият» ёпирилиб кириб келиши мумкинлиги барчамизга аён бўлиши керак.

Бундай узоқни кўзлайдиган, аниқ мақсадларга эга бўлган турли хуруж ва ғаразли интилишлар, хорижий марказлар томонидан катта куч ва маблағ сарфланаётган ҳаракатлар ва бу каби хавфхатарлар бизга қандай зарарли оқибатлар олиб келишидан огоҳ бўлишимиз даркор.

Бундай бало-қазоларга қарши курашда, фарзандларимизнинг маънавий дунёсини ҳимоя қилишда нималарга таянишимиз зарур? Аввало, тўғри тарбия, соғлом турмуш ғояси, фақатгина қаттиқ ирода ва иймон-эътиқод ҳисобидан бунга эришиш мумкин. Мен, бизга мустақил фикрлайдиган авлод керак, деганда ана шу ҳақиқатни назарда тутаман.

Айнан ана шундай ўз кучига ва иродасига ишонган, кенг фикрлайдиган билимли ва маданиятли ёшларимиз ҳар қандай бузғунчи оқим-

ларга берилмасдан, ҳаётда ўз йўлини топиб олиш муқаррар.

Қадрли дўстлар!

Мамлакатимизни 1991—2000 йиллар давомида ислоҳ қилиш ва янгилаш борасида қўлга киритилган натижаларни сарҳисоб қилар эканмиз, бугун ушбу босқич миллий давлатчиликни шакллантириш ва республикаимизни барқарор ривожлантиришда мустақкам замин бўлди, деб айтишга барча асосларимиз бор.

Тарихан қисқа вақт ичида совет давридаги эски маъмурий-буйруқбозлик тизимида барҳам берилди, миллий давлатчиликни шакллантиришнинг пухта ҳуқуқий асослари яратилди, давлат ҳокимиятининг қонун чиқарувчи, ижро этувчи ва суд ҳокимияти тармоқлари ташкил этилди, ижтимоий ва фуқаролик институтлари фаолияти йўлга қўйилди, иқтисодиётни эркин бозор муносабатларига ўтказиш жараёни амалга оширилди.

Энг муҳими, аҳолининг онгу тафаккурида туб ўзгаришлар рўй берди, уларнинг узоқ йиллар мобайнида коммунистик ва совет мафкураси тамойиллари асосида шакллантирилган фикрлаш тарзи ва дунёқараши, бир сўз билан айтганда, одамларнинг ўзи ўзгарди.

Бугун янгича фикрлайдиган, ўз келажагини жамиятда демократик қадриятларни мустақкамлаш билан, мамлакатимизнинг келажагини жа-

ҳон ҳамжамиятига интеграциялашуви билан боғлиқ ҳолда кўрадиган янги авлод вакиллари ҳаётга кириб келмоқда.

Бу эса мамлакатимизда амалга оширилаётган туб сиёсий, иқтисодий, маънавий-маърифий ўзгаришларни ортга қайтариб бўлмаслиги, ислохотлар муқаррарлигининг ишончли кафолатидир.

Мухтасар айтганда, Ватанимиз ва халқимиз таърихида муҳим ўрин тутган ушбу даврда том маънода туб ўзгаришлар амалга оширилди, халқаро муносабатларнинг тенг ҳуқуқли субъектига айланган, жаҳон ҳамжамиятида ўзининг муносиб ва мустаҳкам ўрнига эга бўлган — Ўзбекистон деб аталган янги демократик давлат барпо этилди. Бугун ана шу мустаҳкам пойдевор асосида мамлакатимизни жадал ислоҳ этиш ва модернизация қилишнинг янги даври — миллий тараққиётимизнинг кейинги мантиқий босқичи изчил давом этмоқда.

Ушбу босқичнинг муҳим дастурий вазифалари — сиёсий ва иқтисодий ҳаёт, давлат ва жамият қурилишининг барча жабҳаларини янада демократлаштириш ва эркинлаштириш, мустақил суд тизимини мустаҳкамлаш, инсон ҳуқуқ ва эркинликларини ишончли ҳимоя қилиш, фуқароларнинг сиёсий, иқтисодий фаоллигини ошириш, фуқаролик жамияти асосларини шакллантиришдан иборатдир.

Ўтиш даври ва миллий давлатчиликни барпо этиш шароитида объектив зарурат бўлган кучли давлатдан — кучли фуқаролик жамиятига изчил ва босқичма-босқич ўтишга эришиш ушбу даврда давлат тизимини ислоҳ этишнинг асосий ва ҳал қилувчи вазифаси бўлиши даркор. Бу даврда давлат ва жамият қурилиши соҳасида амалга оширилаётган демократик ислохотлар натижасида мамлакатимизнинг қонун чиқарувчи олий органи — Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси икки палатали парламентга айлантирилди.

Бу борадаги асосий вазифа қуйи палата — Қонунчилик палатасини мунтазам фаолият кўрсатадиган профессионал органга айлантириш, юқори палата — Сенатни ҳудудлар манфаатларини ифода қиладиган вакиллик органи сифатида шакллантиришдан иборат эди. Шу тариқа қабул қилинаётган қонун ҳужжатларининг сифатли ва асосли бўлишига эришиш билан бир қаторда, ўзаро мутаносиблик ва мувозанатни сақлаш бўйича самарали тизим яратилмоқда, умумдавлат ва ҳудудлар манфаатларининг ўзаро мувозанати таъминланмоқда, аҳолининг мамлакатимиз ижтимоий ва сиёсий ҳаётидаги иштироки кўламини янада кенгайтириш имкони туғилмоқда.

Икки палатали парламентимизнинг ҳуқуқ ва ваколатларини кенгайтириш, қонун чиқарувчи ва ижро этувчи ҳокимият ўртасидаги ваколатларнинг

янада мувофиқлашувини таъминлаш билан боғлиқ масалаларни ҳал этишда Президент ваколатларининг бир қисмини юқори палата — Сенатга ўтказиш, шунингдек, Бош вазир ҳуқуқ ва ваколатларини кучайтириш муҳим аҳамият касб этди.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясидаги мамлакат Президенти бир пайтнинг ўзида ижро этувчи ҳокимият раҳбари ҳам эканини белгилайдиган нормаларнинг ўзгартирилиши муҳим сиёсий-ҳуқуқий қадам бўлди. Бугунги кунда Конституцияга мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Президенти давлат раҳбари бўлиб, давлат ҳокимияти органларининг ўзаро уйғун ва ҳамжиҳат фаолият юритишини таъминлайди.

«Давлат бошқарувини янгилаш ва янада демократлаштириш, мамлакатни модернизация қилишда сиёсий партиялар родини кучайтириш тўғрисида»ги конституциявий қонуннинг қабул қилиниши, ҳеч шубҳасиз, демократик ислохотларни чуқурлаштириш борасида асосий ва ҳал этувчи роль ўйнади.

Ҳозирги шароитда сиёсий партиялар фуқароларнинг сиёсий ва ижтимоий фаоллигини ошириш, аҳолининг айниқса сайлов жараёнларида хоҳиш-иродаси ва фикрини ифодалаш, марказда ва жойларда давлат ҳокимияти органларини шакллантиришнинг муҳим таъсир ўтказувчи воситасига айланиши алоҳида аҳамият касб этади. Мазкур

вазифани ҳал этиш мақсадида парламентдаги кўпчилик ва парламентдаги муҳолифат мақомини қонуний тарзда белгилаш, сиёсий партиялар фракциялари раҳбарларини Қонунчилик палатаси Спикерининг ўринбосари этиб сайлаш бўйича ташкилий-ҳуқуқий чоралар кўрилди.

Қабул қилинган ушбу ҳуқуқий механизмлар сиёсий партияларнинг мамлакат парламенти фаолиятини ташкил этишда, шунингдек, вакиллик ва ижро ҳокимияти органларини шакллантириш, уларнинг фаолиятини назорат қилишдаги роли ва аҳамиятини тубдан кучайтирди.

Хусусан, Бош вазир лавозимига номзод бўйича сиёсий партиялар фракциялари билан маслаҳатлашиш тартиби, унинг парламент томонидан тасдиқланишининг қатъий белгиланган тартиб ва механизмнинг жорий этилгани давлат қурилиши соҳасида демократик ислоҳотларни чуқурлаштириш йўлидаги муҳим қадам бўлди.

Конституциявий қонунга мувофиқ сиёсий партияларнинг Қонунчилик палатасидаги фракцияларига Бош вазирни истеъфога чиқариш, маҳаллий кенгашлардаги партия гуруҳларига эса вилоят ҳокимларини истеъфога чиқариш тўғрисида ташаббус билан чиқиш ҳуқуқининг берилиши ҳам мутлақо муҳим аҳамият касб этади. Буларнинг барчаси сиёсий партияларнинг мамлакат ҳаётидаги ўрни ва таъсири ортиб бораётганидан далолат беради.

Давлат ҳокимияти марказий органларининг бир қатор ваколат ва вазифаларини, авваламбор иқтисодий ва ижтимоий масалаларни ҳал этиш, бюджет ташкилотларини, коммунал хўжалик ва ободонлаштириш ишларини молиялаштириш, одамларни иш билан таъминлаш ва аҳоли манфаатларини ҳимоя қилиш бўйича ваколатларини маҳаллий ҳокимият, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, маҳаллаларга босқичма-босқич ўтказиш жараёни амалга оширилмоқда.

Мамлакатимизда суд-ҳуқуқ тизимини ҳуқуқий давлатни шакллантиришнинг муҳим таркибий қисми сифатида чуқур ислоҳ этиш ва эркинлаштириш бўйича янги концепция ҳаётга татбиқ қилинди. Судлар ихтисослаштирилди, фуқаролик ва жиноий ишлар бўйича алоҳида судлар ташкил этилди, судлар суд қарорларини ижро этиш каби ўзларига хос бўлмаган вазифалардан озод қилинди.

Жиноий жазо тизимини эркинлаштиришга доир чора-тадбирлар ҳам улкан социал ва ижтимоий-сиёсий аҳамиятга эга бўлди. Бунинг натижасида оғир ва ўта оғир тоифадаги жиноятларнинг 75 фоизга яқини ижтимоий хавфи катта бўлмаган ва унча оғир бўлмаган жиноятлар тоифасига ўтказилди. Жиноят кодексидаги жиноят содир этган шахс етказилган моддий зарарни тўлиқ қоплаган тақдирда, суд томонидан унга

нисбатан озодликдан маҳрум этиш тариқасида жазо тайинлашга йўл қўймайдиган нормалар анча кенгайтирилди. Мазкур ўзгаришлар қабул қилинганидан сўнг судларнинг озодликдан маҳрум этиш тариқасидаги жазони тайинлаши 2006 йилда 2000 йилга нисбатан қарийб 20 фоизга камайди. Шунингдек, ярашув институти жорий этилгани ҳам бу борада муҳим роль ўйнамоқда.

2007 йилда Ўзбекистон Республикасининг 2008 йил 1 январдан мамлакатда ўлим жазосини бекор қилиш, шунингдек, фуқароларни қамоққа олишга санкция бериш ҳуқуқини прокуратурадан судларга ўтказиш тўғрисида қабул қилинган қонунлари халқаро ҳамжамият томонидан ижобий кутиб олинди ва бутун дунёда катта акс садо берди.

Ўлим жазоси бундан буён умрбод озодликдан маҳрум қилиш жазоси билан алмаштирилади ва у фақат икки турдаги жиноят, яъни, жавобгарликни оғирлаштирувчи ҳолатларда қасддан одам ўлдириш ва терроризм учун тайинланади. Бунда жазонинг мазкур тури хотин-қизларга, 18 ёшга етмаган ва ёши 60 дан ошган эркакларга нисбатан тайинланмайди.

Ўзбекистонда юқорида қайд этилган жиноий жазо чораларининг жорий этилиши билан дунёда жиноий жазолашнинг энг инсонпарвар, ҳуқуқий тизимларидан бири ташкил этилди, де-

сак, ҳеч қандай муболага бўлмайди. Таъкидлаш жоизки, умрбод озодликдан маҳрум қилиш жазоси Германия ва Польша каби давлатларда 5 турдаги, Бельгия ва Россия Федерациясида 6, Францияда 18, Голландияда эса 19 турдаги жиноят учун тайинланади.

Қамоққа олишга санкция бериш ҳуқуқини судларга ўтказиш, уни амалга оширишнинг аниқ процессуал-ҳуқуқий механизмини яратиш жиноят процессининг судгача бўлган босқичида жиноий таъқиб қилинадиган фуқароларнинг ҳуқуқ ҳамда қонуний манфаатларини самарали ҳимоя қилишнинг муҳим кафолатига айланади. Бу терговчи ва прокурорларнинг эҳтиёт чораси сифатида қамоққа олишни танлашда жавобгарлигини кучайтириш, суд ҳокимиятининг нуфузини ошириш ва мустақиллигини мустаҳкамлаш, инсоннинг озодликка бўлган конституциявий ҳуқуқини ишончли ҳимоя қилишни таъминлашга хизмат қилади.

Очиқ ва кучли фуқаролик жамиятини бугунги кунда аҳолининг турли ижтимоий гуруҳлари ва кенг қатламлари манфаатларини ифода этадиган мустақил ва барқарор нодавлат нотижорат ташкилотлар, эркин оммавий ахборот воситалари ва бошқа фуқаролик жамияти институтларининг ривожланган тизимисиз тасаввур этиб бўлмайди. Шу нуқтаи назардан қараганда, бугун мамлакатимизда

5 мингдан ортиқ нодавлат нотижорат ташкилот, 870 дан зиёд газета ва журнал, 100 га яқин давлат ва нодавлат телерадиостудияси фаолият кўрсатётгани диққатга сазовор.

Ўтган давр мобайнида фуқаролик жамияти институтларини эркин ривожлантириш, фуқаролар манфаатларини ҳимоя қилиш ва қондириш, муҳим ижтимоий аҳамиятга молик дастурларни бажариш борасида уларнинг фаолияти самарадорлигини оширишни таъминлайдиган зарур меъёрий-ҳуқуқий база, иқтисодий ва ҳуқуқий кафолатлар яратилгани ҳам бу соҳадаги катта ишларимиздан бўлди десак, янглишмаган бўламиз.

Азиз дўстлар!

Мустақиллик йилларида қўлга киритган ютуқларимиз ҳақида гапирганда, биз уларга аввало иқтисодиётнинг ривожланиши, унинг ўсиш суръатлари, макроиқтисодий кўрсаткичларнинг ўзаро муносаббати, инфляция даражасининг пасайиши, миллий валютаимизнинг барқарорлиги ва унинг харид қобилияти, экспорт ва олтин-валюта захираимизнинг ортиб бораётгани, бир сўз билан айтганда, бутун иқтисодиётимизнинг изчил тарзда ривожланаётганидан келиб чиққан ҳолда баҳо берамиз.

Юртимизда амалга оширилаётган кенг кўламли, туб ислохотлар ва ўзгаришларнинг қонуний натижаси сифатида сўнгги йилларда мамлакатимиз иқтисодиётининг ўсиш суръати барқарор

хусусият касб этди. Биргина кейинги тўрт йилнинг ўзида йиллик ўсиш суръати 7 фоиздан ошгани ҳам бунинг яққол исботидир.

Республикамизда ялпи ички маҳсулот 1990 йилга нисбатан 1,3 баробар ошди. Ҳолбуки, Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги мамлакатларининг аксариятида бу кўрсаткич ҳанузгача ислохотлар бошланган даврдаги даражага ҳам етгани йўқ.

Шуниси муҳимки, Ўзбекистон иқтисодиётининг барқарор ўсиш суръатлари жаҳон бозорида нефть ва газ нархи ошиб бораётган бир шароитда қатор мамлакатларда кузатилаётган ҳолатдан тубдан фарқ қилади. Яъни, бизнинг иқтисодий ривожланишимиз экстенсив ўсиш ва фақат углеводород хом ашёсини зўр бериб тўхтовсиз қазиб олиш эвазига бўлаётгани йўқ. Аксинча, биз аниқ мақсадга қаратилган бозор ислохотларини, иқтисодиётда чуқур таркибий ўзгаришларни амалга ошириш, тармоқ ва корхоналарни янгилаш, техник қайта жиҳозлаш, рақобатбардош ва экспортга йўналтирилган янги ишлаб чиқариш корхоналарини ташкил этиш, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантириш ҳисобидан иқтисодий тараққиётга эришмоқдамиз.

Шу ўринда мамлакатимиз иқтисодиётининг жадал ўсиб бораётгани иқтисодиётнинг барча соҳа ва тармоқларида чуқур иқтисодий ислохотларни амалга оширишга асосланганини яна бир бор таъ-

кидлаб ўтмоқчиман. Ўтган йиллар давомида иқтисодиётни ислоҳ қилишнинг ҳар бир босқичида устувор вазифаларни аниқ белгилашга алоҳида эътибор қаратилиб, уларни ҳал этиш учун зарур молиявий, моддий ва инсоний ресурслар жалб этилмоқда.

Иқтисодиётни янада эркинлаштириш, хўжалик юритувчи субъектлар фаолияти эркинлигини ва иқтисодий мустақиллигини ошириш, кенг тармоқли бозор инфратузилмасини шакллантириш, давлатнинг назорат ва бошқарув ваколатини кескин камайтириш, унинг корхоналар хўжалик фаолиятига аралашувини чеклаш, тадбиркорлик фаолиятини ривожлантириш йўлидаги тўсиқларни бартараф этиш — буларнинг барчаси ислохотларни чуқурлаштиришнинг ҳал қилувчи йўналиши ҳисобланади.

Айниқса, иқтисодиётда чуқур таркибий ўзгаришларни амалга ошириш гоят муҳим аҳамият касб этади. Бунинг негизини маҳаллий хом ашёни қайта ишлаш ва жаҳон бозоридаги кескин рақобатга бардош бера оладиган маҳсулотлар тайёрлашга асосланган саноат тармоқларининг етакчи ўринга чиқиши ва хизмат кўрсатиш соҳаларининг тез суръатлар билан ривожланиши ташкил қилади. Шунини таъкидлаш керакки, мустақиллик йилларида ялпи ички маҳсулот таркибида саноатнинг улуши 11 фоиздан 25 фоизга, хизмат кўрса-

тиш соҳаларининг улуши эса 18 фоиздан 42 фоизга ёки 2 баробардан зиёд ошди.

Бугунги кунда фаолият кўрсатаётган корхоналарни жадал модернизация қилиш ва техник қайта жиҳозлашни таъминлаш, юксак технологиялар асосида ишлайдиган автомобилсозлик ва газ-кимё, электр техникаси ва тўқимачилик, озиқ-овқат ва фармацевтика, ахборот ва телекоммуникациялар тармоғи ҳамда бошқа йўналишлардаги янги ва замонавий ишлаб чиқаришларни ташкил этишга қаратилган фаол инвестиция сиёсатини юритишга устувор аҳамият берилмоқда.

Хорижий ва маҳаллий сармоядорлар учун қулай, ҳар томонлама имтиёзли инвестиция муҳити яратилди. Натижада мустақил тараққиёт йилларида мамлакатимиз иқтисодиётига 100 миллиард доллардан ортиқ инвестиция жалб қилинди. Бунинг 25 миллиард доллардан зиёдини хорижий сармоядорларнинг маблағлари ташкил этади.

Солиқ юкини камайтириш борасида ҳам изчил сиёсат олиб борилмоқда. Фақатгина 2000—2007 йиллар давомида даромад солиғи 38 фоиздан 10 фоизга, ягона ижтимоий тўлов 40 фоиздан 24 фоизга, кичик бизнес субъектлари ва қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини ишлаб чиқарувчилар учун ягона солиқ миқдори эса 10 фоизга камайтирилди. Шу билан бирга, жисмоний

шахслар даромадининг солиқ ставкаси сезиларли даражада қисқартирилди. Шу тариқа кейинги 7 йилнинг ўзида умумий солиқ юки 40 фоиздан 27 фоизга камайтирилди.

Сўнгги йилларда қишлоқ хўжалиги соҳасида ҳам туб ўзгаришлар рўй берди. Хўжалик юритишнинг совет давридан қолган, ўзини оқламаган шаклларидаан воз кечиб, уларнинг ўрнига бутун дунёда кенг жорий этилган хусусий фермер хўжаликлари ташкил этилди.

Бугунги кунда фермер хўжаликлари том маънода қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришининг асосий шаклига, уни барқарор ва самарали ривожлантирадиган ҳаракатлантирувчи кучга, таъбир жоиз бўлса, бу йўналишнинг локомотивига айланди. Бу соҳада бозор инфратузилмаси амалда қайта тузилди, қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришини ташкил этиш ва рағбатлантириш сифат жиҳатидан янги тамойиллар асосига қурилди.

Ҳозирги кунда мамлакатимизда ялпи ички маҳсулотнинг 76 фоизи, жумладан, саноат маҳсулотининг қарийб 80 фоизи, қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари ва чакана савдо айланмаси эса тўлиғича иқтисодиётнинг нодавлат секторида яратилмоқда. Юртимиздаги корхоналарнинг 90 фоизи хусусий ва корпоратив мулк шаклига ўтган, уларда жами иш билан банд аҳолининг 77 фоизи меҳнат қилмоқда.

Кичик ва хусусий бизнеснинг ялпи ички маҳсулот таркибидаги улуши 45 фоиздан ортиб бораётгани ва у мамлакатимиз иқтисодиётидаги етакчи кучга айланиб, бозорларимизни зарур товар ва хизматлар билан тўлдириш, аҳоли даромади ва фаровонлигини оширишнинг асосий манбаи, одамларни иш билан таъминлаш билан боғлиқ муаммоларни ҳал этишнинг муҳим омилига айлангани эътиборга сазовордир.

Айни пайтда юртимизда транспорт коммуникация тизимини ривожлантириш масаласига ҳам республикаимизни жадал тараққий топтиришнинг асосий шарти ва мезони сифатида катта аҳамият берилмоқда.

Сўнгги йилларда барпо этилган, умумий узунлиги 633 километрни ташкил қиладиган Навоий—Нукус, 223 километрлик Тошгузар — Бойсун— Кумқўрғон темир йўл магистраллари, Қамчиқ довони орқали ўтадиган тезкор автомобиль йўлининг бу борадаги ўрни ва аҳамияти қанчалик беқиёс эканини ҳаммамиз яхши англаймиз. Бу йўллар мамлакатимизнинг барча ҳудудларини ягона транспорт тармоғига ишончли тарзда бирлаштириб, минтақаларимизда мавжуд бўлган бой минерал-хом ашё ва табиий ресурсларни ўзлаштириш учун кенг имкониятлар яратди.

Ўтган даврда қўлга киритган салмоқли ютуқ ва натижаларимиз халқимизнинг даромадлари ва фа-

ровонлигини изчил равишда ошириб боришни таъминлаш, кенг қўламли ижтимоий дастурларни муваффақиятли амалга ошириш имконини берди.

Барчамизга маълумки, аҳоли иш ҳақи ва даромадларининг ўсиш суръати энг муҳим кўрсаткичлардан бири ҳисобланади. Бу ҳақда гапирганда, аҳоли реал даромадларининг 2006 йилда 2000 йилга нисбатан 2,5, 1992 йилга нисбатан эса ўртача 12 баробар ошганини таъкидлаш лозим. Жорий йил охирига бориб республикамызда ўртача иш ҳақи миқдорининг 200 доллар даражасига етиши кутилмоқда.

Биз ҳар уч йилда иш ҳақини 2—2,5 баробар оширишни ўз олдимизга муҳим стратегик вазифа қилиб қўйганмиз. Шу тариқа, аҳолининг харид қобилиятини ҳисобга олган ҳолда, биз яқин йиллар ичида халқ фаровонлиги ва даромадларини таъминлаш бўйича юксак марраларга эришадиган мамлакатлар даражасига кўтарилишни ўз олдимизга мақсад қилиб қўйганмиз.

Бугунги кунда юртимизда замонавий меҳнат бозори шаклланди — мустақиллик йилларида 5 миллиондан ортиқ янги иш ўринлари ташкил этилди. Уларнинг 70 фоиздан зиёди саноат ва хизмат кўрсатиш соҳаларига тўғри келади.

Айниқса, шаҳар ва қишлоқларда биринчи навбатда хотин-қизларни иш билан таъминлаш имконини берадиган, йирик саноат корхонала-

ри билан кооперация асосида ташкил этиладиган касаначилик жадал ривожлана бошлаганини таъкидлаш лозим.

Биз учун муҳим ижтимоий аҳамиятга эга бўлган аҳолини иш билан таъминлаш билан боғлиқ муаммоларга катта эътибор қаратиб, бу борада аниқ мақсадга йўналтирилган ишларни изчил амалга ошираётганимиз мавжуд аҳволни тубдан ўзгартириш учун имкон яратди. 2006 йилда ишсизлик даражаси 5,3 фоизгача камайдигани ҳам шундан далolat беради.

Мамлакатимиз аҳолиси, аввало қишлоқ жойлардаги одамларнинг турмуш шароити изчил тарзда яхшиланмоқда. Истиқлол йилларида 36 минг километрлик сув қувурлари, 72 минг километрлик газ тармоқлари ишга туширилди. Бу 1991 йилга қадар эришилган натижаларга нисбатан тегишли равишда 2 ва 4 баробар кўп демакдир.

Натижада аҳолини ичимлик суви билан таъминлаш бугунги кунда 84 фоизни, жумладан, қишлоқ жойларда 77 фоизни, табиий газ билан таъминлаш 82 фоизни, қишлоқ жойларда эса 78 фоизни ташкил этмоқда.

Халқимиз турмуш шароитини яхшилашга доир чора-тадбирлар тизимида соғлиқни сақлаш ва аҳоли саломатлигини муҳофаза қилиш алоҳида ўрин тутишини ҳаммамиз яхши тушунамиз.

Ўтган йиллар мобайнида Ўзбекистонда тиббий хизмат кўрсатиш тизими амалда тўлиқ қайта кўриб чиқилди. Ҳозирги вақтда бу борадаги ислохотларнинг асосий босқичларидан бири ниҳоясига етмоқда. Аҳолига бепул шошилиш ва юқори маалакали тиббий ёрдам кўрсатиш учун энг юксак талабларга жавоб берадиган ихтисослаштирилган шифохона ва бўлимлар тармоғининг ташкил этилиши бу босқичнинг энг муҳим ва конкрет натижаси бўлганини қайд этиш зарур. Махсус ташкил этилган республика маркази бу тизимга раҳбарликни ва унинг фаолиятини мувофиқлаштиришни таъминламоқда.

Соғлиқни сақлашнинг бирламчи бўғинида, аynиқса, қишлоқ жойларда жиддий ўзгаришлар рўй берди. Самарасиз ишлаётган фельдшерлик-акушерлик пунктлари ва қишлоқ амбулаториялари ўрнида замонавий диагностика ва даволаш ускуналари билан жиҳозланган 3 мингдан зиёд қишлоқ врачлик пункти ташкил этилгани бу соҳадаги катта қадам бўлди, десак, тўғри бўлади.

Тиббиёт ходимлари меҳнатига ҳақ тўлаш ва уларни рағбатлантириш тизимининг ҳар томонлама қайта кўриб чиқилиши аҳолига тиббий хизмат кўрсатишни сифат жиҳатидан сезиларли даражада яхшилаш имконини берди. Натижада кейинги 2—3 йилда соҳа ходимларининг иш ҳақи 2 баробардан зиёд кўпайди.

Юртимизда янги ташкил этилган соғлиқни сақлаш тизимида энг юксак замонавий тиббиёт технологиялари ва техникаси билан таъминланган ихтисослашган клиникалар муҳим ўрин эгалламоқда. Уларда юқори малакали мутахассислар жаҳон миқёсидаги мураккаб ва ноёб операцияларни амалга ошириб, одамлар ҳаётини сақлаб, уларнинг умрига умр қўшаётгани бу борадаги ислохотларимизнинг яна бир амалий ифодасидир.

Соғлиқни сақлаш тизимида бўлажак оналар саломатлигини мунтазам назорат қилиб борадиган, соғлом болалар туғилишига хизмат қиладиган кенг тармоқли скрининг марказларининг ўрни ва аҳамияти қанчалик катта экани ҳақида, ўйлайманки, ортиқча гапириб ўтиришга ҳожат йўқ.

Агар 1991 йилда оналар ўлими билан боғлиқ кўрсаткич ҳар 100 минг нафар аёлга нисбатан 65 тани ташкил этган бўлса, бугунги кунда бу рақам 24 тага тушди, гўдаклар ўлими эса илгари 1000 нафар чақалоққа 35 тадан тўғри келган бўлса, ҳозирги кунда 14 тага тушди.

Шуниси эътиборлики, бугун Ўзбекистонда чечак ва ич терлама, куйдирги, ўлат ва вабо каби юқумли касалликларга бутунлай барҳам берилди.

Ўтган давр мобайнида юртимизда аҳолининг ўртача умр кўриш даражаси ҳам сезиларли ра-

вишда ортганини мамнуният билан қайд этиш лозим. Бу борадаги умумий кўрсаткич 1990 йилда 67 ёшни ташкил этган бўлса, 2006 йилда 72,5 ёшни ташкил этди. Жумладан, эркаклар ўртасидаги ўртача умр кўриш 66 ёшдан 70 ёшга, аёллар ўртасида эса 70 ёшдан 74,6 ёшга узайганини одамлар саломатлигини муҳофаза қилиш ва турмуш шароитини яхшилашга қаратилган чора-тадбирларнинг аниқ ва яққол натижаси сифатида баҳолаш ўринли бўлади.

Азиз ватандошлар!

Ўз-ўзидан аёнки, Ўзбекистон жаҳон ҳамжамиятида муносиб ўрин эгаллаш, ўз халқининг тинчлиги ва фаровонлигини таъминлашга интилаётган бошқа давлатлар қатори ҳозирги шиддат билан ўзгариб бораётган мураккаб давр ўртага қўяётган талаб ва саволларга тўлиқ жавоб берадиган, аниқ ва равшан, ҳар томонлама пухта ўйланган стратегия ва ҳаракат дастурига эга бўлиши зарурлигини бугун ҳаётнинг ўзи тақозо этмоқда.

Бу стратегия авваламбор тажрибада ўзини оқлаган демократик, сиёсий ва иқтисодий ислохотлар, ижтимоий ўзгаришларни чуқурлаштириш, жамиятда тинчлик ва барқарорликни мустаҳкамлаш, тинчликсевар ташқи сиёсат юритиш ва жаҳон хўжалик тизимида интеграциялашишга қаратилган йўлимизни бундан буён ҳам изчил давом эттиришни таъминлаши даркор.

Фақат ана шундай сиёсатгина ўз олдимизга қўйган узоқ муддатли мақсад-муддаоларимиз — Ўзбекистонимизнинг дунёдаги ривожланган мамлакатлар сафидан ўрин олишига эришиш бора-сида зарур шарт-шароит ва мустаҳкам пойдевор бўлиб хизмат қилиши мумкин.

«Ҳамма нарса инсон учун, унинг келажаги учун» деган эзгу тамойилни тўлиқ амалга ошириш биз учун доим энг муҳим устувор вазифа бўлиб келган ва бундан кейин ҳам шундай бўлиб қолади.

Бизнинг иқтисодиёт, сиёсат, давлат-ҳуқуқ ва суд соҳасида амалга ошираётган барча ўзгариш ва ислохотларимиз пировард натижада ягона мақсадга — халқимиз учун муносиб турмуш шароити яратиш, одамларнинг даромади ва фаровонлигини изчил ошириб бориш, ҳар бир инсонга ўзининг интеллектуал, касб ва маънавий салоҳиятини рўёбга чиқариш учун зарур имкониятлар яратиб беришга қаратилиши даркор.

Муҳтарам ва қадрли ватандошларим!

Бугун сиз, азизларга мурожаат этиб, барчангизни қутлуғ айём — Ватанимиз мустақиллигининг 16 йиллик байрами билан самимий муборакбод этар эканман, қалбимни, юрагимни эзгу ва юксак туйғулар қамраб олаётганини айтмоқчиман.

Мана шу ўтган йиллар давомида машаққатли, шу билан бирга, шарафли, том маънода тарихий даврда доимо елкама-елка туриб, қандай улкан

ва олижаноб ишларни амалга оширганимиз, буюк келажагимиз пойдеворини ўз қўлимиз билан барпо этаётганимиз барчамизга ҳар қанча фахрланиш, босиб ўтган йўлимизни миннатдорлик билан эслаш учун асос беради.

Бугунги мажлис, бугунги маърузадан келиб чиқадиган фикр ва хулосалар, ўйлайманки, барча юртдошларимизни ўн олти йиллик тараққиёт йўлимизга яна бир бор назар ташлашга даъват этади. Шу заминда яшаётган ҳар қайси инсон, миллати ва тилидан, қаерда, қайси лавозимда ишлашидан қатъи назар, мустақиллик йилларида қўлга киритган ютуқларимиздан кўнгли тоғдек кўтарилиши, шу ишларда менинг ҳам муносиб ҳиссам бор, деб қувониб, фахр-ифтихор қилиб яшаши табиий.

Албатта, амалга оширган барча буюк ишларимиз, эришган ютуқларимиз — ўзимизники, уларни ҳеч ким биздан тортиб ололмайди. Лекин келгусида бундан ҳам юксак марраларни қўлга киритишга, бутун дунё, авваламбор тараққий топган давлатлардан кам бўлмаган эркин фаровон ҳаётга эришиш учун доимо олдинга интилиб яшашимиз керак.

Ҳеч шубҳасиз, бугун бутун маърифий дунё кечираётган озод ва обод ҳаётга эришиш учун куч ва салоҳиятимиз ҳам, имкониятимиз ҳам, энг муҳими, азму шижоатимиз ҳам етарли.

ИСЛОМ КАРИМОВ

Ишончим комилки, Ватанимиз истиқболини ўйлаб бошлаган барча улў ишларимизни албатта охирига етказамиз, ўзимизнинг эзгу мақсад-муддаоларимизга эришамиз, иншоолло.

Эътиборингиз учун раҳмат.

*Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси,
Вазирлар Маҳкамаси ва Президент Девонининг
Ўзбекистон мустақиллигининг 16 йиллигига
бағишланган қўшма мажлисидаги маъруза,
2007 йил 30 август*

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
МУСТАҚИЛЛИГИНИНГ 16 ЙИЛЛИГИГА
БАҒИШЛАНГАН ТАНТАНАЛИ
МАРОСИМДАГИ ТАБРИК СЎЗИ**

Ассалому алайкум, қадрли ватандошлар!

Муҳтарам меҳмонлар!

Авваламбор, сиз, азизларни, сизлар орқали бутун Ўзбекистон халқини барчамиз учун ҳақиқатан ҳам энг улуғ ва энг азиз байрамимиз бўлмиш Ватанимиз Мустақиллигининг 16 йиллиги билан чин қалбимдан табриклаш ва ўзимнинг чуқур ҳурмат-эҳтиромимни билдиришдан бахтиёрман.

Фурсатдан фойдаланиб, мана шу гўзал ва муҳташам майдонда бугунги тантанамизда қатнашаётган хорижий давлатларнинг элчихоналари вакиллари, узоқ-яқиндан келган қадрли меҳмонларимизни, бу байрамни биз билан бирга нишонлаётган барча дўст ва биродарларимизни бутун халқимиз номидан қутлаб, самимий миннатдорлик билдиришга ижозат бергайсиз.

Азиз дўстлар!

Ўн олти йил тарих мезонлари билан ўлчаганда ғоят қисқа бир муддат эканини барчамиз яхши

англаймиз. Бироқ биз учун том маънода янгила-
ниш ва юксалиш босқичи бўлган бу даврни ой-
лар ва йиллар билан эмас, балки амалга ошир-
ган ислохотларимиз самараси, бунёдкорлик иш-
ларимиз салмоғи, қўлга киритган юксак марралар
билан ўлчайдиган бўлсак, ҳеч шубҳасиз, бу йил-
ларнинг ҳар бири чиндан ҳам ўн, керак бўлса,
юз йилларга тенг бўлиши муқаррар.

Мана шу шиддатли ва кескин даврда биз бо-
сиб ўтган йўл, унинг улкан самаралари, синов ва
машаққатлари ҳақида кўп гапириш мумкин. Ле-
кин бир фикрни тўла ишонч билан айтиш ло-
зимки, шу йиллар давомида юртимизда демок-
ратик давлат қуриш, халқимиз фаровонлигини
юксалтириш, халқаро майдонда муносиб обрў-
эътибор топиш учун амалга оширган ишлари-
миз, бир сўз билан айтганда, Ватанимизни озод
ва обод қилиш йўлида эришган марраларимизни
ҳеч ким инкор эта олмайди.

Бугун мана шундай шукуҳли дамларда бу ютуқ-
ларнинг ижодкори бўлган заҳматкаш деҳқон ва
фермерлар, ишчи ва хизматчиларимиз, ишби-
лармон ва тадбиркорлар, жасур ҳарбийларимиз,
олиму зиёлилар, маданият ва санъат аҳли, фи-
дойи муаллим ва ўқитувчилар, жонкуяр шифо-
корларнинг беқиёс хизматларини эътироф этиб,
барчангиз олдида, бутун халқимиз олдида бош
эгиб таъзим қиламан.

Хурматли юртдошлар!

Шак-шубҳасиз, мустақиллик йилларида қўлга киритган салмоқли ютуқлар барчамизники ва уларни ҳеч ким биздан тортиб ололмайди.

Айни пайтда бугун олдимизда турган муҳим ва долзарб вазифалар ўтган давр мобайнида барпо этилган салоҳиятдан оқилона фойдаланиб, бор куч-қудратимиз, имконият ва ҳаракатларимизни эртанги истиқболимиз, эзгу орзу-ниятларимизни амалга ошириш учун сафарбар этишни талаб қилади.

Бу ҳақда гапирганда, авваламбор, қуйидагиларга эътибор бериш керак, деб ўйлайман.

Биринчидан, эришган ютуқ ва натижаларимизга танқидий баҳо бериб, уларга маҳлиё бўлмасдан, ўз олдимизга юксак марралар, узоқ ва давомли эзгу мақсадларни қўйиб яшашимиз, биринчи навбатда халқимизнинг турмуш даражаси ва фаровонлигини ошириш доимо эътиборимиз марказида туриши зарур. Бунинг учун иқтисодиётимизнинг тез ва барқарор суръатлар билан ўсишини таъминлаш, кучли ижтимоий сиёсат юритиш, ёш оилаларни қўллаб-қувватлаш, яқин уч йил мобайнида ишчи-хизматчиларнинг маошларини, пенсия, нафақа ва стипендиялар миқдорини 2—2,5 баробар кўтариш бизнинг устувор вазифамиз бўлиб қолиши шарт.

Иккинчидан, сиёсий ва иқтисодий ҳаётимизни янада либераллаштириш, сиёсий партиялар,

ижтимоий ва фуқаролик тузилмалари ҳамда но-
давлат ташкилотларнинг қонуний ваколатлари-
ни кенгайтириш, инсон ҳуқуқ ва эркинликлари-
ни амалда таъминлаш, суд-ҳуқуқ тизимини та-
комиллаштириш бўйича кейинги йилларда қабул
қилинган ҳуқуқий нормаларни ҳаётга татбиқ
этишга алоҳида эътибор қаратишимиз керак.

Учинчидан, ҳозирги мураккаб ва таҳликали
замоннинг ўзи инсоният ҳаётига таҳдид солаёт-
ган турли бало-қазолар мавжуд эканини ҳеч қачон
унутмасликни, юртимизда тинчлик ва осойиш-
талиқ, барқарорликни мустаҳкамлаш, сезгирлик,
ҳушёрлик ва огоҳликни йўқотмасдан, ҳар қан-
дай хавф-хатарга қарши муносиб жавоб бера ола-
диган куч-қудратимизни ошириш, сарҳадлари-
миз дахлсизлигини таъминлаш йўлида доимо
ҳаракатда бўлишимизни талаб қилади.

Тўртинчидан, эзгу мақсад ва режаларимизни рўёб-
га чиқаришда бизнинг ишончимиз ва таянчимиз
бўлмиш ёшларимизга янада кенг йўл очиб бериш,
фарзандларимизни замонавий билим ва тажрибага,
ўз мустақил фикрига эга бўлган, маънавий юксак
комил инсонлар этиб тарбиялаш, уларнинг жами-
ятимизда мустаҳкам ва муносиб жой олиши йўлида
зарур шарт-шароитларни яратиб бериш барчамиз
учун ҳам қарз, ҳам фарз, деб биламан.

Бешинчидан, юртимизда турли миллат ва ди-
ний конфессиялар вакиллари ўртасида тотувлик-

ни, фуқаролараро аҳилликни кўз қорачиғидай асраш, яқин ва узоқ қўшниларимиз билан ҳамкорлик ва ҳамжиҳатликда яшаш, жамиятимизда меҳр-оқибат, саховат ва бағрикенглик муҳитини янада кучайтириш ҳар биримизнинг муҳим вазифамиз бўлиб қолиши даркор.

Бугунги кунда эл-юртимизнинг ана шундай азалий фазилатлари, ёрдам ва қўмакка муҳтож бўлганларни қўллаб-қувватлаш мақсадида амалга ошираётган олижаноб ва савобли ишларимиз «Ижтимоий ҳимоя йили» бўйича қабул қилинган давлат дастурида ўзининг яққол амалий ифодасини топаётгани барчамизни қувонтиради.

Азиз ватандошларим, қадрдонларим!

Бугун мана шу юксак минбардан туриб, кўнглимдаги яна бир гапни алоҳида таъкидлаб айтишни зарур, деб биламан.

Бугун 16 йил давомида босиб ўтган йўлимизни ва эришган марраларимизни баҳолар эканмиз, Ватанимиз, юртимизни улуғлаш, юксак муддаоларимизга етиш, ҳеч кимдан кам бўлмаган ҳаёт барпо этиш мақсадида амалга оширган катта-катта ишларимиздан, тер тўкиб қилган меҳнатимиздан ҳар қанча фахрланиб, ана шу ютуқларга мен ҳам муносиб ҳисса қўшдим, деб бошимизни баланд кўтариб, ғурур ва ифтихор билан яшашга тўла ҳаққимиз бор, десам, ўйлайманки, бу фикримга барчангиз қўшиласиз.

Йе Мана шу мунаввар оқшомда сизларни Ватанимизнинг Истиқлол байрами билан яна бир бор табриклар эканман, ҳаммангизга сиҳат-саломатлик, бахту саодат, хонадонларингизга файзу барака тилайман.

Ватанимизни, халқимизни, барчамизни Яратганнинг ўзи ёмон кўзлардан, ёмон ниятлардан асрасин!

Эл-юргимиз омон, осмонимиз мусаффо, мустақиллигимиз абадий бўлсин!

2007 йил 31 август

10-й сессия
16-й день
17-й сессия
18-й день

ОЗОД ВА ОБОД ЮРТ ДУРДОНАСИ

Ассалому алайкум, қадрли ватандошлар!
Муҳтарам меҳмонлар!

Бутун, мана шу муборак кунда сиз, азизлар билан қадимий ва навқирон Марғилон шаҳрининг 2000 йиллик тўйи муносабати билан шу табаррук заминда тўпланиб турибмиз.

Барчангизни, аввало, кўпни кўрган, бағрикенг ва оққўнгил Марғилон элини, Фарғона водийси аҳлини, бутун халқимизни ана шу қутлуғ айём билан чин қалбимдан муборакбод этишдан бахтиёрман.

Мана шу тантанали маросимда иштирок этаётган чет эллик ҳурматли меҳмонларимизни саримий қутлаб, уларга сизларнинг номингиздан, халқимиз номидан эзгу тилаклар билдиришга ижозат бергайсиз.

Азиз дўстлар, биродарлар!

Бугун барчамиз учун ҳақиқатан ҳам қувончли ва унутилмас тарихий кун. Яъни, Марғилон шаҳрининг дунёда эътироф этилган энг қадимий

шаҳарлар рўйхатига киритилиши, бу муқаддас заминда туғилиб яшаб ўтган буюк аждодларимизнинг келажак авлодларга қолдирган бебаҳо меросини, ноёб тарихий обидалар ва табаррук қадамжоларни ардоқлаб, ўтмишга ҳурмат ва эҳтиром намунасини кўрсатиб келаятгани, бир сўз билан айтганда, Марғилон шаҳрининг жаҳон маданияти ва цивилизациясига қўшган улкан ҳиссасининг ЮНЕСКО ва унинг тимсолида халқаро жамоатчилик томонидан тан олинаши, албатта, барчамизга катта гурур ва ифтихор бағишлайди.

Чиндан ҳам, бундан йигирма аср муқаддам Марғилонсой соҳилларида вужудга келган, юртимиздаги илк одамзод масканларидан бири бўлган бу шаҳар ўлкамизда ўтроқ ҳаёт, юксак деҳқончилик ва суғориш маданияти олис замонларда шаклланиши ва равнақ топганидан далолат беради.

Кўҳна Марғилон замини ўзининг ноёб ҳунармандчилик маҳсулотлари билан Миср ва Юнонистон, Сурия ва Византия, Эрон ва Ҳиндистон, Хитой каби мамлакатларда маълуми машҳур бўлгани ҳам буни тасдиқлайди.

Табиийки, Марғилоннинг бошқа кўҳна шаҳарларга ўхшаш жиҳатлари бор, лекин у кўпгина ўзига хос белги-аломатлари билан алоҳида ажралиб туради.

Илмий манбалар, археологик қазилмаларнинг гувоҳлик беришича, Марғилон ўта ноёб бир хусусиятга эга бўлиб, 2000 йил олдин аجدодларимиз айнан шу ерда илдиз отиб, шаҳар пойдеворини қургани ва орадан шунча вақт ўтганига қарамасдан, унинг ўз тарихий ҳудудида бугунги кунга қадар муқим ривожланиб келаётгани ҳар қандай одамни ҳам ҳайратда қолдиради.

Албатта, бу ҳолнинг асл сири ва сабабларини аниқлаш учун ҳали яна кўп тадқиқот ва изла-нишлар олиб бориш талаб қилинади.

Милоддан олдин пайдо бўлиб, Хитойдан то Испаниягача бўлган бепоён ҳудудни қамраб олган Буюк Ипак йўли қанча-қанча манзилу маконларни кесиб ўтган. Бу ҳақда гапирганда, шуни таъкидлаш керакки, бугун ана шу шаҳарларнинг аксарияти фақат қадимий хариталарда сақланиб қолганини кўриш мумкин.

Лекин Буюк Ипак йўлининг таъсири ва тари-хий илдизларини, таъбир жоиз бўлса, унинг на-фасини ўзида сақлаб келаётган Марғилондек шаҳарлар, ўйлайманки, ер юзида камдан-кам топилади.

Айниқса, бу гўзал диёр ҳанузгача бутун дунё-ни мафтун этадиган шоҳию адрас, ипак маҳсу-лотлар маркази бўлиб қолаётгани, бундай ўта нозик ҳунарнинг моҳир усталари шу юртда ка-молга етаётгани ҳам шуни исботлайди.

Айни пайтда Марғилон шаҳрининг миллий давлатчилигимиз ривожда ўзига хос из қолдиргани ҳам ҳозирги кунда кўп-кўп илмий далиллар асосида аён бўлмоқда.

Бунинг тасдиғини, аввало, олис ўтмишда бу ерда мустаҳкам қалъа ва саройлар, мулофаа иншоотлари, эллик чақирим наридан кўринадиган баланд минора мавжуд бўлгани, пул чиқариш йўлга қўйилгани мисолида кўриш мумкин.

Марғилон ҳақида сўз борар экан, буюк аждодимиз Бобур Мирзонинг, билагии зўр инсонлар, яъни, энг ботир полвонлар Марғилон заминидан чиқади, деган сўзлари, ҳеч шубҳасиз, бугунги ҳақиқатни ҳам ифода этади. Ўз-ўзидан равшанки, барча кўҳна шаҳарлар қатори Марғилон ҳам асрлар давомида турли синов ва суронларни бошидан кечирди. Лекин ана шундай жасур ўғлонлари, уларнинг ҳар қандай шароитда ҳам ўз юртини ёвуз кучлардан ҳимоя қилишга қодир бўлгани, фидойилиғи ва матонати ҳисобидан Марғилон шаҳри, мана, икки минг йилдирки, ўзлигини сақлаб, ўтмишга ҳурмат ва эҳтиром билан қараб, безавол яшаб келмоқда.

Шу борада Марғилоннинг муқаддас ислом динимиз, мусулмончилик ақидаларининг равнақ топишига улкан ҳисса қўшганини алоҳида таъкидлаш ўринли, деб ўйлайман.

Бу шаҳарнинг тарихий қиёфасини ўзида муҷассам этган Пурсиддиқ мажмуаси, Улуғмозор

инёратгоҳи, Увайсий мақбараси, Хожа Саид Аҳмад мадрасаси каби қатор меъморий обидаларни қайта тиклаб, тубдан таъмирлаганимиз бебаҳо маънавий меросимизни асраб-авайлаш йўлида яна бир амалий қадам бўлди.

Табаррук Марғилон диёрида дунёга келиб камол топган буюк алломалар миллий салоҳиятимиз, миллий тафаккуримиз қудратини намоён этадиган ўлмас асарлар яратгани ҳам бу заминнинг илоҳий хосиятидан далолат беради. Ҳеч шубҳасиз, бундай беназир зотлар, аввало, Аллоҳнинг назари тушган, унинг ўзи азиз қилган муқаддас жойдангина етишиб чиқади, десам, ўйлайманки, сизлар ҳам бу фикрга қўшиласиз.

Биз Марғилон деганда, аввало — нафақат Ўзбекистон, балки бутун ислом оламининг фахри бўлмиш Бурҳониддин Марғиноний бобомизнинг муборак номларини ҳурмат билан тилга оламиз.

Мусулмон уммати орасида «Ҳидоят йўлининг сарбони» деган юксак эътирофга сазовор бўлган бу мумтоз сиймонинг буюк мероси, ибратли ҳаёти ва маънавий жасорати тўққиз асрдан буён ўзининг улкан аҳамияти ва қадр-қимматини сақлаб келмоқда.

Марғилоннинг мўътабар заминида бу улуғ зотнинг кўплаб сафдош ва издошлари илму маърифат, дину диёнатни юксалтириш йўлида беқиёс

хизматлар қилгани ҳам кейинги йилларда ўз иботини топаётгани эътиборга сазовор.

Айниқса, ислом ҳуқуқи ва фалсафаси ривожига муносиб ҳисса қўшган Ҳасан Марғиновий ва Заҳириддин Марғиновий, Муҳаммад Марғиновий каби алломаларнинг ҳаёти ва фаолиятини атрофлича ўрганиш, жамоатчиликка етказиш бўйича бошлаган ишларни давом эттиришимиз зарур.

Ана шундай сиймолар қаторида аёл қалбининг гўзаллиги, пок муҳаббат, вафо ва садоқат туйғуларини куйлаб ўтган атоқли шоира Жаҳон отин — Увайсий ўзининг бетакрор ижоди билан тарихимизда муносиб ўрин эгаллайди.

Энг муҳими шундаки, бундай бебаҳо мерос намуналари бугунги кунда ҳам маънавиятимизни юксалтириш, ёш авлодимизни иродаси бақувват, иймон-эътиқодини мустаҳкам этиб тарбиялашда беқиёс хизмат қилмоқда.

Ўйлайманки, ана шу улуғ зотларнинг руҳи покларини шод қилиш мақсадида уларнинг қадам-жоларини ҳар томонлама обод қилиб, хотираларига ҳурмат-эҳтиром бажо келтираётганимиздан, аввало, ўзимиз руҳий қувват, маънавий мадад топтоқдамиз.

Азиз дўстлар!

Марғилон заминининг ўзига хос хусусият ва аломатлари ҳақида яна кўп гапириш мумкин.

Лекин бу шаҳарга минг йиллар давомида алоҳида файз ва тароват бағишлаб келаётган Марғилон аҳлини ҳар қанча таърифласак, ҳар қанча улуғласак арзийди, албатта.

Ўзаро ҳурмат, меҳр-оқибат, меҳмондўстлик, ширин сўз ва муомала, одоб-ахлоқ ва андиша каби фазилатлари билан ажралиб турадиган, ҳатто боласини ҳам сизлаб гапирадиган Марғилон аҳли доимо бошқаларнинг ҳавасини ўзига тортиб келади.

Шахсан мен Марғилоннинг чехраси очиқ, юз-кўзидан нур ёғилиб турадиган фариштадек нуроний оқсоқолларини кўрганда, уларнинг қўлини олиб, ҳол-аҳвол сўрашиб, марғилонча айтганда, отамлашиб суҳбат қургим келади. Ўзининг меҳнаткаш ва чеварлиги билан ном қозонган, отабоболаримиздан қолган ажойиб касбу ҳунарларнинг соҳибаси бўлиб, шу билан бирга, замонавий билим ва малака эгаси бўлмиш Марғилон аёллари, меҳрибон ва мунис аяжонлар ҳар қандай юксак ҳурмат ва таҳсинга сазовордир.

Ишончим комилки, Марғилонда лоақал бир марта бўлган кишининг хаёлида бу шаҳар аҳлининг истараси иссиқ, самимий қиёфаси узоқ вақт сақланиб қолади.

Биз Марғилоннинг қутлуғ тўйи муносабати билан ана шу одамларнинг оғирини енгил, узоғини яқин қилишни ўз олдимизга мақсад қилиб

қўйиб, янги уй-жойлар, бозор ва дўконлар, замонавий корхоналар қуриш, янги-янги йўллар, газ ва сув, алоқа тармоқларини барпо этиш, тиббиёт ва транспорт, маданий-маиший хизмат кўрсатишни яхшилаш, бир сўз билан айтганда, марғилонликларнинг ҳаёт даражасини кўтаришга қаратилган катта бунёдкорлик ишларини амалга оширганимиздан барчангиз хабардорсиз.

Айниқса, Марғилонда туғилиб, унинг туپроғини кўзига тўтиё қилиб яшайдиган болаларимизнинг истиқболини ўйлаб, уларнинг соғлом ва баркамол вояга етиши учун барча шарт-шароитларни яратиб бериш мана шу юбилей тадбирларининг асосий мақсади ва моҳиятини белгилайди, десак, айти ҳақиқатни айтган бўламиз.

Шу ўтган қисқа муддатда шаҳарда янги тиббиёт коллежи ва замонавий мактаблар, Ёшлар хиёбони, аквапарк, ёпиқ сув саройи, муҳташам амфитеатр барпо этилгани, Болалар ижодиёти маркази, бир қатор мактаб ва боғчалар, 7 та поликлиника капитал таъмирлангани, шаҳар туғуруқхонаси тиббий асбоб-ускуналар билан жиҳозлангани ва бошқа кўп-кўп ишларимиз барчамизга катта мамнуният етказди. Нега деганда, бу дунёда одамзод учун ўз фарзандининг бахтини, камолини кўришдан ортиқ саодат йўқ.

Марғилоннинг қутлуғ тўйи муносабати билан бу ерда бажарган ишларимиз ҳақида кўп гапир-

масдан биргина рақамни келтириш ўринли деб
биламан.

Шаҳардаги қурилиш, таъмирлаш ва ободон-
лаштириш ишларига жами бўлиб 30 миллиард
сўмга яқин маблағ сарфланганининг ўзи амалга
оширилган ишларнинг ҳажми ва кўламини яққол
кўрсатиб турибди.

Муҳтарам дўстлар!

Марғилон деганда, ўзбек маданияти тарихида
улкан ўрин тутадиган буюк санъаткорлар сиймо-
си беихтиёр кўз ўнгимизда жонланади.

Мана шу заминда униб-ўсган, ҳар бири ўзига
хос бетакрор ижодий мактаб яратган Юсуфжон
қизиқ Шакаржонов ва Уста Олим Комилов,
Муҳиддин Қориёкубов, Тамарахоним ва Гавҳар-
хоним, Маъмуржон Узоқов ва Жўрахон Султо-
нов, Саодат Қобулова ва Берта Давидова синга-
ри ўнлаб мумтоз санъаткорларимизнинг номла-
рини эл-юртимиз ҳамиша эъзозлаб келади.

Айнан Марғилондан — ҳаётни, гўзалликни
севадиган, адабиёт ва санъатни теран тушунади-
ган, истеъдод ва қобилиятни юксак қадрлайди-
ган одамлар яшайдиган маънавий муҳитдан мана
шундай улуғ санъаткорлар етишиб чиқиши асло
тасодиф эмас, аксинча, қонуний бир ҳол, де-
сак, ҳеч қандай муболаға бўлмайди.

Буюк адибимиз Абдулла Қодирий ўзининг
«Ўтган кунлар» романида гўзал ва оқила Кумуш

сиймосини айнан ҳаётдан олиб тасвирлагани учун ҳам орадан юз йил ўтган бўлса ҳамки, китобхон халқимиз Марғилон деганда, аввало, ана шу ўлмас образни ҳаёлидан ўтказди.

Буларнинг барчаси Марғилон аҳлининг асл инсоний фазилатлар, миллий қадриятларимизни қанчалар эъозлаб, кўз қорачиғидай асраб келаётганини, унинг маънавий олами нақадар бой ва юксак эканини яна бир бор тасдиқлайди.

Шу фурсатдан фойдаланиб, нуфузли ЮНЕСКО халқаро ташкилотига, шу тўйни ўтказишга муносиб ҳисса қўшган, Марғилон шахрини доимо ҳурмат билан тилга оладиган узоқ-яқиндаги барча дўсту биродарларимизга чин қалбимдан миннатдорлик билдираман.

Марғилон шахрининг қиёфасини тубдан ўзгартириш, одамнинг ҳавасини уйғотадаган янги равон йўллар, гўзал майдон ва хиёбонлар, шинам тураржойлар, маданий-маиший иншоотларни бунёд этишда фидокорона меҳнат қилган қурувчи ва муҳандислар, ана шу эзгу ишга хизмати сингган барча инсонларга самимий ташақкур изҳор этаман.

Азиз юртдошлар!

Бугун Марғилоннинг 2000 йиллик санасига бағишланган саъй-ҳаракатларимиз, амалга оширган ишларимиз ҳақида гапирар эканмиз, бу байрамни Хива, Самарқанд ва Бухоро, Қарши ва

Термиз, Шаҳрисабз каби қадимий шаҳарларимизнинг тўйлари қаторида ўтказилаётганини, авваламбор, юртимизнинг нақадар кўҳна ва шонли тарихга эга бўлгани, биз яшаётган бу заминнинг ҳар қарич ери муқаддас эканининг яққол далили ва исботи сифатида қабул қилишимиз даркор.

Агарки бу масалага холисона қарайдиган бўлсак, бундай юксак шарафга муносиб бўлган шаҳар ва масканлар юртимизда кўп. Фақатгина мана шу Фарғона водийсининг ўзида латиф шаҳар деб ном олган Кўқон, қадимий Андижон, гўзал Наманган, кўҳна Ахсикент каби тарихимизда чуқур из қолдирган шаҳар ва қўрғонларнинг номларини улуғлаш ва уларнинг ҳам қутлуғ саналарини кенг миқёсда нишонлаш — буларнинг барчаси бизнинг олдимизда турган катта вазифадир.

Насиб этса, уларнинг тўйларига бағишланган тайёргарлик ишларини ва тантаналарини барчамиз биргаликда ўтказамиз, иншооллоҳ.

Азизларим, қадрдонларим!

Одамга мамнуният ва хурсандчилик етказиб, қалбимизни гурур ва ифтихорга тўлдирадиган мана шундай шукуҳли дамларда сизларга ўзимнинг чуқур ва самимий ҳурмат ва эҳтиромимни билдириб, барчангизга сиҳат-саломатлик, хонадонларингизга файзу барака, ишларингизга янги-дан-янги омадлар тилайман.

ИСЛОМ КАРИМОВ

Марғилон шахрининг, она Ўзбекистонимиз-
нинг шуҳрати янада зиёда бўлсин!

Аллоҳнинг ўзи барча эзгу ишларимизда ма-
дадкор бўлсин!

*Марғилон шахрининг 2000 йиллигига
бағишланган тантанали маросимдаги нутқ,
2007 йил 7 сентябрь*

ВАТАНИМИЗ ВА ХАЛҚИМИЗГА САДОҚАТ БИЛАН ХИЗМАТ ҚИЛИШ — ОЛИЙ САОДАТДИР

Хурматли курултой қатнашчилари!

Азиз ватандошлар!

Авваламбор, бугун сизлар билан учрашиб, дийдор кўришиб турганимдан хурсанд бўлганимни, барчангизга ўзимнинг ҳурмат-эҳтиромим ва эзгу тилакларимни изҳор этмоқчиман.

Менга катта ишонч билдириб, навбатдаги Ўзбекистон Республикаси Президенти сайловида мени номзод этиб кўрсатганингиз учун сизларга, Ўзбекистон Либерал-демократик партияси Марказий кенгашига, унинг фаоллари ва аъзоларига, бу ташаббусни қўллаб-қувватлаган барча сиз юртдошларимга самимий миннатдорлик билдираман.

Албатта, бу юксак ишонч мен учун ниҳоятда шарафли, шу билан бирга, улкан масъулият эканини жуда чуқур ҳис этаман.

Президент вазифасига, давлатни бошқариш лавозимига муносиб номзод ҳақида сўз борар экан, бу вазифа нақадар оғир ва ўта мушкул эканини, ўйлайманки, ҳаммамиз яхши тушунамиз.

Бунинг тасдиғини жаҳондаги кўпгина давлатлар мисолида кўриш ва кузатиш мумкин. Айниқса, ўзимизнинг яқин тарихимизда, мустақилликни қўлга киритиш, уни ҳимоялаш ва ҳар қандай хавф-хатарлардан асрашда, янги давлат, янги жамият асосларини барпо этиш ва юртимизнинг тараққиётини таъминлашда бу ҳақиқатнинг исботини кўрдик. Ва бу йўлдаги тўсиқлар, қийинчилик ва муаммоларни ечишда, халқнинг тинчлиги ва осойишталигини асраб, бурнини қонатмасдан, ёруғ марраларга олиб чиқишда, бир сўз билан айтганда, мана шундай ғоят масъулиятли ва мураккаб вазифаларни бажаришда давлат раҳбарининг роли ва таъсири қандай катта аҳамият ва моҳиятга эга эканини, ўйлайманки, яхши англаб олдик. Ана шу ҳақиқатдан келиб чиққан ҳолда, бу вазифага ўзини муносиб кўрган одам, ҳеч шубҳасиз, аввало, ўз табиати, хусусият ва аломатлари билан:

Биринчидан, унга ишонган халқнинг ранг-баранглиги, турли миллат ва элатларни ўзида муҷассамлаштирганини ҳисобга олиб, таъбир жоиз бўлса, **ўз вужудининг ҳар қайси ҳужайраси билан шу халқнинг узвий ажралмас бир қисми бўлиши**, аҳолининг дарду ташвишлари, орзу-интилишларини нафақат ўз қалби ва юрагидан ўтказадиган, балки уларнинг ечимини топиш ва ўз вақтида оқилона ҳал қилишга **ақл-идроки ва тажрибаси**,

куч-ғайрати ва азму шижоати етадиган инсон бўлиши шарт.

Иккинчидан, бу вазифага ўзини лойиқ деб ҳисоблайдиган шахс ўз халқи ва давлатининг миллий манфаатларини наинки тўла ифода этиши ва собитлик билан ҳимоя қилиши, айти пайтда ҳар қандай гов ва қаршиликка қарамасдан, уларни рўёбга чиқариш йўлида бутун борлигини бағишлаши, керак бўлса, жонини фидо қилиши зарур, десам, ўйлайманки, сиз, ҳурматли анжуман иштирокчилари мени тўғри тушунасиш.

Учинчидан, бу юксак лавозим мамлакатимиз олдида турган бугунги долзарб муаммоларни ечиш, энг муҳими, эртанги стратегик вазифаларни адо этишда, ички ва ташқи сиёсатнинг устувор, ҳал қилувчи йўналишларини аниқлаш ва амалга оширишда огоҳ, сезгир ва ҳушёр бўлишни, тез ўзгариб бораётган ҳозирги замонда, глобаллашув жараёнлари тобора кенг тус олаётган ўта таҳликали бир даврда давлат ва жамият бошқарувида умрини ўтаб бўлган, ўзини оқламаётган услуб ва тизимлардан бутунлай воз кечиш, фақатгина олдинга интилишни, ўткир онг ва тафаккурни, янгича фикрлаш ва доимий изланиш билан яшашни талаб қилади, десам, бу ҳеч кимга сир бўлмаса керак.

Такрор ва такрор айтишга тўғри келади — бундай талаб ва ёндашувнинг негизида фақатгина

Ўзбекистон манфаати ва яна бир бор Ўзбекистон манфаати туришини ҳеч қачон унутмаслигимиз лозим.

Табиийки, юқорида зикр этилган мезонлар масаланинг бир қисми, холос. Энг асосийси, танланган йўлнинг афзаллигига одамларни ишонтириш, эл-юртни эзгу ғоялар атрофида бирлаштириш, ҳаётнинг барча соҳалари бўйича пухта ва чуқур ўйланган дастур ва режаларни ишлаб чиқишда бош-қош бўлиш, уларни амалга ошириш учун жамоатчиликнинг куч-қувватига таяниб, кечаю кундуз қандай қаттиқ меҳнат қилиш кераклиги ҳақида ортиқча гапириб ўтиришга ҳожат йўқ, деб ўйлайман.

Албатта, раҳбар учун зарур бўлган бундай ўта нозик, ноёб хусусият ва аломатлар, инсоний фазилатлар ҳақида ҳаётнинг пасту баландини биладиган, кўпни кўрган одамлар яна янги фикрларни билдириши мумкин. Лекин бундай вазифада ўтирган раҳбар унга нисбатан қўйиладиган кўп-кўп талаблар билан бирга, энг муҳими, **ўзининг таъсирчанлиги, қатъият ва иродаси билан оммани бошқариши**, уни турли қалтис қадамлардан асраб, тўғри йўлга бошлашга, ҳар қандай шароитда ҳам одамларнинг руҳини кўтариш, лўнда қилиб айтганда, **ҳар қайси инсоннинг юрагига етиб боришга, унинг кучига куч, ишончига ишонч, ғайратига ғайрат қўшишга қодир бўлиши шарт.**

Муҳтарам анжуман қатнашчилари!

Юқорида зикр этилган фикрларнинг бугун кун тартибига қўйилган асосий масалага, ҳеч шубҳасиз, бевосита алоқаси борлигини ҳаммамиз яхши англаймиз. Яъни шу йил декабрь ойида бўладиган Президент сайлови ҳақида сўз борар экан, гап кўпроқ шахс, номзод ҳақида эмас, авваламбор, Ўзбекистоннинг келгусида олиб борадиган ички ва ташқи сиёсати ҳақида, мамлакатимиз ва халқимизнинг эртанги куни ва тақдири хусусида бориши табиий.

Бошқача айтганда, гап босиб ўтган йўлимизни атрофлича баҳолаб, халқимиз қўлга киритган улкан ютуқларни чуқур англаган ҳолда, **юртимизнинг қиёфаси ва ҳаётимизнинг маъно-мазмунини бутунлай ўзгартирган сиёсатни изчил давом эттириш ва кўзлаган мақсадларимизга етиш, тараққий топган демократик давлатлар қаторидан жой олиш ҳақида кетмоқда.**

Бугун халқаро жамоатчилик ва кузатувчилар, Халқаро валюта фонди, Жаҳон ва Осиё банклари каби дунёдаги энг нуфузли иқтисодий ва молиявий ташкилотлар Ўзбекистоннинг олдинга юриш ва тараққиёт йўлида эришган марра ва ютуқларини, ўзбек модели деб ном олган янгиланиш ва ислохотларни олиб бориш, уларни амалга ошириш борасидаги муваффақият ва натижаларни, мамлакатимизнинг дунё майдонида ўрни ва обрў-эътибори тобора ошиб бораётганини тан олмоқда.

Ҳақиқатан ҳам, мустақил тараққиёт йилларида мамлакатимиз ривожига 100 миллиард доллардан кўпроқ инвестиция, хусусан, 25 миллиард доллардан зиёд хорижий сармоялар жалб этилгани, иқтисодиётимизда улкан таркибий ва ижобий ўзгаришларга эришганимиз, шу жумладан, бугунги кунда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликнинг ялпи ички маҳсулотдаги улуши 43 фоизни ташкил этаётгани аввало ўзимизга мамнуният етказиши, ўзгаларни эса ҳайратда қолдириши табиий ҳолдир.

Кейинги йиллар давомида юртимизда ялпи ички маҳсулотнинг ўсиш суръатлари 7—8 фоиздан кам бўлмагани, энг муҳими, аҳолининг реал даромадлари 1991 йилга нисбатан 12,7 баробар, 2000 йилга қараганда эса, 2,7 марта ошгани, диёримиз, шаҳар ва қишлоқларимиз обод бўлиб, одамларимизнинг чеҳраси тобора очилиб бораётгани мамлакатимиз ривожланишнинг янги, равон йўлига чиқаётганининг ёрқин далолати, десак, ҳеч қандай хато бўлмас. Бундай ютуқ ва натижалар, ҳаммамизга аёнки, ўз-ўзидан пайдо бўлгани, уларни осонлик билан қўлга киритганимиз йўқ, албатта.

Бунинг учун, аввало, мамлакатимизни мана шундай тараққиёт босқичига олиб чиққан, чуқур ўйланган стратегия ва бугун амалга оширилаётган сиёсат керак эди. Бу сиёсатни кимдир бизга

чизиб бергани ёки биз бу масалада кимдандир нусха олганимиз йўқ. Ёки эски замонда бўлганидек, бу сиёсатни бизга биров тайёр қилиб тепадан тушириб бергани ҳам йўқ.

Бу сиёсатни, айниқса, 80-йилларнинг охири ва 90-йилларнинг бошида мустабид тузум асорати туфайли халқимиз ўта огир ва ночор аҳволда қолиб кетган, айтиш мумкинки, боши берк кўчага кириб қолган бир шароитда, республикаимизни ана шундай ғоят мураккаб ва фожиали вазиятдан чиқариш мақсадида фақат ўз кучимиз, ирода ва имкониятларимизга ишониб-таяниб ишлаб чиқдик. Шу маънода, бу сиёсатнинг асосий йўналиш ва тамойиллари айнан мана шундай таҳликали замонда яратилди, десак, ҳақиқатни айтган бўламиз.

Бугун вақт ўтиши билан ўша пайтда эл-юртимизнинг бошига тушган мусибатларни, ғаму ташвишларни бартараф этиб, ҳозирги мунаввар кунларга етиш йўлида қабул қилган режа ва дастурларимиз ўз вақтида ишлаб чиқилгани ва яккаю ягона тўғри қадам бўлганини ҳаётнинг ўзи ҳар томонлама тасдиқламоқда. Ўйлайманки, шу борада баъзи бир мисолларни келтириб ўтсак, кўп нарса ўз-ўзидан аён бўлади.

Келинг, ҳали совет коммунистик тизими ўз ҳукмронлигини ўтказиб турган 1989 йилни ўзимизга тасаввур қилайлик. Ўша йили май ойининг охири — июнь ойининг бошида бутун Ўзбекис-

тонни, керак бўлса, Ўрта Осиёни портлатиб-ёндиришга олиб келиши мумкин бўлган, собиқ иттифоқни ларзага солган, «Фарғона фожиаси» деб ном олган машъум воқеаларни яна хаёлимизга келтирайлик.

Айни шу кунларда нафақат Фарғона водийси, балки Тошкент, Сирдарё ва бошқа вилоятларнинг баъзи туманларида вазият ёниб турган бир пайтда мен республика раҳбари лавозимига келганимни ҳали-бери эслайман.

Ҳеч иккиланмасдан туриб айтиш мумкинки, мана шундай гоят мураккаб ва таҳликали кунларда тобора кучайиб, аланга олиб бораётган бу фожианинг таг-томирига етиб бормасдан, асл сабабларини очиб, ошкор қилиб бермасдан туриб, бу ўта хавфли воқеаларни асло тўхтатиб бўлмас эди.

Шу пайтларда бу воқеаларга гўёки бир тарелка қулупнай можароси сабаб бўлди, деган енгил-елпи гаплар тарқалгани, бизга қарши қанча-қанча уйдирмалар, туҳмат ва бўҳтонлар ёғилгани, ҳатто халқимизга миллатчи деб ном беришга уринишлар бўлганини кўпчилик ҳамон яхши эслайди.

Ҳақиқатда эса, ўша вақтда республикаимизга нисбатан мутлақо зўравонлик сиёсатининг олиб борилиши, халқимизни камситиш, унинг эҳтиёжларини менсимаслик, юртимизда, айниқса, аҳоли гоят зич яшайдиган Фарғона водийсида пахта

иққаҳокимлиги авжига чиқиб, иқтисодий вазият кўбора кескинлашиб бораётгани, одамлар ўзининг ижтимоий-иқтисодий аҳволидан норози бўлиб, сабр косасининг тўлиб-тошгани бу воқеаларнинг асосий сабабчиси бўлган эди, десак, ҳеч қандай хато бўлмайди.

Ўзингиз ўйланг, азиз дўстлар, катакдек бир ҳовлида тўртта-бешта оила яшаб туриши табиий бир ҳолга айланиб кетгани, одамларнинг арзу-лодини эшитадиган бир раҳбар топилмаганига қандай чидаш мумкин эди?

Бу масаланинг қатъий ечимини топиш учун бошқа чора-тадбирлар қаторида ўша йиллари қарийб 2,5 миллион оилага жами 400 минг гектар суғориладиган ер қўшимча томорқа сифатида берилгани, ҳеч шубҳасиз, қишлоқларимизда ижтимоий муаммоларни ечиш, юртимизда тинчлик ва барқарорликни сақлаб қолишда улкан тарихий қадам бўлган эди, десак, янглишмаган бўламиз.

Қиёслаш учун шуни айтиш керакки, совет ҳокимияти йилларида Ўзбекистонда қишлоқ аҳолисига ҳаммаси бўлиб 300 минг гектарга яқин ер томорқа сифатида берилган эди.

Барчамиз яхши биламизки, томорқа — бу қишлоқда яшайдиган одамлар учун асосий даромад манбаидир. Бугунги кунда юртимиздаги, бозорларимиздаги ҳавас қиладиган тўкин-сочинликни

кўрганда, ўз пайгида амалга оширган ана шу ишларимизнинг ўрни ва аҳамияти нақадар катта бўлганини сезиш, англаш қийин эмас. Ёки ўша таҳликали даврда юртимизда бор-йўғи ўн-ўн беш кунга етадиган бугдой ва ун захираси қолгани, мамлакат амалда очлик оstonасига келиб қолганини яна бир ёдга олайлик.

Бу ўринда гап битта оила, битта жамоа ёки маҳалла ҳақида бораётгани йўқ, ўша кезлари 25 миллионлик халқ, бутун бошли бир мамлакатнинг тақдири ва келажаги қил устида турган эди.

Биз ҳаётнинг ана шундай аччиқ сабоқларидан хулоса чиқариб, пахта майдонларини камайтириб, унинг яккаҳокимлигига чек қўйган ҳолда, халқимизнинг бугунги ва эртанги эҳтиёжларини тўла қоплаш мақсадида юртимизда ғалла мустақиллигига эришишни устувор вазифа қилиб ўз олдимизга қўйдик ва бу масалани қисқа давр ичида муваффақиятли ечдик.

Агар 1991 йилда республикамыз бўйича бор-йўғи 900 минг тоннага яқин дон етиштирилган бўлса, 2007 йилга келиб биз 6 миллион 250 минг тонна ғалла ҳосили олишга муваффақ бўлдик.

Бизнинг ғалла мустақиллигига эришганимиз — бу, аввало, ҳар қандай шароитда ҳам халқимизни нон ва ун, гўшт ва сут маҳсулотлари билан таъминлаш имконини бермоқда, айтилиб вақтда кимдир мамлакатимизни ўзига қарам қилмасли-

ги ва тазйиқ ўтказа олмаслиги учун
кафолат бўлиб хизмат қилмоқда.

Ўзингиз ўйланг, агар шу ишни ўз
қилмасак, ҳозирги пайтда биз қандай
аммоларга дуч келар эдик?

Мана, бугунги кунда ўзингиз кўраяпсиз
хон ғалла бозорида нарх-наво ошиб бор
шундан фойдаланиб, қанча-қанча дав
халқнинг ризқ-рўзи бўлмиш нон ва ун бў
минлаш масаласи атрофида қандай ўй
бермоқда.

Худога минг шукрлар бўлсинки, биз
да узоқни ўйлаб, бундай ўйинлардан
Ўки истиқлолнинг дастлабки йилларида
лаб ёқилғи-энергетика мустақиллигига
учун амалга оширган ишларимизни
Агарки, шу масалага устувор аҳамият бў
хоро ва Фарғона нефть заводлари, Кў
компрессор станцияси ва бошқа муҳим
гик объектларни қисқа муддатларда қў
тадан жиҳозлаб ишга туширмасак, ум
соҳалар ривожини давлат назорати ва ҳ
олмасак, табиийки, бугунги иқтисодий т
ҳақида гап ҳам бўлиши мумкин эмас эди

Рухсатингиз билан, бу масалага кенг
либ ўтмоқчиман. Маълумки, 90-йиллар
шида биз ҳар йили четдан 6—7 милли
нефть ва нефть маҳсулотларини олиб

мажбур бўлардик. Агар ўша пайтда бир баррель нефтнинг нархи тахминан 15—20 доллар атрофида бўлган бўлса, қарантки, ҳозирги кунда бу рақам 90 доллардан ошиб кетди.

Энди ўзингизга бир тасаввур қилинг, агар биз ўтиш даврининг оғир қийинчиликларига қарамасдан, ёқилғи-энергетика соҳасида мустақилликка эришмасак, бугун қай аҳволга тушиб қолар эдик?

Шу борада яна бир улкан миллий дастури-миз — юртимизда замонавий транспорт-коммуникация тизимини ривожлантириш йўлида амалга ошираётган катта ишларимизни эслайлик.

Айниқса, кейинги йилларда бунёд этилган Навоий — Нукус, Тошгузар — Бойсун — Қумқўрғон темирйўл магистраллари, Қамчиқ дово-ни орқали ўтадиган тезкор автомобиль йўли, ўнлаб янги йўл тармоқлари, кўприк ва иншоотларнинг мамлакатимиз ҳаётида бамисоли қон томири ро-лини бажаришини ҳисобга олиб, шу ишларни амалга оширмасак, иқтисодиётимизнинг барқарор ўсиш суръатларини таъминлаш мумкинми-ди?

Ўрни келганда, таъкидлаш керакки, бугун Ўзбекистондаги асосий магистрал йўлларнинг Европадаги йўллардан кам жойи йўқ.

Халқимиз, Ватанимиз ҳаётида ҳал қилувчи аҳамиятга эга бўлган, ўз вақтида қабул қилинган ва эртанги кунимизнинг истиқболи ва иқболини

белгилаб берадиган яна бир қарор ҳақида эслатиб ўтмоқчиман.

Биз Ўзбекистоннинг беқиёс салоҳияти, унинг ер ости ва ер усти бойликлари билан ҳақли равишда фахрланамиз ва уларни юртимизнинг тараққиёти, халқимизнинг фаровонлиги учун янада кўпроқ хизмат қилдириш ҳаракатидамиз.

Лекин бизнинг энг катта куч-қудратимиз манбаи бу — барча табиий бойликларимизни ишга солишга, буюк аждодларимиз томонидан асрлар давомида яратилган бетакрор маънавий меросдан, жаҳондаги тараққий топган давлатларнинг интеллектуал бойлиги ва тажрибасидан оқилона фойдаланишга тайёр бўлган, бир сўз билан айтганда, миллий ва умуминсоний қадриятлар уйғунлиги асосида тарбия топаётган, ҳеч кимдан кам бўлмайдиган ёш авлодимиздир.

Шу мақсадда бундан ўн йил аввал қабул қилинган Кадрлар тайёрлаш миллий дастури ва унинг мантиқий давоми бўлмиш Мактаб таълимини ривожлантириш умуммиллий давлат дастурига биноан амалга ошираётган кенг қўламли ишларимиз ва ўн икки йиллик таълим тизимига ўтганимиз олдимизда янги уфқларни очиб бермоқда. Бу ислохотлар юртимизнинг барча ҳудуд ва минтақаларини, ҳар бир қишлоқ ва шаҳарни қамраб олиб, ўз ҳосили ва мевасини бераётганини бугун ҳар қадамда кўриш мумкин.

Шу борада Халқаро болалар ташкилоти — ЮНИСЕФ ва бошқа нуфузли тузилмаларнинг кузатувчилари томонидан Ўзбекистоннинг таълим соҳасида эришаётган салмоқли ютуқлари ҳолисона эътироф этилаётгани эътиборга сазовор.

Айни пайтда собиқ СССР ҳудудидаги айрим давлатларда бу соҳада кўпгина оғир муаммолар ечилмасдан қолаётгани, ҳатто болаларнинг катта қисми мактаб таълимини олиш имконига эга эмаслиги халқаро жамоатчилиқни ташвишга солмоқда.

Биз амалга ошираётган барча савий-ҳаракат ва ислохотларнинг пировард мақсади бўлмиш одамларимизнинг саломатлигини сақлаш ва яхшилаш масаласини олайлик. Бу соҳада ўз вақтида узоқни кўзлаб қабул қилган миллий дастуримиз ва умуман, тиббиёт тизимини замон талабларига жавоб берадиган тарзда ўзгартиришга қаратилган ислохотларнинг ижобий самарасини бугун олис қишлоқ ёки туман бўладими, вилоят ёки шаҳар бўладими — ҳамма жойда аҳолимиз ўз ҳаётида сезмоқда.

Маълумки, бундан ўн беш-йигирма йил аввал ўткир ижтимоий муаммолар туфайли миллатимизнинг генофонди ёмонлашиб, айниқса, нимжон ва касалманд болалар сони ортиб кетгани халқимизда қаттиқ ташвиш уйғотар эди. Кейинги вақтда юртимизда ҳаёт сифатини юксалтиришга қаратилган ҳаракатларимиз, медицина

хизмати кўрсатишни яхшилаш, тиббий маданиятни ошириш бўйича олиб бораётган амалий ишларимиз ўз ижобий натижаларини бермоқда.

Аҳолимизнинг ўртача умр кўриши мустақиллик даврида 6 йилга ошгани ва 72,5 ёшни ташкил этгани, бугун балогат ёшидаги болаларимизнинг бўйи аввалгига нисбатан ўртача 5 сантиметрга, вазни 4—8 килограммга ортгани, кўкрак қафасининг эса 6—8 сантиметрга кенгайгани кузатилмоқда. Бу эса униб-ўсиб келаётган ёш авлодимизнинг жисмоний ва маънавий нуқтаи назардан соғлом бир шароитда ҳаётга қадам қўяётганининг ёрқин далилидир.

Айниқса, ҳарбий хизматга отланган йигитларимизнинг бақувват қадди-қомати ва ақл-идроки, истеъдодли ўғил-қизларимизнинг халқаро фан олимпиадалари, санъат фестиваллари, жаҳон спорт майдонларида эришаётган катта ютуқлари барчамизни хурсанд қилмоқда.

Бугунги кунда мамлакатимизнинг кўплаб шаҳар ва қишлоқларида юзлаб замонавий шифо масканлари барпо этилгани ва уларнинг самарали фаолияти туфайли аҳолининг саломатлиги сезиларли даражада яхшиланиб, қатор оғир хасталиклар, жумладан, чечак ва ич терлама, куйдирги, ўлат ва вабо каби юқумли касалликлар бутунлай барҳам топганини таъкидлаш лозим.

Табиийки, буларнинг барчаси ўз-ўзидан бўлаётгани йўқ. Бунинг учун пухта ўйланган, самара-

ли ишлайдиган тизим, ривожланиб бораётган иқтисодиёт ва моддий база, долзарб муаммолар ечимини ўз зиммасига оладиган билимли ва фидойи мутахассис-ходимларни топиш, уларни шу ишга жалб қилиш, моддий-маънавий рағбатлантириш, бошқариш керак эди.

Қадрли дўстлар, биродарлар!

Мен барчамизнинг ҳаётимизга дахлдор бўлган икки-учта мисол келтирдим, холос. Биз ўз бошимиздан кечирган, юқорида тилга олинган баъзи бир мисолларни келтириш ва эслашдан мақсад — шу борада битта оддий ҳақиқатни тасдиқлаб-исботлаб беришдан иборатдир.

Яъни, мамлакатимизнинг ўта муҳим ва ҳақиқатан ҳам бурилиш бир пайтида, халқимиз асрлар давомида орзиқиб кутган мустақил, замонавий демократик давлат ва эркин жамият қуриш мақсадини амалга ошириш, бунинг учун ғоявий ва мафкуравий асослар ва зарур стратегияни ишлаб чиқиш масаласи раҳбарлик вазифасини ўз зиммасига олган шахснинг ролига, унинг табиати ва хусусиятларига, ақл-заковати ва тажрибасига нақадар боғлиқ эканини амалда яққол кўрсатади.

Ишончим комил, мана шу залда ўтирган инсонлар яхши англайдики, барча ватандошларимиз юрт тинчлиги ва тараққиётини таъминлаш, шу заминда яшаётган аҳолининг ҳаёт барқарорлиги

ва фаровонлигини тобора юксалтиришга қаратилган давлат сиёсатини изчил давом эттириш ва унинг самарасини янада оширишдан бевосита манфаатдордир. Ва, ўйлайманки, сайловчилар эртага давлат раҳбарини сайлаш ва унга ишонч билдиришда айнан мана шу нуқтаи назардан келиб чиқиб ўз муносабатини билдириши муқаррар.

Ўрнатилган ҳафталик ҳафталик
Ҳурматли юртдошлар!

Жамиятимизни янгилаш ва ислоҳ қилишнинг ҳозирги босқичида аҳолимизнинг сиёсий ва ижтимоий фаоллигини ошириш, уларнинг хоҳиш-иродасини ифода этишда, яъни, бугун замоннинг ўзи талаб қиладиган бу муҳим вазифаларни бажаришда фуқаролик нодавлат институтларини шакллантириш, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини, оммавий ахборот воситаларининг эркинлигини таъминлаш, сиёсий партияларнинг роли ва аҳамиятини кучайтириш, уларнинг ҳуқуқ ва ваколатларини кенгайтириш масалалари катта ўрин тутишини ҳаммамиз яхши тушунамиз, деб ўйлайман.

Бу ҳақиқатни дунёдаги барча демократик ва тараққий топган давлатлар, барқарор ва фаровон яшаётган халқлар мисолида кўриш ва англаш қийин эмас.

Мамлакатимизда яқинда Конституцияга киритилган ўзгартиш ва тузатишлар, қабул қилинган конституциявий қонун ва нормалар, улар

асосида амалга оширилаётган кенг тадбирлар айнан юқорида зикр этилган муаммо ва масалаларни ечиш йўлида янги қадам бўлди, десак, ҳар томонлама ўринли бўлади.

Мустақиллик йилларида, шунингдек, кейинги пайтда қабул қилинган, халқаро андозаларга жавоб берадиган бундай ўта муҳим ҳуқуқий нормалар ва асослар сиёсий партияларнинг кенг қўламда ижтимоий-сиёсий фаолият юритишини таъминлайдиган мустақкам қонунчилик базасини яратиб, уларнинг жамиятимиздаги ўрни, нуфузи ва мавқеини, ваколатларини янада кенгайтириш ва фаолияти самарасини ошириш борасида янги имкониятлар очиб берди.

Маълумки, бугунги кунда мамлакатимизда фаолият юритаётган бешта сиёсий партия, яъни, Ўзбекистон Халқ демократик партияси, «Адолат» социал-демократик партияси, Миллий тикланиш демократик партияси, Фидокорлар миллий демократик партияси, Тадбиркорлар ва ишбилармонлар ҳаракати — Ўзбекистон Либерал-демократик партиясининг ҳар бири ўзининг дастурий мақсад ва вазифалари, фаоллари ва тарафдорларига, Олий Мажлисимиз Қонунчилик палатасида ўз фракцияларига эга.

Ҳар бири жамиятимиздаги муайян ижтимоий қатлам манфаатларини ифода этадиган бу сиёсий партиялар ҳозирги вақтда юртимиз ҳаётида тобо-

ра муҳим ўрин эгалламоқда. Улар халқ орасида ўз дастури ва ғояларини тарғиб қилиш, фаоллигини ошириш ва кенгайтириш билан бирга, ўзининг аъзолари ва тарафдорлари сонини кўпайтириш, шу тариқа жамиятимизда ўз таъсирини кучайтириш имконига эга бўлмоқда.

Сайловлар, хусусан, Президент сайлови тўғрисидаги қонунларимизга мувофиқ, ҳар қайси сиёсий партия мамлакат Президенти лавозимига номзод кўрсатиш ҳуқуқига эга.

Шу имкониятдан фойдаланиб, мазкур партиялар ўз номзодларини Марказий сайлов комиссияси орқали қонунда белгиланган тартибда рўйхатдан ўтказиш учун шу кунларда ушбу масала бўйича ўз қурултойларини ўтказмоқда ва тегишли ҳужжатларни тайёрламоқда.

Бугун ўтказилаётган Ўзбекистон Либерал-демократик партиясининг қурултойи ҳам айнан ана шу асосий масалани кўриб чиқмоқда.

Азиз дўстлар!

Шу фурсатдан фойдаланиб, барчангизга ўз ҳурматим ва миннатдорчилигимни билдириб, мен айнан Ўзбекистон Либерал-демократик партиясининг номзоди сифатида сайловда қатнашаётганимнинг принципиал сабаблари ҳақида қисқача тўхталиб ўтмоқчиман.

Аввало, шуни алоҳида таъкидлаш зарурки, биз юртимизда қураётган ҳуқуқий демократик дав-

лат, эркин иқтисодиёт ва фуқаролик жамиятини барпо этиш, нималарга ва кимга суяниб, қандай ислохотларни амалга ошириб, халқимизнинг эзгу мақсадларига эришиш йўллари Ўзбекистон Либерал-демократик партиясининг дастури ва низомида ўзининг яққол ифодасини топган.

Бу ҳақда узоқ гапириш мумкин, лекин мен фақатгина бир масала, яъни ушбу партия учун устувор аҳамиятга эга бўлган мулк ва мулкый муносабатлар хусусида мухтасар тарзда ўз фикримни билдирмоқчиман.

Дунёдаги ҳар қайси давлат ва халқнинг сиёсий-ижтимоий тузум ва ҳаётни қуриш, ўз мақсад-муддаолари ва манфаатларини рўёбга чиқаришга қаратилган барча саъй-ҳаракатлари охир-оқибатда бевосита ана шу масалага бориб тақалиши муқаррар. Бошқача қилиб айтганда, ҳар бир давлат ва жамиятнинг тақдири ва келажаги шу мамлакатда мулк масаласи қандай ҳал қилинишига боғлиқ. Шу сабабли ҳам юртимизда истиқлолнинг биринчи кунларидан бошлаб мамлакатимизнинг келажагини аниқлашда, айниқса, Конституциямизни яратиш, давлатимиз ва жамиятимизнинг сиёсий-ижтимоий қиёфасини белгилашда бу масала доимо диққат-эътиборимиз марказида бўлиб келаётгани сизларга яхши маълум.

Мамлакатимизда қўпукладли иқтисодиёт таркибида давлат, корпоратив ва хусусий мулкнинг

тенглиги, айти пайтда хусусий мулкнинг устуворлиги аниқ белгилаб қўйилгани давлатимизнинг сиёсий ва иқтисодий тизимини, биз барпо этаётган жамиятнинг маъно-мазмунини аниқ ва равшан кўрсатиб беради.

Биз мулк ва мулкдорлар масаласини ечишда умумэтироф этилган тамойиллар билан бирга, ўзимизга хос миллий хусусият ва ҳаёт тарзини инобатга олганмиз. Айти шундай ёндашув ва олиб бораётган сиёсатимиз мамлакатимизда ижтимоий-сиёсий барқарорликни сақлашда мустаҳкам омил ва иқтисодиётимизнинг тез суръатлар билан ўсишини таъминлашда ишончли пойдевор бўлиб келмоқда.

Дунёдаги кўпгина тараққий топган, бугунги кунда барқарор ва бадавлат яшаб келаётган давлатлар тажрибаси шундан далолат берадики, аввало ўзининг хусусий мулкига эга бўлган шахс ва бундай шахслардан иборат бўлган тоифа, бу бойликни янада кўпайтиришга, ўзини ва оиласини боқишга, шу билан бирга, давлат ва жамият зиммасида бўлган кўпгина вазифаларни амалга оширишда ўз ҳиссасини қўшади. Ва энг муҳими, ўз юртида тинчлик ва осойишталикни сақлаш ва ҳимоялашда астойдил жон куйдиради.

Кўпчиликни ташкил этган ва бундай мақсадларни ўз олдига қўйган тоифа — ижтимоий қатламларнинг ўрта синфи деб ном олгани ҳам бежиз эмас, албатта.

Ўзбекистон танлаган ва бугун амалга ошираётган тараққиёт йўлида тобора кучга кираётган ана шу ўрта синф, унинг хусусият ва аломатлари ҳақида гап борар экан, ўта муҳим, ҳаётимизда изчиллик билан амалга оширилаётган бир тамоёйлга алоҳида тўхталиб ўтмоқчиман.

Юртимизнинг тарихий-маданий ўзига хослигидан, азалий қадриятларимиздан келиб чиққан ва ижтимоий адолат принципларига риоя қилган ҳолда, бизда ўта бойлар ҳам ва ўта камбағаллар ҳам бўлмаслиги талаб қилинади.

Бугунги кунда бу талаб миллий давлатчилик қуриш сиёсатимизнинг муҳим пойдеворидир. Бу борада Швеция ва Финляндия, Дания ва Швейцария, Германия ва Япония каби ривожланган давлатларда бу масала ўзининг мақбул ечимини топганини айтиб ўтиш жоиз, деб ўйлайман.

Мен ўрта синф ҳақида гапирганда, айрим қўшни давлатлардаги каби турли фирром ва нопок йўллар билан беҳисоб мол-дунё орттирган ўта бойларни эмас, балки ўзининг ҳалол меҳнати, ақл-заковати, куч-ғайрати билан даромад топаётган миллион-миллион тадбиркор ва ишбилармонларни тасаввур қиламан.

Мен ўрта синф, деганда, нафақат ўзининг, айни пайтда оиласи ва фарзандларининг тақдирини ва келажагини шу замин билан узвий боғлаган, шу юртда бойлик топиш ва шу юртни бо-

Йитиш мақсадида тер тўкиб меҳнат қилаётган инсонларни кўз олдимга келтираман.

Ўзбекистон Либерал-демократик партиясининг мамлакатимизнинг ижтимоий-сиёсий майдонидаги обрў-эътибори, кучи ва таъсири тобора ўсиб бораётганини, у ўзини қисқа вақт ичида реал сиёсий куч сифатида намоён этаётганининг сабаби ҳам айнан мулк эгалари — тадбиркор ва ишбилармонлар, айниқса фермерлар, кичик бизнес ва хизмат кўрсатиш соҳаси вакилларига, юртимиз ватанпарварларига, мухтасар қилиб айтадиган бўлсак, моддий ва интеллектуал мулк эгаларига таянганида ва суянганида кўриш керак, албатта.

Ўзбекистон Либерал-демократик партиясининг сиёсий майдонда пайдо бўлишининг мақсади ҳам, энг аввало, мана шундай кучларни, мулкдорлар, яъни ҳаётда онгли яшайдиган инсонларни бирлаштириш ва бошқаришдан иборат экани ҳеч кимга сир эмас.

Бу ҳақиқатни ҳеч қачон эсимиздан, хаёлимиздан чиқармасдан, бундай иттифоқни авайлаш, янада мустақамлаш ва янги босқичга кўтариш партиянинг кундалик устувор вазифасига айланиши керак.

Юқорида айтилган фикрлардан келиб чиқадиган яна бир хулосага эътиборингизни жалб қилмоқчиман: бу дунёда фақатгина ўзини ҳурмат

қиладиган, ўз қадрига етадиган, кучли ва муваффақиятга эришган халқ ва давлатгина тан олинади.

Яъни, ўз меҳнати, ақл-заковати ва салоҳияти билан ўзини ўзи боқадиган, ўзини ҳимоя қилишга, келажагини ўз қўли билан қуришга қодир бўлган халқни жаҳон аҳли эътироф этади. Барчамиз, аввало, ёшларимиз бу оддий ҳақиқатни ҳеч қачон унутмаслигимиз зарур.

Қадрли юртдошлар!

Бугун биз мамлакатимизни жадал ислоҳ этиш ва модернизация қилишнинг янги даври — миллий тараққиётимизнинг навбатдаги мантиқий босқичи давом этаётган бир даврда яшамоқдамиз.

Бу даврнинг ўзига хос хусусият ва аломатлари, олдимизга қўядиган шарт ва талабларидан келиб чиққан ҳолда биз Ватанимиз, халқимизнинг бутунги ва келгуси ҳаёти учун ҳал қилувчи аҳамиятга эга бўлган устувор вазифаларни белгилаб олишимиз зарур.

Бу вазифалар «Ўзбекистоннинг 16 йиллик мустақил тараққиёт йўли» рисоласида ҳар томонлама чуқур кўрсатиб берилганидан, ўйлайманки, барчангиз яхши хабардорсиз.

Мен бугун фақатгина Ватанимизнинг тараққиётини янада юксалтиришга қаратилган энг муҳим ва долзарб мақсад-вазифаларимиз ҳақида қисқача тўхталиб ўтмоқчиман.

Биринчидан. Биз бошлаган ва ўзини амалда ҳар томонлама оқлаган мамлакатимизни модернизация қилиш, жамиятимизни янгилаш, иқтисодиётимизнинг жадал суръатлар билан ўсиши ва унинг макроиқтисодий мутаносиблигини таъминлашга қаратилган ислоҳотларни янада чуқурлаштириш, бу йўналишларни амалга оширишнинг асосий шарти бўлмиш тадбиркорлик, кичик бизнес ва фермерлик ҳаракатининг изчил қадамлар билан эркин ривожланишига кафолат ва имтиёзлар берадиган сиёсатни давом эттириш — бош вазифамиз бўлиб қолиши зарур.

Бу борада иқтисодиётдаги чуқур таркибий ўзгаришларни янги босқичга кўтариш, солиқ юкини камайтириш, ер ости ва ер усти бойликларимизни ишга солиб, юксак технологиялар билан қуролланган тармоқ ва ишлаб чиқариш корхоналари тараққиётига кенг йўл очиб бериш, фаол инвестиция сиёсатини кучайтириш ва хорижий сармояларнинг мамлакатимизга кириб келиши учун барча шарт-шароитларни яратишни кўзда тутамиз.

Иккинчидан. Биз ўз олдимизга қўйган юксак марраларга эришиш йўлида, юрт тинчлиги, Ватан тараққиёти, халқимиз фаровонлигини таъминлашда энг аввало ўрта синф вакиллари — тадбиркорлик, фермерлик ҳаракати ва хусусий бизнес тузилмаларининг, барча моддий ва интеллектуал мулк эгаларининг манфаатларини устун қўйиш,

уларга тўлиқ имтиёз ва имкониятлар яратиб бериш, уларни қўллаб-қувватлаш — бизнинг устувор вазифамиз бўлиб қолади.

Шу билан бирга, биз мулк ва мулккий муносабатлар масаласида, авваламбор, иқтисодий воқиталарни ишга солиш ҳисобидан Ўзбекистонда ўта бойлар ҳам, ўта камбағаллар ҳам бўлмаслиги зарур, деган тамойилни изчил давом эттирамиз.

Учинчидан. Миллий давлатчиликни барпо этиш ва мустақамлаш жараёнида объектив зарурат бўлган кучли давлатдан кучли фуқаролик жамиятига босқичма-босқич ўтишга эришиш давлат ва жамият қурилиши соҳасида асосий вазифамиз бўлиб қолиши муқаррар.

Айниқса, давлат ҳокимияти органларининг хўжалик юритувчи субъектлар ишига аралашувини тубдан бартараф этиш, уларнинг бир қатор ваколат ва вазифаларини, авваламбор, иқтисодий ва ижтимоий масалаларни ҳал этиш, коммунал хўжалик ва ободонлаштириш ишларини молиялаштириш, одамларни иш билан таъминлаш ва аҳоли манфаатларини ҳимоя қилиш бўйича ваколатларини босқичма-босқич маҳаллий ҳокимият, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, маҳаллаларга ўтказиш жараёнини янада кучайтириш олдимизда турган муҳим дастурий мақсадлар қаторига киради.

Тўртинчидан. Ҳаётимизнинг барча соҳаларини эркинлаштиришга доир ислохотларни фаол

давом эттириш, шу аснода инсон, унинг ҳуқуқ ва эркинликларини энг олий қадрият ва бойлик сифатида жамиятимиз ҳаётида асосий ўринга қўйиш доимий эътибор марказимизда бўлади.

Биз бундан буён ҳам **«Инсон манфаати ҳар нарсадан улуг»** деган олижаноб шиорни амалда рўёбга чиқариш учун бор куч ва имкониятларимизни ишга соламиз.

Жамиятимизда демократик жараёнларни янада чуқурлаштириш, жумладан, бу масаланинг энг муҳим шарт ва гарови бўлган кўппартиявийлик тизими, фуқаролик институтлари ва нодавлат ташкилотлар фаолиятини, уларнинг ҳуқуқ ва ваколатларини кучайтириш, жамиятимиздаги ўрни ва нуфузини янада ошириш, оммавий ахборот воситаларининг том маънода тўртинчи ҳокимият сифатида фаолият юритиши учун зарур бўлган барча ҳуқуқий ва ташкилий тадбирларни амалга ошириш — бугунги энг долзарб вазифаларимиздан биридир.

Мухтасар айтганда, демократия соҳасида жаҳон миқёсида ўзини оқлаган тажрибалардан тўлиқ фойдаланиб, уларни халқимизнинг миллий хусусиятлари билан уйғунлаштирган ҳолда Ўзбекистонимизнинг ёруғ келажагини таъминлаш — бизнинг пировард мақсадимиздир.

Бешинчидан. Мамлакатимизда суд-ҳуқуқ тизimini ҳуқуқий давлатни шакллантиришнинг за-

рур таркибий қисми сифатида чуқур ислоҳ этиш ва эркинлаштириш бўйича бошлаган ишларимизнинг таъсири ва самарасини кучайтириш, энг асосийси, суд тизими мустақиллигини таъминлаш муҳим вазифамиз бўлиб қолади.

Жумладан, ўлим жазосини бекор қилиш, фуқароларни қамоққа олишда санкция бериш ҳуқуқини прокуратурадан судларга ўтказиш тўғрисида қабул қилинган қонунлар ижросини тўлиқ таъминлаш, шу йўналишда самарали тизимни шакллантириш бизнинг фаолиятимизда катта аҳамият касб этади.

Бир сўз билан айтганда, «Адолат — қонун устуворлигида» деган шиоримизни амалий жиҳатдан мустаҳкамлашга қаратилган саъй-ҳаракатларимизни замон талаблари даражасига кўтариш йўлида янги, амалий қадамлар қўйишимиз зарур.

Олтинчидан. Ташқи сиёсат соҳасида биз бошқа давлатларнинг ички ишларига аралашмаслик, дунё мамлакатлари билан тенг ҳуқуқли асосда шерикчилик қилиш, юзага келадиган ҳар қандай можаро ва муаммони фақат тинч йўл билан, сиёсий ва ҳуқуқий воситалар орқали ҳал этиш, узоқ ва яқин қўшниларимиз билан ўзаро манфаатли ҳамкорлик ва тотувликда яшаш тамойилига қатъий амал қилиб келмоқдамиз ва келгусида ҳам шу йўлда собит қоламиз.

Биз учун энг катта бойлик бўлмиш юрти-
миздаги тинчлик ва осойишталик, барқарорлик-
ни мустаҳкамлаш, фуқаролараро тотувлик, тур-
ли миллатлар ва диний конфессиялар ўртасида
ҳамжиҳатликни янада кучайтириш — кундалик
ҳаётиимизнинг қоидасига айланиши лозим.

Бугунги ўта таҳликали бир замонда Қуролли
Кучларимиз қудратини ошириш, миллий армия-
мизни модернизация қилиш жараёнларини яна-
да чуқурлаштириш, мамлакатимизнинг мудро-
фаа қобилиятини мустаҳкамлаш — буларнинг
барчаси Ватанимиз сарҳадлари дахлсизлигини
кўз қорачиғидай асрашнинг асосий шарти ва
гаровидир.

Табиийки, ўз ҳаётини Ватан ҳимоясидек оли-
жаноб ишга бағишлаган ҳарбий хизматчилар ва
уларнинг оилаларини ижтимоий ҳимоя қилиш,
турар жой ва маиший шароитларини янада ях-
шилаш, маошлари миқдорини кўпайтириб бо-
риш ва ҳар томонлама рағбатлантириш бу соҳа-
даги ишларимизда етакчи ўрин эгаллайди.

Еттинчидан. Иқтисодиётимизнинг юқори суръ-
атлар билан ривожланишини таъминлаш ҳисо-
бидан халқимизнинг реал даромадлари ва фаро-
вонлигини ошириш, муҳим ижтимоий дастур-
ларни ҳаётиимизга муваффақиятли татбиқ этиш
бундан буён ҳам сиёсий фаолиятимизнинг усту-
вор йўналишини ташкил этади.

Меҳнатчиларимизнинг иш ҳақи миқдорини ҳар уч йилда 2—2,5 баробар кўпайтириш юзасидан ўз олдимизга қўйган юксак вазифадан келиб чиқиб, жорий йилнинг ўзида, инфляция даражаси 7 фоиздан ошмаган ҳолда ўртача маош миқдори 56 фоизга ўсгани диққатга сазовордир.

Бундай амалий суръатлар яқин йиллар ичида халқ фаровонлиги ва даромадларини таъминлаш бўйича бизнинг юқори марраларга эришаётган мамлакатлар қаторидан жой олишимиз учун мустаҳкам замин яратади.

Бу борадаги фаолиятимизда замонавий меҳнат бозорини янада кенгайтириш асосида янги иш ўринлари ташкил этиш, соғлиқни сақлаш ва аҳоли саломатлигини муҳофаза қилиш, оналик ва болаликни ҳимоя қилиш, ёш oilаларни қўллаб-қувватлаш, ёрдам ва қўмакка муҳтож тоифаларга, кам таъминланган oilаларга эътибор ва ғамхўрликни кучайтиришга қаратилган ижтимоий ҳимоя сиёсати янги босқичда давом эттирилади.

Эл-юртимизга катта хизматлари сингган муҳтарам кекса авлод вакилларининг ҳурматини жойига қўйиш, уларнинг тинч ва хотиржам, мазмунли умр кечириши учун зарур шарт-шароитларни яратиш, шу тариқа жамиятимизда инсонпарварлик ва бағрикенглик муҳитини мустаҳкамлаш масаласини биз биринчи даражали вазифамиз деб қабул қиламиз.

Халқимизнинг турмуш даражаси ва фаровонлигини юксалтириш бўйича узоқни кўзлаган сиёсатни амалга оширишда биринчи навбатда қишлоқ аҳолисининг яшаш шароитини янада яхшилаш ҳақида ўйлашимиз керак.

Бундай эзгу мақсадларни амалга оширишда, аввало, ер унумдорлиги, унинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш ҳисобидан қишлоқ хўжалиги рентабеллиги ва самарасини янада ошириш, қишлоққа саноатни, хизмат ва сервис шохобчаларини олиб кириш, ихчам ва замонавий техника ва технологиялар билан қуролланган корхоналарни барпо этиш, шулар орқали қишлоқ аҳолисининг даромадлари ва ҳаёт сифатини янада юксалтириш нафақат вазифамиз, балки бурчимизга айланиши зарур.

Саккизинчидан. Мамлакатимизни модернизация қилиш ва замонавий жамият қуриш йўлидаги мураккаб ва кенг кўламли вазифаларни ҳал этишга қодир бўлган янги авлод кадрларини тайёрлаш бундан буён ҳам фаолиятимизнинг энг муҳим йўналиши бўлиб қолади.

Шу мақсадда бошлаган ишларимизни қатъият билан давом эттириб, таълим соҳасидаги миллий дастурларимиз ижросини тўла якунига етказиш, лўнда қилиб айтганда, ёшларимизни бизнинг табиатимизга бегона бўлган ғаразли оқимлардан асраб, замонавий билим ва тажрибага, ўз мустақил

фикрига эга, маънавий юксак, комил инсонлар этиб вояга етказиш, уларнинг жамиятимизда мустақкам ва муносиб ўрин эгаллашига барча имкониятларни сафарбар этишимиз даркор.

Тўққизинчидан. «Юксак маънавият — енгилмас куч» деган ҳаёт ҳақиқатидан келиб чиққан ҳолда бугунги кунда амалга ошираётган маданий ва маърифий соҳаларда олиб бораётган ишларимизнинг таъсири ва самарасини кучайтириш бизнинг ҳаракат дастуримизда алоҳида муҳим ўрин эгаллайди.

Айниқса, ўзлигимизни англаш, миллатимиз ва халқимизнинг гурур ва ифтихорини юксалтириш, қадимий ва бой тарихимиз, бебаҳо меросимизни чуқур ўрганиш ва келгуси авлодларга безавол етказиш йўлида заҳмат чекиб, эл-юртимизга садоқат билан хизмат қилиб келаётган инсонларнинг меҳнатини муносиб баҳолаш ва қадрлаш барчамиз учун ҳам қарз, ҳам фарз бўлиши лозим.

Бу борада юртимиздаги мактаб, лицей ва коллежлар, олий ўқув юртлари, илм-фан масканлари, маданият ва санъат даргоҳларида фаолият кўрсатаётган ўқитувчи ва домлалар, илмий ходимлар, ижодкор зиёлиларни моддий ва маънавий жиҳатдан рағбатлантириш ва кенг қўллаб-қувватлаш, уларнинг истеъдоди ва салоҳиятини рўёбга чиқариш учун зарур шароитларни яратиб беришни биз ўзимизнинг устувор вазифамиз, деб биламиз.

Ўнинчидан. Барчамизга аёнки, юқорида зикр этилган улуғвор мақсадларни муваффақиятли амалга ошириш вазифаси юртимизда яшаётган, миллати, тили, дини ва қайси сиёсий гуруҳга мансублигидан қатъи назар, ҳар бир юртдошимиздан, бутун халқимиздан белни маҳкам боғлаб, қаттиқ меҳнат қилишни талаб этади.

Биз шу муқаддас заминда ҳеч кимдан кам бўлмаган эркин ва фаровон ҳаёт барпо этиш учун азму қарор қилган эканмиз, албатта бирдамлик, албатта меҳр-оқибат, албатта чидам ва бардош, албатта шижоат ва қатъиятлилиқ каби олижаноб хусусиятлар қалбимиздан, кундалиқ ҳаётимиздан чуқур жой олиши керак.

Азиз дўстлар, биродарлар!

Бугун мамлакатимиз, халқимиз ва жамоатчилигимиз, барчамизни синовдан ўтказадиган, ғоят муҳим бир сиёсий жараённи бошимиздан кечирмоқдамиз.

Президент сайловини Конституциямиз ва миллий қонунчилигимиз асосида, шу билан бирга, сайловлар ҳақидаги умумэътироф этилган қонун ва халқаро андозаларга тўлиқ жавоб берадиган ҳолда ўтказишимиз бугунги кунда биз учун энг долзарб, энг муҳим вазифа, десак, ҳеч қандай хато бўлмайди.

Аввало, фуқароларимиз ва сайловчиларимизнинг ўз фикри ва эътиборини, хоҳиш-ирода-

сини билдиришлари учун эркинлик ва яна бир бор эркинлик ҳукмронлигини, оммавий ахборот воситалари ва кузатувчиларга ўз ҳуқуқ ва бурчларини амалга оширишда зарур имкониятларни таъминлаш, тенг ва яширин овоз бериш шароитини яратиб беришни, мухтасар айтганда, демократик норма ва андозаларга сўзсиз риоя қилишни ҳаётнинг ўзи биздан талаб этмоқда.

Ишончим комилки, кўпни кўрган, бағрикенг халқимиз бу сиёсий жараён нақадар муҳим ва масъулиятли эканини, биз демократия ва демократик қадриятларни кундалик ҳаётимиз ва онгу тафаккуримизга сингдириш йўлида улкан қадамлар қўйганимизни ва халқаро жамоатчилик томонидан бу борада амалга оширган ишларимизнинг эътирофини янада мустаҳкамлашда олдимизда турган ушбу сайловни муносиб, юксак даражада ўтказиш аҳамиятини тўлиқ англайди. Ва, ҳеч шубҳасиз, бу сафар ҳам ўзининг ҳеч кимдан кам бўлмаганини намойиш қилиб, ўзгаларни қойил қолдириб, бизга ҳали-бери ишонмасдан юрганларни ҳайратда, керак бўлса, доғда қолдиради.

Муҳтарам ва азиз ватандошлар!

Бугунги кунда мамлакатимиз, эл-юртимиз ҳаётнинг барча соҳа ва йўналишларида янги ва улкан ўзгаришлар бўсағасида турибди. Бу юксак марраларга эришиш учун бизда пухта ишлан-

ган, тажрибада ўзини оқлаган стратегия ва ҳаракат дастури ҳам, имконият ва салоҳият ҳам, ирода ва азму шижоат ҳам етарли.

Бизнинг гўзал юртимиз, ноёб табиатимиз, бетакрор Ватанимиз, меҳнаткаш, бағрикенг ва олижаноб халқимиз бор.

Ана шундай юртда яшаш, шундай табиатдан нафас олиш, мана шундай яккаю ягона Ватанга эга бўлиш, шундай халқнинг фарзанди бўлишдек тақдирни Аллоҳ таоло ҳаммага ҳам бермайди.

Ана шу улугъ неъматга муносиб бўлиш, азиз Ватанимиз ва халқимизга садоқат билан хизмат қилиш, чиндан ҳам, барчамиз учун олий саодатдир.

Мен ўзимнинг бутун ҳаётим, умримнинг маъно-мазмунини мана шу буюк халқнинг бахту саодати йўлига бахш этишда деб биламан. Мен учун бундан бошқа ҳаёт, бундан бошқа мақсад йўқ.

Сўзимни якунлар эканман, сиз, юртдошларимга сиҳат-саломатлик, бахту саодат, эзгу ишларингизда янги омадлар тилаб қоламан.

*Тадбиркорлар ва ишбилармонлар ҳаракати —
Ўзбекистон Либерал-демократик партияси
IV қурултойидаги маъруза, 2007 йил 6 ноябрь*

**ЎЗ ҲАЁТИМИЗНИ ВАТАН ИСТИҚБОЛИ,
ФАРОВОН КЕЛАЖАГИ УЧУН БАҒИШЛАБ
ЯШАШ ИНСОНИЙ ВА ФУҚАРОЛИК
БУРЧИМИЗДИР**

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ПРЕЗИДЕНТЛИГИГА НОМЗОД ИСЛОМ
АБДУҒАНИЕВИЧ КАРИМОВНИНГ ДАСТУРИ**

Бугун Ўзбекистон, авваламбор ўзининг куч ва имкониятларига таянган ҳолда, ижтимоий йўналтирилган бозор иқтисодиётига асосланган ҳуқуқий демократик давлат барпо этиш, инсон ва унинг манфаатлари олий қадрият ва устувор мақсад қилиб қўйиладиган эркин фуқаролик жамиятини шакллантириш йўлидан оғишмай қатъият билан бормоқда.

Мустақил тараққиётимизнинг ўтган 16 йиллик даври мобайнида амалга оширилган кенг кўламли ишлар, ҳаётимизнинг барча соҳаларида юз бераётган том маънодаги тарихий ўзгаришлар ва биз эришган улкан натижалар мамлакатимизни ислоҳ этиш, янгилаш ва модернизация қилиш йўлида халқимизнинг ҳаёт даражаси ва сифатини юксалтириш бўйича қабул қилинган узоқ муддатли стратегиянинг ҳар томонлама чуқур ўйлангани, унинг нақадар тўғри ва ҳаққоний эканини яққол тасдиқламоқда.

Тарихан қисқа муддатда эски, ўз умрини ўтаб бўлган мустабид совет маъмурий-буйруқбозлик тизимидан воз кечган ҳолда, демократик принциплар асосида миллий давлатчилик ва ижтимоий институтларни шакллантириш, Ўзбекистоннинг суверенитети ва ҳудудий яхлитлиги, халқимизнинг тинч ва осойишта ҳаётини ҳимоя қилишга қодир бўлган замонавий Куролли Кучларни, ҳуқуқ-тартибот органлари ва хавфсизлик хизматларини ташкил этиш бўйича ўта муҳим ва масъулиятли қадамлар қўйилди.

Бизга мерос бўлиб қолган, республикамизни фақат хом ашё етказиб берадиган маконга айлантирган, бир ёқлама ва ночор иқтисодиётдан воз кечиб, эркин бозор иқтисодиётига ўтиш, мамлакатимизнинг иқтисодий қудрати ва салоҳиятини мустаҳкамлаш, аҳоли фаровонлигини юксалтиришга қаратилган кенг қўламли ислохотларни амалга оширдик.

Асосий маъно-моҳияти иқтисодиётнинг мафкурадан тўла холи бўлиши, давлатнинг бош ислохотчи экани, қонун устуворлиги, кучли ижтимоий сиёсат юритиш, ислохотларни босқичма-босқич, изчил амалга оширишдан иборат бўлган, бугунги кунда тараққиётнинг «ўзбек модели» сифатида тан олинган машҳур беш тамойилга асосланган бу ислохотлар бизнинг ўз олдимизга қўйган эзгу мақсадлар сари илгарилаб боришда бугунги

кунда ҳам ҳал қилувчи дастуриламал бўлиб келмоқда.

Мухтасар айтганда, биз ўзимизга шиор қилиб олган «Ислоҳотлар — ислоҳот учун эмас, аввало инсон учун, унинг манфаатлари учун» деган таъмоийил бугун амалда ўзини тўла оқламоқда.

Биз кейинги йилларда мамлакатимиз тараққиёти йўлида қўлга киритилган юксак марралар — иқтисодиётимизнинг қиёфасини тубдан янгилаган таркибий ўзгаришлар, экспорт салоҳиятининг ортиши, иқтисодиётимизнинг барқарор ўсиш суръатлари ва макроиқтисодий кўрсаткичлар, энг муҳими, шу аснода фуқароларимизнинг ҳаёти сифати ва даражаси сезиларли равишда яхшиланиб бораётгани билан ҳақли тарзда фахрланамиз.

Шу билан бирга, бир ҳақиқатни барчамиз яхши англаб олишимиз зарур. Биз истиқлол йилларида қайси соҳа ва йўналишда бўлмасин — бу иқтисодиёт ва сиёсат, давлат ва жамият қурилиши бўладими, таълим-тарбия, соғлиқни сақлаш ёки маданият ва маънавий соҳалар бўладими — эришган барча ютуқларимиз ўзимизники ва уларни ҳеч ким биздан тортиб ололмайди. Шунинг учун ҳам бу муваффақиятларга маҳлиё бўлмасдан, уларга танқидий баҳо беришимиз, доимо изланиб ва олдинга интилиб, марраларни баланд қўйиб, янги ва юксак мақсадлар билан яшашимиз даркор.

Бугун биз мамлакатимизнинг жадал тараққий этиши ва янада обод бўлиши, унинг дунёдаги ривожланган давлатлар сафидан муносиб жой олишини таъминлайдиган, жамиятимизни ислоҳ этиш ва модернизация қилишга қаратилган узоқ муддатли мақсадли вазифаларни амалга ошириш жараёнининг янги босқичида турибмиз.

Ўз олдимизга қўйган ана шу мақсадларга эришишда энг муҳим ва асосий устувор вазифалар нималардан иборат?

Биринчидан. Биз бошлаган ва ўзини амалда ҳар томонлама оқлаган мамлакатимизни модернизация қилиш, жамиятимизни янгилаш, иқтисодиётимизнинг жадал суръатлар билан ўсиши ва унинг макроиқтисодий мутаносиблигини таъминлашга қаратилган ислоҳотларни янада чуқурлаштириш, бу йўналишларни амалга оширишнинг асосий шарти бўлмиш тадбиркорлик, кичик бизнес ва фермерлик ҳаракатининг изчил қадамлар билан эркин ривожланишига кафолат ва имтиёзлар берадиган сиёсатни давом эттириш ва кучайтириш — эзгу мақсадларимизга етишнинг асосий омили ва шартидир.

Бу борада иқтисодиётдаги чуқур таркибий ўзгаришларни янги босқичга кўтариш, фаол инвестиция сиёсатини амалга ошириш, солиқ юкини камайтириш, юксак технологиялар билан қуролланган тармоқ ва ишлаб чиқариш корхоналари,

кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик ривожини учун янада қулай шарт-шароитларни яратиш бундан кейин ҳам эътиборимиз марказида бўлади.

Иккинчидан. Биз ўз олдимизга қўйган юксак марраларга эришиш йўлида ўрта синф вакиллари — тадбиркорлик, фермерлик ҳаракати ва хусусий бизнес тузилмаларининг, барча моддий ва интеллектуал мулк эгаларининг манфаатларини устун қўйиш, уларга тўлиқ имтиёз ва имкониятлар яратиб бериш, уларни қўллаб-қувватлаш устувор вазифамиз бўлиб қолади.

Мамлакатимизда иқтисодий ва ижтимоий сиёсатни амалга оширишда аҳолининг социал қатламлари ўртасида ҳаёт даражаси ва даромад кўрсаткичлари бўйича кескин табақаланишга йўл қўймаслик тамойилига алоҳида эътибор қаратиш зарур.

Учинчидан. Миллий давлатчиликни барпо этиш ва мустақамлаш жараёнида объектив зарурат бўлган кучли давлатдан кучли фуқаролик жамиятига босқичма-босқич ўтишга эришиш давлат ва жамият қурилиши соҳасида асосий вазифамиз бўлиб қолиши муқаррар.

Айниқса, давлат ҳокимияти органларининг ҳўжалик юритувчи субъектлар ишига аралашувини тубдан бартараф этиш, уларнинг бир қатор ваколат ва вазифаларини, авваламбор, иқтисодий ва ижтимоий масалаларни ҳал этиш, комму-

нал хўжалик ва ободонлаштириш ишларини мо-
лиялаштириш, одамларни иш билан таъминлаш
ва аҳоли манфаатларини ҳимоя қилиш бўйича
ваколатларини босқичма-босқич маҳаллий ҳоки-
мият, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш орган-
лари, маҳаллаларга ўтказиш жараёнини янада ку-
чайтириш олдимизда турган муҳим дастурий мақ-
садлар қаторига киради.

Тўртинчидан. Ҳаётимизнинг барча соҳаларини
эркинлаштиришга доир ислохотларни фаол да-
вом эттириш, шу аснода инсон, унинг ҳуқуқ ва
эркинликларини энг олий қадрият ва бойлик си-
фатида жамиятимиз ҳаётида асосий ўринга қўйиш
доимий эътибор марказимизда бўлади.

Биз бундан буён ҳам «**Инсон манфаати ҳар нар-
садан улуғ**» деган шиорни амалда рўёбга чиқариш
учун бор куч ва имкониятларимизни ишга сола-
миз.

Жамиятимизда демократик жараёнларни яна-
да чуқурлаштириш, жумладан, бу масаланинг энг
муҳим шарти ва гарови бўлган кўппартиявийлик
тизими, фуқаролик институтлари ва нодавлат таш-
килотлар фаолиятини, уларнинг ҳуқуқ ва вако-
латларини кучайтириш, жамиятимиздаги ўрни ва
нуфузини янада ошириш, оммавий ахборот воси-
таларининг том маънода тўртинчи ҳокимият си-
фатида фаолият юритиши учун зарур бўлган бар-
ча ҳуқуқий ва ташкилий тадбирларни амалга оши-

риш — бугунги энг долзарб вазифаларимиздан биридир.

Бешинчидан. Мамлакатимизда суд-ҳуқуқ тизimini ҳуқуқий давлатни шакллантиришнинг зарур таркибий қисми сифатида чуқур ислоҳ этиш ва эркинлаштириш бўйича бошлаган ишларимизнинг таъсири ва самарасини кучайтириш, энг асосийси, суд тизими мустақиллигини таъминлаш муҳим вазифамиз бўлиб қолади.

Хусусан, ўлим жазосини бекор қилиш, фуқароларни қамоққа олишда санкция бериш ҳуқуқини прокуратурадан судларга ўтказиш тўғрисида қабул қилинган қонунлар ижросини тўлиқ таъминлаш, бу борада самарали тизимни шакллантириш бизнинг фаолиятимизда катта аҳамият касб этади.

Бир сўз билан айтганда, «Адолат — қонун устуворлигида» деган тамойилни амалий жиҳатдан мустаҳкамлашга қаратилган саъй-ҳаракатларимизни замон талаблари даражасига кўтариш йўлида янги, амалий қадамлар қўйишимиз зарур.

Олтинчидан. Ташқи сиёсат соҳасида биз бошқа давлатларнинг ички ишларига аралашмаслик, дунё мамлакатлари билан тенг ҳуқуқли асосда шерикчилик қилиш, юзага келадиган ҳар қандай можаро ва муаммони фақат тинч йўл билан, сиёсий ва ҳуқуқий воситалар орқали ҳал этиш, узоқ ва яқин қўшниларимиз би-

лан ўзаро манфаатли ҳамкорлик ва тотувликда яшаш тамойилига қатъий амал қилиб келмоқдамиз ва келгусида ҳам шу йўлда собит қоламиз.

Юртимиздаги тинчлик ва осойишталик, барқарорликни мустаҳкамлаш, фуқаролараро тотувлик, турли миллатлар ва диний конфессиялар ўртасида ҳамжиҳатликни янада кучайтириш — кундалик ҳаётимизнинг қоидасига айланиши лозим.

Бугунги кунда дунёдаги ва минтақамиздаги хавфсизлик ва барқарорликка нисбатан таҳдид ва хатарлар кучайиб бораётганини ҳисобга олган ҳолда, Куролли Кучларимиз қудратини ошириш, миллий армиямизни модернизация қилиш жараёнларини янада чуқурлаштириш, мамлакатимизнинг мудофаа қобилиятини мустаҳкамлаш, Ватанимиз сарҳадлари дахлсизлигини кўз қорачигидай асраш — бундан буён ҳам устувор вазифамиз бўлиб қолади.

Табиийки, ўз ҳаётини Ватан ҳимоясидек олижаноб ишга бағишлаган ҳарбий хизматчилар ва уларнинг оилаларини ижтимоий ҳимоя қилиш, тураржой ва маиший шароитларини янада яхшилаш, маошлари миқдорини кўпайтириб бориш ва ҳар томонлама рағбатлантириш бу соҳадаги ишларимизда етакчи ўрин эгаллайди.

Еттинчидан. Иқтисодиётимизнинг юқори суръатлар билан ривожланишини таъминлаш ҳисо-

бидан халқимизнинг реал даромадлари ва фаровонлигини ошириш, муҳим ижтимоий дастурларни ҳаётимизга муваффақиятли татбиқ этиш бундан буён ҳам сиёсий фаолиятимизнинг устувор йўналишини ташкил этади.

Меҳнатчиларимизнинг иш ҳақи миқдорини яқин уч йилда 2—2,5 баробар кўпайтириш юзасидан ўз олдимизга қўйган юксак вазифадан келиб чиқиб, жорий йилнинг ўзида, инфляция даражаси 7 фоиздан ошмаган ҳолда, ўртача маош миқдори 56 фоизга ўсгани диққатга сазовордир.

Бундай амалий суръатлар яқин йиллар ичида халқ фаровонлиги ва даромадларини таъминлаш бўйича бизнинг юқори марраларга эришаётган мамлакатлар қаторидан жой олишимиз учун, ҳеч шубҳасиз, мустақкам замин яратади.

Таъкидлаш лозимки, бу борадаги фаолиятимизда замонавий меҳнат бозорини янада кенгайтириш асосида янги иш ўринлари ташкил этиш, соғлиқни сақлаш ва аҳоли саломатлигини муҳофаза қилиш, оналик ва болаликни ҳимоя қилиш, ёш oilаларни қўллаб-қувватлаш, ёрдам ва кўмакка муҳтож тоифаларга, кам таъминланган oilаларга эътибор ва ғамхўрликни кучайтиришга қаратилган ижтимоий ҳимоя сиёсати янги босқичда давом эттирилади.

Эл-юртимизга катта хизматлари сингган мухтарам кекса авлод вакиллариининг ҳурматини жо-

йига қўйиш, уларнинг тинч ва хотиржам, мазмунли умр кечириши учун зарур шарт-шароитларни яратиш, шу тариқа жамиятимизда инсонпарварлик ва бағрикенглик муҳитини мустаҳкамлаш масаласини биз биринчи даражали вазифамиз деб қабул қиламиз.

Халқимизнинг турмуш даражаси ва фаровонлигини юксалтириш бўйича узоқни кўзлаган сиёсатни амалга оширишда биринчи навбатда қишлоқ аҳолисининг яшаш шароитини янада яхшилаш ҳақида ўйлашимиз керак.

Бундай эзгу мақсадларни амалга оширишда аввало ер унумдорлиги, унинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш ҳисобидан қишлоқ хўжалиги рентабеллиги ва самарасини янада ошириш, қишлоққа саноатни, хизмат ва сервис шохобчаларини олиб кириш, ихчам ва замонавий техника ва технологиялар билан қуролланган қайта ишлаш корхоналарини барпо этиш, шу асосда қишлоқ аҳолисининг даромадлари ва ҳаёт сифатини янада юксалтириш нафақат вазифамиз, балки бурчимизга айланиши зарур.

Саккизинчидан. Мамлакатимизни модернизация қилиш ва замонавий жамият қуриш йўлидаги мураккаб ва кенг кўламли вазифаларни ҳал этишга қодир бўлган янги авлод кадрларини тайёрлаш бундан буён ҳам фаолиятимизнинг энг муҳим йўналиши бўлиб қолади.

Шу мақсадда бошлаган ишларимизни қатъият билан давом эттириб, таълим соҳасидаги миллий дастурларимиз ижросини тўла якунига етказиш, лўнда қилиб айтганда, ёшларимизни бизнинг табиатимизга бегона бўлган ғаразли оқимлардан асраб, замонавий билим ва тажрибага, ўз мустақил фикрига эга, маънавий юксак, комил инсонлар этиб вояга етказиш, уларнинг жамиятимизда мустақам ва муносиб ўрин эгаллашига барча имкониятларни сафарбар этишимиз даркор.

Тўққизинчидан. «Юксак маънавият — енгилмас куч» деган ҳаёт ҳақиқатидан келиб чиққан ҳолда, бутунги кунда амалга ошираётган маданий ва маърифий соҳаларда олиб бораётган ишларимизнинг таъсири ва самарасини кучайтириш бизнинг ҳаракат дастуримизда алоҳида муҳим ўрин эгаллайди.

Айниқса, ўзлигимизни англаш, миллатимиз ва халқимизнинг гурур ва ифтихорини юксалтириш, қадимий ва бой тарихимиз, бебаҳо меросимизни чуқур ўрганиш ва келгуси авлодларга безавол етказиш йўлида заҳмат чекиб, эл-юртимизга садоқат билан хизмат қилиб келаётган инсонларнинг меҳнатини муносиб баҳолаш ва қадрлаш барчамиз учун ҳам қарз, ҳам фарз бўлиши лозим.

Бу борада юртимиздаги мактаб, лицей ва коллежлар, олий ўқув юртлари, илм-фан маскан-

лари, маданият ва санъат даргоҳларида фаолият кўрсатаётган ўқитувчи ва домлалар, илмий ходимлар, ижодкор зиёлиларни моддий ва маънавий жиҳатдан рағбатлантириш ва кенг қўллаб-қувватлаш, уларнинг истеъдоди ва салоҳиятини рўёбга чиқариш учун зарур шароитларни яратиб беришни биз ўзимизнинг устувор вазифамиз, деб биламиз.

Ўнинчидан. Барчамизга аёнки, юқорида зикр этилган улўвдор мақсадларни муваффақиятли амалга ошириш вазифаси юртимизда яшаётган, миллати, тили, дини ва қайси сиёсий гуруҳга мансублигидан қатъи назар, ҳар бир юртдошимиздан, бутун халқимиздан белни маҳкам боғлаб, қаттиқ меҳнат қилишни талаб этади.

Биз шу муқаддас заминда ҳеч кимдан кам бўлмаган эркин ва фаровон ҳаёт барпо этиш учун азму қарор қилган эканмиз, албатта бирдамлик, албатта меҳр-оқибат, албатта чидам ва бардош, албатта шижоат ва қатъиятлилик каби олижаноб хусусиятлар қалбимиздан, кундалик ҳаётимиздан чуқур жой олиши керак.

Муҳтарам юртдошлар!

Шу азиз Ватан — барчамизники. Унинг истиқболи, фаровон келажагини ўйлаб яшаш — ҳар биримиз учун чиндан ҳам катта бахтдир.

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ПРЕЗИДЕНТЛИГИГА НОМЗОД ИСЛОМ
АБДУҒАНИЕВИЧ КАРИМОВНИНГ
САЙЛОВЧИЛАР БИЛАН УЧРАШУВЛАРИ**

Тадбиркорлар ва ишбилармонлар ҳаракати — Ўзбекистон либерал-демократик партиясидан Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзод Ислом Каримов 2007 йилнинг 26 ноябрь — 17 декабрь кунлари Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳри сайловчилари билан учрашди.

Бўлиб ўтган учрашувларда Ислом Каримов мамлакатимизда ўтказилаётган Президент сайловининг ҳаётимизда тутган ўрни ва аҳамияти ҳақида тўхталиб, сайловчиларни ўзининг сайловолди дастури билан таништирди. Ана шу дастурда илгари сурилган асосий ва устувор йўналишлардан келиб чиққан ҳолда, ҳар қайси минтақанинг ўзига хос, ўзига мос иқтисодий-ижтимоий, маънавий-интеллектуал салоҳияти, табиий бойликлари, одамларининг бетакрор фазилатлари ҳақида атрофлича тўхталиб, ҳудудларни ҳар томонлама ривожлантириш, аҳолининг турмуш даражасини

юксалтириш, жойлардаги мавжуд муаммоларнинг ечимини топиш борасидаги долзарб вазифалар, келажакда амалга ошириладиган йирик лойиҳалар юзасидан ўз фикр-мулоҳазаларини баён этди.

Ислом Каримов ўз чиқишларининг маъно-мазмунини ва мақсадини мухтасар ифода этар экан, қуйидаги фикрларни алоҳида таъкидлади.

Барчамиз яхши англаймизки, қўлга киритган ва киритаётган ютуқлар ўзимизники. Бу марраларга биз ўз кучимиз, ўз меҳнатимиз билан эришганмиз ва уларни биздан ҳеч ким тортиб ололмайди. Шунинг учун ҳам бугун фақат ютуқлар ҳақида эмас, балки ўз ечимини кутиб турган, шу заминда яшаётган аҳолининг бугунги ва эртанги тақдирига бевосита боғлиқ бўлган масалалар, истиқбол режалари, келгусида амалга ошириладиган йирик лойиҳалар ҳақида сўз юритишимиз мақсадга мувофиқ, албатта.

Бўлиб ўтган учрашувларда мамлакатимизда олиб борилаётган туб ислоҳот ва модернизация жараёнлари доирасида барча вилоятларни замон талаблари асосида тараққий топтириш, аввало аҳолининг ҳаёт даражаси ва сифатини яхшилаш, ижтимоий соҳада қабул қилинган дастурларимиз ижросини таъминлаш масаласига алоҳида эътибор қаратилди. Бунинг учун иқтисодий, ижтимоий ва маънавий соҳаларда амалга ошириладиган ишлар режаси белгилаб берилди.

Ислом Каримов мамлакатимизнинг иқтисодий ривожланиш истиқболлари ҳақида тўхталар экан, бу борада ишлаб чиқилган концепция ҳар бир минтақа ва ҳудудни унинг мавжуд имкониятларидан келиб чиққан ҳолда, мутаносиб ривожлантиришни назарда тутишини қайд этди.

Бунда айниқса табиий бойликларни, **минерал хом ашё ресурсларини ўзлаштириш, улардан эл-юртимиз манфаати, аҳолининг турмуш фаровонлигини ошириш йўлида фойдаланиш** алоҳида аҳамият касб этиши уқтириб ўтилди. Сайловчилар билан бўлиб ўтган фикр алмашув ва мулоқотларда Сурхондарё вилоятидаги Хонжиза, Қашқадарё вилоятидаги Тепакўтон, «Шўртан-18» ва Жанубий Тандирча, Навоий вилояти Мурунгов ва Зармитан ҳудудларидаги янги конлар ўзлаштирилиб, Қорақалпоғистон Республикасидаги Сургил кони негизида Устюрт газ-кимё комплекси барпо этилиши ва шу йўналишда амалга оширилаётган бошқа лойиҳалар, уларнинг моҳияти ва аҳамияти ҳақида батафсил ахборот берилди. Масалан, биргина Устюрт газ-кимё комплексида қиймати 1,5 миллиард АҚШ долларига тенг, йилига 450 минг тоннадан ортиқ полиэтилен ва полипропилен маҳсулоти ишлаб чиқарадиган Ўзбекистон — Корея қўшма корхонаси ташкил этилиши айтиб ўтилди.

Маълумки, мамлакатимизнинг истиқболи ва тараққиётини таъминлашда республикамиз иқти-

солиёстининг қон томири бўлган **энергетика соҳаси** беқиёс ўрин тутди.

Шунинг учун Президентликка номзод Ислом Каримовнинг сайловолди учрашувларида бу масалага алоҳида эътибор қаратилди.

Жумладан, Тошкент иссиқлик электр станциясининг буғ-газ қурилмасини қуриш ва модернизация қилиш бўйича амалий таклифлар илгари сурилди. Бу лойиҳанинг амалга оширилиши ушбу корхонада 370 меговатт қувватга эга бўлган буғ-газ қурилмаси негизида янги энергия ишлаб чиқариш технологияларини жорий этиш ва ёқилғи сарфини 22 фоизга камайтириш имконини бериши, шунингдек, табиий газни тежаш ҳисобидан йилига 55 миллион доллар иқтисодий самара олиниши таъкидланди.

Бу соҳадаги яна бир йирик иншоот — Навоий иссиқлик электр станциясида замонавий буғ-газ қурилмасини ўрнатиш ва модернизация ишларининг бажарилиши энергия истеъмолини камайтириш билан бирга, электр энергияси нархининг ўсишига йўл қўймаслик имконини бериши ҳақида фикрлар билдирилди.

Айни вақтда аҳолини ва халқ хўжалиги тармоқларини электр энергияси билан мунтазам равишда таъминлаш мақсадида Янги Ангрен иссиқлик электр станциясининг юқори вольтли «Ўзбекистон» йўналишини қуриб битказиш кўзда

тутилаётгани ҳам сайловолди мулоқотларида эътибордан четда қолмади. Бу лойиҳани амалга ошириш туфайли Фарғона водийсини юртимизнинг умумий энергия тизими билан бевосита боғлаш ва аҳолини барқарор электр энергияси билан таъминлаш имконияти юзага келишини инобатга оладиган бўлсак, унинг амалий томондан нақадар муҳим аҳамиятга эга экани ўз-ўзидан аён бўлади.

Мамлакат истиқболини белгилаб берадиган **саноат соҳасини жадал ривожлантириш** билан боғлиқ иқтисодий ислохотларимизни амалга ошириш бундан кейин ҳам доимий диққат марказимизда бўлади, деди Ислон Каримов. Айниқса, тўқимачилик, фармацевтика, қурилиш материаллари ишлаб чиқариш, автомобилсозлик ва енгил саноат тармоқларини янада ривожлантириш, шу асосда аҳолини доимий иш билан таъминлаш келгуси режаларимизда муҳим ўрин эгаллайди.

Шулар қаторида **кичик бизнес, хусусий тадбиркорлик ва хизмат кўрсатиш соҳалари ҳамда касаначиликни ривожлантириш** бўйича амалга оширилаётган ишлар изчил давом эттирилади.

Албатта, бугунги кунда замонавий негизда ривожланиб, янги-янги тармоқларга эга бўлиб бораётган саноатимизнинг қиёфасини кўрсатадиган ўзгариш ва янгиланишлар, бу соҳада амалга оширилаётган йирик лойиҳалар ҳақида

кўп гапириш мумкин. Лекин бу ўринда биргина муҳим йўналиш — юртимизда замонавий автомобиллар ишлаб чиқариш қўламини янада кенгайтириш билан боғлиқ масалага тўхталиб, шуни айтиш керакки, жаҳондаги йирик «Женерал моторс» компанияси билан эришилган ҳамкорлик туфайли автомобиллар ишлаб чиқариш ҳажмини ҳозирги 170 мингтадан келгуси йилда 200 мингтагача, кейинчалик эса йилига 250 мингтага кўпайтириш имконияти пайдо бўлади.

Энг муҳими, ишлаб чиқарилаётган машиналарнинг моделлари янгиланади. Жорий йилнинг ноябрь ойидан бошлаб «Женерал моторс» компанияси билан ҳамкорликда «Эпика», «Каптива» ва «Такума» моделларини ишлаб чиқариш бошланди. Янги русумдаги бу машиналар ички ва ташқи бозорда аллақачон ўз харидорларини топиб улгургани бу лойиҳанинг қанчалик истиқболли эканини кўрсатиб турибди.

Барчамизга аёнки, мамлакатимиз иқтисодий тараққиётида **қишлоқ хўжалиги** муҳим ўрин тутди. Бинобарин, соҳани барқарор ривожлантириш, ерларнинг мелiorатив ҳолатини яхшилаш ва унумдорлигини ошириш, шу асосда ҳосилдорликни юксалтириш, ирригация тизимларини модернизация қилиш масаласи бугунги кунда олдимизда турган энг долзарб ва устувор вазифалардан бири ҳисобланади.

Шу мақсадда яқинда Президент қарори билан тасдиқланган дастур қабул қилиниб, махсус Мелиорация жамғармаси ташкил этилди. Ушбу дастурга биноан, 2008—2012 йиллар давомида янги коллектор-дренаж тармоқларини қуриш, мавжуд тармоқларда эса реконструкция ишларини амалга ошириш кўзда тутилмоқда.

Самимий суҳбат ва бевосита мулоқот шаклида бўлган сайловолди учрашувларида шу борада Қорақалпоғистон Республикаси ва ҳар қайси вилоятда амалга ошириладиган ишлар кўламини аниқ рақам ва далиллар асосида таҳлил қилиб берилди.

Айни вақтда юртимизда суғориш ишларини янада яхшилашга хизмат қиладиган, сигими 200 миллион куб метр бўлган Резаксой сув омборининг иккинчи навбати қурилиши янги йилда давом эттирилиб, Жийдалисой сув омбори қурилишида катта ҳажмдаги ишлар бажарилиши ва шу йўналишдаги бошқа бир қатор вазифалар хусусида ҳам атрофлича фикр юритилди.

Шунингдек, бўлиб ўтган учрашувларда яқин келажакда мамлакатимизда етиштирилаётган қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари, авваламбор мева-сабзавот ва узумни **қайта ишлаш тармоғи**ни янада ривожлантириш, шунинг ҳисобидан одамларни иш билан таъминлашга устувор аҳамият қаратилиши алоҳида қайд этилди.

Ислом Каримов мамлакатимизда **фермерлик ҳаракати** жадал суръатлар билан ривожланиб, одамларнинг ерга, ишга бўлган муносабати ўзгараётгани, ўз меҳнатидан манфаатдорлик туйғуси кучайиб, уларнинг дунёқараши, онгу тафаккури юксалаётганини мамнуният билан таъкидлади.

Шу билан бирга, шахсий ёрдамчи, деҳқон ва фермер хўжаликларида қорамоллар бош сонини кўпайтиришни рағбатлантириш дастурига мувофиқ, сердаромад тармоқ бўлмиш **чорвачиликни ривожлантириш**, зооветеринария хизмати шохобчалари, шунингдек, омухта ем сотадиган ва бошқа хизматлар кўрсатадиган тармоқларни ташкил этиш бўйича комплекс амалий ишлар режаларини таклиф этди. Шу борада етиштирилаётган чорвачилик маҳсулотларини қайта ишлаш ҳажмини ошириш мақсадида минитехнологиялар асосида ишлайдиган ихчам корхоналар ташкил этишга алоҳида эътибор қаратди.

Ислом Каримовнинг сайловолди учрашувларидаги чиқишларида одамларнинг оғирини енгил қилиш, халқимизга муносиб турмуш шароити яратиб бериш билан боғлиқ **ижтимоий вазифалар таҳлили** айниқса муҳим ўрин тутди.

Авваламбор, юртимизда амалга оширилаётган ижтимоий сиёсатнинг асосий маъно-мазмунидан келиб чиққан ҳолда, **«Ислоҳот — ислоҳот учун**

эмас, аввало инсон учун, унинг манфаатлари учун» деган ҳаётий даъват ҳар қайси раҳбар фаолиятининг марказида туриши лозимлиги такрор ва такрор уқтириб ўтилди. Айнан ана шундай талаб ва мезонлар асосида истиқлол йилларида мамлакатимизда ижтимоий соҳалар ривожига оид кўплаб дастурлар қабул қилингани ва изчил амалга оширилаётгани барчамизга яхши маълум. Айни пайтда бу борада ҳали қилиниши лозим бўлган ишлар ҳам кўп экани қайд этилди.

Ислом Каримовнинг сайловолди чиқишларида аҳолини тоза ичимлик суви ва табиий газ билан таъминлаш бўйича давлат дастури доирасида ўтган давр мобайнида жуда катта ишлар амалга оширилгани аниқ мисоллар асосида кўрсатиб берилди ва бу ҳаётий муҳим масалага бундан буён ҳам жиддий эътибор қаратилиши алоҳида таъкидланди. Шу мақсадда юртимизда янги сув тармоқлари ва сув тозалаш иншоотларини барпо этиш, мавжудларини модернизация қилиш ва уларнинг қувватини янада ошириш борасида лойиҳалар белгилангани сайловчиларга маълум қилинди.

Хусусан, бу масала энг ўткир бўлиб турган Қорақалпоғистон Республикаси ва Хоразм вилояти аҳолисининг тоза ичимлик суви таъминотини яхшилаш мақсадида давлат бюджетидан ажратиладиган қўшимча маблағ ва Осиё тараққиёт банкининг имтиёзли кредити асосида ишлаб чиқилган

махсус лойиҳага мувофиқ, ҳудудда 2010 йилгача аҳолини ичимлик суви билан таъминлаш тизимини тубдан такомиллаштириш ишлари бошланди. Хитой ҳукумати томонидан ажратилган имтиёзли кредит ҳисобидан эса 2008—2012 йиллар мобайнида минтақанинг 17 та шаҳар ва туманида 275 минг аҳоли эҳтиёжини таъминлайдиган ичимлик суви тармоқларини ишга тушириш режалаштирилмоқда.

Бундан ташқари, Осиё тараққиёт банки кредити ва давлат бюджетидан ажратиладиган маблағ ҳисобидан мазкур ҳудудда 560 мингдан ортиқ киши истеъмол қилаётган сувнинг сифатини яхшилашга доир чора-тадбирлар амалга оширилади. Бундай кенг кўламли ишлар республикамизнинг бошқа вилоятларида ҳам изчил давом эттирилади.

Масалан, яқин икки йилда Жиззах вилоятида умумий узунлиги 280 километр бўлган янги тоза ичимлик суви тармоғи қурилади. Мазкур лойиҳанинг амалга оширилиши натижасида вилоятда аҳолини тоза ичимлик суви билан таъминлаш даражаси ҳозирги 73 фоиздан 85 фоизга етади.

Ислом Каримов сайловчилар билан учрашувларда яна бир муҳим вазифа — **аҳолини табиий газ билан таъминлашни** яхшилаш масаласига тўхталар экан, мамлакатимизнинг барча шаҳар ва қишлоқларида бу борадаги ишлар изчил давом эттирилишини қайд

этиб, яқин келажакда амалга ошириладиган режалар ҳақида ўз қарашларини баён қилди.

Бу борада мўлжалланган лойиҳалар орасида Фарғона водийси аҳолисини табиий газ билан таъминлашни барқарорлаштириш мақсадида 2008 йилда Қамчиқ довони орқали янги магистраль газ қузури ётқизиш ишларининг бошланиши алоҳида ўрин тутади. Ушбу лойиҳани амалга оширишга «Ўзбекнефтгаз» компанияси билан бирга мамлакатимизда ана шундай стратегик лойиҳалар учун махсус ташкил этилган Тикланиш ва тараққиёт жамғармаси маблағлари, шунингдек, хорижий банклар кредитларини жалб этиш кўзда тутилмоқда.

Сўнгги вақтларда иқтисодиётимиз ривожланиб, одамларимиз турмуш даражасининг юксалиб бориши туфайли нафақат шаҳарларда, балки қишлоқларда ҳам янги уй-жойлар қуриш кўлами кенгайиб бораётгани кишини қувонтиради.

Ислом Каримов вилоятлардаги бундай ижобий ишларни таъкидлар экан, айти пайтда **аҳолини уй-жой билан таъминлаш, якка тартибда уй-жой қуриш, коммунал хўжаликни ислоҳ этиш ва модернизация қилиш** ишларини такомиллаштириш борасидаги долзарб вазифаларга эътиборни қаратди.

Чунончи, мамлакатимиз бўйича 1991 йилгача қурилган қўлқаватли уйларни белгиланган тартибда

капитал таъмирлаш ишларини охирига етказиш, жойларда аҳолининг уй-жойга нисбатан ўсиб бораётган эҳтиёжини ўрганиб бориш ва шу асосда кўпқаватли уйлар қурилиши ва якка тартибда уй-жой қуриш учун имтиёзли кредитлар ажратиш, бу борада айниқса ёш оилаларнинг талаб ва эҳтиёжларини ҳисобга олиш масаласига алоҳида урғу берилди.

Биз бу масалада энг мақбул йўлни танлаганимизни бугун ҳаётнинг ўзи кўрсатмоқда, деди Ислом Каримов. Бунга юртимизда мазкур соҳада олиб борилаётган ишлар ва эришилаётган натижалар мисол бўла олади. Масалан, биргина Наманган вилоятида 2008—2009 йилларда 1 миллион 380 минг квадрат метр, шундан қишлоқ жойларда 1 миллион 260 минг квадрат метр уй-жой қурилиши, бунинг учун 95 миллиард сўм маблағ сарфланиши режалаштирилмоқда. Бундан ташқари, келгуси йилда аҳолига уй-жой қуриш учун 2 миллиард сўм миқдорида ипотека кредитлари ажратилади, шунингдек, ёш оилалар учун Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳрида кўпқаватли уйлар қуриб, фойдаланишга топширилади.

Айниқса, бу борада эҳтиёж катта бўлган пойтахтимизда яқин беш йилда 1 миллион 400 минг квадрат метр уй-жой, жумладан, ёш оилалар учун 22 та кўпқаватли уй қурилиши мўлжалланаётганини таъкидлаш лозим.

Бундай кенг кўламли бунёдкорлик ишлари бошқа вилоят, шаҳар ва туманларда ҳам амалга оширилади.

Юрт ободлиги, халқ фаровонлигини таъминлаш билан боғлиқ долзарб ижтимоий масалаларни ўз вақтида ҳал қилиш, соҳага ажратилган маблағлардан самарали фойдаланиш, янги сармоялар топиш билан бирга, фуқароларнинг манфаатларини таъминлаш бундан буён ҳам асосий вазифамиз ва бурчимиз бўлиши зарур, дея қайд этди Ислом Каримов.

Барчамиз яхши биламизки, замонавий транспорт ва коммуникация тармоқларини ривожлантирмасдан туриб, биз ўз олдимизга қўйган юксак марраларга эриша олмаймиз. Шунинг учун ҳам бўлиб ўтган учрашувларда бу борадаги ишларни изчил давом эттириш, янги йўл ва кўприклар қуриш, шаҳарлар, қишлоқлар, маҳаллалар ҳудудидаги йўлларни таъмирлаш, талаб даражасида сақлаш бўйича ишлаб чиқилган аниқ лойиҳа ва режалар ҳақида атрофлича сўз юритилди.

Бу ҳақда гапирганда, жумладан, 2008 йилнинг охирига бориб ишга туширилиши мўлжалланаётган 114 километрлик Тошкент — Ангрен электрлаштирилган темир йўл участкаси, кейинги йилларда барпо этилган «Навоий — Учқудуқ — Султон Увайстоғ — Нукус» темир йўли, Фузор — Бухоро — Нукус — Қўнғирот — Бейнов

автомобиль йўли каби мамлакатимиз иқтисодий ривожда муҳим ўрин тутадиган транспорт-коммуникация тизимидаги қурилишларни давом эттириш, истиқлол даврида барпо этилиб ишга туширилган Қамчиқ автомобиль йўлини янада кенгайтириш муҳим ўрин тутишини айтиб ўтиш керак.

Яқин йилларда бу йўналишда Наманган ва Андижон вилоятларини боғлайдиган, узунлиги 287 метрлик, шунингдек, Сайхунобод туманида Катта ўзбек тракти бўйлаб, Амударё узра эса Қорақалпоғистоннинг Беруний туманини Хоразм вилоятининг Урганч тумани билан туташтирадиган янги кўприklar бунёд этилиши ҳақида ҳам сайловолди учрашувларида ахборот берилди.

Яна бир йирик лойиҳа — Сирдарё вилоятининг Оқолтин туманини Тошкент вилоятининг Оҳангарон шаҳри билан боғлайдиган янги йўлнинг барпо этилиши мамлакатимизнинг бошқа минтақаларидан Фарғона водийси вилоятларига қатновчи йўловчи ва транспорт воситаларининг Тошкент шаҳрига кирмасдан тўғри водийга ўтиш имконини яратиб, харажатларнинг камайишига, энг муҳими, вақтнинг сезиларли даражада қисқаришига хизмат қилади.

Ислом Каримов йўл, **транспорт-коммуникация тизимида** амалга ошириладиган бундай кенг қўламли ва салмоқли ишлар ҳақида фикр юритар экан, бу

магистраль йўллар нафақат ўзининг иқтисодий самараси, балки ҳудудларда тегишли инфратузилмаларни ривожлантиришга, аввало, савдо ва умумий овқатланиш корхоналари, ёқилғи қуйиш шохобчалари, хизмат кўрсатиш тизимларининг кенгайиши ва шу орқали қўшимча иш ўринлари ташкил этилиши, ободончилик ишларини амалга ошириш учун ҳам шароит яратиши билан алоҳида аҳамиятга эга эканини қайд этди.

Тошкент шаҳри сайловчилари вакиллари билан бўлиб ўтган учрашувда ҳам Ислом Каримов бу масалага яна бир бор тўхталиб, пойтахтимизда автомобиллар сони тобора кўпайиб бораётгани, бу ерда транспорт қатнови масаласини оқилона ҳал этиш зарурлигига эътиборни қаратди. Шаҳар транспортини ривожлантириш бош режасига мувофиқ, яқин уч йил мобайнида бу ерда 110 километрлик янги йўл тармоқлари, иккита муҳташам кўприк қурилиб, шаҳарнинг марказий қисми ва туманларини боғлайдиган йўллар реконструкция қилиниши ҳамда замонавий транспорт воситалари билан таъминланиши кўзда тутилаётгани ҳақида фикр алмашилди.

Ислом Каримов мана шундай ўзгариш ва янгиланишлар, **қурилиш ва ободончилик ишларини** юртимизнинг барча вилоят, шаҳар ва туманларида, олис қишлоқларда ҳам амалга ошириш белгилангани, айниқса, вилоят марказлари ўзига хос миллий ва замонавий қиёфага эга бўлиши

ҳақида гапириб, бу хусусда ҳам ўз фикр-мулоҳазалари, таклиф ва тавсияларини билдирди.

Сайловолди учрашувларида биз ўз олдимизга қўйган эркин ва обод, фаровон ҳаёт қуришда замонавий билим, юқори касб малакасига эга бўлган, ўз юрти ва халқига садоқатли ёш авлод-ни тарбиялаш нақадар масъулиятли масала экани қайта-қайта таъкидланди.

Таълим-тарбия масаласи мустақиллигимизнинг биринчи кунларидан бошлаб бугунимиз ва келажакимизни ҳал қиладиган энг устувор ва долзарб вазифа сифатида юртимизда кун тартибига қўйилди. Бугунги кунда бу соҳада амалга оширилаётган улкан ишлар, фарзандларимизнинг ҳар томонлама баркамол бўлиб улғайиши учун яратилаётган замонавий шароитлар туфайли ёшларимизнинг жисмоний ва маънавий жиҳатдан ҳеч кимдан кам бўлмасдан вояга етаётгани барчамизга мамнуният етказди, деди Ислон Каримов.

Очиқ айтиш керакки, ўз вақтида узоқни ўйлаб **Кадрлар тайёрлаш миллий дастурини** ишлаб чиққан имизда ҳам, кейинчалик унинг мантиқий давоми бўлган **Мактаб таълимини ривожлантириш давлат умуммиллий дастури** устида иш олиб борганимизда ҳам бу борада белгиланган ишларнинг ҳажми ва миқёсини кўриб, уларни бажара олишимизга шубҳа қилганлар ўзимизда ҳам, четда ҳам кўп бўлган эди.

Бугун шуни ғурур билан айта оламизки, таҳминан 1 триллион сўм маблағ талаб қилаётган мана шундай улкан лойиҳани биз юртимизда ўзимиз, ўз кучимиз билан амалга оширмақдамиз.

Таълим-тарбия соҳасида эришаётган бундай улкан ютуқларимизни халқаро ташкилотлар — Бирлашган Миллатлар Ташкилоти бўладими, ЮНЕСКО ёки ЮНИСЕФ бўладими, дунёдаги тараққий топган давлатлар бўладими — барча-барчаси тан олаётгани ҳаммамизга ғурур ва ифтихор бағишлайди, эртанги кунга бўлган ишончимизни мустаҳкамлайди.

Ёшларимизни жамият ҳаётида ҳал қилувчи кучга айлантириш мақсадида **2008 йилни юртимизда «Ёшлар йили»** деб эълон қилганимиз бу эзгу ишларни янги босқичга кўтариш, унинг самарасини оширишга хизмат қилиши шубҳасиз.

Ислом Каримов ижтимоий соҳанинг муҳим тармоғи бўлган **соғлиқни сақлаш тизимида** ҳам салмоқли ишлар амалга оширилаётгани ҳақида тўхталар экан, бу борадаги ислохотлар мустақиллигимизнинг дастлабки кунларидан бошлаб аниқ мақсадни кўзлаб олиб борилаётгани ва бугунги кунда ўз натижасини бераётгани ҳақида чуқур таҳлилга асосланган фикр ва хулосаларни баён қилди. Фақат соғлом миллат, соғлом халқ буюк ишларга қодир бўлади. Шунинг учун ҳам аҳоли саломатлигини мустаҳкамлаш масаласига мамла-

катимизда устувор аҳамият берилмоқда. Бугун нафақат шаҳар ва туман марказларида, балки юртимизнинг олис ва чекка ҳудудларида ҳам энг замонавий асбоб-ускуналар билан жиҳозланган тиббиёт масканлари фаолият кўрсатаётгани ана шундай юксак эътибор самарасидир.

Яқинда мамлакатимизда соғлиқни сақлаш тизимини ислоҳ қилишни янада чуқурлаштириш тўғрисида махсус қарор қабул қилинди. Ана шу қарорга биноан, 2008—2012 йилларда кўп тармоқли тиббиёт ва диагностика марказларини ҳамда туман тиббиёт бирлашмаларини босқичма-босқич капитал таъмирлаш, уларни энг сўнгги замонавий асбоб-ускуналар билан жиҳозлаш бўйича дастур тайёрланмоқда.

Шунингдек, бир қатор шаҳар ва туманларда кўп тармоқли марказий поликлиникалар барпо этиш режалаштирилиб, қишлоқ врачлик пунктларида хизмат кўрсатиш сифатини янада ошириш бўйича ишлар бундан буён ҳам изчил давом эттирилади.

Ҳеч кимга сир эмас — ҳар қайси халқ, ҳар қайси жамият авваламбор ўзининг юксак интеллектуал салоҳияти, маданият ва маънавияти билан кучлидир. Мамлакатимизда бундай салоҳиятни ўзида мужассам этган ташкилот ва муассасалар фаолиятини янада юксалтиришга алоҳида эътибор қаратиб келинмоқда ва бундан кейин ҳам шундай бўлиб қолади.

Миллат тараққиётининг кўзгуси бўлмиш бундай ноёб бойлик билан барчамиз ҳақли равишда фахрланамиз, деди Ислон Каримов. Лекин шуни очик айтиш керакки, **илму фан, адабиёт, маданият ва санъат, таълим-тарбия, маънавиятимизни янада юксалтириш** йўлида ўзининг меҳнати ва истеъдодини бағишлаган заҳматкаш инсонларни етарли даражада қўллаб-қувватлаш ва қадрлаш борасида ҳали кўп иш қилиниши керак.

Сайловчилар билан бўлган учрашувларда биз учун устувор аҳамиятга эга бўлган **маънавият соҳасидаги** долзарб масалалар бўйича ҳам муҳим фикр ва хулосалар, амалий таклифлар илгари сурилди. Жумладан, мамлакатимизнинг иқтисодий ва интеллектуал салоҳиятини, халқимизнинг маданияти ва маънавиятини ривожлантиришга катта ҳисса қўшиб келаётган юртдошларимизни муносиб рағбатлантириш ва қўшимча равишда моддий қўллаб-қувватлаш тўғрисида қабул қилинган махсус фармоннинг моҳияти ва аҳамияти ҳақида фикр юритилиб, унга мувофиқ, **илму фан, адабиёт, таълим-тарбия, маданият, санъат** ҳамда бошқа соҳа ва тармоқлар бўйича давлатимизнинг фахрий унвонларига сазовор бўлган шахсларга ана шу унвонлар учун тўланадиган қўшимча ҳақ миқдори тегишли равишда 2-3 мартага оширилиши айтиб ўтилди.

Ислон Каримовнинг сайловолди чиқишларида айниқса ёшларнинг қалби ва онгини турли

зарарли таъсирлардан асраш, бой тарихимиз, бетакрор миллий қадриятларимиз, аждодларимизнинг бебаҳо меросини, муқаддас динимизни сохталаштиришга қаратилган хавф-хатарлардан доимо огоҳ бўлиш, бугунги нотинч ва таҳликали дунёда ўзлигимизни сақлаб, аждодларимиз кимлар, қандай буюк зотлар бўлганини чуқур англаб, улар билан фахрланиб яшашимиз лозимлиги таъкидланди. Бунинг учун **маънавий-маърифий ишларни** замон талаблари асосида янги босқичга кўтариш зарурлиги қайд этилди.

Бўлиб ўтган учрашувларда бугунги серқирра ҳаётимизнинг бошқа соҳа ва тармоқларида рўй бераётган ўзгаришлар, уларни янада ривожлантириш бўйича ҳал қилишимиз лозим бўлган вазифалар ҳам кенг таҳлил этилди.

Бугун биз қўлга киритаётган юксак марраларга етишда юртимизда яшаётган ҳар қайси инсон, миллати, тили ва динидан қатъи назар, менинг ҳам меҳнатим, хизматим бор, деб бошини баланд кўтариб яшашга ҳақлидир, деб таъкидлади Ислом Каримов. Биз ўз олдимизга қўйган улкан ва эзгу мақсадларимизни амалга оширишда барча эришган ютуқ ва ғалабаларимизнинг ижодкори ва бунёдкори бўлган, бу ҳаётда не-не синов ва машаққатларни бошидан кечирган **мард, олижаноб ва бағрикенг, бунёдкор халқимизга таянамиз.**

Мен аввало шу муътабар юртнинг туپрoғини кўзига тўтиё қилиб яшаётган, ўзининг куч-қудратига ишонган, буюк келажагини ўз қўли билан бунёд этаётган халқимиз олдида чуқур ҳурмат билан бош эгаман, бутун Ўзбекистон халқига бундан буён ҳам сидқидилдан, садоқат билан хизмат қилишни ўзим учун шарафли бурч, деб биламан, барчангизга сиҳат-саломатлик, бахту саодат, хонадонларингизга файзу барака тилайман, деди пировардида Ислom Каримов.

АСОСИЙ МАҚСАДИМИЗ — ЮРТИМИЗДА ЭРКИН ВА ОБОД, ФАРОВОН ҲАЁТ БАРПО ЭТИШ ЙЎЛИНИ ҚАТЪИЯТ БИЛАН ДАВОМ ЭТТИРИШДИР

Ассалому алайкум, муҳтарам ватандошлар!

Авваламбор, сиз, азизларни, сизлар орқали бутун халқимизни қутлуғ сана — Конституциямиз байрами билан чин қалбимдан табриклаб, барчангизга ўзимнинг юксак ҳурмат ва эҳтиромимни билдираман.

Бугун биз ҳаётимизнинг Асосий Қонуни бўлмиш мустақил Ўзбекистонимиз Конституцияси қабул қилинганининг 15 йиллигини кенг нишонламоқдамиз.

Барчамиз шу ўтган давр мобайнида юртимизда амалга оширилган том маънодаги тарихий ишлар, мамлакатимизнинг қиёфаси ва ҳаётимизнинг маъно-мазмунини бутунлай ўзгартириб бораётган ислохот ва янгиланиш жараёнлари замирида, аввало, Конституциямизнинг принцип ва талаблари турганини кўриб, кузатиб келмоқдамиз.

Ҳақиқатан ҳам, бугун босиб ўтган йўлимизни танқидий ва холисона баҳолар эканмиз, юртимизда миллий давлатчилик, эркин ва обод

жамият қуриш, инсон ҳуқуқ ва манфаатларини таъминлаш, Ватанимизнинг салоҳияти ва қудратини, халқимизнинг ҳаёт даражасини юксалтириш, халқаро майдонда ўзимизга муносиб ўрин эгаллаш йўлида қандай улкан марраларни қўлга киритган бўлсак, буларнинг барчасига Конституциямиз белгилаб берган йўл-йўриқларни оғишмай амалга ошириш натижасида эришаётганимизни мамнуният билан таъкидлаш лозим.

Шунинг учун ҳам давр ўтиши билан биз Конституциямизнинг аҳамияти ва моҳиятини, ҳаёти-миздаги ўрни ва таъсирини, қадр-қимматини янада чуқурроқ англаб бормоқдамиз ва унга бўлган ҳурмат-эътиборимиз тобора ортмоқда, десак, айни ҳақиқатни айтган бўламиз.

Ҳурматли анжуман иштирокчилари!

Бугун Конституциямиз қабул қилинганининг 15 йиллигини нишонлар эканмиз, барчамиз учун катта бир имтиҳон бўлмиш Ўзбекистон Республикаси Президентлигига бўладиган сайловни юксак даражада ўтказиш масаласи ҳақида тўхталиб ўтсак, мақсадга мувофиқ бўлади, деб ўйлайман.

Авваламбор, Конституциямизда сайловларни, жумладан, давлат раҳбари сайловини демократик асосда, замон талаб қиладиган даражада ўтказиш аниқ ва равшан белгилаб берилгани ҳаммамизга яхши маълум.

Бу ҳақда гапирганда, бугун мамлакатимизда амалда жорий этилаётган Президент сайлови тўғрисидаги қонуннинг Конституциямизда муҳрлаб қўйилган талабларга тўлиқ асосланган ҳолда ишлаб чиқилгани ва шу билан бирга, халқаро андозалар, ривожланган демократик давлатлар тажрибаси бу борада инобатга олинганини таъкидлаш лозим.

Бизнинг Асосий Қонунимизда сайлов тўғрисидаги махсус 23-боб мавжуд бўлиб, бу масала бундан ташқари яна ўндан зиёд қонунларимизда ўз ифодасини топган.

Юртимизда ўтказиладиган бу галги сайловнинг ўзига хослиги ва эътиборга сазовор томонлари ҳақида гапирганда, шуни айтиш керакки, республикамизда давлат раҳбари лавозимига номзодларни кўрсатиш ҳуқуқи сиёсий партияларга берилган.

Мамлакатимиз сиёсий майдонида тобора мустақам ўрин эгаллаётган ва халқимиз ўртасида ўзига эътибор тортаётган, аҳолимизнинг маълум ижтимоий гуруҳлари манфаат ва интилишларини ифода этишга қодир бўлган партияларга ана шундай ҳуқуқ берилиши ўз навбатида барча демократик норма ва талабларга тўлиқ жавоб беради.

Шу билан бирга, партия аъзоси бўлмаган аҳоли номидан уларнинг орзу-умидлари ва хоҳиш-иродасини ифода этиш мақсадида сайловчиларнинг

ташаббускор гуруҳи томонидан кўрсатилган номзод ҳам бу сайловда қатнашмоқда.

Бир сўз билан айтганда, биз бугун амалга ошираётган сайлов тизимининг модели чуқур ва атрофлича ўйланган бўлиб, халқаро андозалар ва дунёдаги демократик давлатларнинг илғор тажрибасига суянган ҳолда, халқимизнинг анъанавий қадрият ва қарашларини ҳам тўлиқ акс эттиради, десак, ўйлайманки, ҳар томонлама тўғри бўлади.

Ҳозирги кундаги энг муҳим ва долзарб вазифамиз — Президент сайловини Конституциямиз, қонунларимиз ва халқаро меъёрларга қатъий риоя қилган ҳолда ўтказишда ўзимизнинг сиёсий ва ҳуқуқий савиямизни намоён этишдан иборат. Бу ҳақда гапирганда, қўйидаги масалаларга алоҳида эътибор қаратишимиз зарур, деб ўйлайман.

Авваламбор, сайловнинг барча жараёнларида қонун устуворлиги ва эркинлик ҳукмронлигини таъминлашимиз, барча номзодларга тенг шароитлар туғдириб бериш, совет давридан қолган, ҳали-бери учраб турадиган баъзи бир тартиб ва қолиплардан бутунлай воз кечишимиз даркор.

Шу билан бирга, сайловни амалдаги қонунларимизга тўла итоат қилган ҳолда ўтказиш ва ҳар қандай давлат-маъмурий идоралари томонидан, умуман четдан туриб бу жараёнга таъсир кўрсатишга йўл қўймасликка алоҳида аҳамият беришимиз керак.

Келгуси сайловга халқаро жамоатчилик томонидан қандай баҳо берилиши сайлов жараёнларида сиёсий партиялар ва жамоатчилик вакилларига, маҳаллий ва хорижий кузатувчиларга, оммавий ахборот воситаларига уларнинг ўз ҳуқуқ ва бурчларини амалга ошириши учун қай даражада шароит яратиб беришимизга боғлиқ эканини унутмаслигимиз зарур.

Бугунги ахборотларга мувофиқ, чет мамлакатлардан ва нуфузли халқаро ташкилотлардан, шу жумладан, Европада Хавфсизлик ва Ҳамкорлик ташкилотидан сайловни кузатиш учун келаётганлар сони 300 кишига яқин бўлиб, ҳаммаси бўлиб 23 минг 300 киши сайловимизни кузатади.

Булар қаторида Европа, Осиё, Америка Қўшма Штатлари, мусулмон ва араб давлатларининг вакиллари сайлов жараёнлари қандай ўтишини кузатади. Шу фурсатдан фойдаланиб, бир масалага алоҳида урғу бериб тўхталмоқчиман.

Ҳеч кимга сир эмас — бугунги кунда ҳам Ўзбекистон ва Америка Қўшма Штатлари, Европа давлатлари орасида ҳали-бери давом этаётган қандайдир ўзаро тушунмовчилик ҳақида башорат қилувчилар, бошқача айтганда, шундай муносабатларни сақлаш ва шундан манфаат топиш тарафдорлари борлигини сезиш, кузатиш қийин эмас.

Бундай ҳолатларга нисбатан нима дейиш мумкин?

Ўзбекистон ўзининг ташқи сиёсатида барча яқин ва узоқ қўшнилар билан, шу жумладан, Америка Қўшма Штатлари ва Европа билан ҳам ўзаро манфаатли, ўзаро ҳурмат ва ҳамкорлик алоқаларини олиб боришнинг доимо тарафдори ва бу йўлдан биз ҳеч қачон қайтмаймиз.

Ишонч билан айтиш мумкин — бугунги кунда бундай алоқаларнинг замини тобора мустаҳкамланмоқда ва биз бундан манфаатдормиз.

Мухтасар қилиб айтганда, навбатдаги сайловни Конституция ва қонунларимизда белгиланган тартибда — очик, холис ва ҳаққоний асосда, ҳеч кимдан кам бўлмаган юқори даражада ўтказишнинг моҳияти ва аҳамиятини бугунги кунда сайловчиларимиз, бутун халқимиз чуқур англамоқда, десам, ўйлайманки, бу фикрга барчангиз қўшиласиз.

Ишончим комилки, кўпни кўрган, қанча-қанча синовлардан ўтган халқимиз бу сайловда фаол иштирок этиб, ўзининг эзгу орзу-мақсадларини рўёбга чиқариш, юртимизнинг тинчлиги, Ватанимизнинг тараққиёти учун овоз беради.

Қадрли ватандошлар!

Барчамизга маълумки, дунёда «ўзбек модели» деган ном билан тан олинган мустақил тараққиёт йўлимизнинг негизида турган машҳур беш тамойилдан бири кучли ижтимоий сиёсат олиб боришдан иборатдир.

Мустақилликнинг биринчи кунларидан бошлаб амалга оширилаётган бу сиёсатнинг амалий тасдиғи сифатида шуни таъкидлаш керакки, ижтимоий соҳага йўналтирилаётган маблағлар давлатимиз бюджетининг умумий харажатларига нисбатан 2006 йилда 51,9 фоизни, 2007 йилда 53,8 фоизни ташкил этди. 2008 йилда эса бу кўрсаткич 54,6 фоиз даражасида бўлиши белгилаб қўйилган.

Бундай кўрсаткичлар бошқа давлатлар тажрибасида камдан-кам учрайдиган ҳол, десак, бу — айлани ҳақиқатдир.

Ана шу сиёсатни изчил давом эттириш, унинг самарадорлиғи ва таъсирини ошириш, жамиятимизда инсонпарварлик, меҳр-оқибат ва саховат муҳитини янада мустаҳкамлаш мақсадида 2007 йил юртимизда «Ижтимоий ҳимоя йили» деб эълон қилингани ва шу асосда қабул қилинган махсус давлат дастури йил мобайнида амалга ошириб келинаётганидан барчангиз яхши хабардорсиз.

Етти устувор йўналишдан иборат бўлган, юзлаб муҳим тадбирларни ўзига қамраб олган бу кўпқиррали дастурнинг ижроси ҳақида, албатта, йил якуни билан ҳисоботлар берилади ва ҳолис ҳулосалар чиқарилади.

Энг муҳими, бу дастурда белгиланган режа ва тадбирларни бажаришда юксак фаоллик ва жонқуярлик кўрсатган, ўзининг катта ҳиссасини қўшган ташкилотлар ва инсонлар ҳақида мат-

буотимиз, радио-телевидение орқали жамоатчилигимизга атрофлича маълумотлар етказилади ва уларнинг меҳнатига, савобли ишларига ҳаққоний баҳо берилади.

Рухсатингиз билан, мен бугунги фурсатдан фойдаланиб, умуммиллий тус олган, мамлакатимиз ва халқимиз, узоқ ва яқин шаҳар-қишлоқларимиз ҳаётида чуқур из қолдирган ушбу дастурнинг асосий якунлари ҳақида, амалга оширган энг муҳим ишларимизнинг натижаси ва самараси хусусида қисқача тўхталиб ўтмоқчиман.

Ҳаммамизга аёнки, кенг қамровли, авваламбор, инсон ҳаёти ва унинг манфаатларини ҳимоялаш билан боғлиқ йўналиш ва тармоқларни ўзида мужассам этган ижтимоий соҳа ривожини таъминлаш, уни янги босқичга кўтариш, бу соҳадаги муаммоларни ечиш, бир сўз билан айтганда, биз бугун олиб бораётган кучли ижтимоий сиёсат ва бу борадаги ислохотлар биринчи навбатда ўзининг қонуний асосларини мустаҳкамлашни талаб қилади. Шу мақсадда «Ижтимоий ҳимоя йили» давлат дастури бўйича йил давомида 26 та қонун ва норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар қабул қилинди.

Шулар қаторида ижтимоий ҳаётимизда, ҳеч шубҳасиз, ғоят муҳим ўрин тутадиган ва катта таъсир кучига эга бўлган «Ўзбекистон Республикасида ногиронларнинг ижтимоий ҳимояси тўғри-

сида»ги ва «Болалар ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида»ги, шунингдек, «Ҳомийлик тўғрисида»ги ва «Йод танқислиги касалликларининг олдини олиш тўғрисида»ги қонунлар, айниқса, эътиборга сазовордир.

Айни пайтда ижтимоий тизимни, шу билан боғлиқ ҳолда марказда ва жойларда бу вазифага масъул бўлган идора ва ташкилотлар фаолиятининг самарасини янада ошириш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Президентининг махсус фармон ва қарорлари қабул қилинди.

Хусусан, Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги, унинг вилоят, туман ва шаҳар бўлимларини тубдан ислоҳ қилиш, ёш оилаларни моддий ва маънавий қўллаб-қувватлашга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисидаги фармонлар, ўйлайманки, ҳаётимизда бу соҳани янада такомиллаштириш ва унинг амалий таъсирини ошириш борасида муҳим қадам бўлди.

Бу йўналишдаги ишлар бугунги кунда давом эттирилмоқда.

Дастурда кўрсатилган тадбирларни амалга оширишда «Меҳрибонлик» уйлари ва ихтисослаштирилган мактаб-интернатларнинг моддий-техник базасини яхшилаш, боқувчисини йўқотган болаларга давлатимиз ва жамиятимизнинг эътибори ва ғамхўрлигини кучайтириш, шу тариқа «Сен ёлғиз эмассан» деган даъватни ҳар жиҳатдан мус-

тахкамлашга қаратилган ишлар алоҳида ўрин эгаллайди.

Жорий йил мобайнида 15 та махсус мактаб-интернат ва «Меҳрибонлик» уйларида жами 4 миллиард 800 миллион сўмлик қурилиш-таъмирлаш ва жиҳозлаш ишлари бажарилганини, Халқ таълими вазирлиги томонидан «Меҳрибонлик» уйлари тарбияланувчиларига салкам 112 миллион сўмлик кийим-бош ва зарурий жиҳозлар олиб берилганини қайд этиш лозим.

Шуниси эътиборга лойиқки, бу савобли ишларга жойларда кўпгина ташкилот ва ҳомийлар ҳам ўз ҳиссасини қўшмоқда. Мисол учун, Самарқанд, Навоий ва Жиззах вилоятларида шу мақсадда қарийб 580 миллион сўмлик маблағ сарфлангани бунинг тасдиғидир.

Бу ҳақда гапирганда, бажарган ишларимиз орасида алоҳида ажралиб турадиган хайрли бир тадбир ҳақида тўхталиб ўтишни истардим. Жорий йил давомиди давлат бюджетида 4 миллиард 600 миллион сўмга яқин маблағ сарфланиб, республикамиздаги 28 та «Меҳрибонлик» уйи ҳамда 86 та ихтисослаштирилган мактаб-интернатга ўзимизда — Самарқанд шаҳрида ишлаб чиқарилган 114 та замонавий автобус берилди, 4 та оилавий болалар уйи эса «Дамас» микроавтобуслари билан таъминланди.

Ана шундай эзгу ишларимиз ҳақида гапирганда, ўйлайманки, Алишер Навоий бобомиз-

нинг чуқур маъноли сўзлари беихтиёр барчамизнинг хаёлимизга келади. Яъни, улуғ аждодимиз айтганидек, кўнгли ярим бир инсоннинг дардига ҳамдард бўлиш, унинг руҳини кўтариш бамисоли бутун жаҳонни обод қилиш билан баробардир.

Бинобарин, биргина мана шу тадбир туфайли юзлаб қалби ўксик болаларимизнинг қандай хурсанд бўлганини, уларнинг қувончини, энг муҳими, тақдир синовлари олдида улар ўзининг ҳеч қачон ёлғиз қолмаслигини, давлатимиз, халқимизнинг ишончли ҳимоясида бўлишини яна бир бор ҳис этганини тасаввур қилиш қийин эмас.

Дастур доирасида аҳолининг кам таъминланган, кўмак ва ёрдамга муҳтож қатламларини моддий ва маънавий қўллаб-қувватлашни кучайтириш, уларни меҳнатга жалб қилиш орқали даромад манбаи билан таъминлаш бўйича ҳам салмоқли ишлар қилинди.

Жумладан, шу йилнинг ўтган даври мобайнида 50 мингдан зиёд оилага бепул қорамол берилгани, 10 минг 580 та оилага чорва моллари сотиб олиш учун тижорат банклари орқали 8 ярим миллиард сўмга яқин имтиёзли кредит ажратилгани ҳам бу борада бошлаган ишларимизнинг давом этаётганини кўрсатади.

Йил мобайнида ҳомийлар ва оталиқ ташкилотлар томонидан 3 миллион 100 минг нафар

ёлғиз кекса, пенсионер ва ногиронларга, кам таъминланган оилаларга қарийб 9 миллиард сўмлик ёрдам кўрсатилди. Шулар қаторида Олмалиқ шаҳридаги «Саховат» уйи, Андижон шаҳридаги кўзи ожизлар яшайдиган 2 та кўп қаватли уй тубдан таъмирлаб берилганини айтиб ўтиш зарур.

Шу билан бирга, пойтахтимиздаги ихтисослаштирилган тиббий марказларда 2 минг 400 нафар фуқарога бепул тиббий хизмат кўрсатилгани, ногирон шахсларга 8 мингга яқин протез-ортопедия жиҳозлари, 3000 та ногиронлар аравачаси, бир ярим минг дона эшитиш мосламаси, 5 минг дона ҳасса ва қўлтиқтаёқ бепул берилганини қайд этиш ўринли бўлади.

Анъанамизга кўра, бу йил мактаб остонасига илк бор қадам қўйган 485 минг нафар фарзандларимизга 5 миллиард 157 миллион сўмлик ўқув анжомлари бепул тақдим этилди.

Айни пайтда кам таъминланган оилаларга мансуб 715 минг ўқувчи 17 миллиард 816 миллион сўмлик қишки кийим-бош билан бепул таъминлангани ҳам дастур бўйича бажарилган муҳим тадбирлар қаторига киради.

Ўтган ёз мавсумида 234 минг нафар бола, жумладан, экологик шароити мураккаб бўлган Қорақалпоғистон Республикаси ва Хоразм вилоятида яшайдиган 3 мингдан ортиқ ўғил-қизларимиз,

шунингдек, 8 мингдан зиёд «Меҳрибонлик» уйи ва махсус мактаб-интернат тарбияланувчилари учун оромгоҳларда бепул дам олиш имконияти яратилганини алоҳида таъкидлаш лозим.

Жорий йил мобайнида ногиронларни нафақат моддий, балки маънавий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш мақсадида ҳам қатор тадбирлар ташкил этилди.

Бухоро шаҳрида 450 нафар ногирон бола иштирок этган Ўзбекистон миллий махсус олимпиада ўйинлари, Андижон, Фарғона ва Қашқадарё вилоятлари ҳамда Тошкент шаҳрида «Мурувват» уйларида тарбияланаётган болалар ўртасида параолимпия мусобақалари ўтказилгани бунга мисол бўла олади.

Энг муҳими, ногиронларнинг тўлақонли ва мазмунли ҳаёт кечиришини таъминлашга қаратилган мана шундай ишларимиз бугунги кунда ўзининг ижобий самарасини бермоқда.

Яқинда ногирон-ампутантлар ўртасида футбол бўйича ўтказилган 7-жаҳон чемпионатида Ўзбекистон миллий терма жамоаси аъзоларининг дунёда машҳур бўлган Бразилия ва Эрон, Украина, Туркия ва Россия каби мамлакатларнинг терма жамоалари устидан ғалаба қозониб, матонат ва жасорат намунасини кўрсатиб, жаҳон чемпиони унвонига сазовор бўлгани барчамизга ғурур ва ифтихор бағишлайди.

Азиз юртдошлар!

Мазкур дастурда ўз ифодасини топган ўта муҳим ва савобли ишларни бажаришда хорижий мамлакатлар ва халқаро ташкилотлар, чет эллик ҳамкорларимизнинг ҳам муносиб ҳиссаси борлигини алоҳида қайд этиш зарур.

Жумладан, Жанубий Кореянинг Саломатлик ва ривожланиш жамғармаси билан ҳамкорликда Тошкент вилоятининг Ўрта Чирчиқ туманидаги болалар шифохонаси капитал таъмирланиб, замонавий асосда жиҳозланди. Шулар қаторида чет эллик мутахассислар ёрдамида 180 нафар бола операция қилиниб, туғма нуқсонлардан халос этилгани, 22 нафар бемор боланинг эса Германия касалхоналарида даволаниб қайтганини таъкидлаш жоиз.

Мана шундай олижаноб ҳамкорлик ҳақида гапирар эканмиз, Жаҳон банки, Осиё тараққиёт банки, Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Болалар жамғармаси — ЮНИСЕФ каби халқаро ташкилотларга, бу инсонпарварлик тадбирларида фаол қатнашган хорижлик дўстларимизга сизнинг номингиздан, халқимиз номидан самимий ташаккур изҳор этамиз.

Дастурда белгиланган яна бир муҳим вазифа — ижтимоий хизмат кўрсатиш тизимида ишлаётган, «Меҳрибонлик», «Саховат» ва «Мурувват» уйлари ходимлари меҳнатини рағбатлантириш ва муносиб баҳолаш бўйича бажарилган ишлар ҳам

лигиборга лойиқ. Хусусан, «Мурувват» уйлари тарбиячи ва ходимларининг иш ҳақини ошириш учун шу йилнинг ўзида марказий ва маҳаллий бюджетдан 125 миллион сўмдан зиёд маблағ сарфланганини қайд этиш зарур.

Шунингдек, уруш ва меҳнат фахрийларига хизмат қиладиган санаторийларнинг ходимлари учун 15 фоизли устама ҳақ жорий этилди, хонадонларга бориб ижтимоий ёрдам кўрсатадиган ходимлар учун 230 миллион сўм, ногирон болаларни уйда ўқитиш учун эса бир ярим миллиард сўмдан зиёд маблағ ажратилди.

«Ижтимоий ҳимоя йили» дастурига мувофиқ, ёш авлоднинг ҳаётий муҳим манфаатларини таъминлаш, ёш оилаларга ҳар томонлама ғамхўрлик кўрсатиш, фарзандларимизни жисмоний тарбия ва спортга кенг жалб этиш борасида ҳам йил давомида кенг қўламли ишлар амалга оширилди.

Айниқса, ёш оилаларнинг муаммоларини ечиш, аввало, уй-жой сотиб олиш ва иморат қуриш, рўзгорини бутлашга кўмаклашиш мақсадида тижорат банклари томонидан 57 миллиард 500 миллион сўмлик ипотека ва истеъмол кредитлари ажратилди.

Шу билан бирга, «Камолот» ёшлар ижтимоий ҳаракати кўмагида ёш тадбиркорларга 2 миллиард 500 миллион сўмлик микрокредит, ёш оила-

лар учун 1 миллиард 800 миллион сўмлик ипотека кредити, 1 миллиард 100 миллион сўмлик истеъмол кредитлари, шунингдек, олий ўқув юртларида таҳсил олаётган талабалар учун таълим грантлари ажратилганини таъкидлаш лозим.

Шулар қаторида жорий йил мобайнида 195 минг нафар йигит-қиз иш билан таъминлангани, бир қанча вилоят ва туманларда ёшлар марказлари ташкил этилгани эътиборга лойиқ, албатта.

Муҳтарам дўстлар, ҳаммамиз яхши биламизки, ижтимоий ҳимоя деганда, биринчи навбатда хонадонларимиз файзи ва фаринтаси бўлган муҳтарам қарияларимизни қадрлаш, уларга эътибор ва ғамхўрликни кучайтиришни тушунамиз. Дастурда белгиланган тадбирларга мувофиқ, бу борада ҳам бир қанча ибратли ишлар қилинди.

Авваламбор, яқинда қабул қилинган «Пенсионерларни ижтимоий қўллаб-қувватлашни кучайтириш борасидаги чора-тадбирлар тўғрисида»ги фармонга асосан, фахрийларимиз учун жорий йил охиригача Пенсия жамғармасидан қўшимча равишда 20 миллиард 300 миллион сўмдан зиёд маблағ сарфланди, кейинги йилда эса шу мақсад учун 94 миллиард сўм ажратилиши кўзда тутилмоқда. Бундан ташқари, 480 мингдан зиёд ёлғиз кекса, уруш ногирони ва иштирокчиларига, фронт ортида меҳнат қилган ҳамда Чернобиль

ҳалокатини бартараф этишда қатнашган кишиларга 21 ярим миллиард сўмдан зиёд компенсация тўловлари амалга оширилди.

Шу тоифага мансуб бўлган 37 минг нафар киши ва кўзи ожиз биринчи гуруҳ ногиронларининг йил давомида шаҳар йўловчи транспортдан бепул фойдаланиши йўлга қўйилиб, бу ишларга 648 миллион сўм бюджет маблағи сарфланди.

Биргина «Тошкенттрансхизмат» уюшмаси томонидан аҳолига қарийб 2 миллиард 230 миллион сўмлик имтиёзли транспорт хизмати кўрсатилганини қайд этиш жоиз.

Айни пайтда 28 минг нафар фахрийларимизнинг Бухоро ва Самарқанд, Хива ва Тошкент каби қадимий шаҳарларга бепул саёҳатлари ташкил этилганини уларга кўрсатилаётган амалий эътиборнинг яна бир ифодаси сифатида қабул қиламиз.

Азиз дўстлар, ўйлайманки, бундай мисолларни сизларнинг ҳар бирингиз ўзингиз яшаётган маҳалла, туман ёки шаҳар ҳаётидан кўплаб келтиришингиз мумкин.

Мухтасар қилиб айтганда, жорий йилда юртимизда аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш мақсадида барча манбалар ҳисобидан жами 483 миллиард 600 миллион сўм, жумладан, 213 миллиард 200 миллион сўм бюджет маблағи, 270 миллиард 400 миллион сўм миқдорида грантлар, ижрочилар ҳамда ҳомийлар маблағи сарф-

лангани бу соҳада амалга оширган улкан ишларимизнинг ҳажми ва салмоғини яққол кўрсатади.

Фурсатдан фойдаланиб, бутун мамлакатимизни қамраб олган бу умуммиллий ҳаракатда фаол иштирок этган давлат ва ҳокимият идоралари, нодавлат ташкилотлар, хусусан, «Маҳалла» ва «Нуроний», «Соғлом авлод учун» ва «Экосан», «Меҳр нури», «Ўзбекистон маданияти ва санъати форуми», «Сен ёлғиз эмассан» каби жамғармалар, Ўзбекистон Касаба уюшмалари федерацияси, «Камолот» ёшлар ижтимоий ҳаракати, Хотин-қизлар қўмитаси, Шифокорлар уюшмаси сингари кўплаб жамоат бирлашмаларига, бу эзгу ишга муносиб ҳисса қўшган барча инсонларга ўз номидан, халқимиз номидан самимий миннатдорлик билдираман.

Ҳурматли юртдошлар!

Юқорида келтирилган далил ва мисоллар, аввало, давлатимиз, эл-юртимизнинг ўтган давр мобайнида амалга оширган улкан ишларини, шу йўлда қанча-қанча куч, маблағ ва имкониятлар сафарбар этганимизни яққол кўрсатиб турибди.

Шулар ҳақида гапирганда, қуйидаги фикр ва хулосалар беихтиёр ҳар қайси инсоннинг хаёлига келиши табиий:

Авваламбор, юксак инсонпарварлик руҳи билан йўғрилган, меҳрибонлик, меҳр-оқибат, му-

рувват ва саховат каби туйғуларнинг ёрқин намоёни бўлмиш бундай ишларни амалга ошириш ҳамманинг ҳам қўлидан келмайди.

Яна бир фикр шуки, бундай эзгу интилиш, бундай ҳаракатларнинг негизида айна бизнинг миллатимиз ва халқимизга мансуб бўлган бағрикенглик ва олижаноблик фазилатлари, шу билан бирга, мустақиллик йиллари давомида юртдошларимиз дунёқарашининг тубдан ўзгаргани, аввало, ёш авлодимизни тарбиялаш ва маънавий юксалтириш йўлида қилаётган барча-барча ишларимиз ўз ифодасини топган, десак, ўйлайманки, айна ҳақиқатни айтган бўламиз.

Бугун мен шу юксак минбардан туриб, узоқ ва яқин қўшниларимизнинг ҳавасини тортаётган жамиятимиздаги ҳамжиҳатлик, ўзаро ҳурмат ва аҳиллик муҳитини мустаҳкамлашга муносиб ҳисса қўшаётган маҳалла оқсоқоллари ва фаолларининг меҳнатини, айниқса, маҳалла аҳли, аёллар ўртасида катта иш олиб бораётган маслаҳатчиларнинг фаолиятини алоҳида эътироф этиш ва уларга чин қалбимдан ташаккур билдиришни ўзимнинг бурчим, деб биламан.

Ўзингиз ўйланг, азизларим, барчамиз биргаликда амалга оширган мана шундай беқийс ишларни бирон-бир рақам билан ўлчаб, ифода қилиб бўладими?

Ўзингиз айтинг, қадрли дўстлар, биродарлар, мана шундай буюк ишларга қодир бўлган халқни енгиб бўладими?

Муҳтарам юртдошлар!

Энди сизлар билан кириб келаётган янги — 2008 йилга қандай ном бериш ва шу асосда қандай эзгу мақсадларни ўзимиз учун энг муҳим ва устувор вазифа сифатида белгилаб олиш ҳақида фикр алмашиб, маслаҳатлашиб олсак, ўйлайманки, айти муддао бўлади.

Барчамизга маълумки, ҳар қайси давлат, ҳар қайси миллат аввало ўз фарзандлари қиёфасида, униб-ўсиб келаётган ёш авлод тимсолида шу халққа хос хусусият ва фазилатларни намоён этадиган, унинг азалий орзу-интилишларини рўёбга чиқарадиган буюк кучни кўради.

Биз ўз олдимизга қўйган юксак мақсадларни, барча эзгу орзу-ниятларимизни амалга оширишда авваламбор миллий ва умуминсоний қадриятлар руҳида тарбия топган, мамлакатимизни модернизация қилиш ва замонавий демократик жамият қуриш йўлидаги кенг кўламли ва мураккаб вазифаларни ҳал этишга қодир бўлган янги авлод кадрларини тайёрлаш масаласини муҳим принципиал ва ҳал қилувчи даражага кўтарганимиз ҳаммамизга яхши аён.

Мустақиллик йилларида шу мақсадда амалга оширган том маънодаги тарихий ишларимиз

ҳозирги вақтда, сўзсиз, ўз ҳосилини бермоқда. Бу йўналишда бошлаган улкан ишларимизни давом эттириш, янги поғонага кўтариш, энг муҳими, бугунги кунда долзарб масала бўлмиш ҳаётга кириб келаётган ёшларимизнинг жамиятимизда муносиб ўрин эгаллаши учун замоннинг ўзи олдимизга янги-янги вазифаларни қўймоқда.

Мана шу ўта муҳим вазифаларни амалга ошириш, бу масалага давлатимиз ва жамиятимиз, кенг жамоатчилигимиз эътиборини жалб этиш мақсадида мен янги — 2008 йилни мамлакатимизда Ёшлар йили деб эълон қилишни таклиф этаман.

Азиз дўстлар!

Янги йилга айнан мана шундай ном беришимиз ва бундан кўзланган мақсадларимизнинг аҳамияти ва моҳияти ҳақида ортиқча гапириш ва уни исботлаб беришнинг зарурати йўқ, албатта.

Маълумки, бугунги кунда мамлакатимизда 18 ёшгача бўлган ёшлар 10 миллион 360 минг нафарни ёки умумий аҳолининг тахминан 40 фоизини, 30 ёшгача бўлганлар эса — 17 миллион 80 минг нафарни ёки 64 фоизини ташкил этади.

Ўз-ўзидан аёнки, аҳолимизнинг аксарият қисмини ташкил этадиган ёшларимизнинг ҳали-бери ечилмаган муаммоларига эътиборимизни жалб этиш, уларни ҳаётимизда ҳақиқатан ҳам ҳал қилувчи кучга айлантириш масаласи жамоатчилигимизнинг диққат марказида туриши шарт.

Шу мақсадларни амалга ошириш учун 2008 йилга «Ёшлар йили» деб ном беришимиз муносабати билан тегишли давлат ва жамоат ташкилотлари иштирокида махсус давлат дастурини ишлаб чиқишимиз ва амалга оширишимиз зарур, албатта.

Бу дастурнинг асосий мақсад ва вазифалари ҳақида гапирганда, айрим муҳим, бугунги кунда долзарб масалаларга алоҳида эътибор қаратиш лозим, деб ҳисоблайман.

Биринчилар қаторида ёш авлодимизнинг манфаатларини таъминлашни кучайтиришга қаратилган ҳуқуқий базани янада мустаҳкамлаш, амалдаги қонун ҳужжатларини бугунги кун талаблари нуқтаи назаридан қайта кўриб чиқишимиз зарур.

Муҳим масалалар қаторида мамлакатимизда таълим соҳасида амалга оширилаётган умуммиллий давлат дастурларимизнинг ижросини янги босқичга кўтариш, марказда ва жойлардаги бунга жавобгар бўлган идораларнинг масъулиятини ошириш вазифаси туриши керак.

Ҳаммамиз бугун яхши тушунамиз — фарзандларимизнинг мактаб, академик лицей, касб-ҳунар коллежлари ва олий ўқув юртларида замонавий билим олиши, ҳаётда керак бўлган касбга эга бўлиши ҳақида гапирганда, бу йўналишда олиб бораётган ишларимизнинг сифати ва самарасини, пировард натижасини оширишда ҳали кўпгина масалаларни ечишимиз лозим.

Лекин фарзандларимизнинг замонавий билим ва тарбия олиши — олдимизга қўйган мақсадимизнинг фақатгина бир қисми эканини англаб олишимиз керак.

Шуни таъкидлаш зарурки, бу масаланинг иккинчи қисми, яъни йигит-қизларимизнинг олган билими ва касбини амалий ҳаётда намоён қилиши ва ишлатиши учун, ўқув юртларини биририб чиқаётган болаларимизнинг ҳаётда ўзига мустақкам ўрин эгаллаши учун кўмак ва кенг имкониятлар туғдириб бериш масаласи — тан олишимиз керак — ҳали-бери эътиборимиздан четда қолиб келмоқда.

Бундай ҳолатлардан бош тортмасдан, чуқур ўйланган дастурларни ҳаётга татбиқ қилиш ҳисобидан бу масаланинг ечимини топиш — ҳозирги вақтдаги энг долзарб вазифамиз, десак, ҳеч қандай хато бўлмайди.

Бугунги кунда ўткир муаммоларимиздан энг муҳими — бу ёшларни замонавий касб-ҳунарга ўргатиш ва иш билан таъминлашдан иборат. Бу вазифа давлатимиз ва жамиятимиз, маҳаллий ҳокимликларнинг эътибор марказида туриши зарурлиги ҳаммамизга аён.

Шу борада, авваламбор, қишлоқларимизда, кичик шаҳарларда истиқомат қилаётган ўғил-қизларимизни муносиб иш билан таъминлашга, айтиқса, армия сафларидан муддатли ҳарбий хиз-

матни ўтаб қайтганларга алоҳида эътибор беришимиз даркор.

Айни мана шундай ўта долзарб масалалар дастурдан асосий ўрин топиши лозим.

Ёшлар тарбияси ҳақида гапирар эканмиз, энг аввало, оила муҳитини ўзимизга тасаввур қилишимиз табиий.

Бугунги кунда республикамызда 950 мингдан зиёд ёш оила мавжуд бўлиб, юртимиздаги жами оилаларнинг 16 фоизини ташкил қилади. Уларни моддий ва маънавий жиҳатдан ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш масаласи дастурда муносиб ўрин эгаллаши лозим. Шунингдек, ўқувчи ва талабаларнинг замонавий билим олишини таъминлаш билан бирга, уларнинг маиший шароитини янада яхшилаш, спорт билан мунтазам шуғулланиши бўйича аниқ режалар белгиланиши даркор.

Биз истеъдодли фарзандларимиз билан, уларнинг жаҳон спорт майдонлари, халқаро фан олимпиадалари, маданият ва санъат оламида эришаётган катта ютуқлари билан ҳақли равишда фахрланамиз.

Юртимизда яшаётган ҳар бир боланинг ўзига хос қобилияти ва истеъдодини ўз вақтида пайқаш, тарбиялаш ва рўёбга чиқариш — бу ўта муҳим вазифани нафақат ота-оналарнинг эзгу мақсади, балки жамиятимизнинг бурчи сифатида ўртага қўйиш керак, деб ҳисоблайман.

Кейинги йилларда бу масалада давлат идоралари билан биргаликда бир қатор нодавлат ташкилотлар ҳам фаол иш олиб бораётганини қўллаб-қувватлаш зарур.

Ана шундай ҳамкорлик натижасида юртимизда ўтказилаётган «Ниҳол» ва Зулфия мукофоти танловлари, «Янги авлод» ва «Келажак овози» кўрик-танловлари минг-минглаб ёш истеъдод эгаларини кашф этаётгани барчамизни қувонтиради.

Мамлакатимизда шаклланиб келаётган фуқаролик жамиятига хос бўлган ана шундай ибратли ишларни амалга ошираётган нодавлат ташкилотларнинг самарали фаолият юритиши учун зарур кўмак ва ёрдам бериш масаласи ҳам мана шу дастурда ўз ифодасини топиши мақсадга мувофиқ бўлади.

Шу билан бирга, ёшларимизнинг маданий савиясини юксалтириш, маънавий оламини бойитиш, санъат ва гўзалликка интилишини кучайтириш мақсадида янги йилда республикамиздаги болалар мусиқа ва санъат мактаблари фаолиятини янада яхшилаш бўйича 2009—2014 йилларга мўлжалланган давлат дастурини ишлаб чиқиш ва қабул қилиш муҳим вазифаларимиз қаторидан жой олиши керак.

Қадрли дўстлар!

Мен «Ёшлар йили» давлат дастурида асосий эътибор беришимиз зарур бўлган баъзи бир энг муҳим масалалар ҳақида тўхталиб ўтдим, холос.

Бу дастур устида ишлайдиган, уни тайёрлашга масъул бўлган мутасаддилар, авваламбор, кенг жамоатчилик, маҳалла, хотин-қизлар ташкилотлари, ота-оналар ва мураббийлар, айниқса, ёшларимизнинг фикр-мулоҳазаларини, таклиф ва тавсияларини ҳар томонлама ўрганиб, бор куч ва имкониятларни ана шу устувор йўналишларни амалга ошириш учун қаратишлари лозим.

Ушбу дастурда ўз аксини топадиган барча-барча мақсад ва вазифаларни ўзида мужассам этадиган ягона ғоя ҳаммага очиқ аён бўлиши керак. Бу ғоя — ёшларимизнинг ҳуқуқ ва манфатларини ҳимоялаш, уларнинг замонавий билим ва касбга эга бўлишини, бугунги ўта мураккаб ва таҳликали замонда мавжуд бўлган ҳар қандай хатарларга, зарарли таъсир ва оқимларга нисбатан огоҳ, сезгир ва ҳушёр бўлиб яшашини ва жамиятимиз ҳаётида муносиб ўрин эгаллашини таъминлашдан иборат.

Шу борада бир фикрни алоҳида таъкидлаб айтмоқчиман.

Бугунги кунда «Ёшларимиз бизнинг таянчимиз, ишончимиз ва келажагимиз» деган сўзлар кўп ишлатиладиган иборага айланиб қолди. Бу албатта бизнинг, барча ота-оналар ва кенг жамоатчиликнинг орзу-умиди, десак, ҳар томонлама тўғри бўлади.

Лекин мен, бугунги фурсатдан фойдаланиб, бу иборани кенгроқ маънода ифода этишни ис-

тардим. «Фарзандларимиз, ёшларимиз бизнинг нафақат ишончимиз ва келажагимиз, ёшларимиз бугунги ва эртанги кунимизнинг ҳал қилувчи кучидир», десак, ўйлайманки, бу олиб бораётган сиёсатимиз ва мақсадларимизга жавоб берадиган даъват бўлади.

Ҳеч шубҳасиз, бу даъват биринчи навбатда мамлакатимизда тобора куч-қувват, ғайрат ва шижоатга тўлиб бораётган, ҳаётда улкан вазифаларни адо этишга қодир бўлган ёшларимизнинг орзу-интилишлари ва кайфиятига мос келади, десак, айтиш ҳақиқатни айтган бўламиз.

Бир сўз билан айтганда, фарзандларимизга нафақат ишонч билдириш, балки уларга ўзини амалда намоён этиши учун майдонни кенгайтириш керак.

Мен кўп чиқишларимда ёшларга бўлган ишончим ва меҳримни ифода этиб, юртимизда яшаётган барча-барча ёшлар менинг болаларим, менинг фарзандларим, деб қалбимдаги эзгу туйғу ва тилакларимни билдираман.

Албатта, ҳар қайси боланинг ўз ота-онаси ва яқинлари бор. Ва айтиш мумкин инсонлар боланинг соғлом ва оқил бўлиб, замонавий билим ва касб-ҳунарларга эга бўлиб ҳаётда ўз ўрнини топишини истайди ва керак бўлса, шу йўлда бутун борлигини бағишлайди.

Лекин мен шу юртнинг раҳбари бўлиб, ҳар қайси ота-онанинг ёнида туриб, жондан азиз

фарзандларимизга билдирадиган орзу-ниятларни амалга оширишда ўзимни масъул, деб биламан ва бундай вазифамдан ҳеч қачон қайтмайман.

Азиз ватандошлар, сизларни Конституция куни билан яна бир бор табриклар эканман, барчангизга сиҳат-саломатлик, бахт ва омад, хонадонларингизга файзу барака тилайман.

*Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг
15 йиллигига бағишланган тантанали
маросимдаги маъруза, 2007 йил 7 декабрь*

ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚИГА ЯНГИ ЙИЛ ТАБРИГИ

Қадрли ватандошлар!

Азизларим!

Авваламбор, барчангизни, бутун Ўзбекистон халқини кириб келаётган янги — 2008 йил билан чин қалбимдан табриклайман.

Мана шу дақиқаларда якунига етиб бораётган 2007 йилни кузатар эканмиз, йил давомида бошимиздан кечирган қувончли ва ташвишли кунларни, эл-юртимиз ҳаётидаги муҳим ва унутилмас воқеаларни беихтиёр эслашимиз табиийдир.

Бу ҳақда гапирганда, ўтаётган йилда халқимизнинг фидокорона меҳнати эвазига мамлакатимизнинг тараққиётини юксалтириш, унинг жаҳон ҳамжамиятидаги ўрни ва обрў-эътиборини мустаҳкамлаш йўлида қўлга киритган ютуқ ва марраларимиз, бунёдкорлик ишларимиз Ватанимизнинг куч-қудратини ошириш, юртимизни янада обод этиш, халқимизнинг ҳаёт даражаси ва сифатини яхшилаш борасида катта қадам бўлди, десак, ҳеч қандай хато бўлмайди.

Бунинг тасдиғини 2007 йилда республикамизда ялпи ички маҳсулот ҳажми 9,5 фоизга, саноат 12,1, қишлоқ хўжалиғи 6,1 фоизга ўсгани, экспорт салоҳияти 1,4 баробардан, олтин-валюта захираларимиз 50 фоиздан зиёд кўпайгани, иш ҳақи, пенсия, стипендия ва нафақаларнинг реал миқдори эса 40 фоизга ортгани мисолида кўриш мумкин. Айни шу пайтда инфляция, яъни нархнаво даражаси 6,8 фоиздан ошмагани эътиборга сазовордир.

Ҳаётимизнинг барча соҳа ва жабҳаларини демократлаштириш ва либераллаштириш йўлида амалга оширилаётган ислохотларни янада чуқурлаштириш ва самарасини ошириш мақсадида катта аҳамиятга эга бўлган кўпгина қонун ва қонунчилик нормаларини қабул қилганимизни, улар бугунги кунда муваффақият билан жорий этилаётганини қайд этиш зарур, албатта.

«Ижтимоий ҳимоя йили» деб ном олган 2007 йилда ёрдамга муҳтож бўлган инсонлар ва oilалар, ёлғиз кексалар ва ногиронларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш бўйича инсонпарварлик руҳида амалга оширган савобли ишларимиз бутун мамлакатимизни қамраб олган умуммиллий ҳаракатга айланди.

Биз буни халқимизнинг онгу тафаккури, маънавий олами тобора юксалиб бораётгани, диёримизда меҳр-оқибат, саховат ва мурувват туйғу-

лари ҳукм сураётганининг яна бир тасдиғи деб қабул қиламиз.

Бугун якунига етиб бораётган йилга холисона баҳо берар эканмиз, ҳақиқатан ҳам, босиб ўтган йўлимиз ва қўлга киритган марраларимиз барчамизга эртанги кунга кўтаринки руҳ ва катта ишонч билан қараш учун замин туғдиради.

Мамлакатимизда амалга оширилаётган улкан ижобий ўзгаришлар, Ватанимизнинг янада равнақ топишида барчамиз, шу мўътабар заминда яшаётган, миллати, тили ва динидан қатъи назар, ҳар қайси инсон бу ютуқларда менинг ҳам муносиб ҳиссам бор, деб бошини баланд кўтариб яшашга ҳақлидир.

Муҳтарам дўстлар!

Юртимизда куни кеча бўлиб ўтган, ҳаммамиз учун катта сиёсий синов бўлган Президент сайлови Ўзбекистонда эркин демократик давлат, инсон манфаати ва ҳуқуқларини устун қўядиган фуқаролик жамияти барпо этиш йўлида катта мактаб ва янги босқич бўлди.

Ҳеч шубҳасиз, холислик, очиқлик ва ҳаққонийлик руҳида ўтган бу сайлов халқимизни янада жипслаштириб, унинг сиёсий ва ҳуқуқий билими, маданияти тобора ошиб бораётганини, эркин овоз берган ҳар қайси фуқаронинг орзу-умидлари ва келажакка ишонч билан қарашини

яққол намоён этди ва ҳаётимизда чиндан ҳам тарихий бир воқеага айланди.

Шу фурсатдан фойдаланиб, сайловчиларимиз томонидан менга кўрсатилган юксак ишонч учун чин қалбимдан, юрагимдан самимий миннатдорчилик билдираман ва халқимга чуқур таъзим қиламан.

Мен учун сиз, азизларга, бутун Ўзбекистон халқига умрбод садоқат билан хизмат қилишдан бошқа мақсад ҳам, ҳаёт ҳам йўқ, десам, кўнглимдаги, дилимдаги гапни айтган бўламан.

Қадрли дўстларим, биродарларим!

Гўзал диёримизга янги — 2008 йил кириб келишига санокли дамлар қолган мана шу унутилмас ва ҳаяжонли дақиқаларда ҳар қайси инсон ўз қалбининг тўрида асраб келаётган энг эзгу истаклар рўёбга чиқишини, ўзига, оиласи ва фарзандларига эсон-омонлик, элу юртига тинчлик, тўкинлик ато этишини, омад ёр бўлишини ният қилади.

Мен ҳам сиз, азиз ҳамюртларимнинг ана шундай олижаноб орзу-умидларига тилакдош бўлиб, уларнинг ижобат бўлишини Яратганимиздан сўрайман.

Келгуси йилда олиб бораётган ислохотларимизни янада чуқурлаштириш ва самарасини ошириш, республикамизга инвестициялар ва замонавий технологияларни олиб кириш ҳисобидан дав-

латимизнинг куч-қудрати ва иқтисодиётини янада юксалтириш, халқимизнинг фаровонлигини ошириш, унинг тинч ва осуда ҳаётини асраш, тараққиётимизнинг таянчи бўлмиш кичик бизнес, фермерлик ва хусусий тадбиркорлик ривожини учун зарур имконият ва имтиёзлар яратиш, одамларнинг ўз меҳнати натижасидан кўпроқ баҳраманд бўлишини таъминлашга қаратилган вазифалар эътиборимиз марказида бўлади.

Шу борада меҳнатчиларимизнинг иш ҳақи миқдорини 2007–2009 йилларда камида 2 баробар кўпайтириш бўйича белгилаб олган вазифамиздан келиб чиққан ҳолда, янги йилда ойлик иш ҳақи, пенсия, стипендия ва нафақалар миқдорини босқичма-босқич ошириб бориш ҳам бизнинг устувор мақсадимизга киради.

Ўз олдимизга қўйган юксак марраларга етишда бизнинг ишончимиз ва суянчимиз бўлган жондан азиз фарзандларимизга янада кенгроқ йўл очиб бериш ҳар томонлама муҳим аҳамият касб этаётганини бутунги кунда барчамиз чуқур ҳис этмоқдамиз.

Айни шу мақсадларни амалга ошириш йўлида, яъни ёшларимизни ҳақиқатан ҳам бугунги ва эртанги ҳаётимизнинг ҳал қилувчи кучига айлантириш, уларнинг жамиятимизда муносиб ва мустаҳкам ўрин олишига пойдевор яратиш учун янги — 2008 йилни «Ёшлар йили» деб эълон қилганимизни, бунинг

аҳамияти ва моҳиятини, ўйлайманки, халқимиз, жамоатчилигимиз яхши англаб олмақда.

Бир сўз билан айтганда, янги йилдаги барча мақсад ва режаларимиз халқимизнинг турмуш даражасини юксалтириш, юртимизни гўзал ва фаровон, ҳаётимизни янада файзу баракали этишга хизмат қилади, иншоолло.

Азиз ватандошларим, қадрдонларим!

Барчангизни кириб келаётган Янги йил байрами билан яна бир бор самимий табриклайман.

Янги йил ҳар бир юртдошимизга соғлиқ-саломатлик, бахту саодат, ҳар бир оилага яхшилик ва қут-барака олиб келсин.

Ватанимиз тинч, халқимиз ҳамиша омон бўлсин.

Парвардигор эл-юртимизни ўз паноҳида сақласин.

Янги йил барчамизга муборак бўлсин!

Ислом ҚАРИМОВ,

Ўзбекистон Республикаси Президенти

ВАТАН ҲИМОЯЧИЛАРИГА БАЙРАМ ТАБРИГИ

Ҳурматли аскар ва сержантлар, офицер ва генераллар, Қуrolли Кучларимиз фахрийлари!

Сизларни, Ватан ҳимояси каби шарафли ва олижаноб ишга ўзини бағишлаган барча юртдошларимизни мамлакатимиз ҳаётидаги қутлуғ сана — Ватан ҳимоячилари куни билан чин қалбимдан самимий табриклаш менга катта мамнуният етказди.

Бугун Ўзбекистонда мамлакатимиз хавфсизлиги, ҳудудий яхлитлиги ва сарҳадларимиз дахлсизлигини, халқимизнинг тинчлиги ва осойишта ҳаётини ишончли ҳимоялашга қодир бўлган, замонавий қуrol-яроғ ва ҳарбий техника билан яхши таъминланган, профессионал асосда ихчам ва тезкор Қуrolли Кучлар барпо этилди, деб айтишга барча асосларимиз бор.

Юртимизда Ўзбекистон Қуrolли Кучларини ислоҳ қилиш бўйича қабул қилинган Дастурга мувофиқ амалга оширилган, кўлами ва моҳиятига кўра улкан ишларимиз барча замонавий та-

лабларга жавоб берадиган миллий армияни шакллантириш ва бошқаришнинг сифат жиҳатидан мутлақо янги тизимига ўтишга имкон берди. Янги ташкилий-штат тузилмаси қабул қилинди, қисқа вақт ичида ҳарбий округлар, чегара ҳудудлари ва махсус операцияларга ихтисослаштирилган қисмлар ташкил этилди, мамлакат мудофаа тизимини бошқариш механизми, Куролли Кучлар Бирлашган штаби раҳбарлигидаги жанговар тайёргарлик ва тезкор-стратегик режалаштириш тизими қайта кўриб чиқилди. Қўшилмалар ва қисмларни таҳдид эҳтимоли кўпроқ бўлган оператив йўналишларни эътиборга олган ҳолда, қайта жойлаштириш бўйича кенг кўламли ишлар бажарилди.

Муддатли ҳарбий хизмат бир йилгача қисқартирилди, сафарбарлик-чақирув резерв хизмати жорий этилди ва муваффақиятли ривожланиб бормоқда. Қўшинларнинг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш, уларни замонавий қурол-аслаҳалар билан таъминлаш, ҳарбий хизматчиларнинг социал ва маиший тураржой шароитларини яхшилаш борасида қатор чора-тадбирлар амалга оширилди.

Биз миллий армиямизни босқичма-босқич ва тизимли равишда шакллантиришда, аввало, Ўзбекистоннинг минтақамизда ва ҳозирги дунёда тулган геостратегик ва геосиёсий ўрнини, мамлакатимиз хавфсизлигига қарши қаратилган жиддий

ички ва ташқи таҳдид ва хатарларни, айниқса, кучайиб ва фаоллашиб бораётган халқаро террорчилик, экстремизм, тобора кўлами кенгайиб бораётган наркоагрессия, оммавий қирғин қуролларининг тарқалиши каби бало-қазоларни ҳисобга олган ҳолда иш тутдик. Шу ўринда қарийб 30 йилдан буён биродаркушлик уруши давом этаётган ва тинч аҳоли қурбон бўлаётган Афғонистондаги ҳарбий-сиёсий вазиятнинг мураккаб бўлиб тургани ҳам минтақамиздаги хавфсизликка катта таҳдид туғдираётганини қайд этиш лозим.

Бугунги кунда тўла ишонч билан айтиш мумкинки, армиямиз жаҳон ҳарбий қурилишининг энг илғор тажрибаларини ўзида мужассам этган бўлиб, айти пайтда миллий жанговар анъаналаримизни юксак садоқат билан давом эттирмоқда, шу билан бирга, минтақамизда рўй бериш эҳтимоли мавжуд бўлган ҳарбий ҳаракатлар ва жанговар амалиётлар ҳам ҳар томонлама эътиборга олинмоқда.

Ана шу вазифалардан келиб чиққан ҳолда, пухта ўйланган чора-тадбирлар ва ҳисоб-китоблар асосида жанговар ва хизмат кўрсатувчи қисмларнинг мутлақо янги тузилмаси ишлаб чиқилди ва жорий этилди, уларнинг таркиби, мақсад-вазифалари тубдан ўзгарди. Пировард натижада қўшинларимизнинг ўзини ўзи бошқариш имкониятлари, армиямизнинг ҳарбий салоҳияти ва жанговар қудрати янада ортди.

Армиямизни зарур қурол-яроғ ва ҳарбий техника билан таъминлаш ҳамда қайта қуроллантириш, жумладан, жанговар вертолётлар паркини, ҳарбий ҳаво мудофааси кучларини мустаҳкамлаш, қўшинларимизни қурол-аслаҳаларнинг бошқа замонавий турлари билан таъминлаш бўйича тизимли ва мунтазам асосда кенг қўламли ишлар амалга оширилмоқда.

Қуролли Кучларимизда олиб борилаётган ишлорларнинг энг муҳим амалий натижаси, ҳеч шубҳасиз, армиядаги ахлоқий-руҳий, маънавий муҳитнинг бутунлай янгиланганида яққол намоён бўлмоқда. Ҳарбий жамоаларда ҳарбий хизматчилар ўртасидаги муносабатлар ва энг асосийси, жамиятимизда армияга ва ҳарбий хизматга нисбатан ёндашув ва қарашлар бутунлай ўзгарди. Эндиликда Қуролли Кучлар сафида хизмат қилиш Ўзбекистон фуқароси учун наинки конституциявий бурч, айнаи чоғда мамлакатимиздаги энг нуфузли касблардан бирига айланди, десак, асло муболаға бўлмайди.

Биз офицерлар ва аскарлар таркиби ўртасида нафақат боғловчи бўгин, балки том маънода армиямизнинг таянч устуни, офицерларнинг ишончли ёрдамчилари бўлмиш сержантларимизнинг профессионал тайёргарлик даражасини янада оширишга катта эътибор қаратмоқдамиз.

Бугунги кунда замонавий жиҳозланган махсус сержантлар мактабларида таълим олган сержант-

лар бутун аскарлар таркиби учун энг яқин кичик командирлар бўлиш билан бирга, улар, таъбир жоиз бўлса, ҳар бир аскарга бамисоли акадек ғам-хўрлик кўрсатиб, ҳарбий жамоаларда соғлом ахлоқий-руҳий ва маънавий муҳитни таъминлашнинг муҳим омили бўлиб хизмат қилмоқда.

■ Ҳарбий ўқув юртларимизда таълим тизими тубдан ўзгармоқда, уларда бўлғуси офицерларни тайёрлаш ва тарбиялаш ҳозирги замон талабларига тўла мос келадиган, принципиал жиҳатдан мутлақо янги бўлган ўқув-техник ва маънавий-ахлоқий асосда йўлга қўйилган. Бугун катта мамнуният билан шуни қайд этиш лозимки, ҳарбий кадрларни тайёрлаш, қайта тайёрлаш ва тарбиялашнинг ўзига хос, нодир тизими яратилгани туфайли Қуролли Кучларимизнинг деярли бутун қўмондонлик ва сержантлар таркиби тўлиқ янгиланди.

Армия сафларига, авваламбор, мустақил ва суверен Ўзбекистонимизга хизмат қилиш, унинг манфаатлари ва сарҳадларини, халқимизнинг тинч ва осуда ҳаётини ҳимоя этишга азму қарор қилган мард ва фидойи, интеллектуал жиҳатдан тарбия топган етук кадрлар келди.

Биз қўлга киритган бундай ютуқлар билан муқаддас юртимизда яшаётган, миллати, дини ва эътиқодидан қатъи назар, ҳар бир инсон ҳақли равишда фахрланса арзийди, албатта.

Қадрли юртдошлар!

Бизнинг ҳозирги ва эртанги энг муҳим вазифамиз — тобора ўсиб бораётган бугунги кун талаблари асосида ҳарбий хизматчиларнинг ўқув-жанговар ва машқ тайёргарлиги самарадорлигини кучайтириш, армиямизни замонавий қурол-аслаҳа ва техника билан таъминлаш, Қуролли Кучларниислоҳ қилиш ва мустаҳкамлашда замон билан ҳамқадам бўлиб, изчил иш олиб боришимиз шарт.

Шу борада армиямизнинг мукамал ва пухта ташкил этилган механизм каби тўлақонли фаолият кўрсатиши, унинг таркибидаги ҳар бир ҳарбий қисм ўз вазифасига эга бўлган ҳолда, бошқа турдаги қўшинларнинг бўлинмалари билан биргаликда ўзаро узвий боғланган ягона комплексни ташкил этиб, жанговар ҳаракатларни бир ёқадан бош чиқариб олиб бориши муҳим аҳамиятга эга.

Ҳозирги вақтда барча турдаги қўшинларни тайёрлаш ва жанговар фаолиятини амалга ошириш, мамлакатимиз хавфсизлигини таъминлашда уларнинг ўзаро яқин ҳамкорлигига эришиш Бирлашган штаб, ҳарбий округлар қўмондонлиги, тегишли идоралар, ҳар қайси бўғиндаги командирларнинг асосий вазифаси бўлиши зарур.

Айниқса, армиямизни қурол-яроғ ва техника билан таъминлаш олдимизда турган энг масъу-

лиятли вазифа ҳисобланади. Сир эмаски, бугунги кунда замонавий қурол-аслаҳа жуда қиммат туради. Айнан шу сабабли Қуролли Кучларимизнинг биринчи галдаги эҳтиёжларидан келиб чиққан ҳолда, пухта ўйланган дастур асосида, аввало, замонавий талабларга жавоб берадиган ва шу билан бирга, қўшинларимизнинг ҳарбий ва жанговар қудратини янада кучайтирадиган қурол-аслаҳалар билан таъминлашимиз муҳим ўрин тутди.

Шахсий таркибни ўта хавфли бўлган турли қирғин қуролларининг таъсиридан алоҳида ва биргаликда ҳимоя қилишнинг ишончли воситалари ҳамда техникаси билан таъминлашга жиддий эътибор қаратишимиз даркор.

Ҳарбий тайёргарлик самарадорлигини ошириш энг муҳим вазифамиз бўлиб қолмоқда. Ҳарбий маҳорат сирларини ўрганиш ва чуқур ўзлаштириш ҳар қайси ҳарбий хизматчи — оддий аскардан бошлаб юқори қўмондон учун ҳам — доимий, асосий вазифа ва мақсад бўлиб қолиши шарт. Бу борада сержантлар мактаблари, ҳарбий билим юртлари, қўшилма ва қисмларни замонавий тренажёрлар, реал жанговар вазиятларга имкон қадар тўла мослашишни таъминлайдиган полигон ускуналари билан жиҳозлаш алоҳида аҳамият касб этади. Биз тренажёрлар, ахборот-коммуникация технологиялари, модел-

лаштириш ва симуляция услубларига асосланган замонавий техник таълим воситаларини ҳозирги вазиятда ўта мураккаб вазифаларни ҳал этиш ва армиямизнинг жанговар қобилиятини оширишга қодир бўлган амалий ва самарали қурол сифатида қабул қилишимиз лозим.

Маълумки, 2008 йил юртимизда «Ёшлар йили» деб эълон қилинди. Бу, ўз навбатида, мамлакатимиз Қуролли Кучлари раҳбарияти ва қўмондонлик таркиби олдига бутунги кунда армиямизнинг асосий ўзагини ташкил этадиган ёш офицерлар, сержант ва аскарларнинг манфаатларини таъминлаш, уларнинг эзгу орзу-умид ва интилишларини рўёбга чиқариш учун янги, янада масъулиятли вазифаларни кўяди.

Шу муносабат билан миллий армиямизни модернизация қилиш жараёнларини янада чуқурлаштириш, мамлакатимиз мудрофаа қобилиятини мустаҳкамлаш, давлатимиз сарҳадлари дахлсизлигини таъминлаш билан бир қаторда, бу вазифаларни бажаришнинг муҳим ва узвий қисми бўлган ўз ҳаётини Ватанни ҳимоя қилишдек буюк ишга бағишлаган ҳарбий хизматчилар ва уларнинг оилаларини ижтимоий ҳимоялаш, шунингдек, уй-жой ва социал-маиший шароитларини янада яхшилаш, иш ҳақи миқдорини ошириш, бир сўз билан айтганда, уларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш масалалари бун-

дан буён ҳам доимий эътиборимиз марказида бўлади.

Бу мақсадларни амалга оширишни мен ўзим учун нафақат муҳим вазифа, балки юксак бурчим деб биламан.

Сиз азизларни — юртимиз мард ўғлонларини, сизларнинг оила аъзоларингиз ва яқинларингизни Ватан ҳимоячилари куни ҳамда Ўзбекистон Қуроли Кучларининг ўн олти йиллиги байрами билан яна бир бор чин қалбимдан самимий табриклайман.

Барчангизга мустаҳкам соғлиқ, масъулиятли хизматингизда муваффақиятлар, бахт ва омад, она-Ватанни ҳимоя қилишдек шарафли ишингизда ғайрат ва шижоат тилайман.

Ўзбекистон Республикаси
Президенти
Ш.М.МИРЗИЁЕВ

Ислом КАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти,
Қуроли Кучлар Олий Бош Қўмондони

БИЗ ЎЗ ОЛДИМИЗГА ҚЎЙГАН ЮКСАК МАРРАЛАРГА АЛБАТТА ЭРИШАМИЗ

Муҳтарам ватандошлар!

Азиз дўстлар, биродарлар!

Бугун мана шу юксак ва мўътабар минбардан туриб, сиз, азизларни, сизлар орқали бутун халқимизни яна бир бор ишонтириб айтмоқчиманки, сайловолди дастуримда белгиланган ва баён қилинган барча устувор йўналишларни изчил амалга ошириш учун бор куч-имкониятим, билим ва тажрибамни сафарбар этаман.

Авваламбор, давлатимизнинг ички ва ташқи сиёсатини олиб боришда мамлакатимизнинг салоҳияти ва куч-қудратини янада ошириш, Ватанимизни ҳар томонлама тараққий эттириш, халқимизнинг тинч ва осуда, эркин ва фаровон ҳаётини таъминлаш бундан буён ҳам бутун фаолиятимнинг асоси бўлиб қолади.

Шу фурсатдан фойдаланиб, Ўзбекистон Президенти сайловини Конституциямиз ва қонунларимиз, халқаро ҳуқуқий андозалар, умум-эътироф этилган демократик тамойилларга тўла

риоя қилган ҳолда ўтказиб, ўз хоҳиш-иродасини эркин намоён этиб, менга юксак ишонч кўрсатган барча сайловчиларимизга, азиз юртдошларимга яна бир бор ўзимнинг самимий ҳурмат-эҳтиромимни билдириб, халқимиз олдида чуқур таъзим қиламан.

Менинг эзгу тилагим шуки, Яратганимиз эл-юртимизни, бутун халқимизни ўз паноҳида асра-син, унинг бахту саодатини, омадини берсин.

Албатта, бу юксак минбардан туриб сўз айтиш ҳар қандай одамни ҳам, у қандай катта тажрибага эга бўлмасин, барибир ҳаяжонлантиради. Мен ҳам бугун сизларнинг ҳузурингизда туриб, очиқ юзингиз, кўзингизга қараб, ҳаяжон туйғусини ҳис қилмоқдаман.

Шу ўринда сизларга кўнглимдаги бир фикрни айтишни лозим деб биламан.

Биз юртимиз осойишталиги ва Ватанимиз равнақини, халқимизнинг фаровон ҳаётини ва ёруғ келажагини таъминлаш учун ўз олдимизга қўйган буюк марралардан, халқимизнинг хоҳиш-иродаси билан танлаб олган мустақил тараққиёт йўлидан ҳеч қачон қайтмаймиз ва ўз юксак мақсадларимизга албатта эришамиз. Бизга Аллоҳнинг ўзи доимо мададкор бўлаётганига, йўлимизни очиб бераётганига бугун барчамиз ишонч ҳосил қилмоқдамиз ва бунинг учун минг бора шукроналар айтамиз.

Мустақиллик йилларида эл-юртимизнинг фидо-корона меҳнати билан биз барча соҳаларда катта ютуқларга эришдик. Ҳозирги кунда юртимизда яшаётган ҳар қайси инсон, миллати, тили ва динидан қатъи назар, бу ютуқларда менинг ҳам муносиб ҳиссам бор, деб бошини баланд кўтариб яшашга албатта ҳақлидир. Мана шу муҳташам залда халқимизнинг ана шундай вакилларини кўриш менга катта мамнуният етказди.

Бугун мамлакатимиз ҳаётида тарихий кун. Орадан ойлар, йиллар, балки асрлар ўтар, лекин мустақил Ўзбекистонимизни ҳар томонлама обод қилиш, унинг шон-шуҳратини дунёга тараннум этиш мақсадида амалга оширган, тарихимизда ёрқин саҳифа бўлиб қоладиган улуғвор ишларимизни, ҳеч шубҳасиз, келажак авлодлар миннатдорлик билан эсга олажак.

Бугун ушбу тантанали маросимда қатнашаётган муҳтарам чет эллик меҳмонларимизни халқимиз номидан қутлаб, шуни таъкидлашни истардим: ўзбек халқи азалдан ўзининг меҳмондўстлиги ва бағрикенглиги билан шуҳрат қозонган. Эл-юртимизга мансуб бўлган бундай ноёб фазилатлар бизнинг фарзандларимизга ҳам ўтсин, уларнинг қалбидан, юрагидан мустаҳкам жой олсин.

Биз билан дўстлик ва ўзаро манфаатли ҳамкорлик алоқаларини олиб бораётган барча хорижий мамлакатларнинг ҳурматли элчиларига қарата

МАМЛАКАТНИ МОДЕРНИЗАЦИЯ ҚИЛИШ ВА
ИҚТИСОДИЁТИМИЗНИ БАРҚАРОР РИВОЖЛАНТИРИШ Йўлида

айтмоқчиманки, ўзбек халқи яхшиликни биладиган,
яхшиликнинг қадрига етадиган халқ. Сизларнинг
давлатларингиз ва халқларингиз томонидан
Ўзбекистонга кўрсатилаётган хайрихоҳлик, амалий
ёрдам ва қўмакни биз ҳеч қачон унутмаймиз. Бутунги
имкониятдан фойдаланиб, сизларга, сизларнинг
мамлакатларингизга тинчлик ва фаровонлик
тилайман.

Эътиборингиз учун раҳмат. *Ўзбекистон*

Президент лавозими
маросимидаги сўз, 2008 йил 16 январь

**ИНСОН МАНФААТЛАРИ УСТУВОРЛИГИНИ
ТАЪМИНЛАШ — БАРЧА ИСЛОҲОТ ВА
ЎЗГАРИШЛАРИМИЗНИНГ БОШ
МАҚСАДИДИР**

Хурматли мажлис иштирокчилари!

Бугунги мажлисимизнинг бош мақсади ва вазифаси — ўтган йил давомида эришган марраларимизни, иқтисодиётимизда, умуман жамиятимиз ҳаётининг турли соҳаларида рўй берган ўзгаришлар ва жараёнларни танқидий баҳолаб, жорий 2008 йилда мамлакатимизни иқтисодий ва ижтимоий ривожлантириш борасида асосий эътибор ва саъй-ҳаракатларимизни қаратиш зарур бўлган муҳим устувор йўналишларни аниқ-равшан белгилаб олишдан иборат.

Республикаимизнинг 2007 йилдаги ижтимоий-иқтисодий ривожланиш якунларини баҳолар эканмиз, қуйидаги масалаларга қисқача тўхталиб ўтиш ва таъкидлашни истардим.

Ўтган йили мамлакатимиз иқтисодиётининг юқори барқарор суръатлар билан ўсиши ва макро-иқтисодий мутаносиблиги таъминланди, ишлаб чиқаришни таркибий ўзгартириш ва модернизация

**қилиш, техник ва технологик янгилаш ишлари
давом эттирилди.**

Мамлакатимизда ялпи ички маҳсулотнинг ўси-
ши 9,5 фоизни ташкил этди, ишлаб чиқариш
ҳажми саноатда 12,1 фоизга, қишлоқ хўжалиги-
да 6,1 фоизга ошди.

Бу кўрсаткичларнинг барчаси 2007 йилнинг
прогноз параметрларига нисбатан анча юқори-
дир.

Давлат бюджети ялпи ички маҳсулотга нисба-
тан 1,1 фоиз профицит билан бажарилди. Ин-
фляция даражаси тасдиқланган параметрлар до-
ирасида сақланган ҳолда, 6,8 фоизни ташкил этди.

Шуни алоҳида таъкидлаш жоизки, Ўзбекис-
тон иқтисодиётининг изчил ривожланиши экс-
тенсив омиллар, жаҳон бозорида нефть, газ ва
бошқа хом ашё ресурсларининг нархи тинимсиз
ўсиб бораётган бир шароитда ўсиш суръатлари
буларнинг ҳисобидан таъминланаётгани йўқ.

Бундай иқтисодий ўсишга эришишда, аввалам-
бор, кенг қўламли тизимли бозор ислоҳотларини
жорий этиш ва хорижий инвестицияларни жалб
қилиш, иқтисодиётда чуқур таркибий ўзгаришларни
амалга ошириш, ишлаб чиқаришни модернизация
қилиш ва янгилаш, экспортга ихтисослашган янги
тармоқ ва корхоналар барпо этиш, бизнес ва хусу-
сий тадбиркорликни жадал ривожлантиришга
қаратилган, ҳар томонлама пухта ўйланган сиёсат-

нинг амалга оширилаётгани принципиал аҳамиятга эгадир.

Саноат, қурилиш, коммуникация ва хизматлар соҳаси тез суръатлар билан ривожланмоқда. Бугунги кунда ялпи ички маҳсулот таркибида саноатнинг улуши 25 фоизни, хизматлар соҳасининг ҳиссаси 43 фоизни, кичик бизнеснинг улуши эса 46 фоизни ташкил этмоқда.

Ёқилғи-энергетика, газ, нефть ва кимё мажмуалари, энергетика, олтин қазиб олиш ва рангли металлургия, кимё ва қурилиш материаллари саноати маҳсулотлари ҳамда ахборот ва коммуникация технологиялари соҳаси иқтисодиётимизда ва экспорт таркибида ўзининг етакчи мавқеини мустаҳкамлаб бормоқда.

Қишлоқ хўжалигини ислоҳ қилиш бўйича аниқ мақсадга қаратилган ишлар олиб борилмоқда. Бунинг натижасида кейинги йилларда қишлоқ хўжалиги тубдан ўзгарди. Ширкатларни фермер хўжаликларига айлантириш жараёни амалда ниҳоясига етди. Хусусий фермер хўжаликлари, ўз моҳиятига кўра, қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришининг асосий шаклига, соҳани барқарор ва самарали ривожлантиришни таъминлайдиган етакчи кучга айланди.

Ҳозирги кунда республикамизда 215 мингдан ортиқ фермер хўжалиги фаолият юритмоқда, уларда 1,6 миллион киши ёки соҳада банд бўлган

аҳолининг қарийб 90 фоизи меҳнат қилмоқда, қишлоқ хўжалиги экин майдонларининг қарийб 85 фоизи ана шу хўжаликлар ҳиссасига тўғри келади.

Ўтган йили мамлакатимиз бўйича тайёрланган ялпи пахта ҳосилининг 99 фоизи, ғалланинг 82 фоизи фермер хўжаликлари томонидан етиштирилди.

Юртимизда тайёрланаётган қишлоқ хўжалиги маҳсулотларининг умумий ҳажмида фермер ва деҳқон хўжаликларининг улуши салкам 94 фоизни ташкил этмоқда.

Қишлоқда бозор инфратузилмаси амалда янгитдан барпо этилди, қишлоқ хўжалигида ишлаб чиқаришни ташкил этиш ва рағбатлантириш, соҳани бошқариш принциплари ва тизими сифат жиҳатдан мутлақо янгича тамойиллар асосида йўлга қўйилди.

Жойларда қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқарувчиларига хизмат кўрсатадиган бозор инфратузилмаси субъектларининг кенг тармоғи яратилди. Қишлоқ хўжалиги хом ашёсини комплекс қайта ишлашга ихтисослашган 200 дан зиёд агрофирма фаолият кўрсатмоқда.

Энг муҳими, қишлоқда ҳақиқий мулкдор — ер эгаси пайдо бўлди, унинг меҳнатга муносабати, ўз ишининг натижаларидан манфаатдорлиги бутунлай ўзгармоқда.

Кейинги йилларда қишлоқ хўжалиги экин-ларидан, биринчи навбатда, пахта ва ғалладан энг юқори ҳосил олингани, соҳада ишлаб чиқариш ҳажми кескин кўпайгани деҳқончилигимиздаги туб сифат ўзгаришларининг самарасидир десак, айти ҳақиқатни айтган бўламиз.

Ўтган йили пахта хом ашёси етиштириш 3 миллион 650 минг тоннадан, ялпи ғалла ҳосили эса 6 миллион 250 минг тоннадан ошиб кетгани бунинг яққол тасдиғидир.

Мамлакатимиз иқтисодиётида рўй бераётган жиддий таркибий ўзгаришлар ташқи иқтисодий кўрсаткичларда ўзининг аниқ ифодасини топмоқда.

Юртимизда 2007 йили экспорт ҳажмининг ўсиш суръати 40,7 фоизга ортиб, импортга нисбатан сезиларли даражада юқори бўлди.

Бу, ўз навбатида, йил якунлари бўйича ташқи савдо айланмасида 3,5 миллиард доллардан ортиқ миқдорда ижобий сальдога эришиш ва олтин-валюта захираларимизни 1,5 баробар кўпайтириш имконини берди.

Ўтган давр мобайнида экспорт таркибида тайёр маҳсулот ҳажми катта суръатлар билан ортиб, бугунги кунда 38 фоиздан зиёдни ташкил этмоқда.

Булар қаторига, авваламбор, машина ва асбоб-ускуналар, нефть-кимё маҳсулотлари, минерал

Ўғитлар, пахта толасидан тайёрланган ип-калава ва иглама, трикотаж ва озиқ-овқат товарлари, кабель-ўтказгич маҳсулотлари, қурилиш материаллари киради.

Йил давомида машина ва асбоб-ускуналар, электротехника маҳсулотлари экспорти 1,5 баробар, кимё саноати маҳсулотлари 1,6 баробар, фармацевтика маҳсулотлари 1,5 баробар, тўқимачилик маҳсулотлари 1,2 баробар, қурилиш материаллари 2 баробар, мева-сабзавот маҳсулотлари эса 1,6 баробар ошди.

Хизматлар, айниқса, транспорт ва телекоммуникация хизматлари экспорти юксак суръатлар билан ўсиб бормоқда.

Ташқи савдо юklarини ташиш учун қулай шарт-шароитлар яратиш, янги транспорт йўлакларини очиш, республикамиз транзит салоҳиятини кескин кучайтириш бўйича аниқ чора-тадбирлар амалга оширилди.

Маҳаллийлаштириш дастурини бажариш ҳисобидан 2007 йилнинг ўзида 270 та лойиҳа жорий этилиб, 60 дан зиёд янги маҳсулот турини ишлаб чиқариш ўзлаштирилди, сарф-харажатлар сезиларли равишда камайиб, ишлаб чиқариш ҳажми ўсди.

Бунинг натижасида қарийб мингта қўшимча янги иш ўрни яратилди. Маҳаллийлаштириш дастурининг амалдаги самарасини ҳисоблаганда, у салкам 2 миллиард долларни ташкил қилди.

2007 йил давомида иқтисодиётимизга киритилган инвестицияларнинг умумий ҳажми 23 фоизга ортди ва 4,3 миллиард доллардан зиёд миқдордаги маблағни ташкил этди. Бу эса ўтган йиллар мобайнида эришилган энг юқори кўрсаткичдир.

Шуниси диққатга сазоворки, жами инвестицияларнинг 70 фоиздан ортиғи ишлаб чиқариш объектлари қурилишига, жумладан, салкам 50 фоизи корхоналарни техник ва технологик модернизация қилишга йўналтирилди.

Шу борада эътиборингизни бир масалага қаратмоқчиман. Жалб этилган инвестицияларнинг умумий ҳажмида чет эл инвестициялари, айниқса, тўғридан-тўғри хорижий инвестициялар салмоқли ўринни эгаллайди.

Ўзлаштирилган хорижий инвестициялар ҳажми 58 фоизга ортиб, 1 миллиард долларни ташкил этди. Уларнинг 76 фоизи тўғридан-тўғри киритилган хорижий инвестициялар эканини таъкидлаш лозим.

Инвестиция дастури доирасида 2007 йилда 300 дан зиёд йирик инвестиция лойиҳаси ниҳоясига етказилди. Хусусан, «Зеварда» конида компресор станцияси, Кўкдумалоқ конида йўлдош газларни утилизация қилувчи учта ускуна, 142 километрлик газ қузури ва 184 километрлик электр узатиш тармоғи ишга туширилди.

Шунингдек, Резаксой сув омбори қурилиши якунланди. Навоий шаҳри халқаро аэропортида реконструкция ишлари амалга оширилди.

Тўқимачилик саноати бўйича ривожлантириш, модернизация қилиш, техник ва технологик қайта жиҳозлаш дастурига киритилган 66 та корхонадан 34 тасида тайёр маҳсулот ишлаб чиқариш бошлаб юборилди, яна 20 та корхонада қурилиш ишлари ва асбоб-ускуналарни етказиб бериш жараёни тугалланмоқда. Модернизация қилинган корхоналарда қисқа вақт ичида ишлаб чиқариш ҳажми 1,5 баробар ошди.

Янги қурилган, лойиҳа муддатидан бир йил олдин фойдаланишга топширилган 223 километрлик «Тошгузар — Бойсун — Қумқўрғон» темир йўлининг юртимиз тараққиётидаги ўрни ва аҳамияти беқиёсдир.

2007 йил учун тасдиқланган йўл қурилиши дастурига мувофиқ, 245 километрлик автомобиль йўллари қурилди ва реконструкция қилинди, 1 минг 750 километрдан кўпроқ халқаро ва давлат аҳамиятига молик умумий фойдаланиладиган йўллар капитал ва жорий таъмирдан чиқарилиб, фойдаланишга топширилди.

2007 йилда хорижий инвестициялар иштирокида 700 дан зиёд янги корхона барпо этилди.

Қўшма корхоналар биринчи галда юксак технологияга асосланган тармоқларда — енгил, озиқ-

овқат, электротехника, кимё ва нефткимё, машинасозлик, қурилиш материаллари саноатида, телекоммуникация ва ахборот технологиялари соҳасида ташкил этилаётгани эътиборга лойиқдир.

Ҳозирги кунда республикамиз ташқи савдо айланмасининг учдан бир қисми хорижий инвестициялар иштирокидаги корхоналар ҳиссасига тўғри келмоқда ва уларнинг экспорт ҳажмидаги улуши ўтган йили 60 фоизни ташкил этди.

Халқаро молия институтлари билан ҳамкорлигимиз фаол ривожланмоқда. Таълим, соғлиқни сақлаш, қишлоқ ва сув хўжалиги ҳамда молиявий ресурсларни бошқариш соҳаларида стратегик лойиҳаларни амалга ошириш учун ўтган йили қарийб 330 миллион доллар миқдорида имтиёзли кредитлар ва 46 миллион долларлик грантлар жалб этилди.

Инвестиция ва сармоялар ҳақида гап борганда, бир муҳим масалага алоҳида тўхталиб ўтишни зарур деб биламан.

Бугун жойларда иқтисодиётни юксалтириш, замонавий техника ва технологиялар билан жиҳозланган янги корхоналарни барпо этиш ва реконструкция қилиш учун хорижий сармояларни жалб қилиш, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик, хизмат кўрсатиш соҳаси ва касаначиликни ривожлантириш нечоғли катта, ҳал қилувчи аҳамиятга

эга эканини кимгадир исбот қилиб беришга ҳожат йўқ. Бу авваламбор, аҳоли бандлиги, унинг иш ҳақи ва даромадларини ошириш, бу охир-оқибатда республикамиз ҳудудлари, шаҳар ва туманларимиздаги энг муҳим ижтимоий муаммоларни ечиш демакдир.

Бу — вилоят, шаҳар ва туманларнинг маҳаллий бюджетлари ўсишининг асосий манбаидир.

Ҳозирги кунда Сурхондарё, Жиззах ва Наманган каби баъзи вилоятлар ва кўплаб қишлоқ туманлари бюджетларининг дотацияда қолиб кетаётгани, яъни республика бюджети ҳисобидан таъминланаётгани, биринчи навбатда, мазкур ҳудудларда замонавий корхоналар, кичик бизнес соҳаси, савдо тармоқлари, умуман, инфратузилмани ривожлантиришга эътибор берилмаётгани билан боғлиқ, деб айтишга барча асосларимиз бор.

Пешку, Шофиркон ва Нурота, Хатирчи, Қўшработ ва Бандихон, Қораўзак, Тахтакўпир ва Бахмал, Янгиобод ва бошқа туманларда маҳаллий бюджет харажатларининг 50 фоиздан кўпроғи вилоят ва республикадан олинадиган дотация ҳисобига қопланаётганини қандай баҳолаш керак? Бу саволга ана шу туманларнинг раҳбарлари нима деб жавоб бериши мумкин?

Ўтган йили Сирдарё вилоятида маҳаллий ҳокимият раҳбарларининг ташаббуси билан тўғридан-тўғри хорижий инвестициялар жалб этиш ҳисо-

бидан биронта ҳам лойиҳа амалга оширилмаганини қандай изоҳлаш лозим? Жиззах ва Қашқадарё, Навоий, Наманган ва Сурхондарё вилоятлари, Қорақалпоғистон Республикасида ҳам аҳвол бундан яхши эмас.

Мазкур ҳудудлар улкан иқтисодий салоҳиятга эга бўлишига қарамасдан, уларда 2007 йилда ўзлаштирилган тўғридан-тўғри хорижий инвестициялар ҳажми 1-2 миллион доллардан ошмагани бунини кўрсатиб турибди.

Вазирлар Маҳкамаси ўз мажлисида ушбу масалани алоҳида кўриб чиқиши ва тегишли қарор қабул қилиши зарур деб ўйлайман.

Хурматли дўстлар!

Бугунги кунда жаҳондаги аксарият мамлакатларда молиявий қарздорлик ҳажмларининг ошиб бораётгани ва банк активларининг етишмаслиги энг жиддий ва ташвишли муаммолардан бирига айлангани ҳеч кимга сир эмас.

Шуни мамнуният билан таъкидлаш лозимки, бизнинг ташқи қарзимиз ҳажми ва уни қоплаш учун ажратиладиган йиллик маблағлар даражаси халқаро мезонлар бўйича энг паст параметрларни ташкил этади.

Ялпи ички маҳсулотга нисбатан ташқи қарз 2007 йилнинг охирида атиги 17 фоизни, экспортимизнинг йиллик ҳажмига нисбатан эса 44 фоизни ташкил этди. Бу эса Ўзбекистоннинг ўз маж-

буриятлари бўйича вақтида ҳисоб-китоб қилиш кафолатини берадиган энг ишончли, тўловга қодир ҳамкорлар қаторидан муносиб жой олишини таъминлайди.

Барчамизга бир ҳолат яхши маълум, деб ўйлайман. Кейинги вақтда қўшни мамлакатларда ва жаҳон бозорида озиқ-овқат маҳсулотлари нархининг кескин кўтарилиб бораётгани кузатилмоқда. Бундай вазиятда республикамиз ички бозорининг, аҳолимизнинг озиқ-овқат маҳсулотлари билан ишончли таъминланиши алоҳида аҳамият касб этади.

Шу муносабат билан бизнинг 90-йилларданоқ ғалла мустақиллигига эришиш, аҳолининг ун ва нонга, бошқа ҳаётий муҳим озиқ-овқат маҳсулотларига бўлган талабини тўла таъминлаш вазифасини ўз олдимизга қўйганимиз ва уни муваффақиятли ҳал этганимиз узоқни ўйлаб қилинган оқилона иш бўлганини эслаш ўринлидир.

Бугунги кунда Ўзбекистон буғдой, ун, пахта ёғи, мева-сабзавот, қуруқ мевалар ва узум, полиз маҳсулотлари каби ўта зарур озиқ-овқат товарлари билан нафақат ўз ички эҳтиёжларини тўлиқ таъминламоқда, балки уларни юртимиздан ташқарига ҳам экспорт қилмоқда.

Ҳозирги пайтда аҳолининг нон, гўшт ва сут маҳсулотлари, гуруч, картошка ва бошқа муҳим озиқ-овқат молларига бўлган талаби ўзимизда

ишлаб чиқарилаётган товарлар ҳисобидан тўлиқ қопланмоқда ва бундай ҳолатни ўзимизнинг улкан ютуғимиз деб ҳисоблаймиз.

2007 йилда **кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни янада эркинлаштириш ва рағбатлантириш** бўйича ишлар давом эттирилди. Хусусий мулк ва хусусий тадбиркорлик ҳуқуқини ҳимоя қилиш борасидаги қонунчиликни мустаҳкамлаш, бозор инфратузилмасини шакллантиришга қаратилган қатор ишлар амалга оширилди.

Бизнесни рўйхатга олиш, ихтиёрий равишда ёпиш ва тугатиш, шунингдек, фаолиятнинг алоҳида турлари билан шуғулланиш ҳуқуқини берадиган лицензия ва рухсатномалар бериш жараёнлари соддалаштирилди ва тартибга солинди. Кўплаб белгиланадиган жарималар миқдори сезиларли даражада камайтирилди, айрим жарима турлари эса бутунлай бекор қилинди.

Бизнес соҳасига давлатнинг аралашувини чеклашга қаратилган ишлар давом этмоқда, бизнес субъектларига нисбатан ҳар қандай санкция фақат суд қарори бўйича қўлланиши устидан мониторинг олиб борилмоқда.

Молия, солиқ ва статистика ҳисоботларининг барча шакллари ва муддатлари кескин қисқартирилмоқда. Солиққа тортиш ставкалари унификация қилинди ва камайтирилди. Хусусан, кичик

корхоналар учун ягона солиқ тўлови ставкаси 13 фоиздан 10 фоизга туширилди.

Тадбиркорларга, аввало, кичик бизнес субъектларига асосий, шу жумладан, талаб юқори бўлган моддий ресурслардан кенг фойдаланиш имконини берадиган барқарор бозор механизми шаклланди. Масалан, ўтган йилда Ўзбекистон товар-хон ашё биржасида умумий савдо айланмаси қарийб 2 баробар ошди.

Мамлакатимизда амалга оширилаётган бозор ислохотларини чуқурлаштириш ва иқтисодиётни эркинлаштириш жараёнлари кўплаб нуфузли халқаро ташкилотлар томонидан муносиб баҳоланмоқда.

Мисол учун, ҳар йили дунёнинг 162 та мамлакати бўйича иқтисодий эркинлик индексини эълон қиладиган «Наследие» фонди халқаро рейтинг агентлигининг бу борадаги ҳулосаси эътиборга сазовор. Бу ташкилот 2000—2007 йилларда Ўзбекистонда эркинлаштириш индекси 18 пунктга яхшиланиб, 53 фоизни ташкил қилганини эътироф этади.

Ҳеч шубҳасиз, бу кўрсаткич миллий иқтисодиётимизни эркинлаштириш соҳасида сезиларли даражада ривожланишга эришганимиздан далолат беради.

Яна бир муҳим масала — 2007 йилда давлат мулкни давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш соҳасидаги ёндашувлар тубдан қайта

кўриб чиқилди, корхоналар капиталида давлат иштирокини кескин камайтириш бўйича қарорлар қабул қилинди.

Айни вақтда давлат мулкани баҳолаш ва кейинчалик хусусий мулк сифатида сотишни тартибга соладиган меъёрий базани эркинлаштириш юзасидан иш олиб борилмоқда.

Давлат мулкани инвестиция киритиш ва бошқа мажбуриятлар асосида сотиш учун хорижий ва мамлакатимиз инвесторлари билан тузилган шартномаларнинг умумий қиймати 3—4 баробар кўпайиб, 310 миллион доллар ҳамда 57 миллиард сўмни ташкил этди.

Жами тушумларнинг 65 фоиздан ортиғи хусусийлаштирилаётган корхоналарни модернизация қилиш ва техник қайта жиҳозлашга йўналтирилмоқда.

Натижада 2007 йилда хусусий секторнинг ялпи ички маҳсулот таркибидаги улуши 85 фоизга етди. Саноат маҳсулотларининг қарийб 80 фоизи, қишлоқ хўжалиги маҳсулотларининг салкам юз фоизи, чакана савдо айланмаси эса тўлиқ ҳолда ана шу сектор ҳиссасига тўғри келмоқда.

Шу ўринда бир масалага такрор ва такрор эътиборни қаратиш лозим, деб ҳисоблайман. Давлат объектларини хусусийлаштиришда биз учун энг асосий тамойил — бу ишнинг кўзини биладиган, омилкор мулкдорларни жалб этиш, корхо-

наларни ҳақиқий эгасига, хусусийлаштирилган завод ёки фабрикани модернизация қилиш, техник ва технологик қайта жиҳозлаш, жаҳон бозорида рақобатга бардошли маҳсулот ишлаб чиқаришни ташкил этишга қодир бўлган моҳир менежерларга топшириш керак.

Лекин, афсуски, баъзи янги мулкдорлар давлат мулкини жуда арзон нархларда сотиб оляпти-ю, ундан оқилона фойдаланиш, самарали ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш масаласи ечилмаяпти.

Илгари хусусийлаштирилган 7 мингдан ортиқ корхона фаолиятини ўрганиш шуни кўрсатдики, уларнинг 315 таси мутлақо тўхтаб қолган, 450 таси эса ярим қувват билан ишламоқда. Натижада ўтган йили кўрилган қатъий чора-тадбирлар туфайли 198 та ана шундай корхона банкрот деб эълон қилинди, 204 та корхона бўйича бу жараён давом эттирилмоқда. Яна 34 та корхона бўйича банкротликка тортиш жараёни бошланиш арафасида турибди.

Албатта, бундай чора-тадбирлар ўзининг ижобий самарасини бермоқда. Масалан, банкротлик жараёни давомида янги мулкдорларга сотилган 65 та корхонада инвесторлар томонидан 50 миллион доллар ва 5,5 миллиард сўм маблағ киритиш мўлжалланмоқда.

Бундай тажрибани бундан буён ҳам давом эттириш даркор. Шундай натижага эришишимиз

керакки, бизнинг пировард мақсадимиз амалга ошсин — барча корхоналарни ўз иши учун қай-гурадиган ҳақиқий мулкдорлар, ҳақиқий мулк эгалари бошқарсин.

Ўтган йилда банк-молия соҳасидаги ислохотларни чуқурлаштириш ва уларнинг кўламини кенгайтириш масалалари доимий эътиборимиз марказида бўлиб келди.

Биринчи навбатда, молиявий барқарорликни таъминлаш, тижорат банкларининг капиталлашув даражасини янада ошириш ва уларнинг эркинлигини мустаҳкамлаш масалаларига алоҳида аҳамият қаратилди.

Бу борада кўрилган чора-тадбирлар натижа-сида тижорат банкларининг устав капитали қарийб 2 баробар ошди, уларнинг жами капита-ли эса 2006 йилга нисбатан 40 фоизга кўпайди ва 1,5 триллион сўмга етди.

Банкларни акциядорлик банкларига айланти-риш жараёни жадал бормоқда. Бир йил мобай-нида акциядорлар сони 12,5 мингтага кўпайди ва жорий йил бошида қарийб 200 мингтага етди, уларнинг 68 фоизини эса жисмоний шахслар таш-кил этмоқда.

Учта тижорат банки — Ташқи иқтисодий фа-олият миллий банки, «Пахтабанк» ва «Ҳам-корбанк» етакчи рейтинг компанияларининг халқаро рейтингига эга бўлди.

Тармоқни кенгайтириш, минибанк ва филиаллар ташкил этиш ҳисобидан тижорат банклари ўртасидаги рақобат муҳитини шакллантириш учун зарур шарт-шароитлар яратилмоқда.

Ўтган йили хўжалик субъектларини модернизация қилиш, техник ва технологик қайта жиҳозлашга қаратилган лойиҳаларни молиялаштириш мақсадида қарийб 2 триллион сўм сарфланди.

Банклар томонидан кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларини молиявий қўллаб-қувватлаш учун тақдим этилган кредитлар бир йилда 36 фоизга, тадбиркорлар ва хусусий шахсларга берилган микрокредитлар миқдори эса 70 фоизга кўпайди.

2007 йилда лизинг, суғурта ва факторинг хизматлар бозори ҳам жадал ривожланди.

Ўтган йили аҳоли бандлиги ва унинг даромадларини ошириш масаласини ҳал этиш борасида ҳам салмоқли ишлар қилинди.

Шу мақсадда кўшимча равишда 630 мингдан ортиқ янги иш ўрни ташкил этилиб, уларнинг қарийб учдан икки қисми қишлоқ жойларида очилди. Янги иш ўринларининг 65 фоизга яқини кичик бизнес ва хизмат кўрсатиш тармоқлари, 20 фоиздан ортиғи эса касаначилик соҳаси ҳиссасига тўғри келади.

Шахсий ёрдамчи, деҳқон ва фермер хўжаликларида чорва молларини кўпайтиришни рағ-

батлантириш дастурини амалга ошириш юзасидан бажарилаётган чора-тадбирлар бугунги кунда сезиларли натижалар бермоқда. Фақат 2007 йилнинг ўзида қорамол боқиш билан шуғулланадиган 350 мингдан зиёд фуқарога меҳнат дафтарчаси очилди.

Бу эса уларнинг ижтимоий ва ҳуқуқий ҳимоясини таъминлаш имконини берди. Шахсий ёрдамчи ва деҳқон хўжаликларида қорамол боқиш билан банд бўлганлар сифатида рўйхатга олинган фуқароларнинг умумий сони эса бир миллион нафардан ошиб кетди.

Янги иш ўринларини ташкил этиш борасида кўрилаётган чора-тадбирлар 2007 йилнинг охирига келиб иш билан банд бўлмаган меҳнатга лаёқатли аҳоли ўртасида ишсизлар сонини мамлакатимиз бўйича 5 фоизгача камайтириш имконини берди.

Ўтган йили аҳоли даромадларини ошириш борасида ҳам изчил ишлар олиб борилди.

Яқин уч йилда иш ҳақини 2—2,5 баробар ошириш бўйича ўз олдимизга қўйган стратегик вазифага мувофиқ, 2007 йилда иш ҳақи, пенсия, стипендия ва нафақалар миқдори 1,5 баробар кўпайтирилди. 2007 йилнинг декабрида ўртача ойлик иш ҳақи, хўжалик субъектлари ва бюджет соҳаларини ҳисобга олганда, 210 АҚШ доллари миқдорига тенг бўлди.

2006 йилдан бошлаб умумтаълим мактаблари ўқитувчилари ва шифокорлар меҳнатига ҳақ тўлашнинг янада такомиллаштирилган тизими жорий этилди. Натижада кейинги икки йилда уларнинг иш ҳақи миқдори тегишли равишда 2,8 ва 2,7 баробар оширилди.

Аҳолининг реал пул даромадлари бир йилда 27 фоиздан зиёд кўпайди. Статистика идоралари маълумотларига кўра, 2001 йилда меҳнатга лаёқатли аҳолининг ўртача иш ҳақи кун кечириш учун минимум даражада зарур бўлган маблағнинг 99 фоизини ташкил этган бўлса, 2007 йилда бу кўрсаткич 3 баробардан кўпроқ ошди. Таъкидлаш жоизки, бу рақам Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги мамлакатлари ўртасида юқори кўрсаткичлардан бири ҳисобланади.

Мамлакатимиз, авваламбор, қишлоқ аҳолисининг турмуш шароити ва сифати ҳам босқичма-босқич яхшиланиб бормоқда.

Ўтган даврда, халқаро молия тузилмалари маблағларини жалб этган ҳолда, Қорақалпоғистон Республикаси, Хоразм вилояти, Самарқанд ва Бухоро, Гулистон, Жиззах ва Қарши шаҳарларида аҳолини сифатли ичимлик суви билан таъминлашни яхшилаш бўйича йирик инвестиция лойиҳалари амалга оширилди. 2007 йили қишлоқ жойларда 1,6 минг километрдан ортиқ сув қувурлари ва 710 километр газ тармоқлари фойдаланишга топширилди.

ни Аҳолини ичимлик суви билан таъминлаш 84 фоизга, шу жумладан, қишлоқ жойларда 77 фоизга етди, табиий газ билан таъминлаш 82 фоиз, қишлоқларда эса 77 фоизгача ўсди.

Таълим ва соғлиқни сақлаш соҳаларида аниқ мақсадли умуммиллий ижтимоий дастурлар муваффақиятли амалга оширилмоқда.

Ўтган йили барча турдаги таълим муассасаларида янги қурилиш ва капитал реконструкция қилиш ҳисобидан энг замонавий ўқув-лаборатория ва ишлаб чиқариш асбоб-ускуналари билан жиҳозланган 169 та касб-хунар коллежи, 18 та академик лицей ҳамда 336 минг нафар ўқувчига мўлжалланган 558 та умумтаълим мактаби ишга туширилди.

2007 йилда 170 та болалар спорти объекти, жумладан, 27 та спорт иншооти, 143 та мактаб спорт зали барпо этилди.

Болалар спорти соҳасидаги изчил ва аниқ мақсадга йўналтирилган ишлар миллионлаб фарзандларимизни жисмоний тарбия ва спорт билан мунтазам шуғулланишга жалб қилиш имконини бермоқда.

Бу эса, ҳеч шубҳасиз, жисмоний ва маънавий жиҳатдан соғлом авлодни тарбиялашда ўзининг ижобий таъсирини кўрсатмоқда.

Ўтган йили юртимизда аҳоли саломатлигини мустаҳкамлаш йўлида амалга оширилган ишлар-

ни сарҳисоб қилар эканмиз, тиббий хизмат сифати янада яхшилангани, биринчи навбатда, врачлик пунктлари тармоғини кенгайтириш ҳисобидан аҳолини тиббий хизмат кўрсатиш билан қамраб олиш даражаси кенгайганини, ўткир юқумли ва вирусли касалликларга қарши кураш борасида амалга оширилаётган чора-тадбирларни алоҳида таъкидлашни зарур деб биламан.

Аҳолининг турмуш шароити ва тиббий хизмат кўрсатиш сифатини изчиллик билан яхшилаш натижасида мамлакатимизда умумий ўлим кўрсаткичи кейинги 10 йилда қарийб 20 фоизга камайди. Гўдақлар ўлими кўрсаткичи эса янги туғилган ҳар 1000 нафар чақалоққа нисбатан 23 тадан 13 тага тушди ва биргина 2007 йилнинг ўзида 11 фоизга камайди.

2007 йили мамлакатимизда Соғлиқни сақлаш тизимини тубдан ислоҳ қилишнинг иккинчи босқичини амалга ошириш бўйича махсус дастур қабул қилинди ва у бугунги кунда амалга оширилмоқда.

Ривожланган мамлакатлар тажрибасидан ва амалий мақсадга жавоб беришидан келиб чиққан ҳолда, тиббиёт соҳаси бошқарув тизимининг барча бўғинлари қайта кўриб чиқилмоқда.

Даволаш-профилактика муассасалари тармоғини қайта ташкил қилиш, вилоятларда катталар ва болалар учун кўп тармоқли тиббиёт марказларини барпо этиш, туманлар миқёсидаги

тузилмаларни такомиллаштириш, қишлоқ врач-лик пунктларини мустаҳкамлаш ва уларнинг, аввало, қишлоқ жойларда касалликларнинг ол-дини олишга қаратилган фаолиятини кучайти-ришга доир ишлар бошлаб юборилди.

Диагностика ва даволаш ишларини яхшилашда аҳолига юксак технологик, ноёб тиббий хизмат-лар кўрсатадиган, амалда ўзини оқлаган респуб-лика ихтисослашган илмий-амалий тиббиёт мар-казлари тармоғини кенгайтиришга алоҳида эъти-бор қаратилмоқда. Бу борада аҳолимизнинг саломатлигини мунтазам равишда назорат қилиб бориш мақсадида ташкил этилган кенг тармоқ-ли скрининг-марказларнинг ўрни ва аҳамияти бе-қиёс, албатта.

Буларнинг барчаси пировард натижада одам-ларга тиббий хизмат кўрсатишни тубдан яхши-лаш, халқимизнинг ҳаёт сифатини юксалтириш ва умр кўриш даражасини оширишга қаратилган билан, айниқса, эътиборлидир.

Ҳурматли мажлис иштирокчилари!

Ўтган даврда эришган ютуқларимизни танқид-дий баҳолаб, олдимизда турган узоқ муддатли вазифаларни, шунингдек, жаҳон бозорида бугун вужудга келган йўналишларни ҳисобга олган ҳолда, 2008 йилда иқтисодий ва ижтимоий ри-вожланишнинг асосий устувор вазифалари си-фатида қуйидагилар белгилаб олинган.

Макроиқтисодий барқарорлик, ишлаб чиқаришнинг изчил ва мутаносиб ўсиш суръатларини таъминлаш, жалб этилаётган инвестицияларни кўпайтириш ҳисобидан таркибий ўзгаришларни қатъий давом эттириш, иқтисодиётнинг етакчи тармоқларини модернизация қилиш ва янгилаш — биз учун бош вазифа бўлиб қолади.

2008 йилда биз ялпи ички маҳсулотни 8 фоизга, ишлаб чиқаришни — саноатда 9,6 фоиз, қишлоқ хўжалигида — 5 фоизга, асосий ишлаб чиқариш тармоқларига киритиладиган инвестициялар миқдорини 17 фоиз оширишга эришишни ўз олдимизга вазифа қилиб қўйдик. Инфляция даражасини ўтган йилги кўрсаткич, яъни 6—8 фоиз даражасида сақлаш кўзда тутилмоқда.

2008 йилга мўлжалланган иқтисодий ривожланиш дастурида саноатнинг стратегик муҳим тармоқлари бўлган ёқилғи-энергетика комплекси, рангли ва қора металлургия соҳасининг ўсишини таъминлаш алоҳида ўрин тутади.

Бунга янги табиий конларни ўзлаштириш ва мавжуд минерал-хом ашё базалари захираларининг ортиши, ана шу ресурсларни қазиб олиш ва қайта ишлашда самарали замонавий технологияларни жорий этиш ҳисобидан эришиш назарда тутилмоқда. Шу билан бирга, кимё ва енгил саноатни, нефткимё, қурилиш материаллари саноатини, истеъмол товарлари ишлаб чи-

қаришни ривожлантиришга ҳам устувор аҳамият берилади.

Иқтисодиётимизнинг соҳа ва тармоқларини барқарор, мутаносиб ва комплекс ривожлантиришнинг энг муҳим омили бўлмиш транспорт-коммуникация инфратузилмаси жадал тараққий эттирилади.

Ишлаб чиқаришни модернизация қилиш, техник ва технологик янгилаш бўйича муҳим вазифаларни бажариш иқтисодий сиёсатимизнинг ҳал қилувчи йўналиши сифатида катта ўрин эгаллайди.

Барчамиз бир ўткир ҳақиқатни яхши англаб олмоқдамиз. Жаҳон бозорида рақобат тобора кескинлашиб бораётган ҳозирги шароитда мавжуд корхоналарни реконструкция қилмасдан, замонавий, илғор ва юксак технологик ускуналар билан жиҳозланган корхоналар ташкил этмасдан туриб, ишлаб чиқарилаётган маҳсулотларни мунтазам янгиламасдан туриб иқтисодиётимиз келажagini, бинобарин, аҳоли фаровонлигини юксалтиришни таъминлаш мумкин эмас.

Айни шу вазифаларни ечиш мақсадида 2007 йилда рангли ва қора металлургия, автомобиль ва кимё, пахтани қайта ишлаш ва тўқимачилик саноати каби етакчи соҳалар бўйича қабул қилинган ўндан ортиқ дастурнинг ижросини сўзсиз таъминлаш муҳим аҳамият касб этади.

Иқтисодиёт ва Молия вазирликлари, Ташқи иқтисодий алоқалар, инвестициялар ва савдо вазирлиги, Давлат солиқ ва божхона қўмиталари ушбу дастурларнинг амалга оширилиши устидан қатъий назорат ўрнатсин, ажратилаётган маблағ ва ресурслар, берилган имтиёزلардан мақсадли ҳамда самарали фойдаланиш, манфаатдор хорижий инвесторларни жалб қилиш масалаларига алоҳида эътибор қаратсин.

2008 йилда иқтисодиётимизни ривожлантиришга барча молиявий манбалар ҳисобидан қиймати 5,4 миллиард доллардан зиёд, жумладан, умумий қиймати тахминан 1,5 миллиард долларга тенг бўлган хорижий инвестицияларни киритиш кўзда тутилмоқда. Бунинг натижасида мамлакатимиз иқтисодиётига жалб этилаётган хорижий инвестицияларнинг ўсиш суръати 40 фоиздан ошади.

Жорий йилда хорижий сармояларни киритиш ҳисобидан 80 дан ортиқ инвестиция лойиҳасини амалга ошириш, умумий қиймати 1,4 миллиард долларлик ўттиздан зиёд объектни фойдаланишга топшириш мўлжалланган.

2008 ва ундан кейинги йилларда инвестиция лойиҳаларини амалга оширишда 2006 йили ташкил этилган ва бугунги кунда 1,2 миллиард АҚШ доллари миқдоридаги валюта маблағларига эга бўлган Ўзбекистон Тикланиш ва тараққиёт жамғармаси муҳим ўрин тутди.

Мазкур Жамғарма, шунингдек, хорижий ҳамкорлар билан бирга қўшма лойиҳаларни амалга оширишда иштирок этиб, муҳим вазифаларни бажаради. Фақат 2008 йилда ана шундай лойиҳалар бўйича хорижий шериклар билан биргаликда ўзлаштириш кўзда тутилган маблағлар ҳажми қарийб 800 миллион АҚШ долларини ташкил этади.

Иккинчи асосий устувор йўналиш — бу ислохотларни чуқурлаштириш, иқтисодиёт, солиқ-бюджет сиёсатини янада эркинлаштириш, бозор инфратузилмасини жадал ривожлантиришдан иборат.

Акциядорлаштириш амалий самара бермаган корхона ва объектларни хусусий мулкдорларга сотиш ҳисобидан иқтисодиётда давлат иштирокини янада камайтириш борасидаги ишларни давом эттириш керак.

Амалдаги қонунчиликнинг меъёрий қоидаларини қайта кўриб чиқиш, қабул қилинган инвестиция мажбуриятларини сўзсиз бажариш ва хусусийлаштирилган корхоналарнинг самарали фаолият юритиши учун янги мулкдорларнинг иқтисодий ва ҳуқуқий жавобгарлигини назарда тутадиган нормаларни кучайтириш лозим.

Бу борада асосий вазифа — хусусийлаштириш жараёнларига ишлаб чиқаришни модернизация

қилиш ва техник янгилаш, жаҳон бозорида харидоргир бўлган маҳсулот ишлаб чиқариш мажбуриятини ўз зиммасига оладиган ишончли ва масъулиятли инвесторларни жалб қилиш учун барча қулай шарт-шароитларни яратиб беришдан иборатдир.

Вазирлар Маҳкамаси Давлат мулки кўмитаси, Иқтисодиёт ва Молия вазирликлари, Адлия вазирлиги, Олий ҳўжалик суди иштирокида икки ой муддатда бу борадаги амалий ишларни танқидий баҳолаган ҳолда, ушбу масалалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилсин.

Иқтисодиётни эркинлаштиришда, биринчи навбатда, солиқ юкини камайтириш, солиққа тортиш тизимини соддалаштириш ва унификация қилиш масалалари муҳим ўрин тутди.

Фақат 2000—2007 йиллар мобайнида юртимизда даромад солиғи 38 фоиздан 10 фоизга, ягона ижтимоий тўлов 40 фоиздан 24 фоизга, кичик бизнес субъектлари ва қишлоқ ҳўжалиги маҳсулотлари ишлаб чиқарувчилар, яъни фермерлар учун ягона солиқ 10 фоизга туширилди.

Жисмоний шахслар даромадидан солиқ олиш ставкаси ҳам тубдан қайта кўриб чиқилди ва камайтирилди. Натижада сўнгги етти йилда иқтисодиётда умумий солиқ юки 40 фоиздан 27 фоизга пасайтирилди. Шунга мувофиқ корхоналарнинг молиявий ресурслари ҳам тегишли равишда ошди.

Бу ўз навбатида, инвестицияларнинг кўпайиши, корхоналарнинг айланма маблағларини тўлдириш, ишчи ва хизматчиларнинг иш ҳақи ва даромадларини ошириш учун қўшимча манба бўлиб хизмат қилмоқда.

Биргина 2007 йилда республикамиздаги хўжалик субъектлари солиқ имтиёзлари берилиши ҳисобидан ўз молиявий ресурсларини қўшимча равишда 830 миллиард сўмга тўлдиришга эришгани бу фикрнинг яққол тасдиғидир.

2008 йилда солиқ соҳасини янада эркинлаштириш сиёсати давом эттирилади. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектлари, фермер хўжаликлари учун ягона солиқ ставкаси 10 фоиздан 8 фоизга камайтирилади.

Шунингдек, банклар учун даромад солиғи 17 фоиздан 15 фоизга туширилади. Бунинг натижасида бўшайдиган маблағлар банкларнинг капиталлашувини ошириш учун мақсадли равишда йўналтирилади. Бошқа барча хўжалик субъектлари учун даромад солиғи ставкаси 10 фоиз миқдорида барқарор сақланиб қолади.

Шуни қайд этиш жоизки, бундай солиқ ставкаси нафақат Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги мамлакатларида, балки иқтисодий ривожланган хорижий давлатлар ўртасида ҳам энг паст кўрсаткичлардан биридир. Ҳисоб-китобларга кўра, таклиф этилаётган чора-тадбирларни амалга оши-

риш қўшимча равишда 100 миллиард сўмдан ортиқ маблағни хўжалик субъектлари ихтиёрида қолдириш имконини беради.

Шуни алоҳида таъкидламоқчиманки, жорий йилнинг 1 январидан бошлаб жисмоний шахслардан олинадиган солиқ базасини ҳисоблаш ва кўпайтириш бўйича янги тизимнинг жорий этилиши муносабати билан аҳолининг реал даромадлари сезиларли даражада ортади.

Давлат бюджетини бажаришга қаратилган фазначилик хизмати институтини ривожлантириш ва мустақамлаш бюджет маблағларидан фойдаланиш самарадорлигини анча оширади.

Бу борада Молия вазирлиги ҳузурида янги ташкил этилган фазначилик тузилмасининг моддий-техник базасини барча поғоналарда мустақамлаш, уни малакали кадрлар билан таъминлаш, халқ таълими ва соғлиқни сақлаш соҳасида бюджет ташкилотларини молиялаш механизминини янада такомиллаштириш бўйича кенг кўламли ишларни амалга ошириш лозим.

Солиқ тизимини бошқаришни ислоҳ қилишда 2008 йил 1 январдан кучга кирган янги таҳрирдаги Солиқ кодекси муҳим аҳамият касб этади.

Жаҳон тажрибасини ва солиққа тортишнинг амалда синовдан ўтган ёндашув ва тамойилларини ўрганиш асосида тайёрланган Солиқ кодекси-

мизда кўзда тутилган меъёр ва қоидалар, аввало, солиқ тизими ва солиқ муносабатларини унификация қилиш, мамлакатимиз иқтисодиётини барқарор ва мутаносиб ривожлантиришда солиқларнинг рағбатлантирувчи ролини кучайтиришга қаратилгани билан эътиборлидир.

Шу сабабли янги Солиқ кодексининг амалий ижросини диққат билан ўрганиш, унинг қандай шароитларда самара бераётгани, қайси ҳолатларда эса уни янада такомиллаштириш ёки тузатиш киритиш зарурлигини аниқлаш жуда муҳим.

Шу муносабат билан Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитасига Иқтисодиёт вазирлиги, Давлат монополиядан чиқариш қўмитаси, Савдо-саноат палатаси ва бошқа манфаатдор вазирлик ва идоралар билан бирга янги солиқ қонунчилигини амалга ошириш жараёнини мониторинг қилиш бўйича махсус Идоралараро гуруҳ ташкил этиш ва зарур ҳолларда Вазирлар Маҳкамасига Солиқ кодексининг айрим моддаларини такомиллаштириш бўйича таклифлар киритиш вазифаси юклатилсин.

Маълумки, иқтисодиёт ривожининг бугунги босқичида **монополизм кўринишларига қарши кураш ва амалда рақобат муҳитини шакллантириш** масалалари фоят муҳим аҳамиятга эга.

Мамлакатимизда монополияга қарши сиёсат олиб бориш натижасида сўнгги 10 йил мобай-

нида монополист корхоналар сони 3,5 баробар, монопол маҳсулотлар тури эса 26 баробар қисқарди. Фақат 2004—2007 йиллар давомида ялпи ички маҳсулотнинг умумий ҳажмида монопол маҳсулотлар улуши 26 фоиздан 21 фоизга тушди.

Шу билан бирга, айрим тармоқларда иқтисодиётнинг монополлашуви асоссиз равишда юқори даражада сақланиб қолаётгани ишлаб чиқариш ҳажмининг ўсишига, маҳсулот сифати ва рақобатбардошлигининг ортишига, нархларнинг пасайишига ҳамон тўсқинлик қилмоқда.

Жумладан, шулар қаторида цемент, шифер, полиэтилен, енгил ва ёғ-мой саноати маҳсулотлари ва бошқа бир қатор товарларга бўлган эҳтиёжни қондириш имконияти нисбатан чекланган ҳолда сақланиб қолмоқда.

Бу эса ана шу маҳсулотларга конъюнктура талаблари ошиб кетган пайтда монополист корхоналарга ўз маҳсулотининг нарhini асоссиз равишда ошириш учун қўл келмоқда.

Давлат монополиядан чиқариш қўмитаси, Иқтисодиёт, Молия ва Адлия вазирликлари, Давлат солиқ ва Давлат божхона қўмиталари, Савдо-саноат палатаси бошқа манфаатдор вазирлик ва идоралар билан бирга ана шу масалаларга доир ишларнинг аҳволини ўрганиб чиқсин ва бир ой муддатда Вазирлар Маҳкамасига бозорнинг барча иштирокчилари учун тенг рақобат шарои-

тини таъминлаш бўйича тегишли таклифлар киритсин.

Маълумки, **иқтисодиётни янада эркинлаштириш жараёнини тегишли бозор инфратузилмаси**, яъни банк-молия тизими, лизинг, аудиторлик, суғурта, инжиниринг ва бошқа тузилмаларни ривожлантирмасдан туриб амалга ошириш мумкин эмас.

Ўтган йил давомида банк фаолияти, аудиторлик ва суғурта компаниялари бўйича қонунчиликни тартибга солиш ва мустаҳкамлаш борасида салмоқли ишлар қилинди. Бу амалий чора-тадбирлар, авваламбор, аҳолининг янги шаклланаётган бозор институтлари ва механизмларига нисбатан ишончини мустаҳкамлашга қаратилганини қайд этиш лозим.

Бунинг натижасида 27 та суғурта компанияси ўз низом жамғармалари миқдорини белгиланган талаблар даражасига етказди ва уларнинг ялпи ҳажми 2007 йилда 1,5 баробар кўпайди.

Суғурта мукофотлари миқдори бир йил давомида 45 фоизга ортди ва 70 миллиард сўмдан зиёдни ташкил этди. Ихтиёрий шахсий суғурталаш бўйича суғурта хизматлари барқарор суръатлар билан ривожланиб, 80 фоизга ортди, мулкни суғурталашнинг ихтиёрий турлари эса 48 фоизга ўсди.

Айни пайтда суғурталашнинг умумий ҳажмида мажбурий суғурталашни турли шаклларининг улу-

ни ниҳоятда паст бўлиб, 6 фоиздан ҳам ортмайди. Бунинг сабаби халқаро амалиёт талабларига мос бўлган мажбурий суғурталашнинг айрим турлари бизда жорий этилмагани билан изоҳланади.

Шу билан бирга, нафақат мамлакатимиздаги, балки хорижий мижозларнинг ҳам ишончини қозона оладиган юқори малакали аудиторлик, суғурта, лизинг компаниялари ва бозор инфра-тузилмаси бошқа хизматларининг молия бозорида етакчи мавқега эга бўлиши учун ҳали кўп иш қилишимиз лозим.

Шунинг учун ҳам «Транспорт воситалари эгаларининг жавобгарлигини мажбурий суғурталаш тўғрисида»ги, «Иш берувчининг жавобгарлигини мажбурий суғурталаш тўғрисида»ги қонунларнинг ишлаб чиқилиши ва қабул қилинишини тезлаштириш зарур.

Молия вазирлиги, Марказий банк, Иқтисодиёт вазирлиги, Савдо-саноат палатаси, аудиторлар ва суғуртачилар ассоциациялари бир ой муддатда молия-банк, аудиторлик ва суғурта фаолиятини ривожлантириш борасида илгари қабул қилинган дастурларнинг ижросини таҳлил қилсин ва тўпланган тажриба асосида уларнинг фаолиятини рағбатлантириш бўйича қўшимча таклифлар киритсин.

Учинчи устувор йўналиш — аҳолини иш билан таъминлашни янада яхшилаш ва унинг фаровон-

лигини оширишнинг энг муҳим йўналиши сифатида кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик, хизмат кўрсатиш ва касаначилик соҳаларини қўллаб-қувватлаш ва ривожлантиришни рағбатлантиришдан иборат.

Дунёдаги қўллаб ривожланаётган ва ривожланган мамлакатларнинг, аввало, ўзимизнинг ўтган йиллар мобайнида тўплаган тажрибамиз бир ҳақиқатни яққол тасдиқламоқда.

Яъни, юқорида зикр этилган соҳалар, биринчи галда, биз учун энг ўткир бўлиб турган аҳоли бандлиги ва унинг даромадларини ошириш муаммоларини ҳал этишда ўзига хос локомотив вазифасини бажарадиган кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни жадал ривожлантириш борасида биз танлаган сиёсатнинг мутлақо тўғри ва узоқни кўзлаган ҳолда олиб борилаётганини такрор ва такрор исботламоқда. Ҳеч муболағасиз айтиш мумкинки, бу соҳа ички бозоримизни истеъмол товарлари билан тўлдиришда салмоқли ҳисса қўшмоқда.

Ушбу соҳа бугунги кунда мамлакатимизда энг йирик меҳнат бозори, мулкдорларнинг ўрта синфини шакллантиришнинг асосий омили, миллионлаб одамлар учун даромад ва фаровонлик манбаи ҳисобланади.

Айтиш керакки, айнан ана шу одамлар ўз бизнесини ривожлантириш ва кучайтиришдан,

шу аснода иқтисодиётимиз барқарорлигини таъминлашдан энг кўп манфаатдор бўлган инсонлардир. Айнан ана шу шахслар жамиятда барқарорлик ва ер юзида тинчликни мустаҳкамламасдан туриб, юқорида зикр этилган эзгу мақсадларга эришиб бўлмаслигини чуқур тушунадиган одамлардир.

Фурсатдан фойдаланиб, бу масаланинг яна бир муҳим жиҳатига тўхталиб ўтмоқчиман.

Биз ўз олдимизга аҳоли турмуш даражасини янада оширишни юксак мақсад қилиб қўймоқдамиз.

Лекин, ўзингиз айтинг, ушбу муҳим вазифани хизмат кўрсатиш ва сервис тармоқларини, алоқа ва транспорт, молия-банк хизматлари, коммунал хизмат ҳамда асосан кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик тузилмалари фаолиятини талаб этадиган бошқа инфратузилма соҳаларини жадал ривожлантирмасдан туриб ҳал этиш мумкинми?

Кичик бизнесни нафақат сон жиҳатидан кўпайтириш, балки уни, аввало, сифат жиҳатидан ҳам ривожлантиришимиз, бу борада оддий ишлаб чиқаришдан ички ва ташқи бозорга йўналтирилган мураккаб, юксак технологияга асосланган ишлаб чиқаришга ўтиш масаласига алоҳида эътибор қаратишимиз даркор.

2008 йилда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликнинг ялпи ички маҳсулот таркибидаги улуши-

ни 48 фоизга, 2010 йилга бориб эса 50-52 фоизга, хизмат кўрсатиш соҳасининг салмоғини тегишли равишда 45 ва 49 фоизга етказиш учун бугун бизда барча асосларимиз бор. 2010 йилда янги ташкил этилаётган иш ўринларини касаначилик асосида 250 мингтага етказиш лозим.

Хурматли мажлис қатнашчилари!

Бугунги кунда мамлакатимиз қишлоқ хўжалиги самарадорлигини ошириш масаласи суғориладиган ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш ва унумдорлигини ошириш бўйича ўта муҳим вазифани ҳал этиш билан бевосита боғлиқдир.

Бу вазифа 2008 ва ундан кейинги йилларда биз учун асосий устувор йўналиш бўлиши зарур. Ерларнинг мелиоратив ҳолатига оид вазият бизни ташвишлантирмасдан қолмайди. Ҳозирги вақтда суғориладиган ерларнинг қарийб 8 фоизининг мелиоратив ҳолати ёмон бўлиб, бу аввало, тупроқнинг шўрланиш даражаси юқорилиги ва ер ости сувларининг кўтарилиши билан боғлиқ. Салкам 330 минг гектар ер мелиоратив ҳолати қониқарсизлиги туфайли қишлоқ хўжалиги учун яроқсиз бўлиб турибди.

Суғориладиган ерларнинг сифатини баҳолашнинг умумий кўрсаткичи бўлган ер бонитети сўнгги йилларда 55 баллгача пасайди. Айниқса, Қорақалпоғистон Республикаси ва Хоразм, Бухоро ва Сирдарё, Фарғона ва Тошкент ҳамда бошқа бир қатор вилоятларда аҳвол мураккаблигича қолмоқда.

Бугунги кунда ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш, унумдорлигини ошириш қишлоқ хўжалигини интенсив ривожлантириш ва унинг самарадорлигини юксалтиришнинг муҳим резерви ва ҳал қилувчи омили, энг асосийси — қишлоқ аҳолисининг моддий фаровонлигини кўтаришнинг зарур шарти ва гарови бўлиб хизмат қилади.

Биз мазкур муаммони ҳал этишни, кўп жиҳатдан, 2008—2012 йилларга мўлжалланган суғориладиган ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилашга қаратилган давлат дастурини амалга ошириш билан боғлиқ ҳолда кўрамиз. Ушбу дастурда мелиорация иншоотларини барпо этиш, реконструкция қилиш ва таъмирлаш, мелиорация техникаси паркини янгилаш бўйича кенг қўламли ишларни бажариш белгиланган.

2008—2012 йилларда умумий узунлиги 3,5 минг километрдан зиёд бўлган магистрал, туманлараро ва хўжаликлараро коллекторларни, мингдан ортиқ мелиорация қудуғини барпо этиш ва реконструкция қилиш, 7,6 минг километрлик дренаж тармоғини қайта тиклаш вазифаси қўйилмоқда.

Биргина жорий йилнинг ўзида ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш бўйича катта ҳажмдаги ишларни амалга ошириш кўзда тутилган. Ушбу мақсадлар учун 75 миллиард сўмдан ортиқ маблағ ажратиш мўлжалланмоқда. Бу маблағларнинг кат-

та қисми коллектор-дренаж тармоқларини қайта тиклаш ва тозалаш, пудратчи ва сув хўжалиги ташкилотларини лизинг асосида замонавий техника билан таъминлашга йўналтирилади.

Вазирлар Маҳкамаси Молия вазирлиги, Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги билан биргаликда ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш бўйича дастурда белгиланган лойиҳаларнинг амалга оширилишини қатъий назорат қилиш, лойиҳа-смета ҳужжатларини ўз вақтида ишлаб чиқиш ва экспертиза қилиш, вилоятларда махсус пудрат ташкилотларини ташкил этиш ва уларни замонавий техника билан таъминлаш масалаларини ечиш вазифасини ўз зиммасига олсин.

Шу борада мелиорация ишларини молиялаштириш механизмини ҳам тубдан қайта кўриб чиқиш даркор. Бунда 2007 йили Молия вазирлиги ҳузурида ташкил этилган Суғориладиган ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш жамғармаси муҳим роль ўйнаши лозим.

Шу билан бирга, ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш бўйича ўта долзарб вазифани амалга оширишда халқаро молия институтлари, банклар ва хорижий шериклар билан ҳамкорликни янада кенгайтириш ва унинг самарадорлигини ошириш ҳам катта аҳамиятга эга.

Масалан, Сирдарё вилоятининг Оқолтин туманида, Қорақалпоғистон Республикасининг жа-

нубий ҳудудларида суғориладиган ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш, Бухоро, Қашқадарё ва Навоий вилоятларининг 9 та туманида суғориладиган ерларни деҳқончилик учун яроқли ҳолатга келтириш бўйича қўшма лойиҳаларни амалга оширишда халқаро молия институтлари билан ҳамкорлик тажрибаси ўзини тўлиқ оқлади.

Шунингдек, Жанубий Қорақалпоғистондан дренаж тармоғини ўтказиш бўйича лойиҳани амалга ошириш ва Марказий Фарғонадаги ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш учун Жаҳон Банки ҳамда Шанхай Ҳамкорлик Ташкилотининг умумий қиймати қарийб 70 миллион долларга тенг бўлган имтиёзли кредити жалб қилинганини қайд этиш лозим.

Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги, Иқтисодиёт ва Молия вазирликлари, Ташқи иқтисодий алоқалар, инвестициялар ва савдо вазирлиги ушбу йўналишдаги лойиҳаларни амалга ошириш учун қўшимча равишда имтиёзли хорижий кредитларни жалб қилиш ишларини жадаллаштирсин.

Бу борадаги ишларнинг натижалари Вазирлар Маҳкамасининг ҳар чорак якунлари бўйича ўтказиладиган мажлисларида муҳокама этиб борилсин.

Ҳурматли юртдошлар!

2008 йилнинг юртимизда Ёшлар йили деб эълон қилиниши муносабати билан «Ёшлар йили» дав-

лат дастурини тайёрлаш ва амалга оширишга қаратилган ишлар бўйича қисқача тўхталиб ўтмоқчиман.

Энг асосийси — ушбу дастур ёшларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш борасидаги барча долзарб муаммоларни ўз вақтида ҳал этишга қаратилиши ва бунинг учун мустаҳкам қонунчилик базасини таъминлаб бериши лозим.

Бир фикрни мамнуният билан таъкидламоқчиман — биз таълим соҳасини босқичма-босқич, аниқ мақсадга йўналтирган ҳолда ислоҳ қилиш бўйича узоқни кўзлаган дастурларни изчил амалга ошириб келмоқдамиз.

Бунинг натижасида ёшларимизнинг энг юксак талаблар даражасида умумий таълим олиши билан бир қаторда уларнинг ўз қобилиятини рўёбга чиқариши, жамиятда муносиб ва мустаҳкам ўрин эгаллаши учун аниқ мутахассисликка эга бўлиш имконини берадиган яхлит, узлуксиз таълим-тарбия тизимини яратдик.

Бу вазифаларни ҳал этиш учун Кадрлар тайёрлаш ва Мактаб таълимини ривожлантириш умуммиллий дастурлари доирасида ўтган давр мобайнида юртимиздаги таълим муассасалари — мактаблар, лицей ва коллежларнинг замонавий моддий-техник ва ўқув базасини шакллантириш ва мустаҳкамлаш, таълим-тарбия жараёнига янги стандартлар, илғор педагогик ва ахборот техно-

логияларини жорий этиш борасида кўлами ва маъно-мазмунига кўра ҳақиқатан ҳам улкан ишларни амалга оширдик.

Мамлакатимизда ўтган давр мобайнида 1200 дан зиёд академик лицей ва касб-ҳунар коллежи, 4600 дан ортиқ умумтаълим мактаби янгитдан бунёд этилди, реконструкция қилинди ва замонавий ўқув-лаборатория жиҳозлари билан таъминланди.

2009 йилда мазкур дастурлар ижроси тўлиқ якунига етгач, замон талабларига жавоб берадиган академик лицей ва касб-ҳунар коллежларида 1,1 миллион ўқувчи, умумтаълим мактабларида эса 3 миллион ўқувчи таълим олиш имконига эга бўлади.

Шу тариқа биз юртимиздаги барча ўқувчиларнинг бепул мажбурий умумий ва уч йиллик махсус касб-ҳунар таълими билан тўла қамраб олинishi-га эришамиз.

Кейинги 10 йил давомида ўрта махсус, касб-ҳунар ва олий таълим тизимида 100 дан зиёд йўналиш, 265 та мутахассислик ва 700 та касб бўйича профессионал таълим олган ва замонавий фикрлаш салоҳиятига эга бўлган бир миллион нафардан ортиқ янги авлод мутахассислари тайёрланди.

Айни пайтда бугун бизни ғоят муҳим, принципиал бир масала безовта қилмаслиги мумкин эмас. Яъни, ёш мутахассислар тайёрланаётган их-

тисослик йўналишларининг барчасига ҳам иқтисодиётимизнинг соҳа ва тармоқларида амалий талаб борми? Лицей ва коллежлар, олий ўқув юртларини битириб чиқаётган йигит-қизларимиз жамиятда ўзига, ўз касбига муносиб ўрин топаётими?

Шу борада алоҳида муҳим аҳамият касб этадиган иккинчи бир масала — ёшларни, бўлғуси кадрларни тайёрлаш сифати билан боғлиқ. Табиийки, бу борада бугун фарзандларимизга кимлар таълим-тарбия бераётгани, педагогик кадрларни тайёрлаш ва қайта тайёрлаш тизими қандай ташкил этилгани ҳал қилувчи аҳамиятга эга. Бу масала умумий ўрта ва ўрта махсус таълимни ислоҳ қилиш тизимининг энг долзарб вазифаси бўлмоғи зарур. Лицей ва коллежларимизда таълим жараёнларига олий ўқув юр்தларининг тажрибали амалиётчи ва ўқитувчиларини янада кенг ва фаол жалб этиш лозим.

Шу ўринда яна бир масалага эътиборингизни қаратишни истардим. Бугун ёшларимиз қандай қадриятлар сари интилмоқда, қандай орзуният ва ўй-хаёллар билан яшамокда — биз бунга асло лоқайд ва бефарқ қарамаслигимиз керак. Ота-она, устоз-мураббий, етакчи-раҳбар сифатида бу жараёни четдан туриб кузатишга ҳаққимиз йўқ.

Барчамиз оддий бир ҳақиқатни яна бир бор чуқур англаб етишимиз шарт — маънавият соҳасида бўшлиқ бўлмайди.

Биз фарзандларимизни миллий табиатимизга ёт ва зарарли бўлган таъсирлардан ҳимоя қилишимиз, уларни ҳаётга, ён-атрофда юз бераётган воқеа-ҳодисаларга дахлдорлик ҳисси билан яшайдиган, мустақил фикрлайдиган, иймон-этиқодли, баркамол инсонлар этиб тарбиялашимиз лозим.

Ёшларимиз қалбида соғлом ҳаёт тарзига интилишни, миллий ва умуминсоний қадриятларга ҳурмат-эҳтиром туйғуларини болалик пайтидан бошлаб шакллантиришимиз зарур.

Бу масалада жамоат ва ноҳукумат тузилмалари, биринчи навбатда, ёшлар ташкилотлари алоҳида фаоллик кўрсатиши даркор.

«Ёшлар йили» дастури ҳақида гапирганда, ёшлар сиёсати масалаларини таҳлил этаётганда, биз ёш оилаларнинг эҳтиёж ва талабларига алоҳида эътибор қаратишимиз керак.

Авваламбор, ёш оилаларга муносиб уй-жой ва ижтимоий-маиший шарт-шароитларни яратиб бериш, рўзгорни бутлаш учун маблағ ва кредитлар билан таъминлаш, маънавий етук, жисмонан соғлом болаларни тарбиялаб вояга етказиш йўлида зарур имкониятларни туғдириб беришимиз керак. Бу масалаларнинг барчаси дастурда ўз ифодасини топиши лозим.

Дастурни тайёрлаш ва амалга ошириш учун масъул бўлган кишиларнинг ҳаммаси энг асосий бир масалани ҳар томонлама чуқур тушуниб олишлари шарт — биз 2008 йилни ким учун ва қандай мақсадларга эришиш учун «Ёшлар йили» деб эълон қилдик?

Бу ўринда гап ҳозирги кунда жами аҳолимизнинг 64 фоиздан ортигини ташкил этадиган ёшлар ҳақида, таълим-тарбия ва профессионал тайёргарлик даражаси бизнинг келажагимизни, демократик ва иқтисодий тараққиётимизнинг тақдирини ҳал этадиган ёшлар ҳақида, жамиятимиз ҳаётида муносиб ўрин эгаллашга лаёқатли, мамлакатимизни ислоҳ этиш ва янгилаш бўйича белгилаб олган юксак мақсадларимизга эришиш йўлида том маънода ҳал қилувчи куч, таянч ва суянч бўлишга қодир ёшлар ҳақида бормоқда.

Бу борада ҳеч қандай расмийатчилик ва юзаки ёндашувларга йўл қўйиш мумкин эмас. Ушбу дастурнинг амалга оширилиши нафақат ижти-

мой, балки сиёсий аҳамиятга эга эканини барчамиз аниқ ва равшан англаб олишимиз зарур.

Қадрли дўстлар!

Юқорида билдирилган фикрларни умумлаштириб, шуни таъкидламоқчиманки, бизнинг ҳамма ишларимизда — бу иқтисодий сиёсатимизни шакллантириш масаласи ёки иқтисодиётни ислох этиш ва модернизация қилиш дастурини ҳаётга татбиқ этиш бўладими, ижтимоий соҳа, таълим ва соғлиқни сақлаш тизимида эртанги ва узоқ муддатли истиқболга мўлжалланган энг муҳим устувор йўналишларни белгилаб олиш бўладими — буларнинг барчасида биз учун фақат битта масала энг устун ва ҳал қилувчи ўринда туради. У ҳам бўлса, инсон манфаатларининг устуворлигидир.

Халқимизнинг турмуш даражаси ва ҳаёт сифатини изчил ва босқичма-босқич юксалтириб бориш бўйича бизнинг асосий мақсадимиз ҳам ана шундан иборат. Шу сабабли барча режаларимиз, ресурс ва имкониятларимиз пировард натижада ана шу бош мақсадимизни амалга оширишга қаратилмоғи керак.

Иқтисодий тараққиётимизнинг барқарор ўсиш суръатлари, юксалиб бораётган молиявий имконият ва резервларимиз, ички бозоримизнинг сифатли товар ва хизматлар, биринчи навбатда, юртимизда ишлаб чиқарилган маҳсулотлар би-

лан барқарор равишда тўлиб бораётгани аҳолининг иш ҳақи ва даромадларини босқичма-босқич ошириб бориш, мамлакатимиз истеъмол бозорини рағбатлантириш сиёсатини давом эттириш учун етарли даражада ишончли асос яратмоқда.

Шу боис, 2008 йилда жорий йил учун кўзда тутилган инфляция кўрсаткичлари доирасидан чиқмаган ҳолда, ўртача иш ҳақи миқдорини камидан 1,5 баробар оширишни таъминлаш учун тегишли манбаларни излаб топиш муҳим вазифа қилиб қўйилмоқда.

Ишонаманки, бу вазифани бажаришга бизнинг имконимиз ҳам, қурбимиз ҳам, албатта, етади.

Азиз юртдошлар!

Бугун ўтган йил давомида босиб ўтган йўлимизга яқун ясар эканмиз, 2007 йил биз учун мамлакатимиз ҳаётида ўчмас из қолдирган улкан ижтимоий-сиёсий ислоҳот ва ўзгаришлар йили, иқтисодий ва ижтимоий тараққиётимизда мисли кўрилмаган ўсиш суръатларига эришилган ютуқлар йили бўлди деб айтсак, ўйлайманки, ҳеч қандай муболаға бўлмайди.

Қўлга киритган бундай юксак марраларимиз — авваламбор, бунёдкор халқимизнинг кечани кеча, кундузни кундуз демай қилган фидо-корона меҳнатининг амалий самараси, демократик янгиланишлар ва бозор ислоҳотлари йўлидан

қатъият билан олдинга интилиб бораётгани-
мизнинг бераётган натижасидир.

Ишончим комилки, 2008 йил ҳам, ҳеч шубҳа-
сиз, жамиятимиз ҳаётидаги янгиланиш жараён-
лари ва ислохотларни ривожлантириш ва чуқур-
лаштиришнинг мантиқий давоми бўлиб, иқти-
содиётимизнинг салоҳияти, барқарорлиги ва
мутаносиблигини мустаҳкамлаш йўлида, энг му-
ҳими, халқимизнинг турмуш даражасини яхши-
лашга қаратилган ишларимизда янги ва юксак
босқич бўлгай, иншоолло.

Ана шу йўлда барчангизга сиҳат-саломатлик,
куч-ғайрат ва янги-янги омадлар тилайман.

*2007 йилда мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривож-
лантириш якунлари ва 2008 йилда иқтисодий ислохотларни
чуқурлаштиришнинг энг муҳим устувор йўналишларига
бағишланган Вазирлар Маҳкамаси мажлисидаги маъруза,
2008 йил 8 февраль*

ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ХОРАЗМ ВИЛОЯТИ КЕНГАШИНИНГ СЕССИЯСИДА СЎЗЛАНГАН НУТҚ

*2008 йил 15 февраль куни Халқ депутатлари
Хоразм вилояти кенгашининг навбатдан ташқари
сессияси бўлиб ўтди.*

*Сессияда Ўзбекистон Республикаси Президен-
ти Ислон Каримов нутқ сўзлади.*

Хоразм вилоятининг иқтисодий ва ижтимоий
ривожланиши, бу ўлкада мавжуд бўлган барча
имкониятларни ишга солиш, ер ости, ер усти
бойликларидан оқилона фойдаланиш, янги иш
жойларини ташкил қилиш ва шулар ҳисобидан
шу заминда яшаётган одамларнинг ҳаёт даража-
си ва маданиятини юксалтириш, уларни рози
қилиш ҳар доим бизнинг энг муҳим ва долзарб
вазифамиз бўлиб келмоқда, деди Президент.

Ана шу мақсадларга эришиш йўлида кўзга
кўринарли ишлар амалга оширилмоқда, улар-
нинг суръат ва самараси вилоят ҳаётида, одам-
ларнинг кундалик турмушида ўз ифодасини топ-
моқда.

Хоразм воҳасининг охирги йилларда эришган марралари ҳақида гапирганда, бир муҳим фикрни алоҳида таъкидлаш зарур. Яъни, иқтисодиётнинг ўсиш суръатлари, кенг кўламда олиб борилаётган ислохотларнинг амалий натижалари, янги-янги қурилишлар, вилоят маркази, шаҳар ва туманларнинг қиёфаси тобора обод бўлиб бораётгани, қишлоқ хўжалиги соҳасида нисбатан оғир шароитга қарамасдан, ҳосилдорлик ва меҳнат унумдорлигини кўтариш борасида қўлга киритилаётган ютуқлар Хоразмнинг бошқа вилоятлардан кам бўлмасдан, изчил ривожланаётганидан далолат беради. Шу борада баъзи бир рақамларга мурожаат қиладиган бўлсак, 2007 йилда вилоятда ялпи ҳудудий маҳсулотнинг салкам 8 фоизга, саноат — 11,8 фоизга, капитал қурилиш — 11,6 фоизга, пуллик хизмат кўрсатиш соҳаси — 19,7 фоизга ўсганини алоҳида таъкидлаш лозим.

Айниқса, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликнинг вилоят ялпи ҳудудий маҳсулоти таркибидаги улуши республикада энг юқори кўрсаткични, яъни 64,4 фоизни ташкил этгани ёки бир йилда икки баробар ўсгани, ҳудуддаги мавжуд қўшма корхоналарнинг экспортдаги ҳиссаси ортиб бораётгани — бундай ютуқларнинг рўйхатини яна давом эттириш мумкин — буларнинг барчаси вилоятнинг барқарор суръатлар билан ривожланиб бораётгани-

ни кўрсатиб турибди, дея қайд этди давлатимиз раҳбари.

Қишлоқ хўжалиги соҳасида олиб борилаётган туб ислохотлар натижасида бугун вилоятда 19 мингдан ортиқ фермер хўжаликлари фаолият юритмоқда, энг муҳими, уларга хизмат кўрсатиш бўйича зарур шарт-шароит, таъминот шохобчалари ва инфратузилма яратиб берилган.

Хоразм вилоятида ижтимоий соҳани ривожлантириш, аҳолининг кундалик эҳтиёжларини таъминлаш билан боғлиқ долзарб муаммоларни ечиш йўлида ҳам кўпгина ишлар қилинмоқда. Воҳанинг мураккаб табиий шароитида қишлоқ жойларда яшаётган одамларнинг оғирини енгил қилиш, аҳолини табиий газ ва тоза ичимлик суви билан таъминлаш масалаларига устувор аҳамият берилмоқда.

Шу борада 2007 йилда вилоятда 490 минг квадрат метр уй-жой барпо этилди, 46 километрлик ичимлик суви, 46,4 километрлик табиий газ тармоқлари фойдаланишга топширилди.

Айниқса, аҳолини сифатли ичимлик суви билан таъминлаш, ҳудуднинг санитария ва гигиена ҳолатини яхшилашга қаратилган «Тоза сув, санитария ва аҳоли саломатлиги» лойиҳаси доирасидаги тадбирлар ўзининг ижобий натижасини бермоқда.

Қадимдан илму маърифат, юксак маънавият маскани бўлиб келган Хоразм заминида ёшла-

римизни ҳар томонлама соғлом ва баркамол этиб тарбиялаш, энг аввало, уларга замонавий билим бериш, зарур касб-ҳунарларга ўргатиш борасида қўлга киритаётган улкан ютуқларимиз барчамизга мамнуният бағишлайди. Хусусан, биргина ўтган йилнинг ўзида бу ерда 5 минг 400 нафар ўқувчига мўлжалланган 8 та касб-ҳунар коллежи, 555 ўқувчи таълим оладиган 1 та академик лицей барпо этилди, 9 минг 800 ўринли 32 та мактаб янгитдан қурилди ва капитал таъмирланди.

Биз бу ўзгаришларнинг барчасини ёш авлодимизнинг ҳеч кимдан кам бўлмай вояга етиши, уларнинг мустақил ҳаётга дадил кириб боришига мустаҳкам пойдевор яратиш мақсадида амалга ошираётган энг катта ишларимиз, деб баҳолаймиз, деди Ислом Каримов.

Давлатимиз, жамиятимизнинг бебаҳо бойлиги бўлган инсон саломатлигини муҳофаза қилиш бўйича ҳам кейинги йилларда вилоятда эътиборга лойиқ ишлар қилинмоқда.

Жумладан, Республика ихтисослашган урология маркази ва Шошилинч тиббий ёрдам марказининг Урганч филиаллари, вилоят марказий болалар шифохонаси, кардиохирургия бўлими, онкология шифохонаси, «Хонқа санаторийси» каби замонавий тиббиёт масканлари фойдаланишга топширилганини соғлиқни сақлаш соҳа-

сида олиб бораётган ислохотларимизнинг амалий натижаси сифатида эътироф этиш ўринлидир.

Шулар қаторида 2007 йилда 2 та қишлоқ врачлик пункти барпо этилиб, уларнинг умумий сони 65 тага етгани аҳолига малакали тиббий хизмат кўрсатиш сифатини оширишда алоҳида аҳамият касб этмоқда.

Хоразм вилоятининг иқтисодий тараққиётини таъминлаш, аҳолининг ҳаёт сифатини яхшилаш йўлида қилинган ана шундай ишларни тан олиш билан бирга, бу ерда ҳали-бери ечилмаган масалалар ва одамларни қийнаб келаётган кўпгина муаммолар борлигини, уларни ҳал этишга етарли даражада эътибор берилмаётганини ҳам қайд этиш зарур, деди Президент.

Бу ҳақда гапирганда, биринчи навбатда, саноат соҳасида оқсоқлик ҳолатлари мавжудлигини очиқ айтиш керак. Бунини ялпи ҳудудий маҳсулот таркибида саноатнинг улуши охириги 7 йил давомида ўзгармасдан, 8 фоиз даражасида қолиб келаётгани ҳам исботлайди.

Вилоятда ишлаб чиқариш қувватларидан тўлиқ фойдаланмаслик сурункали тус олаётгани ташвиш уйғотади. Масалан, мавжуд қувватлардан ун ишлаб чиқаришда 41 фоиз, ўсимлик мойи бўйича 54 фоиз, гилам ва гилам маҳсулотлари тайёрлаш бўйича 42 фоиз, трикотаж буюмлари ишлаб

чиқаришда 40 фоиз, омихта ем тайёрлашда эса 12 фоиз фойдаланилмоқда, холос.

Бунга кўп ҳолларда хом ашё ва ресурслар етишмаслиги сабаб қилиб кўрсатилмоқда. Лекин, аслида, бунинг сабаби ишни замонавий асосда, тўғри ташкил этолмаслик, изланувчанлик, ташаббус ва тадбиркорликнинг етишмаслигида, десак, ўйлайманки, янглишмаган бўламиз.

Вилоятда хорижий инвестицияларни жалб қилиш борасидаги ишлар ҳам талабга жавоб бермайди. Мисол учун, 2007 йилда вилоят бўйича тўғридан-тўғри жалб қилинган инвестиция миқдори мамлакатимиз миқёсидаги кўрсаткичнинг атиги 1,4 фоизини ташкил этиши албатта ҳеч кимни қониқтирмайди.

Ўтган йили бевосита Хоразм вилояти ҳокимлиги ташаббуси билан хорижий инвестициялар иштирокидаги биронта ҳам лойиҳа амалга оширилмаган.

Гарчи 2007 йил якунлари бўйича вилоят дотациядан чиққан бўлса-да, бир қатор туманлар, хусусан, Гурлан, Шовот, Янгиариқ, Қўшқўпир ва Янгибозор туманлари ҳамон дотацияда қолиб келаётганини афсус билан қайд этиш керак.

Шундан сўнг Президент Хоразм иқтисодиётининг ривожланиши ва аҳолининг асосий даромад манбаи бўлмиш, вилоят ялпи ҳудудий маҳсулотининг 41,5 фоизини ташкил этадиган

етакчи тармоқ — қишлоқ хўжалигидаги ишларнинг аҳволи ҳақида тўхталиб ўтди.

Ҳозирги пайтда мамлакатимиз қишлоқ хўжалигидаги энг катта муаммо — бу ерларнинг мелиоратив ҳолати тобора ёмонлашиб, тупроқ унумдорлиги, унинг бонитети пасайиб бораётгани билан боғлиқ. Бу муаммо, айниқса, Хоразм воҳаси учун қанчалик муҳим ва долзарб экани тўғрисида гапириб ўтормаса ҳам бўлади.

Бугунги кунда вилоятда 28 минг гектар ёки 10 фоиздан ортиқ суғориладиган ернинг мелиоратив ҳолати қониқарсиз аҳволда бўлиб, бу, ўз навбатида, қишлоқ хўжалиги ривожига жиддий салбий таъсир кўрсатаётганини барчамиз яхши тушунамиз. Республика миқёсида эса бу кўрсаткич 8 фоизни ташкил этмоқда.

Хоразмдаги вазиятнинг мураккаб томони шундаки, деҳқончилик қилинадиган ерларнинг салкам 60 фоизи ўртача ва кучли даражада шўрланган. 220 минг гектардан ортиқ суғориладиган майдонларда ер ости сувлари ўта яқин, яъни бир ярим-икки метр чуқурликда жойлашгани ҳам бу соҳада кўшимча қийинчиликларни туғдирмоқда.

Натижада кейинги 10 йилда суғориладиган майдонларнинг ўртача ер бонитети вилоят бўйича 2 баллга, Кўшкўпир ва Урганч, Ҳазорасп ва Хонқа, Хива ва Янгиариқ туманларида эса 6 баллгача пасайиб кетгани кузатилмоқда.

Агар бу ўткир масала ҳақида бугун ўйламасак, лекин давлатимиз раҳбари, бу муаммо йилдан-йилга кучайиб қандай салбий оқибатларга олиб келишини тасаввур қилиш қийин эмас. Барчамизга аёнки, Хоразм заминида одамлар кечани-кеча, кундузни-кундуз демай фидокорона меҳнат қилмоқда, миришкор деҳқонлар, моҳир фермерлар ҳақиқий жасорат намунасини кўрсатмоқда. Лекин шундай бир шароитда ерларнинг мелиоратив ҳолати ана шу меҳнатнинг самарасидан тўлиқ баҳраманд бўлиш, етарли даромад олиш ва соҳани барқарор ривожлантиришга ҳов бўлиб турибди.

Шунинг учун ҳам ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш бўйича яқинда қабул қилинган давлат дастурида бошқа ҳудуд ва минтақалар қаторида бу масалада Хоразм вилоятида юзага келган аҳволни тубдан ўзгартиришга қаратилган аниқ чора-тадбирлар белгиланди.

Хусусан, 2008—2012 йилларда вилоят бўйича қарийб 40 миллиард сўм, жумладан, 2008 йилнинг ўзида 6 миллиард сўм ҳажмидаги мелиорация ишлари амалга оширилади. Бу эса бошқа вилоятларга нисбатан икки баробар кўп демакдир. Шунинг ҳам таъкидлаш керакки, кейинги икки йил давомида вилоятга 50 дан ортиқ хорижда ишлаб чиқарилган замонавий мелиорация техникалари олиб келинди. Келгусида яна 20 та ана шундай техника сотиб олиш мўлжалланмоқда.

Бундан ташқари, 165 минг гектар суғориладиган ерларнинг сув таъминотини яхшилаш мақсадида 60 миллион АҚШ доллариға тенг лойиҳа ишлари амалга оширилади.

Ҳеч шубҳасиз, белгиланган ана шундай комплекс дастурлар вилоят қишлоқ хўжалигидаги мавжуд вазиятни ижобий томонга ўзгартириш, ҳосилдорликни кўтариш, энг муҳими, деҳқонларимизнинг ўз меҳнатидан ҳар томонлама манфаат топиши учун янги имкониятлар очиб беради.

Юртбошимиз мажлис аҳли эътиборини яна бир муаммога қаратди. Бу вилоятда пахтачилик соҳасидаги аҳвол билан боғлиқ. Сўнгги йилларда воҳада пахта ҳосилдорлиги сурункасига пасайиб бормоқда. Кейинги тўрт йил давомида ҳосилдорлик ўртача 1,3 центнерга камайди. Айниқса, Қўшқўпир, Урганч ва Ҳазорасп туманларида ҳосилдорлик даражаси паст бўлиб, ўтган йили гектариға ўртача 20—22 центнерни ташкил этганини албатта ижобий баҳолаб бўлмайди.

Бундай ҳолатнинг сабаблари ҳақида кўп гапирмасдан, биргина масала — яъни, Хоразмнинг тупроқ, сув ва иқлим шароитига ҳар томонлама мос келадиган, серҳосил ва эртапишар навларни яратиш масаласини олайлик.

Маълумки, Хоразм вилоятида 20—30 йил давомида «175-Ф» деган ғўза нави экиб келинди. Айтиш керакки, бу жуда инжиқ, нозик нав бўлиб,

бугунги кунда ундан воз кечилди. Ҳозирги вақтда вилоятда «Меҳнат» ва «Хоразм-127» навлари экилмоқда. Улар янги районлаштирилган навлар бўлиб, афсуски, ҳосилдорлиги ва дунё бозорида харид нархи етарли даражада эмас.

Буларнинг барчасини инобатга олган ҳолда, авваламбор, Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги, Хоразм вилояти ҳокимлиги ва мутасадди идоралар воҳада селекция ва уруғчилик, навларни танлаб экиш ва синовдан ўтказиш ишларини кучайтириш ва шу асосда маҳаллий шароитга мос келадиган истиқболли гўза навларини яратиш масаласини ҳал қилиши зарур, деб таъкидлади Президент.

Бугунги кунда вилоятда аҳолини иш билан таъминлаш ҳам кун тартибида долзарб бўлиб турибди. Шу борада биринчи навбатда касб-ҳунар коллежлари битирувчиларини ишга жойлаштириш билан боғлиқ муаммоларни ҳал этишга алоҳида эътибор қаратиш керак. Бу масала бўйича мавжуд аҳволнинг таҳлили шуни кўрсатадики, 2007 йилда касб-ҳунар коллежларини тугатган қарийб 15 минг 900 нафар ўқувчининг фақат 9 минг нафари ишга жойлаштирилган, холос.

Вазирлар Маҳкамасининг яқинда бўлиб ўтган мажлисида бу масалага мамлакатимиз раҳбари алоҳида тўхталган эди. Бу ўта муҳим масалани тегишли мутасадди ташкилот ва идоралар маҳал-

лий ҳокимият вакиллари билан биргаликда ҳар томонлама чуқур ўрганиб, касб-ҳунар коллежларини битириб чиқаётган ёшларимизни замонавий иш ўринлари билан таъминлашга қаратилган амалий чораларни кўришлари шарт, деди Президент.

Вилоятда ободонлаштириш ва кўкаламзорлаштириш ишларини амалга ошириш, йўлларни таъмирлаш бўйича ички имкониятларни ишга солиш, ҳомийларни жалб этиш масаласида, афсуски, кўпгина туман ва шаҳар раҳбарларида ташаббус етишмаётганини очиқ айтишга тўғри келади.

Ҳозирги кунда мамлакатимизнинг қайси ҳудудига борманг, обод ва тўкин, одамнинг ҳавасини тортадиган бозорларни кўрасиз. Бозорлар юртимиз ободлиги, халқимиз фаровонлигининг кўзгусига айланиб қолди. Лекин, таассуфки, Хоразм вилоятининг ҳамма туманларида ҳам бу масала ҳал этилган, деб бўлмайди. Хусусан, вилоятдаги мавжуд 28 та деҳқон ва буюм бозорининг 16 таси қайта қуриш ва таъмирлашга муҳтож экани ана шундай хулоса чиқаришга асос беради.

Юртбошимиз сессия иштирокчиларининг эътиборини Урганч шаҳрининг бош майдонини тартибга келтириш, уни миллий ва замонавий меъморчилик ютуқлари асосида қайтадан барпо этиш борасида амалга оширилаётган ишларга қаратди.

Афсусланарли томони шундаки, вилоятнинг қиёфасини кўрсатадиган, таъбир жоиз бўлса, унинг юзи бўлган мана шу майдонни обод қилиш, бу ерда одамлар учун ҳар томонлама қулайлик яратиш масаласи узоқ йиллар давомида вилоят ва шаҳар раҳбариятининг эътиборидан мутлақо четда бўлиб келди.

Фақатгина Тошкентдан туриб, ушбу масалани бир неча марта кун тартибига қўйиб, малакали мутахассисларни жалб этган ҳолда, тегишли лойиҳалар ишлаб чиқилганидан кейингина бу борада амалий ишлар бошланганини айтиш лозим.

Шундан сўнг Президентимиз вилоятда қонунчиликни таъминлаш, ҳуқуқ-тартибот соҳасидаги аҳвол, жиноятчиликнинг олдини олиш ва унга қарши курашиш бўйича олиб борилаётган ишларга тўхталиб ўтди.

Таъкидлаш лозимки, бу соҳадаги вазият ташвиш уйғотади. Вилоятда биргина 2007 йилнинг ўзида оғир ва ўта оғир жиноятлар, қасддан оғир тан жароҳати етказиш, босқинчилик, безорилик кўрсаткичлари сезиларли даражада ўсгани, вояга етмаганлар ўртасидаги жиноятлар кўпайгани кузатиляпти. Кейинги йилларда мансабдор шахслар томонидан порахўрлик ва ўз хизмат вазифасини суиистеъмол қилиш, уларнинг содир этилаётган жиноятларда иштирок этган ҳолатлари бўйича мисолларни келтириш мумкин.

Прокуратура органлари томонидан олиб борилган тергов материаллари асосида суд ҳукми бўйича мана шу жиноятларни содир этган шахслардан етказилган иқтисодий зарар тўлиқ ундириб олинди ва улар қонун талабларига мувофиқ жавобгарликка тортилди.

Ҳеч шубҳасиз, ҳаётимизда ҳали-бери учраб турадиган бундай жирканч ишларнинг олдини олиш, уларни таг-томири билан бартараф этиш — бу авваламбор қонун муҳофазасида, қонун ҳимоясида турган идоралар — бу прокуратура бўладими, милиция ёки суд органлари бўладими — уларнинг асосий вазифаси ва бурчи бўлиши керак, дея таъкидлади давлатимиз раҳбари.

Нега деганда, бундай ҳолатлар жамиятимизнинг олдинга юришига, юртимизнинг барқарорлигини сақлашга, фуқароларимизнинг тинчлиги ва ҳимоясини таъминлашга, энг муҳими, одамларимизнинг эртанги кунга, адолатга бўлган ишончини мустаҳкамлашга катта зарар етказди.

Фуқароларимиз қонун устуворлигини, содда қилиб айтганда, ким қаерда, қайси лавозимда ишлашидан қатъи назар, қонун барчамиз учун баробар эканини ва қонунни бузган тақдирда ҳамма учун жазо муқаррар бўлишининг тасдиғини амалда кўриши шарт.

Шундан кейин аҳолининг ҳокимиятга ҳам, адолатга ҳам ишончи кучайиши ва жамиятимиз-

да соғлом муҳитни ташкил қилишимиз мумкин бўлади.

Шу маънода, мана шундай тамойилларни ҳаётимизда ҳар томонлама қарор топтириш, одамларнинг ҳокимиятга бўлган ишончини мустаҳкамлаш авваламбор шу юртнинг етакчиси бўлмиш раҳбарга, ҳокимга кўп жиҳатдан боғлиқ эканини англаш қийин эмас. Бу ҳақиқатни кўп-кўп ҳаётий мисолларда кўриш мумкин ва бугун бунини ортиқча исбот қилиб ўтиришга ҳожат йўқ.

Шундан кейин Президент кун тартибига қўйилган ташкилий масала ҳақида ўз фикрларини билдирди.

Хоразм вилояти ҳокими вазифасида ишлаб келган Ислом Бобожоновнинг фаолиятига баҳо берадиган бўлсак, шуни айтиш керакки, бу одам тўққиз йил давомида вилоятга раҳбарлик қилди. Табиийки, Хоразм воҳасининг ана шу даврда эришган барча ютуқларида унинг ҳам ҳиссаси бор.

Эътироф этиш керак — бу раҳбар дастлабки пайтларда фаол ишлади, мавжуд муаммоларни ечиш, камчилик ва нуқсонларни бартараф этиш, вилоятни ривожлантириш учун анча ҳаракат қилди. Лекин, очигини айтиш керакки, кейинги йилларда вилоятда қонун устуворлиги ва адолатни таъминлашда принципиаллик кўрсата олмади, атрофида гирдикапалак бўлиб юрган ҳар хил хушомадгўй

кимсаларга, таниш-билиш, қариндош-уруғларига нисбатан сезгирлиги ва қатъиятини йўқотди. Ва энг ачинарли томони шуки, жиноят йўлига ўтган, қингир-қийшиқ ишлар билан шуғулланиб юрган бузгунчи одамларнинг таъсирига тушиб қолди.

Мен, қаерда бўлмасин, ўзимнинг кўплаб чиқишларимда бундай хавф-хатарларнинг олдини олиш ҳақида, раҳбарларнинг қатъиятлиги ва ҳалоллиги билан бошқаларга ўрнак бўлиши зарурлиги ҳақида қайта-қайта даъват этишим бежиз эмас, албатта, деди Юртбошимиз.

Минг афсуски, кўпгина ҳолатларда ўзи шу юртда туғилиб ўсган, унинг сувини ичган туппатузук баъзи инсонлар масъул лавозимни эгаллагач, тўрт-беш йил давомида боши айланиб, иродаси сусайиб, ўзини йўқотиб қўйиб, оқни қорадан ажратишга заиф бўлиб қолар экан.

Бу эса, муҳитнинг бузилишига, адолатсизликка сабаб бўлади. Муҳит бузилган жойда эса, раҳбарга ишонч ва ҳурмат йўқолади, иш ўрнига гуруҳбозлик, ўзаро зиддият ва низолар кучаяди, юртдан барака кўтарилади.

Ҳар қайси раҳбар — у ҳоким ёки вазир бўладими, корхона ёки жамоа бошлиғи бўладими — ўз қатъияти ва талабчанлигини қачон ифода этиши, қачон тўла намоён қилиши мумкин?

Қачонки бошқаларга ўрнак бўлиб, ҳеч кимдан тили қисиқ бўлмаса, ҳеч кимнинг олдида мутта-

ҳамлиги бўлмаса. Одамларнинг кўзига тик қараб, бошини баланд кўтариб юришга қодир бўлса.

Энг асосийси, давлат ва халқ ишонч билдирган раҳбарнинг оёғи ердан узилиб, салбий томонга ўзгаришини кимки одамлар сезмайди, билмайди, деб ўйласа, қаттиқ янглишади.

Эл-юрт кўп нарсадан хабардор, ҳаммасини кузатади, яхши билади, ўз хулосасини чиқаради. Натижада бундай раҳбар одамлар ўртасида, жамоа назарида, халқнинг кўз ўнгида ўз обрўсини йўқотади, деб қайд этди Президентимиз.

Сессияда ташкилий масала кўрилди. И. Бобожонов Хоразм вилояти ҳокими вазифасидан озод қилинди.

Президент Ислом Каримов тавсиясига кўра Хоразм вилояти ҳокимининг қишлоқ ва сув хўжалиги масалалари бўйича биринчи ўринбосари вазифасида ишлаб келаётган Оллаберган Оллаберганов Хоразм вилояти ҳокими этиб тасдиқланди.

Вазирлар Маҳкамасининг 2007 йил якунлари ва 2008 йилда мамлакатимизни ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган мажлисида қабул қилинган қарорга асосланиб келгуси йилда республикаимизни барқарор суръатлар билан ривожлантириш, аҳолининг ҳаёт даражаси ва сифатини ошириш бўйича махсус дастурлар ишлаб чиқилмоқда, деди Юртбошимиз. Бу дастурларда

барча ҳудуд ва минтақаларимиз қатори Хоразм вилоятини ҳар томонлама ривожлантиришга доир режа ва лойиҳалар ҳам — бу саноат ёки қурилиш, қишлоқ хўжалиги соҳаси бўладими, янги йўллар, газ ва сув тармоқлари, таълим-тарбия, маданият ва шифо масканлари ёки тураржойлар барпо этиш бўладими — албатта ўзининг ифодасини топиши ва амалга оширилиши кўзда тутилмоқда. Бунга ҳеч кимда шубҳа бўлмаслиги керак.

Қадимий Хоразм воҳасининг мамлакатимиз ҳаётида ўзига хос ва ўзига мос бетакрор ўрни бор. Хоразм аҳли маррани баланд қўйиб, келажакка катта умид ва ишонч билан қарайдиган халқ.

Ўз юрти, ўз ерига юксак муҳаббат ва садоқат туйғуси, ҳалол ва мардона меҳнати билан буюк аждодлар руҳини эъзозлаб, ўзлигини асраб келётган бундай олижаноб элга хизмат қилиш ўзини раҳбар ва етакчи деган ҳар қайси инсон учун катта бахт, катта шарафдир.

Хоразм вилоятининг бугун сизлар билан сайлаб-тасдиқлаб олган янги раҳбари ана шу ҳақиқатни ўзи учун асосий мезон деб билса, шу аснода одамларнинг қалбига йўл топиб, бутун воҳа аҳлини ўз ортидан эргаштира олса, ҳеч шубҳасиз, эл-юрт ишончини оқлашга эришади, деди пировардида Ислом Каримов.

ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ФАРҒОНА ВИЛОЯТИ КЕНГАШИНИНГ СЕССИЯСИДА СЎЗЛАНГАН НУТҚ

2008 йил 6 март куни Халқ депутатлари Фарғона вилояти кенгашининг навбатдан ташқари сессияси бўлиб ўтди.

Сессияда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов нутқ сўзлади.

Фарғона вилояти ўзининг ер ости ва ер усти бойликлари, ривожланган саноат ва коммуникация тармоқлари, ижтимоий-иқтисодий инфраструктузилмалар, энг муҳими, ишнинг негизини биладиган, изланувчан ва бунёдкор эли билан мамлакатимиз тараққиётида алоҳида ўрин тутади, деди Президент.

Эътиборга сазовор томони шундаки, ана шундай улкан салоҳият йилдан-йилга ортиб ва мустаҳкамланиб, Фарғона вилояти юртимизнинг ривожланган ҳудудларидан бирига айланиб бораётганини кўплаб мисолларда кўриш мумкин.

Биргина 2007 йил давомида эришилган амалий натижалар ҳам бу фикрни тасдиқлайди. Шу

даврда вилоятда ялпи ҳудудий маҳсулот ишлаб чиқариш 7,9 фоиз, саноат маҳсулотлари — 7,2 фоиз, қишлоқ хўжалиги — 8,4 фоиз, халқ истеъмоли моллари — 11,8 фоиз, пуллик хизматлар 20 фоизга ошгани вилоят иқтисодиётидаги ўсиш суръатларидан далолат беради. Бу борада, айниқса, енгил саноат тармоғида катта ишлар қилинмоқда. 2007 йилнинг ўзида соҳага 81,3 миллион АҚШ доллари миқдоридаги инвестиция, жумладан, 20,2 миллион долларлик тўғридан-тўғри хорижий инвестиция ва кредитлар жалб этилганини таъкидлаш жоиз.

Энг муҳими, шунинг ҳисобидан Учкўприк туманида «Ҳумо уч», Кува туманида «Куватекстиль», Марғилон шаҳрида «Оршахтекстиль», Риштон туманида эса «Риштон» каби бир қатор корхоналар ишга туширилиб, минглаб ёшларимиз замонавий иш ўринларига эга бўлди.

Вилоятда 2006—2007 йиллар мобайнида Маҳаллийлаштириш дастури доирасида салкам 22 миллиард сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилди ва бу, ўз навбатида, 17,7 миллион доллар миқдорида валютани иқтисод қилиш имконини берди.

Айни пайтда қурилиш материаллари саноатини модернизация қилиш дастурига мувофиқ 5 та инвестиция лойиҳаси амалга оширилиб, йилига 6 миллион 700 минг дона ғишт ишлаб чиқарадиган 3 та корхона, асфальт-бетон заводи, эшик ва

ромлар тайёрлайдиган корхона фойдаланишга топширилганини ижобий баҳолаш лозим.

2007 йилда вилоятда қарийб 620 минг квадрат метр уй-жой барпо этилиб, 88 километрдан зиёд табиий газ, салкам 200 километрлик ичимлик суви тармоғи тортилди. 11 минг 835 ўқувчига мўлжалланган 15 та касб-хунар коллежи, 1 минг 470 ўринли 2 та академик лицей, 22 минг 670 ўқувчи таълим оладиган 49 та мактаб фойдаланишга топширилди. Буларнинг барчаси вилоятда кенг кўламли капитал қурилиш ишлари бажарилганини кўрсатиб турибди.

Етакчи тармоқ бўлмиш қишлоқ хўжалигини замон талаблари асосида ривожлантириш бўйича олиб борилаётган ислохотлар ҳам ўзининг амалий натижаларини бермоқда, деб қайд этди давлатимиз раҳбари.

Буни, айниқса, вилоятдаги мавжуд 24 минг 197 та фермер хўжалиги қишлоқда ҳал қилувчи кучга айланиб бораётгани мисолида кўриш мумкин. Ўтган йили ҳудудда етиштирилган пахта ва ғалла ҳосили юз фоиз фермер хўжаликлари томонидан тайёрлангани ҳам бу фикрни исботлайди

Айтиш жоизки, кейинги йилларда фермер хўжаликларини ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, айниқса, уларни замонавий техника, тегишли ресурслар билан таъминлаш, қишлоқда зарур инфратузилмани ривожлантириш масаласига ало-

ҳида эътибор берилаётгани соҳада қўлга киритилаётган ютуқларнинг муҳим омили бўлмоқда.

Шулар қаторида Фарғона вилоятида биргина 2007 йилнинг ўзида фермер хўжаликларига 443 та янги техника, жумладан, 299 та трактор етказиб берилгани ва бу борадаги ишлар изчил давом эттирилаётганини қайд этиш ўринлидир.

Фарғона вилоятини иқтисодий-ижтимоий ривожлантириш борасида эришилган бундай ютуқларни ҳолисона тан олган ҳолда, айни пайтда ислохотларни чуқурлаштириш ва уларнинг самарасини ошириш йўлида ғов бўлиб турган, барчамизни ўйлантириб, ташвишга солиб келаётган қатор муаммо ва камчиликлар борлигидан ҳам кўз юмиб бўлмайди, албатта, деди Ислом Каримов.

Мисол учун, асосий тармоқ бўлмиш саноат соҳасини оладиган бўлсак, аввало, шуни айтиш лозимки, Фарғонада нафақат вилоят, балки мамлакатимиз иқтисодиётида ҳал қилувчи аҳамиятга эга бўлган йирик корхоналар мавжуд.

Айниқса, Фарғона нефтни қайта ишлаш заводи, «Фарғона азот» ва Қўқондаги «Суперфосфат» кимё заводлари, Қувасойдаги «Кварц» ва «Қувасой-цемент» каби экспортбоп маҳсулот ишлаб чиқаришга ихтисослашган саноат корхоналарининг салоҳияти катта эканини таъкидлаш керак.

2007 йил якунига кўра, республикада ишлаб чиқарилган умумий саноат маҳсулотининг 10

фоиздан ортиғи Фарғона вилояти корхоналари томонидан тайёрлангани ҳам шундан далолат беради. Лекин ташвиш уйғотадиган томони шундаки, вилоятда мавжуд бўлган ана шундай салоҳиятдан ҳозирги вақтда етарли даражада самарали ва тўла фойдаланилмапти. Бу борада олиб борилган таҳлиллар аксарият саноат корхоналаридаги асбоб-ускуна ва дастгоҳларнинг ниҳоятда эскириб қолганини кўрсатмоқда. Мисол учун, Фарғона механика заводида асосий ишлаб чиқариш воситаларининг 85 фоизи, «Алишер Навоий» текстиль қўшма корхонасида — 92 фоизи эскириб қолганини қайд этиш лозим.

Шу билан бирга, айрим саноат корхоналарида ишлаб чиқариш қувватларидан фойдаланиш паст даражада бўлиб, 2007 йилда бу кўрсаткич Фарғона кимё толалари заводида 12,8 фоизни, Фарғона фуран бирикмалари заводида 18,5 фоизни, «Фарғона азот» корхонасида эса 58,8 фоизни ташкил этганини афсус билан таъкидлашга тўғри келади.

Айни пайтда кимё ва тўқимачилик саноати корхоналарининг молиявий аҳволи, уларнинг дебиторлик ва кредиторлик қарзлари ошиб бораётгани жиддий ташвиш уйғотмасдан қолмайди.

Бундай ҳолатнинг асосий сабаби шуки, бугунги кунда мамлакатимизда энг устувор йўналиш сифатида амалга оширилаётган ишлаб чи-

қаришни модернизация қилиш, янги замонавий техника ва технологиялар билан жиҳозлаш, рақобатга бардошли маҳсулотлар ишлаб чиқариш масаласига вилоятда етарлича эътибор берилма-
япти.

Шунингдек, мулкни давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш, хусусий мулкни иқтисодиётимизда етакчи ўринга кўтариш, ишлаб чиқариш соҳаларини реконструкция қилиш, замонавий технологияларни жорий этиш, уларнинг самарали ишлаши учун керакли ёрдам бериш масалаларида катта камчиликларга йўл қўйилмоқда. Вилоятдаги илгари хусусийлаштирилган 50 та корхонадан 24 таси ҳозирги вақтда тўла қувват билан ишламаётгани, 26 тасининг эса мутлақо фаолият кўрсатмаётгани, янги қувватлар барпо этиш режалаштирилган 31 та корхонадан 8 тасида қурилиш ва ускуналарни ўрнатиш ишлари охирига етказилмагани ҳам бу фикрни тасдиқлайди.

Давлатимиз раҳбари ана шу корхоналарни чуқур модернизация қилиш учун, биринчи навбатда, чет эл инвестицияларини, замонавий технологияларни вилоятга олиб келиш зарурлигига эътибор қаратиб, қуйидагиларни таъкидлади.

Вилоятда ер кўпаймаса, сув кўпаймаса, эртага одамларни ниманинг ҳисобидан боқамиз, ниманинг ҳисобидан даромад билан таъминлай-

миз? Ахир, фақат пахта ёки ғалла етиштириш билан узоққа бориб бўлмайди-ку! Лекин, минг афсуски, вилоятда хорижий инвестицияларни жалб қилиш масаласига етарлича аҳамият берилмаяпти. Буни 2007 йилда инвестиция дастурида белгиланган 7 та лойиҳадан атиги 2 таси маҳаллий ҳокимликлар томонидан амалга оширилгани, Охунбобоев, Сўх ва Ёзёвон туманларида хорижий инвестициялар мутлақо жалб қилинмагани, Фурқат ва Охунбобоев туманларида эса чет эл капитали иштирокидаги қўшма корхоналар умуман ташкил этилмагани ҳам исботлайди.

Фарғонанинг келажаги, шу юртда яшаётган одамларнинг даромади, ҳаёт даражасини ошириш саноат соҳасини ривожлантириш, авваламбор, қишлоқ жойларда замонавий технологиялар билан жиҳозланган ихчам корхоналар барпо этиш, коммуникация, сервис ва хизмат кўрсатиш тармоқларини жадал тараққий эттириш билан чамбарчас боғлиқ.

Бу ҳақиқатни, авваламбор, халқ катта ишонч билдириб, шу юртга етакчи қилиб сайлаган раҳбарлар, масъул шахслар ҳаммадан ҳам чуқур англаб олиши лозим, деди Юртбошимиз.

Сессияда Фарғона вилоятидаги саноат корхоналарини модернизация қилиш, уларнинг самардорлигини ошириш ва тўла қувват билан ишлаб, юксак сифатли маҳсулот ишлаб чиқаришига эри-

ишиш нафақат вилоят, балки биринчи галда ҳукумат, марказий вазирлик ва идораларнинг ҳам асосий вазифаси экани, бу борада энг муҳим тармоқлар ва йирик корхоналарни модернизация қилиш ва техник қайта жиҳозлаш бўйича қабул қилинган махсус дастурга мувофиқ, ҳозирнинг ўзидаёқ бир қатор жиддий ишлар амалга оширилаётгани ва бундай чора-тадбирлар келгуси йилларда ҳам изчил давом эттирилиши таъкидлаб ўтилди.

Мен Фарғона вилоятини иқтисодий-ижтимоий ривожлантириш истиқболлари тўғрисида декабрь ойида фарғоналик сайловчилар вакиллари билан бўлган учрашувда атрофлича тўхталиб ўтган эдим, деди Ислон Каримов. Бугунги фурсатдан фойдаланиб, яна бир бор таъкидлаб айтмоқчиман — Фарғона вилоятини ҳар томонлама тараққий эттириш, бу юртни янада обод қилиш, одамларимиз учун муносиб шароит яратиб бериш — бундан буён ҳам давлатимиз, ҳукуматимизнинг эътибор марказида бўлади. Лекин вилоятнинг ўзида ҳам ташаббус ва ҳаракат бўлиши, вилоят раҳбарлари ва фаоллари, халқ ишончини қозонган депутатлар бу масалада, биринчи навбатда, жон куйдириши зарур.

Шундан сўнг Президент Фарғона вилоятида кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантириш борасида ҳам қатор муаммолар ечилмасдан қолаётганига эътиборни қаратди.

Вилоятда кичик бизнес субъектларининг ялпи ҳудудий маҳсулот таркибидаги ҳиссаси 51 фоизни ташкил этгани ҳолда, ўтган йили уларнинг экспорт ҳажмидаги улуши 5,6 фоизга камайган. Данғара тумани ва Маргилон шаҳрида бу кўрсаткич вилоят даражасидан ҳам паст бўлган, Бағдод, Бешариқ ва Тошлоқ туманларида эса бу соҳадаги топшириқлар умуман бажарилмаган.

Вилоятда рўйхатга олинган кичик бизнес субъектлари фаолиятини таҳлил қилганда, уларнинг 74 фоизи қишлоқ хўжалиги соҳасида, 11 фоизи савдо ва умумий овқатланиш йўналишида фаолият кўрсатаётгани, иқтисодиётимиз учун устувор бўлган соҳалар, яъни саноатда уларнинг улуши 5,4 фоиз, транспорт ва алоқа тармоғида 1,3 фоиз, ахборот хизматлари кўрсатишда 0,2 фоиз, кўчмас мулк операциялари бўйича 0,2 фоизни ташкил этаётганини қониқарли деб бўлмайди.

Табиийки, иқтисодиёт соҳасидаги бундай камчиликлар молиявий аҳволга ҳам ўзининг салбий таъсирини кўрсатмоқда. Бугунги кунда вилоятдаги 19 та шаҳар ва тумандан 16 таси дотацияда қолиб келмоқда. Айниқса, Фурқат, Сўх, Ёзёвон, Охунбобоев, Бувайда ва Фарғона туманларида, Маргилон шаҳрида дотация улуши юқори бўлиб, афсуски, мавжуд аҳволни ўзгартириш учун амалий ҳаракатлар кўзга ташланмаяпти.

Юртбошимиз ҳозирги кунда мамлакатимизда қишлоқ хўжалиги самарадорлигини ошириш ва шу асосда аҳолининг ҳаёт фаровонлигини юксалтириш масаласига устувор аҳамият берилаётгани ҳақида тўхталиб, бу масаланинг ечими суғориладиган экин майдонларининг мелиоратив ҳолатини яхшилаш, ернинг тупроқ унумдорлигини ошириш билан чамбарчас боғлиқ эканини алоҳида таъкидлади.

Бу ҳақда гапирганда, Фарғона вилоятидаги суғориладиган майдонларнинг ўртача ер бонитети кейинги йиллар давомида 10 баллга, Бешариқ, Тошлоқ, Риштон ва Учкўприк туманларида 15—16 баллга, Фурқат туманида 18 баллга, Бувайда туманида эса 23 баллга камайганини қайд этиш лозим.

Бугунги кунда вилоят бўйича қишлоқ хўжалигидаги суғориладиган ерларнинг 51 фоизини турли хил даражада, жумладан, 66 минг гектари ёки 26 фоизини ўртача ва кучли даражада шўрланган майдонлар ташкил этади.

Бу борадаги аҳволни ижобий томонга ўзгартириш мақсадида 2008—2012 йилларга мўлжаллаб қабул қилинган махсус давлат дастурида Фарғона вилоятида 56,5 миллиард сўмлик, жумладан, 2008 йилнинг ўзида 8,4 миллиард сўм ҳажмидаги мелиорация ишларини амалга ошириш белгиланган.

Бундан ташқари, бу йил Марказий Фарғона туманларига Хитойдан 73 дона, Ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш жамғармаси маблағлари ҳисобидан лизинг компанияси орқали вилоятга қўшимча равишда яна 28 дона замонавий мелиоратив техника келтириш кўзда тутилмоқда.

Фарғона вилоятининг ўтган йили пахта тайёрлаш бўйича шартнома режасини бажаришда қолоқликка йўл қўйгани, юмшоқ қилиб айтганда, бир пайтлар бу соҳанинг устаси бўлган сиздек миришкор деҳқонларга албатта ярашмайди, деди Президент.

Пахтачилик соҳасидаги бундай оқсоқликнинг сабабларидан бири — кўп йилдан буён ечилмасдан келаётган, шу заминга ҳар томонлама мос бўлган ғўза навини яратиш билан боғлиқ.

Вилоятнинг тупроқ ва иқлим шароити талабларига жавоб берадиган серҳосил, эртапишар ва сифатли тола олинадиган навлар яратилмагани натижасида ҳар 3—4 йилда ғўза навлари алмаштирилиб, асосий майдонларга ўртапишар навлар экиб келинмоқда. Хусусан, 2007 йилда 61,4 фоиз майдонга ана шундай навлар экилди. Афсуски, бу навлар ҳозирча кутилган самарани бермаяпти. Ҳосилдорлик ва тола сифатининг пастлиги туфайли бир қатор туманларда қилинган харажатлар ўзини қопламаяпти.

Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги, вилоят ҳокимлиги тегишли идоралар билан биргаликда, Фарғона шароитида жаҳон бозорида талаб катта бўлган, сифатли тола берадиган истиқболли ғўза навларини яратиш ва уларни ишлаб чиқаришга жорий этиш бўйича аниқ ва амалий чора-тадбирларни кўриши зарур.

Давлатимиз раҳбари мажлис аҳли эътиборини яна бир муҳим масалага қаратди. Бу вилоятда етиштирилаётган мева ва сабзавот маҳсулотларини қайта ишлаш билан боғлиқ.

Маълумки, Фарғона вилояти ўзининг сўлим боғлари, ширин-шакар мева ва сабзавот маҳсулотлари билан бутун дунёда шуҳрат қозониб келади. 2007 йилда 357 минг тонна сабзавот, 178 минг тонна мева, 53 минг тонна узум етиштирилгани ҳам вилоятнинг бу борада қандай катта имкониятга эга эканини кўрсатади. Лекин, афсуски, бу маҳсулотларни қайта ишлаш, шу соҳада мавжуд корхоналарнинг қувватидан самарали фойдаланиш ишлари ҳамон қониқарсиз аҳволда қолмоқда. Ўтган йили ҳудудда етиштирилган узумнинг 3,5 фоизи, сабзавотнинг 14,8 фоизи, меванинг эса атиги 1 фоизи шу ернинг ўзида қайта ишланган, мавжуд 9 та мева-сабзавот ва узумни қайта ишлаш корхонаси 40—50 фоиз қувват билан ишлаган.

Айни пайтда сабзавотчилик ва боғдорчиликка ихтисослашган фермер хўжаликларига хизмат

кўрсатиш учун ташкил этилган 18 та агрофирма-нинг фаолияти ҳам талаб даражасида эмас. Бунинг сабаби — вилоятдаги мева-сабзавот ва узум-ни қайта ишлаш корхоналарига инвестициялар, замонавий минитехнологияларни олиб келиш, агрофирмалар фаолиятини кучайтириш масалалари ҳамон эътибордан четда қолиб келаётгани билан боғлиқ. Мисол учун, 2007 йилда «Агроминитехэкспо» кўргазма савдоси якунларига кўра танлаб олинган 2 миллиард сўмлик 46 та лойиҳа охиригача тўлиқ жорий этилмаган. Шу борада вилоятнинг Бешариқ ва Данғара, Охунбобоев, Учкўприк ва Кува туманларида йил давомида мева-сабзавотни қайта ишлаш, ўсимлик ёғи ишлаб чиқариш ва паррандачилик йўналишлари бўйича биронта ҳам лойиҳа амалга оширилмаган.

Президент вилоятда ижтимоий соҳа ривожига баҳо берар экан, қуйидаги фикрларни баён қилди.

Албатта, Фарғона вилоятида бу масалалар бўйича кўпгина ишлар қилинди ва қилинмоқда, бунинг ҳеч ким инкор этолмайди. Лекин баъзи бир шаҳар ва қишлоқларда бажарилган ишлар талаб даражасида эмас. Бир қатор туманларда аҳвол ҳали-бери ўзгармасдан келмоқда. Бу, авваламбор, соғлиқни сақлаш, уй-жой қурилиши, коммунал хизмат ва сервис соҳаларига тегишлидир.

Бу ҳақда кўп гапириб ўтирмасдан, фақат битта муаммони — 1991 йилгача қурилган кўп қаватли

уйларни таъмирлаш масаласини олайлик. Бу борада вилоятда 2007 йилда 332 та кўп қаватли уйни таъмирлаш белгиланган бўлиб, амалда уларнинг 276 таси таъмирланган, холос. Олтиариқ туманини ҳисобга олмаганда, қолган барча туманларда берилган топшириқлар бажарилмаган. Айниқса, Ёзёвон ва Бешариқ, Учкўприк ва Тошлоқ туманларида бу борадаги ишлар талабга жавоб бермайди.

Вилоят бўйича ҳозирги вақтда 638 та хусусий уй-жой мулкдорлари ширкатлари фаолият кўрсатмоқда. Мазкур ширкатларда ишлаётганларнинг 40 фоизи бошқарув ходимлари бўлиб, бу меъёрга нисбатан 25 фоиз кўп, демакдир. Бу эса тўпланган маблағларнинг катта қисми иш ҳақи учун сарфланишига сабаб бўлмоқда. Натижада уй-жой фондларини сақлаш, коммуникация тизимларини таъмирлаш, ҳар хил носозликларнинг олдини олиш учун маблағ етишмаяпти.

Биз учун нафақат ижтимоий, керак бўлса, сиёсий аҳамиятга эга аҳолини иш билан таъминлаш масаласида ҳам қатор нуқсонлар борлигини айтишга тўғри келади, деди Ислон Каримов. Масалан, 2007 йилда бандлик идораларига иш сўраб мурожаат қилган фуқаролар сони 2006 йилдагига нисбатан қарийб 11 мингтага ёки салкам 20 фоизга ошгани ҳолда, ишга жойлаштирилганлар сони ўтган йилга нисбатан атиги 1,6 фоизга кўпайган.

Янги объектларни ишга тушириш, ишлаб чиқариш корхоналарини реконструкция қилиш ва кенгайтириш, касаначиликни ривожлантириш ҳисобидан иш жойлари яратиш масаласига Данғари, Бағдод, Ёзёвон, Охунбобоев, Тошлоқ ва Ўзбекистон туманларида етарли эътибор берилмаяпти.

Вилоятда замонавий касб-ҳунар коллежларини битириб чиқаётган ёшларни ишга жойлаштириш борасидаги аҳволни ҳам қониқарли баҳолаб бўлмайди. Хусусан, 2007 йилда касб-ҳунар коллежларининг 22 минг 550 нафар битирувчисидан 12 минг 995 нафари ёки 57,6 фоизи ишга жойлаштирилган, холос. Хўш, қолган ёшларнинг тақдири ҳақида, уларнинг келажаги ҳақида ким бош қотиради, деган ўринли савол туғилади.

Юртбошимиз сессия иштирокчилари эътиборини бунёдкорлик ва ободончилик ишларининг аҳволига қаратар экан, шундай деди:

Қадим-қадимдан ўзининг қўли гул усталари, гўзал масканлари билан ном қозониб келган Фарғона вилоятида кейинги йилларда ободончилик масаласида ҳам оқсоқлик аломатлари кўзга ташланмоқда. Узоққа бормасдан, вилоят маркази бўлган Фарғона шаҳрини олайлик. Бу шаҳарнинг кейинги йигирма-ўттиз йил давомида эски ҳолатда, ўзгармасдан қолиб келаётганини, баъзи жойларда нураб кетган иморатларни кўриб, одам албатта ранжийди.

Вилоят марказини ҳар томонлама обод ва кўркам шаҳарга айлантириш учун маҳаллий раҳбарлар ва мутасадди шахсларга бир неча бор зарур таклиф ва тавсиялар берилган эди. Лекин бу масала ҳалигача уларнинг эътиборидан четда қолмоқда.

Маълумки, ҳеч қайси шаҳар бир-икки йилда обод бўлиб қолмайди, бунинг учун анча муддат керак. Лекин ўтган йиллар давомида вилоят раҳбарлари мана шу масалани ечишга астойдил киришганида, бугун жуда кўп иш қилинган бўлар эди.

Ўйлайманки, бундай нохуш ҳолатга муносабатимизни тубдан ўзгартиришимиз керак, деди Президент. Шаҳар раҳбарлари, биринчи галда, шаҳарнинг ҳокими, маъмурияти, бош архитектори ва бошқа мутасадди шахсларнинг бу борадаги масъулиятини ошириш, керак бўлса, Тошкентдаги етакчи лойиҳа институтларининг мутахассисларини таклиф этиб, Фарғона шаҳрининг ўзига хос ва шу билан бирга, бетакрор қиёфасини яратиш ҳақида барчамиз биргаликда бош қотиришимиз зарур.

Бугунги кунда 3 миллионга яқин одам истиқомат қилаётган Фарғона вилояти мамлакатимиздаги аҳоли энг кўп ва зич яшайдиган ҳудудлардан бири ҳисобланади, деди Ислон Каримов сессия кун тартибига қўйилган ташкилий масала

ҳақида тўхталар экан. Табиийки, вилоятнинг бугунги ва эртанги кунини ўйлаб, аввало, унинг иқтисодий тараққиётини таъминлаш, эл-юртнинг ҳаётини тебратиш, аҳолининг кундалик эҳтиёжларини қондириш, мактаб, касалхона, транспорт хизмати кўрсатиш ва бошқа ўнлаб бир-биридан муҳим ва зарур масалаларни жой-жойига қўйиш албатта осон иш эмас.

Фарғона вилояти ҳокими вазифасида ишлаб келаётган Абдуҳошим Абдуллаев фаолиятига шу нуқтаи назардан баҳо берар эканмиз, шуни айтиш керакки, ўтган йил давомида вилоят ўз тараққиётида қандай натижаларга эришган бўлса, буларнинг барчасида унинг ҳам ҳиссаси бор, албатта. У қўлидан келганича, имконияти бори-ча ҳаракат қилганини эътироф этишимиз лозим.

Лекин, келинг, Фарғона вилоятида мавжуд бўлган аҳволга очиқ кўз билан қарайлик. А. Абдуллаев ўтган бир ярим йил давомида вилоятнинг биринчи раҳбари сифатида вилоят, туман ва жойлардаги раҳбар ва фаолларни ана шу юрт олдида турган ўта муҳим ва мураккаб вазифаларни амалга ошириш учун бирлаштириш ва сафарбар қилишга, етакчи сифатида уларни бошқаришга қурби-қудрати етмади. Бунинг натижасини бугун Фарғона вилоятининг иқтисодий-ижтимоий ривожланишида турли соҳаларда оқсоқликка йўл қўйилгани, мавжуд му-

аммолар ўз ечимини топмасдан, тобора тўпланиб ва кўпайиб бораётгани мисолларида кўриш мумкин.

Бир ҳақиқатни чуқур англаб олишимиз зарур: мана шу масалаларга, бугун вилоят ҳаётидаги барчамизни безовта қиладиган, одамларни қийнаётган, ечилмаган муаммоларга ўзимиз ўз вақтида тўғри баҳо бериб, юзага келган ҳолатга танқидий кўз билан қараб, уни ижобий томонга ўзгартириш чораларини кўришимиз керак.

Ҳеч кимга сир эмас — ҳар қандай раҳбардан, айниқса, вилоят ва туман етакчиларидан ақл-заковат, ташкилотчилик, талабчанлик ва қатъиятлик каби хусусиятлар қаторида мавжуд вазиятни бошқаларга қараганда чуқурроқ англаш ва узоқни кўриш, энг муҳими, кенг қамровли фикр юритиш, ҳар қайси ишни бошлашдан олдин унинг оқибатини кўра билиш, қарор қабул қиладиганда масъулиятни ўз зиммасига олиш, керак бўлган жойда қаттиққўллик кўрсатиш талаб этилади.

Айни шундай хусусият ва аломатларга эга бўлмасдан туриб, одам ўзини етакчи, раҳбар, деб ҳисоблаши ўзи қийин.

Бу ҳақда гапирганда, шундай бир ҳолатни ўзимизга тасаввур қилсак, ўринли бўлади, деб ўйлайман, деб таъкидлади Юртбошимиз. Яъни, раҳбар деган одам ўзини бамисоли кураш майдонидаги

саркарда деб фараз қилиши керак. Бошқача айтганда, саркарда кураш майдонининг пасту баландини, хавфу хатар қайси томондан келишини қандай тасаввур қилса, раҳбар ҳам ўзи бошқараётган ҳудуднинг шарт-шароитини, унинг барча жиҳатларини ва мавжуд муаммоларни беш қўлдай билиши зарур.

Айниқса, Фарғона вилояти мисолида оладиган бўлсак, ҳар қайси шаҳар — бу Фарғона ёки Қўқон бўладими, Марғилон ёки Қувасой бўладими — буларнинг ўзига хос, ўзига мос турмуш тарзи, ечилмаган муаммоларга эга эканини унутмаслик лозим. Вилоятдаги мавжуд 15 та қишлоқ тумани бири иккинчисига ўхшамайди, ҳар бирида ўзига яраша афзал томонлари билан бирга, қийинчилик ва муаммолари ҳам бор.

Буларнинг барчаси биринчи раҳбардан мана шу Фарғона заминиди яшаётган одамларнинг кўнглига етиб бориш, уларни рози қилиш, амалий режалар атрофида бирлаштириш, эртанги кунга ишонтириш, катта марралар сари сафарбар этишни талаб қилади. Бугунги тажриба, бугунги ҳаёт шуни кўрсатмоқдаки, бундай юксак хусусият ва аломатларга эга бўлиш ҳар қандай раҳбарга ҳам берилмас экан, деб қайд этди Президентимиз.

Сессияда ташкилий масала кўрилди. А. Абдуллаев Фарғона вилояти ҳокими вазифасидан озод қилинди.

Президент Ислом Каримов тавсиясига кўра, республика Ёғ-мой ва озиқ-овқат саноати уюшмасининг раиси лавозимида ишлаб келаётган Маматисоқ Ғафуров Фарғона вилояти ҳокими этиб тасдиқланди.

Бугун халқимиз ва Ватанимиз ўз тараққиётининг янги босқичига қадам қўймоқда. Бу босқичда аниқ ва равшан белгилаб олган стратегик йўлимиз, ҳаракат дастуримизни амалга ошириш учун ҳар биримиз — давлат раҳбаридан тортиб оддий фуқарогача — барчамиз белимизни маҳкам боғлаб меҳнат қилишимиз, ислохотларни янада чуқурлаштириб, мамлакатимизни янги, юксак марраларга олиб чиқишимиз зарур, деди Юртбошимиз. Буни биздан шиддат билан ўзгариб бораётган ҳаётнинг ўзи талаб қилмоқда.

Асрлар давомида олтин водий деб ном олган, нафақат Ўзбекистон, балки минтақамизнинг том маънода юраги бўлиб келаётган Фарғона вилояти меҳнаткашлари ана шу улкан вазифаларни ҳал этишда ўзининг муносиб ҳиссасини қўшиб, бошқаларга ибрат ва намуна бўлади, деб ишонаман. Бунинг учун Фарғона вилоятида куч ҳам, имконият ҳам, замонлар синовидан ўтган тажриба ҳам етарли.

Энг муҳими, Фарғона аҳлининг билим ва салоҳияти, азму шижоати, ҳар қандай одамни ҳам ўзига тортадиган ажойиб фазилатлари бор. Бун-

дай эл билан ҳар қандай юксак мақсадларга эри-
шиш мумкин. Ҳамма гап — бу халқнинг қалбига
йўл топиб, уни улуғ орзу-ниятлар сари сафарбар
эта олишда. Ўйлайманки, бугун сизлар билан сай-
лаб-тасдиқлаб олган янги раҳбар вилоят аҳлига
суяниб-таяниб, мавжуд муаммоларни ечиш,
Фарғона вилоятини ҳар томонлама ривожланти-
риш учун астойдил ҳаракат қилади, деди пиро-
вардида Ислом Каримов.

ЎЗБЕКИСТОН ХОТИН-ҚИЗЛАРИГА БАЙРАМ ТАБРИГИ

Бугун гўзал диёримизга барчамиз орзиқиб кутган баҳор нафаси кириб келаётган мана шу ёруғ кунларда сиз, азизларни — мунис оналаримиз, меҳрибон опа-сингилларимиз, дилбар қизларимизни 8 март — Хотин-қизлар байрами билан чин қалбимдан муборакбод этишдан бахтиёрман.

Кўҳна тарихимиз давомида айни шу баҳор фаслида табиат гўзаллигининг ажралмас қисми бўлган аёл зотини улуғлаш, унга ҳурмат ва эҳтиром бажо келтириш эзгу ва қутлуғ бир анъанага айланиб, маънавий ҳаётимиздан чуқур жой олган, десак, ҳар томонлама тўғри бўлади.

Биз аёл тимсолида, аввало, Яратганнинг буюк мўъжизаси бўлмиш муқаддас она сиймосини кўрамиз ва барчамизни дунёга келтирган, оқ ювиб, оқ тараган бу улуғ зотнинг олдида умрбод қарздорлик ҳисси билан яшаймиз.

Ер юзида не-не улуғ шоир ва мутафаккирлар аёлнинг чексиз меҳр-муҳаббати, гўзаллиги ва латофати, вафодорлиги ва фидойилигини тараннум

этиб, қанчадан-қанча шеърү достонлар, таърифү тавсифлар битган бўлмасин — менинг бунга имоним комил — уларнинг барчаси бизнинг аёлларимизга мансуб ва муносиб, деб айтсам, ўйлайманки, юртимизда яшаётган, ўзини мард деб биладиган ҳар қайси инсон бу фикрга сўзсиз қўшилади.

Биз бугун ўзбек аёли ҳақида гапирганда, албатта, буюк бобомиз, шеърят мулкининг султони Алишер Навоий куйлаган бетакрор фазилатлар соҳибасини ўзимизга тасаввур қиламиз. Шу билан бирга, бугунги кунда ўз ақли, билими ва истеъдоди, меҳнатсеварлиги ва шижоати билан ҳаётнинг ҳал қилувчи соҳаларини тебратиб — бу оила бекалиги бўладими, давлат ва жамият бошқаруви, тиббиёт, таълим-тарбия, маданият ва илм-фан тараққиёти бўладими, фермерлик ҳаракати ва касаначилик, кичик бизнес ва тадбиркорлик бўладими — мана шундай мураккаб вазифаларни аёлларимиз самарали адо этиб келаётганини катта гурур ва мамнуният билан таъкидлаймиз.

Биз истиқлолга эришган дастлабки кунлардан бошлаб мамлакатимизда хотин-қизларнинг ижтимоий ва сиёсий фаоллигини, маънавий ва интеллектуал салоҳиятини юксалтириш, уларнинг саломатлигини мустаҳкамлаш, оила, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш масаласини ўз олдимизга устувор вазифа қилиб қўйганимиз ва шу йўлда амалга ошираётган улкан ишларимиз бу-

гун ўзининг ҳосилини бераётгани барчамизни қувонтиради.

Юртимизда 2008 йилни «Ёшлар йили» деб эълон қилганимиз ўз ҳаётининг маъно-мазмунини фарзандининг бахту камолини кўришда деб биладиган ота-оналарнинг орзу-умидларини рўёбга чиқариш йўлида яна бир улкан қадам бўлди, десам, ўйлайманки, хато бўлмайди.

Шу мақсадда ёш оилаларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, уларга муносиб уй-жой ва ижтимоий-маиший шароитларни тўғдириб бериш, рўзгорини бутлаш учун маблағ ва кредитлар ажратиш бўйича қилаётган амалий ишларимиз барчангизга яхши маълум. Айниқса, ҳар қайси келин-куёвнинг эзгу орзуси бўлган соғлом зурриётни дунёга келтириш, жисмоний ва маънавий жиҳатдан етук фарзандларни вояга етказиш учун ҳаётий имкониятларни яратиб беришга қаратилган дастур ва режаларимиз нафақат ёш оилаларнинг бахтли бўлиши, балки бутун жамиятимизнинг равнақ топишига, дунё аҳли ҳавас қиладиган янги, баркамол авлодни тарбиялашга беқиёс ҳисса бўлиб қўшилади, деб қабул қилишимиз зарур.

Бугунги ва эртанги ҳаётимизнинг гарови бўлмиш бундай ўта муҳим масалага айти шу кўз билан қараш шу заминда яшаётган ҳар қайси фуқаромизнинг қалби ва онгидан теран жой олишини истардим.

Азиз ватандошларим!

Бугун биз халқаро демократик ҳамжамият сифидан муносиб ўрин эгаллаш, ҳеч кимдан кам бўлмайдиган фуқаролик жамияти барпо этишни ўз олдимизга юксак мақсад қилиб қўйган эканмиз, аҳолимизнинг онгу тафаккури, дунёқарашини янада кенгайтириш, бу йўлда тўсиқ бўлиб турган, эскидан қолган қолдиқ ва асоратлардан бугунлай воз кечиш, замон талаблари билан уйғун ва ҳамоҳанг бўлиб яшаш муҳим аҳамият касб этишини яхши англаб олишимиз лозим.

Шу борада аёлларимизга ҳар томонлама муносиб шароит яратиб бериш йўлида олиб бораётган ишларимизни ҳам қонуний, ҳам амалий жиҳатдан янада кучайтириш, уларнинг қобилият ва истеъдодини тўла рўёбга чиқариш, жамиятимиздаги обрў-эътибори ва нуфузини ошириш — бундай вазифалар фақатгина сўзда эмас, кундалик ҳаётимизда ўз ифодасини топиши шарт.

Фурсатдан фойдаланиб, бир фикрни миннатдорлик билан, алоҳида таъкидлаб айтмоқчиман: ҳеч шубҳасиз, опа-сингилларимиз, қизларимиз бошқаларга нисбатан ҳаётнинг офир-енгили, аччиқ-чучугини чуқур англаши, ҳар қандай қийин вазиятда ҳам ўзини йўқотмасдан, сабр-тоқат ва шукроналик билан яшаши, уларнинг ҳаётга, меҳроқибат ва яхшиликка бўлган сўнмас ишончи, ҳақиқатан ҳам оила устунни эканини амалда тас-

диқлаб келаётгани мени доимо ҳайратда қолдиради ва аёл зоти олдида таъзим қилишга ундайди.

Бугун, ҳар куни янги-янги ташвиш ва муаммоларни ечишга тўғри келаётган шиддатли замонда аёлларимизни кўпроқ қадрлаш, қаерда ишлашимиз, қайси ёшда бўлишимиздан қатъи назар, ўз умр йўлдошларимиз, опа-сингилларимизга, бир сўз билан айтганда, биз учун севимли ва ардоқли бўлган инсонларга самимий муносабатимизни чин дилдан намоён этиш — бу албатта, умримизнинг маъно-мазмунини янада бойитиш, уни хушнуд этишга хизмат қилган бўлур эди, десам, ўйлайманки, айти ҳақиқатни айтган бўламан.

Муҳтарама ва азиз опа-сингилларим!

Барчангизни гўзал айёмингиз билан яна бир бор чин қалбимдан муборақбод этаман.

Умрингиз узун, толеингиз баланд, ризқ-насибангиз зиёда бўлсин!

Оилангизнинг бахту саодатини, фарзандларингизнинг камолини кўриш, ширин-шакар набираларнинг бешигини тебратиш ҳар бирингизга насиб этсин!

Хонадонларингиздан файзу барака аримасин!

Бахтимизга ҳамиша омон бўлинг, азизларим, меҳрибонларим!

*Ислом КАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти*

**«ОРОЛ МУАММОЛАРИ, УЛАРНИНГ
АҲОЛИ ГЕНОФОНДИ, ЎСИМЛИК ВА
ХАЙВОНОТ ОЛАМИГА ТАЪСИРИ ҲАМДА
ОҚИБАТЛАРИНИ ЕНГИЛЛАШТИРИШ
УЧУН ХАЛҚАРО ҲАМКОРЛИК
ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ» ХАЛҚАРО
КОНФЕРЕНЦИЯСИ ИШТИРОКЧИЛАРИГА**

Азиз меҳмонлар!

Ҳурматли конференция иштирокчилари!

Сизларни Ўзбекистон пойтахти — Тошкент шаҳрида самимий қутлайман.

Бугун очиладиган конференция Марказий Осиё мамлакатлари учун энг мураккаб ва долзарб муаммолардан бирига бағишланган бўлиб, унинг аҳамияти, ҳеч муболағасиз айтиш мумкин-ки, фақат сув хавфсизлиги масалалари ва битта минтақа доираси билан чекланиб қолмайди.

Барчангиз олижаноб мақсад — Орол инқирози оқибатлари билан боғлиқ масалаларни ҳар томонлама муҳокама қилиш ва Марказий Осиё давлатларига, биринчи навбатда, бевосита инқироз ҳудудида истиқомат қилувчи аҳолига яшаш шароитлари ёмонлашувининг олдини олиш, мазкур минтақанинг бетакрор флораси ва фаунаси нозик экологик мутаносиблигини сақлашда халқаро ҳам-жамият томонидан кўмак бериш чора-тадбирларини ишлаб чиқиш мақсадида йиғилгансиз.

Орол денгизи муаммосининг илдизи узоқ ўтмишга бориб тақалади. Аммо бу муаммонинг кўлами XX асрнинг 60-йилларида хавфли тус олди. Янги ерларни жадал ўзлаштириш, суғор-ма деҳқончилиқни янада ривожлантириш, бу-нинг учун бутун Марказий Осиё ҳудуди бўйлаб ирригация тизимларини қуриш, сувдан майший ва саноат кўламида фойдаланиш эҳтиёжининг давомий ўсиб бориши, шунингдек, сув тақчил бўлган йилларнинг мунтазам такрорланиб тури-ши энг янги тарихдаги глобал экологик ҳало-катлардан бири содир бўлишига — бир вақтлар сайёрамиздаги энг чиройли сув ҳавзаларидан бирининг қуриб боришига шароит яратди. Сўнг-ги эллик йил ичида Орол денгизи акваторияси сатҳи 4 барабардан кўпроқ қисқарди, сув ҳажми 10 мартага камайди, худди шу миқдорда унинг минераллашуви ошди.

Янги ҳосил бўлган чўл Оролбўйи ҳудудини шафқатсизларча қамраб олмоқда. Доимий эко-логик хавф мавжуд ҳудудда, маҳаллий аҳоли-нинг турмуш сифати, саломатлиги, генофонди-да салбий из қолдирувчи омиллар таъсири ос-тида нафақат қуриб бораётган денгиз атрофидаги минтақалар — Қозоғистоннинг Қизилўрда ви-лояти, Туркменистоннинг Тошҳовуз вилояти ва Ўзбекистоннинг Қорақалпоғистон Республика-си, Хоразм, Навоий, Бухоро вилоятлари, бал-

ки бутун Марказий Осиё минтақаси ҳам жойлашгандир.

Сув ресурсларининг, жумладан, ичимлик сувнинг танқислиги ва унинг сифати пасайиши, ерларнинг заво́л топиши, биохилма-хилликнинг кескин камайиб кетиши, атмосфера ифлосланишининг ошиши натижасидаги иқлим ўзгаришлари, эҳтимол, шу билан боғлиқ минтақа асосий дарёлари оқимининг катта қисми ҳосил бўладиган Помир ва Тянь-Шань музликлари майдонининг кичиклашуви — бу Орол нобуд бўлаётгани натижасининг қисқача мисоллари, холос. Бугунги кунда шуниси мутлақо равшанки, Оролбўйида келиб чиқиши ва асоратлари жиҳатидан халқаро, глобал характердаги мураккаб экологик, ижтимоий-иқтисодий ва демографик муаммолар комплекси юзага келган.

Буни англаш БМТнинг Марказий Осиёда инсон тараққиёти ҳақидаги 2005 йилги Маърузасида ҳам ўз тасдиғини топган, унда Орол денгизининг қуриши нафақат минтақавий, балки глобал аҳамиятга эга эканлиги таъкидлаб ўтилган.

Шу жиҳатдан олинганда, минтақанинг трансчегаравий сув ресурсларидан оқилона фойдаланиш масалалари алоҳида долзарб аҳамият касб этади. Мазкур дарёлар барча замонларда уларнинг ҳавзаларида жойлашган давлатлар-

нинг ҳаётий муҳим эҳтиёжларини таъминлаб келган.

Бу ҳозирги кунда сув ресурсларидан, биринчи галда, трансчегаравий хусусиятга эга дарё оқимларидан мазкур минтақадаги барча мамлакат ва халқлар манфаатлари йўлида фойдаланишда ҳар томонлама пухта ўйланган ёндашув ва қарорларни амалга оширишни тақозо этувчи минтақанинг 6 давлатида яшаётган 50 миллиондан ортиқ кишининг ҳаётий муҳим манфаатлари ҳисобланади. Акс ҳолда бу Амударё ва Сирдарёнинг қуйи қисмларида сув таъминотини янада қийинлаштириши, қуриб бораётган Оролнинг экологик ҳалокатини жадаллаштириб юбориши ҳамда Қозоғистон, Туркманистон ва Ўзбекистоннинг ўн миллионлаб аҳолисининг барқарор ривожланиши ва амалда умуман бу ерда яшаши истиқболларини шубҳа остида қолдириши мумкин.

Трансчегара дарёларида фойдаланишнинг асосий тамойилларини белгилайдиган халқаро ҳуқуқнинг энг муҳим ҳужжатларига, шу жумладан трансчегара сув оқимлари ва халқаро кўлларни муҳофаза қилиш ва фойдаланиш (1992) ҳамда халқаро сув оқимларидан кема қатновидан бошқача турда фойдаланиш ҳуқуқи тўғрисидаги (1997) конвенцияларга мувофиқ, сув оқимларидаги барча давлатлар «ўзининг тегишли ҳудудла-

ри чегарасида халқаро сув оқимларидан адолатли ва оқилона тарзда фойдаланишлари» назарда тутилади.

Мазкур ҳужжатларда, шунингдек, халқаро сув оқимларидаги давлатлар томонидан ўз ҳудудида ундан фойдаланганида «сув оқимидаги бошқа давлатларга сезиларли зарар етказилишининг олдини олиш учун барча тегишли чора-тадбирларни кўриш», зарар етказилган ҳолатда эса — «бундай зарарни тугатиш ёки камайтириш учун, зарур бўлганда, зарарнинг ўрнини қоплаш тўғрисидаги масалани муҳокама қилиш учун» тегишли чора-тадбирларни амалга ошириш бўйича давлатларнинг мажбуриятлари назарда тутилган.

Трансчегара сув оқимларининг сув ресурсларидан фойдаланиш соҳасидаги халқаро ҳуқуқ минтақа давлатларининг «халқаро сув оқимларидан мақбул равишда фойдаланишга эришиш ҳамда тегишли тарзда ҳимоя қилиш мақсадида» ҳамкорлик қилиш умумий мажбуриятини ҳам назарда тутади.

Бундай ҳамкорликнинг муҳим тамал тоши 1993 йилнинг март ойида бўлиб ўтган Марказий Осиё давлатлари раҳбарларининг учрашувида қўйилди. Қизилўрда шаҳрида бўлиб ўтган мазкур учрашувда Орол денгизи муаммосини ҳал этиш бўйича ўзаро саъй-ҳаракатлар тўғрисидаги Битим

имзоланди. Ўтган сўнгги йилларда минтақа давлатлари халқаро ташкилотлар билан биргаликда Орол денгизи ҳавзасидаги экологик ҳамда ижтимоий-иқтисодий муаммоларни енгиб ўтиш ва минтақадаги вазиятни яхшилаш бўйича сезиларли саъй-ҳаракатларни амалга оширишди.

Ишончим комилки, глобал ижтимоий муаммолар, жумладан Минг йиллик ривожланиш мақсадлари доирасида, «регионализм орқали глобализм сари» формуласи бўйича, самарали минтақавий механизмлар яратиш йўли билан ҳал этилиши лозим.

БМТ Бош Ассамблеясининг қарори билан 2005—2015 йиллар «Сув ҳаёт учун» ҳаракати Халқаро ўн йиллиги деб эълон қилинди. Бугунги Тошкент конференцияси нафақат Орол денгизи муаммоларини ҳал этиш бўйича Марказий Осиё давлатларининг ўзаро саъй-ҳаракатлари тўғрисидаги биринчи битими имзоланганининг ўн беш йиллик даврида, балки, 22 март — Бутунжаҳон сув ресурслари кунига яқин қолганда, БМТ эълон қилган Халқаро Ер сайёраси йилида бўлиб ўтаётгани ҳам рамзий маъно касб этади.

Конференция натижалари Орол муаммосига халқаро ҳамжамиятнинг янгича назар билан қараши ва англаб етишини шакллантиришга ёрдам бериши ҳамда Марказий Осиё минтақасининг аҳоли генофонди, ўсимлик ва ҳайвонот дунёси-

ни ҳимоя қилиш мақсадида янада самарали ҳам-
корлик учун асос бўладиган вазиятни яхшилаш
бўйича аниқ чора-тадбирларни ишлаб чиқиш
имконини беришига ишончим комил.

Конференция қатнашчиларига самарали иш-
лаш ва ушбу муҳим ҳамда принципиал вазифа-
ларни амалга оширишда янгидан-янги муваф-
фақиятлар тилайман.

Чуқур эҳтиром ила,

*Ислом КАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти*

НАВРЎЗ БАЙРАМИГА БАҒИШЛАНГАН ТАНТАНАЛИ МАРОСИМДАГИ СЎЗ

Ассалому алайкум, қадрли ватандошлар!
Муҳтарам меҳмонлар!

Табиат уйғониб, боғу роғлар, дашту далалар
яшил либосга бурканиб, баҳор нафаси, қуёш-
нинг тафти тобора кучайиб бораётган шу ёруғ
кунларда сиз, азизларни, сизларнинг тимсолин-
гизда бутун халқимизни юртимизга кириб кела-
ётган Наврўзи олам билан чин қалбимдан мубо-
ракбод этишдан бахтиёрман.

Халқимиз доимо орзиқиб, интизор бўлиб ку-
тадиган, янги кун ва янги фасл дебочаси, шар-
қона янги йилнинг бошланиши бўлмиш Наврўз
айёми ўзининг маъно-мазмунни, кўрку таровати,
теран фалсафаси билан бошқа байрамлар ораси-
да алоҳида ўрин тутади, десак, ҳеч қандай хато
бўлмайдди.

Нега деганда, Наврўз табиат очилиши, уйғо-
ниш ва янгиланиш фасли бўлиб, Шарқ дунёси-
даги энг қадимий, биз учун асл миллий, ғоят
ардоқли ва эъзозли байрамдир.

Наврўз ўзига хос бетакрор бир олам бўлиб, инсон зотини табиат билан доимо уйгун ва ҳам-оҳанг бўлиб яшашга даъват этадиган ўзаро меҳр-оқибат, қадр-қиммат, хайру саховат рамзи ва белгисидир.

Айни Наврўз фаслида барчамиз ўзимизнинг табиат фарзанди эканимизни, халқимизга хос миллий қадрият ва анъаналар нечоғли теран ва сермазмун, маданиятимиз нақадар бой эканини бутун қалбимиз билан англаймиз ва беихтиёр юрагимиз гурур ва ифтихорга тўлади.

Мана шундай нурафшон лаҳзаларда, айнан баҳорга мансуб сумалак ва ҳалим, кўк сомса каби тансиқ таомлар тортилган дастурхонлар атрофида халқимиз Наврўз неъматларини, байрам қувончини ўз яқинлари, ёру дўстлари билан баҳам кўради, дунёга қалбини, бағрини кенг очиб, пок ният ва орзуларини билдиради.

Мана шу файзли кунларда одамлар маҳалла-қўй, эл-юрт билан тотув бўлиб, бир-бирига қалб қўрини бағишлаб яшашга, беморлар, етим-есирлар, кўнгли ярим инсонларга беминнат ёрдам ва кўмак беришга, табаррук кексаларимизнинг дуосини олишга интилади.

Бу ажойиб байрамнинг яна бир хислати шундан иборатки, у кундалик турмушда учраб турадиган гина-аламларни унутиш, кечиримли бўлиш, ҳар қандай вазиятда ҳам ёруғ кунлар келишига

умид ва ишонч билан яшашга, жамиятимизни аҳиллик ва ҳамжиҳатликка чорлайди.

Бугун юртимиздаги барча миллат ва элат вакиллари маҳаллаларда, тураржойларда бу гўзал ва дилбар айёмни ягона оила бўлиб, катта хурсандчилик билан нишонламоқда.

Бу эса Наврўзнинг ҳақиқатан ҳам ноёб ва бетакрор экани, одамзодни фақат эзгулик ва яхшиликка даъват этишини яққол тасдиқлайди.

Хурматли юртдошлар!

Бугун юртимизда «Ёшлар йили» деб ном олган 2008 йилнинг Наврўзини кутиб олар эканмиз, барчамизни баҳор айёми, табиат уйғонишининг ёшлик фасли билан нақадар узвий ва чамбарчас боғланиб кетганини яна бир бор ҳис этамиз.

Халқимиз азал-азалдан ёшликни умр баҳори, деб таърифлайди. Айни шу кунларда фарзандларига атаб, уларнинг ҳаёт неъматларидан баҳраманд бўлиши учун ниҳол экиб, боғ яратади.

Ҳар қандай йилнинг хосияти баҳорнинг илк нафасидан маълум бўлганидек, биз ўз ёруғ келажакимизни, авваламбор, ёш оилалар, ёш авлодимиз тимсолида кўрамиз.

Биз бугун ҳаётга кириб келаётган навқирон ўғил-қизларимизнинг очиқ чехрасига, ақл-заковатига, ҳаракат ва интилишларига боқиб, уларнинг юртимизда ҳеч кимдан кам бўлмайдиган

янги ҳаёт, янги жамият қуришга қодир эканига
ишонч ҳосил қиламиз.

Уларнинг ана шундай эзгу мақсадга эришиш
йўлида чиндан ҳам ҳал қилувчи кучга айланиб
бораётганини кўриб, беихтиёр барчамизнинг
кўнглимиз ғурурга тўлади, тоғдек кўтарилади.

Бугун мана шу муҳташам майдонда, Алишер
Навоий бобомизнинг муборак сиймоси қад рост-
лаган шу азим боғда тўпланган, юзида, кўзида
қатъият ва шижоат порлаб турган сиз, азиз ёш-
ларимизга қарата айтмоқчиман:

**Ҳеч қачон бўш келманглар, болаларим, эртан-
ги кун бизники, марра бизники.**

Азиз дўстлар!

Фурсатдан фойдаланиб, бугунги тантанамиз-
да иштирок этаётган хорижий давлатларнинг
элчилари, халқаро ташкилотларнинг вакиллари,
чет эл оммавий ахборот воситалари ходимлари-
ни, барча муҳтарам меҳмонларимизни Наврўз
байрами билан табриклаб, уларга юксак ҳурмат
ва эҳтиромимизни билдиришга, узоқ-яқин қўшни
ва ҳамкор хорижий дўсту биродарларимизга қиз-
гин салом ва табрикларимизни йўллашга ижозат
бергайсиз.

Қадрли ватандошларим!

Бугун, мана шу унутилмас дамларда, янги
мавсум арафасида барчамиз, энг аввало, Наврўз
айёмининг ҳақиқий эгалари, ризқ-рўзимиз бун-

ёдкорлари бўлмиш заҳматкаш деҳқонларимизни қутлаб, уларга мўл ҳосил, бахт ва омад тилаймиз.

Шу байрам кунларида қилаётган эзгу тилакларимиз ушалсин, ҳар қайси хонадонда қувончли кунлар, тўю томошалар кўпайсин!

Ҳар бир оила, ҳар бир шаҳар ва қишлоғимиз, бутун Ўзбекистонимизни файзу барака тарк этмасин!

Юртимиз тинч, халқимиз омон бўлсин!

Наврўзи олам барчамизга муборак бўлсин!

2008 йил 21 март

ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ СУРХОНДАРЁ ВИЛОЯТИ КЕНГАШИНИНГ СЕССИЯСИДА СЎЗЛАНГАН НУТҚ

2008 йил 25 март куни Термиз шаҳрида Халқ депутатлари Сурхондарё вилояти кенгашининг навбатдан ташқари сессияси бўлиб ўтди.

Сессияда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов нутқ сўзлади.

Сурхон воҳаси, унинг фидойи меҳнаткашлари ўз юртини янада обод қилиш ва тараққий топтиришда ҳеч кимдан кам бўлмасдан, балки баъзи бир жараёнларда бошқаларга ибрат бўлиб келаётгани барчамизга катта мамнуният бағишлайди, деди Юртбошимиз.

Давлатимиз раҳбари, аввало, Сурхондарё вилояти кейинги йиллар мобайнида эришган ижтимоий-иқтисодий натижалар ҳақида тўхталиб, 2007 йил якунига кўра, бу ерда ялпи ҳудудий маҳсулот ҳажми 7 фоизга ўсгани, жумладан, саноат маҳсулотлари 10,4 фоиз, қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари 2,3 фоиз, халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш 9,4 фоизга ошганини таъкидлади.

Маълумки, бугунги кунда юртимиздаги ҳар қайси ҳудуд ва минтақа ривожда хорижий инвесторлар билан самарали ҳамкорлик қилиш, иқтисодиётга чет эл сармояларини фаол жалб этиш энг муҳим ва устувор аҳамият касб этмоқда.

Айни Сурхон воҳасида ана шундай масалани қўйишга барча асослар борлигини ҳаммамиз яхши англаймиз, деди Ислон Каримов. Авваламбор, Сурхондарё вилоятида ноёб табиий бойликларнинг улкан захиралари мавжудлиги уларни ўзлаштириш ва эл-юртимиз манфаати йўлида ишлаштишга ундайди.

Айниқса, халқимиз бунёдкорлик қудратининг яна бир амалий намоёни бўлган йирик коммуникация иншооти — «Тошгузар — Бойсун — Қумқўрғон» темир йўлининг ишга туширилиши бу борада янги-янги имкониятлар ва уфқлар очганини ўзимизга тасаввур қилиш қийин эмас.

Бугун шуни алоҳида мамнуният билан айтиш мумкинки, Шеробод туманидаги Бешбулоқ конида аниқланган 150 миллион тонна миқдоридagi хом ашё захираси асосида салкам 300 миллион долларлик тўғридан-тўғри чет эл инвестицияларини жорий қилиш ҳисобига юқори сифатли цемент ишлаб чиқариш бўйича амалий ишлар бошлаб юборилди. Шу мақсадда Жанубий корейлик ҳамкорларимиз билан биргаликда қўшма корхона ташкил этилди.

2010 йилда ишга тушириш мўлжалланаётган бу заводнинг ўзида мингдан зиёд янги иш ўрни очилишини инобатга оладиган бўлсак, унинг вилоят учун нафақат иқтисодий, балки ижтимоий жиҳатдан ҳам қандай муҳим аҳамиятга эга экани аён бўлади.

Айни вақтда яна бир истиқболли лойиҳа — катта миқдорда полиметалл захираларига эга бўлган Сариосиё туманидаги Хонжиза конида ҳам ана шу бойликларни ўзлаштириш бўйича кенг кўламли ишлар олиб борилмоқда. Ўтган йили шу мақсадда 4 миллиард 400 миллион сўмлик капитал маблағ сарфланганининг ўзиёқ бажарилган ишлар ҳажмидан далолат беради. Шунингдек, Бойсун ва бошқа ҳудудларда жойлашган ер ости бойликларини ўзлаштириш бўйича ҳам ишлар олиб борилмоқда.

Вилоятда саноат соҳасини ривожлантиришга қаратилган чора-тадбирлар ҳақида сўз юритганда, ўтган йили бу ерда 15 та, жумладан, қурилиш материаллари саноатини модернизация қилиш ҳисобига 6 та инвестиция лойиҳаси амалга оширилганини қайд этиш лозим.

Шундан сўнг Ислом Каримов мажлис аҳли эътиборини вилоят иқтисодиётида етакчи тармоқ бўлган қишлоқ хўжалиги соҳасида кейинги йилларда муайян натижаларга эришилаётганига қаратди. Айниқса, пахтачилик ва ғаллачилик

бўйича шартнома мажбуриятларининг бажарилишида ҳудудда фаолият кўрсатаётган 14 минг 400 та фермер хўжалиги ҳал қилувчи куч сифатида ўзини намоён этаётгани таъкидланди.

Ўтган йили 2004 йилдагига нисбатан сабзавот 1,5 баробар, картошка 1,2 баробар, мева ва узум эса қарийб 2 баробар кўп етиштирилгани, албатта, сурхондарёлик соҳибкорларнинг самарали меҳнати натижасидир.

Вилоятда қурилиш ва ободончилик, ижтимоий инфратузилмаларни ривожлантириш борасида ҳам бир қатор ишлар бажарилмоқда. Масалан, 2005—2007 йиллар давомида, асосан, қишлоқ жойларда 1 миллион 650 минг квадрат метр уй-жой барпо этилиб, 490 километрдан ортиқ табиий газ, салкам 700 километрлик ичимлик суви тармоғи тортилгани ҳам ана шу ишларнинг ҳажми ва кўламини кўрсатади.

Бу ерда ўтган йили 9 мингдан зиёд ўқувчига мўлжалланган 15 та касб-ҳунар коллежи, 16 мингдан ортиқ ўқувчи таълим оладиган 51 та мактаб фойдаланишга топширилгани, ҳеч шубҳасиз, ёш авлодимизнинг замонавий асосда таълим-тарбия олиши учун катта имкониятлар яратмоқда.

Мухтасар қилиб айтганда, бугун Сурхондарё вилоятининг қиёфаси ўзгариб, кўплаб соҳаларда даврнинг ўзи талаб этаётган янгиланиш ва ўзгаришларни амалга ошириш йўлида сезиларли ишлар

қилинаётганини кўриш-кузатиш мумкин. Лекин вилоятда вужудга келган умумий аҳволни таҳлил қилиб, ҳолисона баҳо берадиган бўлсак, бу ердаги ислоҳотларнинг бориши, ривожланиш суръатлари барчамизни қониқтирмаслиги табиийдир, деди Юртбошимиз ва мажлис иштирокчилари эътиборини қуйидаги масалаларга қаратди.

Мисол учун, саноат соҳасидаги аҳволни оладиган бўлсак, кўпгина жиддий камчилик ва нуқсонлар борлигидан кўз юмиб бўлмайди. Бу соҳадаги ислоҳотларнинг асосий шарти ва мезони бўлган таркибий ўзгаришлар жараёни изчил амалга оширилмаётгани туфайли саноатнинг ялпи ҳудудий маҳсулот таркибидаги улуши охириги йилларда ўсмасдан, бир ҳолатда қолиб келмоқда.

Бу ҳақда гапирганда, вилоят учун ўта муҳим бўлган, хом ашёни қайта ишлашга қаратилган ишлаб чиқариш соҳалари, хусусан, енгил саноат корхоналарини ривожлантириш масаласида ўзгариш сезилмаётганини қайд этиш лозим.

Биргина мисол. Аксарият вилоятларда пилла-ни қайта ишлаш масаласи тўлиқ ҳал этилган бир пайтда Сурхон воҳасида етиштирилаётган 1200 тонна пилла хом ашёси умуман қайта ишланмаётганига нима деса бўлади?

Фақат хом ашё етиштириш ҳисобидан иқтисодиётни ривожлантириб бўлмаслиги, бундай

ёндашув бугунги кунда бизга умуман тўғри келмаслигини кимгадир исботлаб, тушунтириб ўтиришга ҳожат борми?

Президент яна бир муҳим масала — Сурхондарё вилоятида хусусийлаштириш жараёнлари бўйича белгиланган режа ва дастурлар тўлиқ бажарилмаётгани ҳақида ҳам тўхталиб, қуйидаги фикрларни баён қилди.

Мулк эгаларининг хусусийлаштирилган корхоналарни замон талаблари асосида қайта жиҳозлаш ва модернизация қилиш, шу тариқа ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш юзасидан зарур чора-тадбирларни кўрмаётгани бу соҳадаги ишлар хўжақўрсин учун, номигагина бўлмоқда, деб айтишга асос беради.

Текширишлар натижасида илгари хусусийлаштирилган 265 та корхонадан 25 таси тўла қувват билан ишламаётгани, 13 та корхона эса мутлақо фаолият юритмаётгани аниқланди.

Сурхондарёда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик соҳаси ҳам талаб даражасида ривожланмапти. Буни биргина рақам, яъни 2007 йилда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларининг сони 580 тага ошгани ҳолда, уларнинг саноат маҳсулотлари ҳажмидаги улуши 20,5 фоиздан 16,7 фоизга тушиб қолгани ҳам тасдиқлаб турибди.

Бундай нохуш ҳолатнинг асосий сабаби шундаки, вилоятда ташкил этилган кичик бизнес ва

хусусий тадбиркорлик субъектларининг катта қисми, асосан, савдо-сотиқ билан шуғулланмоқда. Улар орасида маҳаллий хом ашё асосида тайёр маҳсулот ишлаб чиқарадиган корхоналар сони бармоқ билан санарлидир.

Вилоятга ташқаридан олиб келинадиган бутловчи қисм ва материалларни шу ернинг ўзида кичик корхоналар ташкил этиб, ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш учун Маҳаллийлаштириш дастурида 2004—2007 йиллар давомида бир қанча лойиҳаларни имтиёзли асосда амалга ошириш белгиланган эди. Минг афсуски, ана шундай эътибор ва имтиёзга қарамай, бу лойиҳалардан биронтаси ҳам жорий этилмаган. Бундай аҳвол, аввало, Бандихон, Қизирик, Қумқўрғон, Музработ, Сариосиё, Узун ва Шеробод туманларида мавжуд эканини қайд этиш зарур.

Вилоятда яна бир муҳим йўналиш — хорижий инвестициялар иштирокидаги лойиҳаларни амалга оширишда ҳам оқсоқлик кўзга ташланмоқда.

Мисол учун, 2007 йилга мўлжалланган Инвестиция дастури доирасида вилоятда 2 та лойиҳани амалга ошириш режалаштирилган бўлиб, улар бўйича кўзда тутилган маблағнинг атиги 7,6 фоизи ўзлаштирилганини қандай изоҳлаш мумкин?

Такрор ва такрор айтишга тўғри келади — бугунги кунда юртимизга чет эл инвестицияла-

рини, замонавий технологияларни олиб келмасдан туриб, ҳеч қандай ривожланишга эришиб бўлмайди. Агар кимки бошқача ўйласа, хато қилади, деди давлатимиз раҳбари.

Албатта, бутун дунёда сармоядор бирон жойга ўзидан-ўзи кириб келмайди. Бунинг учун уларнинг кўнглини топиш, керак бўлса, ортидан юриш-югуриш, мамлакатимизда яратилган қулай инвестицион муҳитнинг моҳияти ва аҳамиятини, афзаллигини тушунтириш, энг асосийси, уларни ўзаро манфаатли ҳамкорлик қилишга қизиқтира билиш, зарур шароитни ташкил этиб, йўлини очиб бериш керак.

Мамлакатимизда бу масала бўйича барча муаммолар ечилиб, кенг ҳуқуқий замин яратиб берилганига қарамасдан, Сурхондарёдаги раҳбар ва мутасаддилар бу ўта муҳим масалада ҳали-бери лоқайдлик ва бепарволикка берилиб келмоқда.

Табиийки, иқтисодиёт соҳасидаги бундай камчиликлар вилоятнинг молиявий аҳволига ўз таъсирини кўрсатмасдан қолмайди. Буни бугунги кунда 15 та туман ва шаҳардан 13 таси дотацияда қолиб келаётгани, айниқса, Бандихон ва Олтинсой, Бойсун ва Шеробод, Сариосиё ва Қизириқ туманларида дотация даражаси юқори экани ҳам тасдиқлайди.

Мамлакатимизда қишлоқ хўжалиги самарадорлигини кучайтириш ва шу асосда халқимизнинг

ҳаёт фаровонлигини юксалтириш бутун юртимиз қатори Сурхондарё вилоятидаги суғориладиган экин майдонларининг мелиоратив ҳолатини яхшилаш, ернинг тупроқ унумдорлигини ошириш билан бевосита боғлиқ экани ҳақида фикр юритар экан, Юртбошимиз бугунги кунда вилоят бўйича суғориладиган ерларнинг 48 фоизи турли даражада шўрлангани, жумладан, 51 минг гектар ёки деҳқончилик қилинадиган ерларнинг 16 фоизи ўртача ва кучли даражада шўрланганига эътиборни қаратди.

2008—2012 йилларга мўлжалланган давлат мелиорация дастурига кўра, вилоятда 30 миллиард сўмлик, хусусан, биргина жорий йилнинг ўзида 5 миллиард 400 миллион сўмлик мелиорация тадбирлари амалга оширилади. Шу мақсадда йил охиригача Сурхон воҳасига 24 та замонавий мелиорация техникаси олиб келиш кўзда тутилмоқда, деди Ислом Каримов ушбу муаммони ҳал этиш бўйича кўрилаётган амалий чора-тадбирлар ҳақида тўхталиб.

Маълумки, вилоят ҳудудида Осиё Тараққиёт банки иштирокида Аму — Занг машина каналини реконструкция қилиш бўйича умумий қиймати 112,6 миллион АҚШ долларига тенг бўлган лойиҳа амалга оширилмоқда. Бу лойиҳа тўлиқ амалга оширилгач, Ангор, Жарқўрғон, Қумқўрғон, Музработ ва Термиз туманларидаги деҳқон-

чилик қилинадиган 100 минг гектар ер майдонининг суғориш таъминоти ва мелиоратив ҳолатини яхшилаш имкони туғилади.

Албатта, қишлоқ хўжалиги тараққиёти билан боғлиқ бундай долзарб масалаларни ечишда ҳукуматимиз, марказий идоралар Сурхондарё вилоятига доимо ёрдам бериб келган ва бундан буён ҳам ҳар томонлама ёрдам беради. Лекин бу ерда раҳбар бўлиб, етакчи бўлиб ўтирган шахслар ҳам ушбу соҳани ривожлантириш, шу орқали деҳқон ва фермерларнинг даромадини ошириш учун бор имкониятларини ишга солиши керак. Таассуфки, ҳозирча бундай интилиш ва амалий ҳаракатларни кўрмаяпмиз.

Масалан, пахтачиликни олайлик. Бу соҳада ишни тўғри ташкил этолмаслик, гўза парваришидаги асосий агротехника тадбирларининг сифатсиз бажарилиши, замонавий технологияларга риоя қилмаслик натижасида етиштирилган пахта ҳосилини йиғиб-териб олиш ишлари чўзилиб, тола сифати пасайиб кетмоқда.

Ана шундай хато ва камчиликлар туфайли ўтган йили Қизириқ (83,5 фоиз), Ангор (87,1 фоиз), Термиз (92 фоиз), Жарқўрғон (92,8 фоиз) ва Бандихон (94,2 фоиз) туманларида пахта тайёрлаш бўйича шартнома мажбуриятлари бажарилмасдан қолиб, деҳқонларимизнинг пешона тери тўкиб қилган меҳнатига яраша даромад ололмаганини қандай баҳолаш мумкин?

Мажлисда воҳанинг тупроқ ва иқлим шароитига мос, янги ва истиқболли ғўза навларини яратиш билан боғлиқ масалалар ҳам атрофлича таҳлил этилиб, вилоятда бу борада ҳам етарли иш олиб борилмаётгани афсус билан қайд этилди.

Биргина мисол, «Термиз-31» ингичка толали ғўза навининг вегетация даври 135—145 кунни ташкил этади, унинг толаси 1-тип эмас, 3-тип бўлса ҳам, вилоят ва туман раҳбарлари 1995 йилдан буён ушбу навни экишни сўраб мурожаат қилади.

Бугунги кунда шуни аниқ ва очиқ айтишимиз керак — Сурхондарё заминига мос келадиган, серҳосил ва эртапишар, сифатли тола берадиган, жаҳон бозорида талаб юқори бўлган навларни яратиш масаласи муаммо бўлиб қолмоқда.

Саховатли Сурхон тупроғи беқиёс имкониятларга эга экани, деҳқончилик илмининг ҳақиқий усталари айнан шу ерда меҳнат қилиши барчамизга яхши маълум. Бу заминда ўсмайдиган экиннинг ўзи йўқ, десак, муболаға бўлмайди, деди Юртбошимиз.

2007 йили вилоятда 350 минг тонна сабзавот, 76 минг тонна мева, 94 минг тонна узум етиштирилгани ҳам фикримизни тасдиқлайди. Аммо бу маҳсулотларни қайта ишлаш, энг муҳими, шу орқали янги иш ўринлари ташкил этиш ва аҳоли даромадларини ошириш масаласи қандай ҳал

қилиняпти, деган саволга, афсуски, ижобий жавоб бериш қийин.

Воҳанинг Ангор, Бандихон, Бойсун, Қизирик, Музработ ва Шеробод туманларида мева ва сабзавот маҳсулотларини қайта ишлаш бўйича биронта корхона ташкил этилмаганини раҳбар ва мутасаддилар қандай изоҳлайди?

Бу масалада на маҳаллий ҳокимият, на тегишли вазирлик ва корхоналар раҳбарлари ташаббус ва жонкуярлик кўрсатмаяпти.

Сурхондарё вилоятида сердаромад тармоқ бўлган чорвачиликни ривожлантириш учун мавжуд катта имкониятлардан ҳам тўлиқ фойдаланилмаяпти.

Маълумки, чорвачилик оғир ва мураккаб соҳа бўлиб, чорва молларининг бошини кўпайтириш, уларнинг наслини яхшилаш, касалликлардан ҳимоя қилиш замонавий ветеринария хизматини талаб этади.

Лекин бугунги кунда вилоятдаги мавжуд 255 та зооветеринария шохобчасининг 230 таси замонавий асбоб-ускуна ва жиҳозлар билан таъминланмаганини, уларда малакали мутахассислар етишмаслигини ҳисобга оладиган бўлсак, бу борадаги аҳволни, албатта, қониқарли деб бўлмайди.

Президентимиз ўз нутқида Сурхондарё вилоятида долзарб аҳамиятга эга бўлган ижтимоий масалаларни ечиш, одамларнинг оғирини енгил

қилиш, хизмат кўрсатиш даражаси ва сифатини ошириш масалаларига алоҳида эътибор қаратиб, кейинги йилларда бу борада бирмунча ишлар қилинганини эътироф этган ҳолда, ҳали ушбу соҳада кўплаб камчилик ва нуқсонлар мавжудлиги, улар аҳолининг ҳақли эътироз ва норози-лигини уйғотаётганини таъкидлади.

Масалан, соғлиқни сақлаш соҳасини олади-ган бўлсак, вилоятдаги 67 та тиббиёт муассасаси капитал реконструкция қилиш ва қайта таъмир-лашга муҳтож, уларнинг аксариятидаги муҳан-дислик тармоқлари талабга жавоб бермайди. Ай-ниқса, Шеробод, Сариосиё ва Қизириқ туман-ларида аҳолининг касалликка чалиниш даражаси вилоятдаги ўртача кўрсаткичдан юқори экани, айрим шаҳар ва қишлоқларда мутахассис шифо-корлар ва махсус тиббий транспорт воситалари етишмаслиги ташвишланарли ҳол.

Биз бутун мамлакатимизни юксалтириш ва янгилаш бўйича улкан ишларни амалга ошираёт-ган эканмиз, бир ҳақиқатни ҳаммамиз яхши ан-глаб олишимиз зарур: қайси жабҳада бўлмасин — бу иқтисодиётни ислоҳ этиш ва модернизация қилиш бўладими, ижтимоий соҳа, таълим-тарбия ва соғлиқни сақлаш борасидаги энг муҳим йўна-лишларни изчил давом эттириш бўладими — бу-ларнинг барчасида биз учун инсон манфаати ва яна бир бор инсон манфаати энг асосий ва усту-

вор масала бўлиб келмоқда, деди давлатимиз раҳбари.

Бу борада аҳолининг бандлик даражасини ошириш, шу асосда унинг даромадлари ва турмуш фаровонлигини юксалтириш муҳим аҳамият касб этади. Бу масала юртимизда нафақат иқтисодий, керак бўлса, сиёсий аҳамиятга эга

Шу нуқтаи назардан қараганда, бутунги кунда Сурхондарё вилоятида бу борада маълум бир ишлар амалга оширилганини, хусусан, ўтган йили 42 мингдан ортиқ, жумладан, касаначилик ҳисобидан 7 минг 600 та янги иш ўрни яратилганини ижобий баҳолаш керак. Ўтган йил якунига кўра, вилоятда расмий ҳисобот бўйича 35 мингдан ортиқ киши ишсиз сифатида рўйхатга олинган. Лекин ҳаммамиз яхши биламизки, кўпчилик меҳнатга лаёқатли одамлар иш излаб юрган бўлсада, бандлик хизматлари идораларига расман мурожаат қилмайди. Шунинг учун бу масала бўйича жорий этиб келинаётган мезон ва кўрсаткичларни яна ва яна бир бор аниқлаб олиш зарур.

Шуни айтиш керакки, янги объектларни ишга тушириш, мавжуд ишлаб чиқариш қувватларини реконструкция қилиш ва кенгайтириш ҳисобидан иш жойлари яратиш бўйича Термиз, Музработ, Қизириқ ва Денов туманларида етарли иш олиб борилмаяпти. Шу боис бу ҳудудларда кейинги йилларда ушбу йўналишда яратилган

жами иш ўринларининг 5 фоизга ҳам етмагани, ҳеч шубҳасиз, ҳаммамизни ташвишлантиради.

Барчамизга яхши аёнки, ҳар қайси инсон, бутун аҳоли фаровонлигини юксалтиришнинг асосий шарти — авваламбор, одамларни доимий, барқарор иш билан таъминлаш, уларнинг меҳнат самарадорлигини янада оширишдан иборатдир. Шундагина фуқароларнинг оладиган маошлари ва даромадлари ҳам, ҳаёт даражаси ва сифати ҳам ошади. Бир сўз билан айтганда, бу масалага айнан ана шундай ёндашув бизнинг ўз олдимизга қўйган мақсадларга эришишнинг яккаю ягона йўлидир.

Мен ўзимнинг кейинги чиқишларимда юртимиздаги касб-ҳунар коллежларини битириб чиқаётган йигит-қизларимизни биринчи галда иш билан таъминлаш масаласига қайта-қайта эътибор қаратаётганим бежиз эмас, деди сўзини давом эттириб Ислом Каримов. Нега деганда, биз замонавий касб ва малакага эга бўлган бу ёшларни иқтисодиётимизнинг реал соҳа ва тармоқларида асосий ҳал қилувчи куч сифатида кўрамиз.

Шу кўз билан қараганда, Сурхондарё вилоятида ўтган йили ана шундай ўқув даргоҳларини битирган 15 мингдан ортиқ ўқувчининг 4 минг 520 нафари ёки 30 фоизи иш билан таъминланмагани вилоятдаги мутасадди раҳбарларни безовта қилмайдими?

Бундай аҳволни кескин ўзгартириш учун биринчи галда ишчи кучини кўп талаб этадиган енгил

ва озиқ-овқат, маҳаллий хом ашёни қайта ишлаш саноати корхоналарини ташкил этиш юзасидан аниқ ва амалий чора-тадбирлар кўриш лозим. Шу билан бирга, касаначилик, оилавий тадбиркорлик, шахсий чорва хўжалигини ривожлантириш бўйича ҳам ишларни кучайтириш зарур.

Одамларни иш билан банд этиш масаласида, аввало, аҳолига хизмат кўрсатиш соҳаларида янги-янги имкониятлар мавжудлиги ҳаммамизга аён бўлиши керак. Мамлакатимиз бўйича аҳолига хизмат кўрсатиш тармоғининг ялпи ички маҳсулот таркибидаги улуши 50 фоизга яқин бўлган бир пайтда Сурхондарё вилоятида бу кўрсаткич 36 фоизни ташкил этишини нима билан изоҳлаш мумкин?

Шаҳар ва туман ҳокимликлари, тижорат банклари аҳоли бандлигини ошириш учун ўз ишимни очаман деган тадбиркорларга тегишли шарт-шароитларни яратиш, микрокредитлар ажратиш бўйича янада фаол иш олиб боришлари лозим.

Бир сўз билан айтганда, бу масаланинг ижроси маҳаллий ҳокимликлар томонидан кундалик назоратга олинishi, уларнинг доимий эътиборида бўлиши даркор.

Маълумки, ҳар қандай ташкилот, корхона ёки жамоанинг тақдири ва истиқболини юксак малакали, мустақил фикрлайдиган, билимли ва тажрибали кадрлар ҳал қилади. Афсуски, Сурхондарёда

кадрларни танлаш, тарбиялаш ва жой-жойига қўйишдек ўта муҳим масалада кейинги пайтда бир қатор камчиликлар кўзга ташланмоқда.

Сўнгги йилларда вилоят ва маҳаллий бошқарув идоралари раҳбарлари ўз зиммасидаги вазифаларни самарали бажариш, фуқаролар томонидан кўтарилган таклиф ва муаммоларни чуқур ўрганиб, вақтида ечиш ўрнига кўпроқ беғамликка берилиб, шахсий манфаатини ўйлаш билан овора бўлиб юрганини, қанчалик оғир бўлмасин, айтишга мажбурмиз, деди Ислом Каримов шу соҳадаги аҳволга баҳо берар экан.

Ишда жиддий нуқсонларга йўл қўйгани учун вилоят ҳокимининг биринчи ўринбосари Ж. Холмуродов, ҳоким ўринбосари — хотин-қизлар қўмитасининг раиси Д. Авлиёкулованинг эгаллаб турган лавозимидан озод этилгани, ҳокимнинг қурилиш бўйича ўринбосари Х. Рамазонов эса ўз мансаб вазифасини суиистеъмол қилгани учун суд ҳукми билан жиноий жавобгарликка тортилиб, озодликдан маҳрум этилгани ҳам шундан далолат беради.

Вилоят ҳокимлиги томонидан кадрларга нисбатан талабчанлик ва масъулият бўшашиб кетгани, ўз навбатида, туман ва шаҳар бўғинлари раҳбарларига ҳам салбий таъсир кўрсатмоқда. Буни кейинги вақтда Термиз шаҳри, Ангор, Қизириқ, Музработ ва Термиз туманлари ҳокимларининг ўз

вазифасидан четлатилгани ҳам исботлайди. Ёки бўлмаса, 2004—2007 йиллар мобайнида вилоят ташкилотларининг 22 нафар раҳбари турли камчилик ва қонун бузишларга йўл қўйгани учун ўз вазифасидан бўшатилгани ҳам бунинг тасдиғидир.

Сурхондарё вилоятида юзага келган бугунги аҳволни ижобий томонга ўзгартириш, мавжуд муаммоларнинг ечимини топиш, энг муҳими, шу юртда яшаётган аҳолининг ҳаётий эҳтиёжларини қондириш, турмуш даражасини ошириш учун амалий чора-тадбирлар кўриш зарурлигини юқорида келтирилган мисоллар яққол кўрсатмоқда.

Барчангизга маълумки, бундан тўрт йил олдин биз Абдулҳаким Эшмуротовга катта ишонч билдириб, уни Сурхондарё вилоятига раҳбар этиб тасдиқлаган эдик, деди Президентимиз.

Эътироф этиш керакки, дастлаб иш бошлаган пайтида унда вилоят олдида турган муаммоларни ечиш, ислохотларни амалга ошириш бўйича қандайдир ижобий ҳаракат ва интилишлар кузатилган эди. Афсуски, бундай ҳаракатлар кейинги йилларда унинг фаолиятида ўз давомини топмади. Шуни очиқ айтиш керакки, А. Эшмуротовнинг иш фаолиятида кенг миқёсда фикр юритиш, қарор қабул қилишда масъулият ва жавобгарликни ўз зиммасига олиш, принципиаллик хусусиятлари етишмади. Ўзини ҳам, бошқаларни ҳам аямасдан ишлаш, ишлатиш кайфияти умуман намоён бўлмади.

Ҳеч кимга сир эмаски, ҳокимнинг талабчанлиги ва қатъияти етарли бўлмаса, у талаб қилиш ўрнига кузатувчи бўлиб турса, бундай вазиятда нафақат унинг бевосита қўл остида ишлайдиган ходимлар, балки жойлардаги раҳбарлар томонидан ҳам ўз вазифасига совуққонлик билан қараш, ўзибўларчиликка берилиб кетиш ҳолатлари кучайиши муқаррар.

Вилоятда кадрлар масаласи билан боғлиқ яна бир ҳолат шундан иборатки, Сурхондарё вилояти бўйича 1996—2007 йиллар мобайнида Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат ва жамият қурилиши академиясини 71 нафар киши битирган бўлса, уларнинг 10 нафари ўз жойига ёки ундан ҳам қўйи лавозимларга ишга тайинланган. Фақат Президент девонининг аралашувидан кейин уларнинг 6 таси истиқболли кадрлар захираси рўйхатига киритилган, холос.

Бундай камчилик ва нуқсонларнинг барчаси вилоят раҳбарининг масъулиятсизлик ва бепарволик кайфиятига берилиб, ишларни ўз ҳолига ташлаб қўйгани билан изоҳланади. Ҳолбуки, вилоят миқёсида етакчи лавозимга сайланган шахс унга ишонч билдирган одамларнинг дарду ташвишларини ўз қалбидан, юрагидан ўтказиб, мавжуд муаммоларнинг ечимини топишга бош-қош бўлишга ҳар томонлама қодир бўлиши шарт.

Сессияда ташкилий масала кўрилди. А. Эшмуротов Сурхондарё вилояти ҳокими вазифасидан озод қилинди.

Президент Ислон Каримов тавсиясига кўра, Ўзбекистон Республикаси халқ таълими вазири вазифасида ишлаб келаётган Туробжон Жўраев Сурхондарё вилояти ҳокими этиб тасдиқланди.

Бугун сизлар билан вилоятдаги мавжуд аҳволни атрофлича таҳлил қилиш асосида тегишли хулосаларни чиқаришга, ташкилий масалаларни ечишга тўғри келди. Буларнинг барчаси, авваламбор, ягона эзгу мақсадга, яъни юртимиз тарихи ва тараққиётида ҳамма вақт ўзининг муносиб ўрнига эга бўлиб келган Сурхондарё воҳасини ҳар томонлама ривожлантириш, бу ерда яшаётган халқнинг бугунги ва эртанги ҳаётини фаровон қилишга қаратилганини барчамиз яхши англаймиз. Ишончим комилки, заҳматкаш ва бағрикенг, кўпни кўрган Сурхон аҳли бугунги фикр-мулоҳазалардан тўғри хулоса чиқариб, янги раҳбар билан ҳамжиҳатликда вилоятни раванқ топтириш, уни янада обод қилиш учун белни қаттиқ боғлаб, астойдил меҳнат қилади, ўзининг эзгу мақсадларига албатта етади, деди пировардида Юртбошимиз.

НАТО/СЕАП САММИТИДАГИ НУТҚ

Муҳтарам Раис жаноблари!

Ҳурматли давлатлар ва ҳукуматлар раҳбарлари!

Хонимлар ва жаноблар!

Ижозатингиз билан Ўзбекистоннинг НАТО билан «Тинчлик йўлида ҳамкорлик» дастури доирасидаги ҳамкорлик истиқболлари, шунингдек, Афғонистондаги вазиятни барқарорлаштириш борасида ўз қарашларимизга доир масалалар ҳақида қисқача тўхталиб ўтмоқчиман.

НАТОнинг тобора сиёсий тузилма шаклини олаётгани бугунги кунда ҳақиқатга айланмоқда ва бу, ўз навбатида, Евроатлантика ҳамкорлик кенгаши – СЕАПни янада ривожлантириш ва мустаҳкамлашнинг яхши омилидир.

Ушбу жараёнда мамлакатимизнинг истиқболда НАТО билан амалий ҳамкорлик дастури хавфсизликни таъминлаш ва мудофаа қурилиши, экология ва гуманитар соҳадаги тадбирлар билан бир қаторда демократик янгилаш ва модернизация

қилиш, демократик ва фуқаролик институтларини мустаҳкамлаш ҳамда ўзаро манфаатли бошқа йўналишларда ҳамкорликни ҳам ўз ичига олиши мумкин.

Ядро ва бошқа турдаги оммавий қирғин қуролларини тарқатмаслик, халқаро терроризмга, наркотикларнинг ноқонуний айланишига қарши курашда ҳамжиҳатликни мустаҳкамлаш масалалари, шубҳасиз, ҳамкорликнинг устувор йўналиши бўлиб қолиши даркор.

Фурсатдан фойдаланиб, Ўзбекистон НАТО билан Ноҳарбий юкларни ўз ҳудуди Термиз — Ҳайратон чегара узели орқали етказиб бериш коридори ва транзитини таъминлаш тўғрисидаги битимни муҳокама қилиш ва имзолашга тайёр эканини айтмоқчиман. Бу Афғонистон билан боғловчи ягона темир йўлдир.

Бунда мамлакатимизнинг хавфсизлиги ва қонунчилигини таъминлаш бўйича суверен манфаатларига риоя қилиниши лозим.

Бўлажак битимга жорий йилнинг 4 мартда Ўзбекистон билан Германия ўртасида имзоланган Бундесвер юкларини мамлакатимиз ҳудудидан темир йўл орқали ташиш бўйича келишувни асос қилиб олиш мумкин.

Биз Афғонистонда тинчлик ва барқарорликка эришиш бутун Марказий Осиё минтақасини барқарор ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш

борасидаги ҳаётий муҳим муаммоларни ечиш учун катта имкониятлар очиб берадиган хавфсизликнинг ҳал қилувчи омили эканини яхши англаймиз.

Бундан бошқа йўл йўқ. Негаки, ушбу мамлакатда зиддиятларнинг кучайиб бориши, кескинлик ва терроризм кўламининг кенгайиши глобал хавфсизлик ва халқаро барқарорлик учун жиддий таҳдид солмоқда.

Биз қуйидаги вазифаларнинг амалга оширилиши Афғонистондаги вазиятга ижобий таъсир кўрсатиши мумкин, деб ҳисоблаймиз.

Биринчидан — ғоят муҳим ҳаётий ижтимоий ва иқтисодий муаммоларни, аҳоли бандлиги, ҳокимиятнинг вертикал бошқаруви ва нуфузини мустаҳкамлаш муаммоларини ҳал этишни таъминлаш ниҳоятда устувор аҳамиятга эга.

Бунда биз энг асосий вазифа — аҳолининг халқаро коалиция кучларига бўлган ишончини қозониш йўлини кўрамиз.

Айни пайтда буларнинг барчаси жангариларни молиялашнинг асосий манбаи бўлмиш наркотиклар ишлаб чиқариш ва етказиб беришга қарши курашиш муаммосини ҳал этишда кучли омил бўлиб хизмат қилиши мумкин.

Иккинчидан — кўпмиллатли Афғонистон халқининг анъанавий диний, миллий-маданий қадриятлари ва урф-одатларини ҳурмат қилиш ҳамда

қўллаб-қувватлаш, кам сонли миллатлар манфаатларига ҳурмат билан муносабатда бўлиш.

Нафақат Афғонистон, балки бутун мусулмон оламида тоқат қилиб бўлмайдиган вазият ва кескинликка сабаб бўлаётган ислом динига нисбатан мутлақо асоссиз хуруж ва бўҳтонларга йўл қўймаслик даркор.

Учинчидан — давлат ва жамият қурилиши, фуқаролик институтларини шакллантириш борасида ислоҳотларнинг босқичма-босқич ва изчил амалга оширилишини таъминлаш жуда муҳимдир. Бунда, биринчи навбатда, Афғонистонда сиёсий барқарорлик ва иқтисодий фаровонликка эришиш ислоҳотлар муваффақиятининг муҳим кафолати эканини эътиборга олиш зарур.

Тўртинчидан — қўшни Покистон раҳбарияти ва ҳукумати билан биргаликда чегара муаммоларини, аввало Вазиристон ҳудудида, ҳал этиш Афғонистондаги вазиятни барқарорлаштириш учун муҳим аҳамият касб этади.

Бешинчидан — 1997—2001 йилларда БМТ кўмагида самарали фаолият кўрсатган, Афғонистон билан қўшни давлатлар, Америка Қўшма Штатлари ва Россиянинг ваколатли вакилларида ташкил топган «6+2» мулоқот гуруҳи доирасида Афғонистонда тинчлик ва барқарорликка эришиш бўйича музокаралар жараёнини қайта тиклаш мақсадга мувофиқ, деб ҳисоблайман.

Ушбу мулоқот гуруҳи томонидан БМТ шафелигида Афғонистон муаммосини ҳал этиш юзасидан гуруҳга аъзо давлатларнинг умумий принциплари ва ягона ёндашувлари ишлаб чиқилди, 1999 йил июлда Тошкентда қарама-қарши томонларнинг учрашуви ташкил этилди ва ўтказилди, «Афғонистондаги зиддиятни бартараф этишнинг асосий принциплари тўғрисида»ги Тошкент декларацияси қабул қилинди. БМТ Ҳавфсизлик Кенгаши Тошкент учрашуви якунларини афғон муаммосини сиёсий йўл билан ҳал этиш йўлидаги муҳим қадам сифатида эътироф этди ва ушбу декларация асосида тегишли қарор қабул қилди.

2001 йилгача фаолият кўрсатган «6+2» мулоқот гуруҳини ҳозирги воқеликни инобатга олган ҳолда ва музокаралар жараёнида НАТО ваколатхонаси ҳам албатта иштирок этишини назарда тутиб, «6+2»ни «6+3» гуруҳига айлантириш зарур, деб ҳисоблаймиз.

Барча манфаатдор томонлар иштирокида Афғонистон бўйича кенг қамровли режани ишлаб чиқишда ушбу таклифларни эътиборга олиш Афғонистондаги вазиятни барқарорлаштириш жараёнига ижобий таъсир кўрсатиши мумкин, деб ўйлайман.

2008 йил 2 апрель

ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ САМАРҚАНД ВИЛОЯТИ КЕНГАШИНИНГ СЕССИЯСИДА СЎЗЛАНГАН НУТҚ

2008 йил 15 апрель куни Халқ депутатлари Самарқанд вилояти кенгашининг навбатдан ташқари сессияси бўлиб ўтди.

Сессияда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов нутқ сўзлади.

Бугунги кунда бунёдкор Самарқанд аҳли ҳаётимизнинг кўпгина соҳа ва тармоқларида катта ютуқ ва натижаларни қўлга киритаётганини алоҳида таъкидлаш зарур, деди Юртбошимиз.

Маълумки, Самарқанд ўзининг иқтисодий-ижтимоий салоҳияти билан юртимиз тараққиётига муносиб ҳисса қўшиб келаётган етакчи вилоятларимиздан бири ҳисобланади. Бунини мамлакатимиз ялпи ички маҳсулотининг 6,3 фоизи, қишлоқ хўжалиги маҳсулотларининг 13 фоиздан зиёди, хизматлар ва сервис соҳасининг 8 фоизи бугун мана шу вилоят ҳиссасига тўғри келаётганида ҳам қўриш мумкин.

Эътиборли томони шундаки, ана шундай салоҳият йилдан-йилга ортиб ва мустақамланиб,

вилоят иқтисодиётининг барқарор ўсиш суръатларини таъминлашга, аҳоли фаровонлигини оширишга хизмат қилмоқда. Биргина 2007 йили вилоятда ялпи ҳудудий маҳсулот ишлаб чиқариш 10,5 фоизга, саноат маҳсулотлари 24,6 фоиз, қишлоқ хўжалиги 6,3 фоизга, хизмат кўрсатиш соҳаси 37 фоиз, экспорт ҳажми эса 35 фоизга ошгани ҳам бу фикрни тасдиқлаб турибди. Масалан, саноат соҳасини оладиган бўлсак, ўтган йилнинг ўзида бу ерда 21 та янги корхона ташкил этилиб, 10 та корхонада ишлаб чиқариш қувватлари кенгайтирилгани, соҳа ривожига 10 миллион АҚШ доллари ва 1 миллиард 400 миллион сўм миқдорида хорижий ва маҳаллий инвестициялар жалб қилиниб, 1000 дан ортиқ янги иш ўрни яратилгани эътиборга лойиқ, албатта. Ана шундай корхоналарда кимёвий толалар, қурилиш материаллари ва мотор мойи сингари маҳсулотлар ишлаб чиқариш ўзлаштирилгани, айниқса, автомобилсозлик саноати янги босқичга кўтарилганини алоҳида қайд этиш керак.

Бугунги кунда «СамАвто» заводида япониялик ҳамкорлар иштиракида ишлаб чиқарилаётган «Исузу» автобуслари ва юк автомобиллари нафақат мамлакатимиз, балки дунё бозорида ҳам ўз харидорини топмоқда. Ҳозирги пайтда ушбу корхонада ишлаб чиқариш ҳажмини янада кенгайтириш бўйича кенг кўламли ишлар олиб

борилмоқда. Бунинг натижасида яқин вақт ичида бу ерда йилига 12 минг дона автобус ва юк автомобиллари ишлаб чиқариш имкониятига эга бўламиз.

Қадимдан тадбиркорлик ва ишбилармонлик фазилатлари билан ном қозонган Самарқанд заминида кейинги йилларда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик соҳаси ҳам ривожланиб бормоқда. Ўтган йил давомида бу соҳанинг ялпи ҳудудий маҳсулот таркибидаги улуши 66,4 фоизга етгани ҳам шундан далолат беради. Бугунги кунда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларининг сони 36 мингдан ортиб, вилоят бўйича ташкил этилган жами янги иш ўринларининг 83 фоизи, иш билан банд бўлган аҳолининг эса 75 фоизи айнан шу тармоқ ҳиссасига тўғри келаётганини ижобий баҳолаш зарур.

Самарқанд вилоятининг мамлакатимиз агро-саноат мажмуида ўзига хос муҳим ўрин эгаллашини барчамиз яхши биламиз. Ҳозирги кунда вилоятда 24 мингдан зиёд фермер хўжалиги самарали фаолият кўрсатмоқда. Мамлакатимизда бу борада ҳуқуқий, моддий ва молиявий жиҳатдан зарур шарт-шароитлар, тегишли инфратузилмалар яратиб берилгани бу соҳани кенг ривожлантириш учун мустаҳкам асос бўлмоқда. Ўтган йили воҳада етиштирилган пахтанинг юз фоизи, ғалланинг эса 80 фоизи фермер хўжаликлари томо-

нидан тайёрлангани фермерлик ҳаракати чиндан ҳам ҳал қилувчи кучга айланиб бораётгани, унинг имкониятлари ва истиқболи катта эканини яна бир бор тасдиқлайди.

Умуман олганда, 2007 йилда вилоят бўйича 255 минг тоннадан зиёд пахта, 690 минг тонна ғалла, 834 минг тонна сабзавот, 184 минг тонна мева, 296 минг тонна узум етиштирилганини бугун миннатдорлик билан тилга оламиз.

Биз учун устувор масала бўлмиш ижтимоий соҳадаги ўзгаришлар ҳақида гапирадиган бўлсак, 2007 йили Самарқанд вилоятида 900 минг квадрат метр уй-жой барпо этилиб, 72 километр табиий газ, 195 километр ичимлик суви тармоқлари ишга туширилганини қайд этиш ўринлидир, деди давлатимиз раҳбари. Ана шундай ишлар натижасида ҳозирги кунда вилоятда аҳолини табиий газ ва ичимлик суви билан таъминлаш даражаси 88 фоиздан ошгани, албатта, бу борада салмоқли қадам қўйилганини кўрсатиб турибди.

Ўтган йили вилоятда 27 минг ўқувчи таълим оладиган 67 та мактаб, 15 минг 400 ўринли 12 та касб-ҳунар коллежи, магистрал йўллар, замонавий меҳмонхоналар, янги-янги тиббиёт, маданият ва спорт масканлари, савдо ва маиший объектлар фойдаланишга топширилгани нафақат Самарқанд шаҳри, балки бошқа шаҳар ва

туманларнинг ҳам обод бўлиб, қиёфаси тобора очилиб боришига ҳисса қўшмоқда.

Шундан сўнг Ислон Каримов Самарқанднинг катта салоҳиятини, бу ерда ҳали-ҳануз очилмаган ва ишга солинмаган имкониятларни ҳисобга олган ҳолда, бугун вилоятда қўлга киритилган марралар билан кифояланиб бўлмаслигига эътиборни қаратди. Президентимиз бу фикрнинг исботи сифатида ҳозирги кунда Самарқанд вилояти республика эришган ўртача кўрсаткич ва ютуқлардан баъзи бир етакчи соҳаларда орқада қолаётганини таъкидлади ва қуйидагиларни қайд этиб ўтди.

Агар ўтган йили мамлакатимизда ялпи ички маҳсулот таркибида саноатнинг улуши 24 фоиз бўлган бўлса, Самарқандда бу кўрсаткич анча паст, яъни 10,5 фоизни ташкил этди. Айтиш керакки, бундай ҳолат бир вақтлар Тошкент шаҳридан кейин индустрия ривожига энг катта ҳисса қўшиб келган Самарқанд шаҳри ва умуман, вилоятнинг улкан имкониятлари даражасида эмас.

Ҳеч кимни қониқтирмайдиган бундай аҳволни ўзгартириш, авваламбор, замонавий саноат корхоналарини, янги индустрия иншоотларини қуриш, уларнинг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш ва илғор технология билан қуроллантиришни талаб қилади. Лекин, таҳлиллар шуни кўрсатадики, айнан мана шу муҳим йўналишда

Самарқанд вилоятида оқсоқлик кузатилмоқда. Яъни, умумий капитал маблағларининг индустриянинг асосий фондларини кўпайтиришга ва умуман, қурилиш соҳасига йўналтирилган улуши республикамиз миқёсида 23 фоиз бўлгани ҳолда, Самарқанд вилоятида бу кўрсаткич бугунги кунда 7 фоизни ташкил қилади, холос.

Кейинги пайтда вилоятдаги саноат корхоналарининг аксариятида ишлаб чиқариш самарадорлиги пасайиб, уларнинг иқтисодий аҳволи оғирлашиб бораётгани барчамизни ташвишлантириши табиий, албатта, деди Юртбошимиз. Шу борада юртимизда холодильник ишлаб чиқаришга ихтисослашган ягона корхона бўлмиш «Сино» акциядорлик жамиятидаги ҳолатга эътиборингизни қаратмоқчиман. Катта салоҳиятга эга бу корхонада кўп йилдан буён ишлаб чиқариш имкониятларининг фақатгина 5—10 фоизи миқдорида маҳсулот ишлаб чиқарилмоқда. Шунингдек, Самарқанд лифтсозлик заводида 2007 йили бори ўғи 303 та лифт тайёрлангани, натижада корхона ночор молиявий аҳволга юз тутгани ҳам одамни афсуслантиради.

Айни пайтда вилоятда илгари хусусийлаштирилган бир қанча саноат корхоналаридаги аҳволни ҳам ижобий баҳолаш қийин. Масалан, 58 та ана шундай корхонадан 36 таси ҳозирги вақтда тўла қувват билан ишламаётгани, 22 таси эса мутлақо

фаолият кўрсатмаётгани жиддий муаммо бўлиб қолмоқда.

Шу ўринда аввал ҳам кўп марта айтилган бир фикрни яна такрорлашга тўғри келади. Яъни, бугунги кунда иқтисодиётга хорижий инвестицияларни жалб қилмасдан ва замонавий технологияларни олиб келмасдан туриб, бундай корхоналарни оёққа турғизиб бўлмайди. Афсуски, бу масалага ана шундай муносабат ҳали ҳам кўпчилик раҳбар ва мугасаддилар онгида шакллангани йўқ. Буни ўтган йили мамлакатимиз бўйича ўзлаштирилган тўғридан-тўғри хорижий инвестицияларнинг атиги 1,5 фоизи Самарқанд вилояти ҳиссасига тўғри келгани, Қўшрабат, Нарпай, Оқдарё ва Булунғур туманларида бу борада ҳеч қандай иш қилинмагани ҳам исботлаб турибди. Энг ачинарлиси, Иштихон ва Нуробод туманларида 2005 йилдан буён чет эл инвестицияси иштирокида биронта ҳам корхона ташкил этилмаган.

Янгича фикрлаш ва ташаббуснинг етишмаслиги туфайли вилоятдаги «Каттақўрғон ёғ-мой», «8 март», «Нафис» акциядорлик жамиятлари, «ЎзБАТ» корхонасининг Ургут филиали, «Амин-инвестинтернейшнл» қўшма корхоналари ҳам оғир аҳволга тушиб қолган.

Бундай ҳолатнинг сабаблари ҳақида гапирганда, вилоятдаги кўпчилик корхоналарнинг асбоб-ускуналари ва дастгоҳлари ниҳоятда эскириб

қолганини қайд этиш лозим. Мисол учун, «Гранит» ва «Каттақўрғон ёғ-мой» корхоналарида исосий ишлаб чиқариш воситаларининг эскириш даражаси 80 фоизни ташкил этмоқда.

Давлатимиз раҳбари бу соҳада вужудга келган бундай салбий аҳволни тубдан ўзгартириш мақсадида бугунги кунда аниқ режа ва дастурлар ишлаб чиқиляётгани ҳақида тўхталиб, жумладан, қуйидаги лойиҳаларга эътиборни қаратди.

Аввало, Хитойнинг «Хаер» компанияси билан ҳамкорликда «Сино» корхонасини қайта реконструкция қилиш ва шу асосда бу ерда йилига ўртача 330 минг дона холодильник ва кондиционер ишлаб чиқаришга эришиш лойиҳаси устида иш олиб бориляётганини айтиш зарур. Шунингдек, Самарқанд лифтсозлик заводини ҳам модернизация қилиш ҳисобидан бу ерда кейинги икки йилда 2,5 минг дона юк ва одам ташийдиган замонавий лифт ишлаб чиқариш устида амалий ишлар бошлаб юборилди.

Юқорида тилга олинган заводлар ва шулар қаторида бошқа йирик корхоналарни реконструкция қилиш, бунинг учун чет мамлакатлардан тегишли сармоя, маблағ ва технологияларни олиб келиш масаласида вилоят ҳокимлиги, умуман, шу ишга мутасадди бўлган раҳбарларнинг ҳиссаси сезилмаётгани, улар кўп ҳолларда фақат кузатувчи бўлиб ўтиргани сессияда афсус билан қайд этилди.

Бугунги кунда жаҳон бозорида озиқ-овқат маҳсулотларига эҳтиёж кескин ошиб бораётганидан, ўйлайманки, барчамиз яхши хабардормиз, деди Ислом Каримов ўз фикрини давом эттириб. Шундай ҳолатни инобатга олиб, юртимиздаги кенг имкониятлардан фойдаланиб, экспорт ҳажмини ошириш мақсадида ҳукуматимиз томонидан тегишли чора-тадбирлар кўрилмоқда. Жумладан, вилоятдаги мева-сабзавот ва гўшт-сут маҳсулотларини қайта ишлайдиган 12 та заводни модернизация қилиш режаси ишлаб чиқилмоқда. Шунингдек, Тайлоқ, Самарқанд, Пайариқ, Булунғур ва Оқдарё туманларидаги агрофирмалар ва фермер хўжаликларига 15 та мини-технологияни жорий этиш кўзда тутилмоқда. Натижада мазкур туманларда мева-сабзавот маҳсулотларини қайта ишлаш ҳажмини 32 фоиздан 43,5 фоизга етказиш мўлжалланмоқда. Лекин Самарқанд воҳасида мавжуд бўлган қайта ишлаш корхоналари фаолиятига баҳо берар эканмиз, бу борада ҳам жиддий муаммолар борлигидан кўз юмиб бўлмайди. Айниқса, Пахтачи ва Каттақўрғон туманларида ҳозиргача мева-сабзавот маҳсулотларини қайта ишлайдиган биронта корхона ташкил этилмагани, яхши ният билан тузилган агрофирмаларнинг кўпчилиги самарасиз фаолият кўрсатаётгани, албатта, ҳеч кимни қониқтирмайди.

Сессияда кичик бизнес ва хусусий тadbиркорлик соҳасида вилоят эришган ижобий натижалар билан бирга, бу борада ўз ечимини топмасдан келаётган муаммолар юзасидан ҳам зарур фикр ва хулосалар баён қилинди.

Бугунги кунда вилоятдаги мавжуд кичик бизнес субъектларининг 71 фоизи қишлоқ хўжалиги соҳасида, қарийб 10 фоизи савдо ва умумий овқатланиш йўналишида фаолият кўрсатмоқда. Лекин айни пайтда замонавий тараққиётни белгилаб берадиган саноат, қурилиш, транспорт ва алоқа, ахборот хизматлари, кўчмас мулк операциялари каби тармоқлар бўйича уларнинг улуши паст даражада қолмоқда.

Вилоят иқтисодиётидаги бундай камчилик ва нуқсонлар, табиийки, молиявий аҳволга ҳам салбий таъсир ўтказмоқда. Ҳозирги вақтда ҳудуддаги 16 та шаҳар ва тумандан 11 таси дотацияда бўлиб, айниқса, Қўшрабoт, Булунғур, Пайариқ, Тайлоқ, Иштихон, Каттакўрғон ва Пастдарғом туманларида дотация даражаси юқори бўлиб турибди.

Президентимиз ўз нутқида ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш, тупроқ унумдорлигини ошириш борасида долзарб бўлиб турган вазифалар ҳақида атрофлича тўхталиб, вилоят ҳокимидан тортиб мелиорация соҳасида ишлаётган барча мутахассисларгача бир тану бир жон бўлиб,

ишни тўғри ташкил этиши, махсус пудратчи ташкилотлар тузиш, ажратилган молиявий ресурслардан оқилона ва самарали, мақсадли фойдаланишга эришиш каби масалалар ҳал қилувчи аҳамиятга эга эканини уқтириб ўтди.

Бундай мақсадларга эришиш вилоят ва туман раҳбарларидан, соҳа мутахассисларидан ташкилотчилик ва қатъиятчилик, шижоат ва сафарбарликни талаб қилади, деди Ислон Каримов. Бу ҳақда гапирганда, такрор ва такрор айтишга тўғри келади: бизнинг мақсадимиз — ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш, тупроқ унумдорлигини ошириш ҳисобидан нафақат далада ишлаётган деҳқон ва фермерларнинг фаровонлигини юксалтириш, балки бутун халқимизнинг эҳтиёжларини янада тўлароқ қондириш, мамлакатимизни озиқ-овқат маҳсулотлари билан ишончли таъминлаш ва экспортга йўналтирилган товарлар ҳисобидан валюта даромадларимизни кўпайтиришдан иборат.

Маълумки, юртимизда амалга оширилаётган барча дастурлар, тадбир ва ҳаракатлар, авваламбор, аҳолининг оғирини енгил қилиш, унинг фаровонлигини ошириш, янги босқичга кўтаришга қаратилган, деди Юртбошимиз. Агар шу кўз билан Самарқанд воҳасида ижтимоий соҳада мавжуд бўлган аҳволни баҳолайдиган бўлсак, бу йўналишда ҳали қиладиган ишларимиз жуда кўп. Бир-

гина коммунал хизмат кўрсатиш соҳасида дебиторлик қарзларини камайтириш бўйича етарли чора-тадбирлар кўрилмагани оқибатида уларнинг миқдори ҳозирги кунда 180 миллиард сўмдан ошиб кетгани ҳам бу фикрни тасдиқлайди.

Вилоятдаги 200 та уй-жой мулкдорлари ширкати 1 минг 340 та кўп қаватли уйга хизмат қилмоқда. Лекин таҳлиллар шуни кўрсатадики, бу ширкатларнинг аксарияти номигагина тузиб қўйилган. Шунинг натижасида 1991 йилгача қурилган 125 та кўп қаватли уйни капитал таъмирлаш ишлари 2007 йилда 61 фоизга бажарилган бўлса, жорий йил режасига киритилган 125 та уйда бу ишлар ҳанузгача бошланмаган. Яъни, ана шу уйларда яшайдиган юзлаб одамларни кўпдан буён қийнаб келаётган муаммоларни ҳал этиш бўйича ишлар ўлда-жўлда қолиб келмоқда.

Биз учун нафақат ижтимоий, айти пайтда, сиёсий аҳамиятга эга бўлган аҳолини иш билан таъминлаш масаласини оладиган бўлсак, вилоятда бу соҳада ҳам қатор камчиликлар борлигини таъкидлаш зарур. 2007 йил якунларига кўра, вилоятда ишсизлар сони 64 минг кишини ташкил этган бўлса-да, бандлик хизматлари идораларидан расман рўйхатдан ўтганлар сони озчиликни, яъни 1 минг 652 кишини ташкил қилади.

Давлатимиз раҳбари доимий, барқарор иш ўринлари яратиш масаласи биринчи галда ҳоким-

ликлар, тегишли вазирлик ва идоралар раҳбарларининг кундалик эътибори ва назоратида бўлиши шартлигини таъкидлади.

Бугун Самарқанд вилоятида мавжуд бўлган аҳволни атрофлича таҳлил қилар эканмиз, вилоят, шаҳар ва туман ҳокимликлари, авваламбор, зиммасига юксак вазифа, шу билан бирга, ўта катта масъулият юкланган вилоят раҳбари фаолиятига танқидий баҳо беришимиз ҳар томонлама ўринли бўлади, деди Юртбошимиз.

Агар шу нуқтаи назардан қараб, вилоят раҳбари вазифасини бажарувчи А. Баҳромовнинг иш фаолиятини кўздан кечирадиган бўлсак, минг афсуски, уни ижобий баҳолаш қийин.

Маълумки, бу шахс 2005 йилнинг охирида Самарқанд вилояти ҳокимининг биринчи ўринбосари этиб тайинланган эди. Уни бу вазифага тайинлашда мутахассислиги, олдинги иш фаолияти, жумладан, Вазирлар Маҳкамасида анча вақт масъул лавозимларда хизмат қилгани, 2003—2005 йилларда эса «Ўзбекенгилсаноат» уюшмасида раҳбар бўлиб ишлагани ҳисобга олинган эди. А. Баҳромовга бу вазифани топширар эканмиз, у вилоятнинг собиқ ҳокими Мамаризо Нурмуродовнинг иш фаолияти самарасини оширишга, айниқса, Самарқандда катта салоҳиятга эга бўлган енгил саноат тармоғини янги босқичга кўтариш, иқтисодий ночор аҳволга тушиб қолган саноат корхоналари-

ни оёққа турғизишга ҳисса қўшади, умуман, вилоят иқтисодиёти ривожига янги туртки беради, деб умид қилган эдик, деди Президент.

Охирги пайтда М. Нурмуродовнинг саломатлиги ёмонлашгани, вилоятнинг биринчи раҳбари вазифасини бажаришга ҳар томонлама куч-қуввати етмаганини инобатга олиб, Халқ депутатлари Самарқанд вилояти кенгашининг 2006 йил декабрь ойида бўлиб ўтган сессиясида уни ўз вазифасидан озод қилишга тўғри келган эди. Айни пайтда А. Баҳромов Самарқанд вилояти ҳокими вазифасини вақтинча бажарувчи этиб қўйилган эди. Нима учун айнан вазифани вақтинчалик бажарувчи, деб қарор қабул қилинди, деган масала ҳақида тўхталар экан, Юртбошимиз куйидаги фикрларни алоҳида уқтириб ўтди.

Чунки Самарқанддек бой ва кўҳна тарихга, улкан салоҳиятга, авваламбор, интеллектуал салоҳиятга эга бўлган йирик бир вилоятга раҳбарлик қилиш нақадар мураккаб ва масъулиятли эканини барчамиз яхши тушунар эдик. Бошқача айтганда, бу ўта муҳим вазифа раҳбар олдига қандай юксак талаблар қўйишидан келиб чиққан ҳолда, бу шахс ўз устида ишлаб, вилоят фаоллари ва депутатларига, мутахассисларга суяниб-таяниб, билмаганини ўрганиб, шу асосда тажриба орттириб, воҳанинг муаммоларини ечиш, вилоятнинг обрўйига обрў қўшишда бу-

тун борлиғини бериб ишлайди, деб ўйлаган ва синов тариқасида уни шу лавозимга тайинлаган эдик.

Аммо, бугун афсус билан айтиш керакки, ана шу лавозимга ўтиши, қўлида катта ваколат пайдо бўлиши, олдида янги имкониятлар очилиши билан бу одамнинг боши айланиб, оёғи ердан узилиб, бошқаларнинг, аввало, ўз муовинлари, вилоят ташкилотларининг раҳбарлари, шаҳар ва туман ҳокимлари, жамоатчиликнинг фикри билан ҳисоблашмасдан, манманлик ва ўзбошимчаликка берилиб кетгани, бир сўз билан айтганда, ўзига нисбатан талабчанлик ва назоратни йўқотгани намоён бўла бошлади. Айниқса, унинг иш услубида бошқаларни менсимаслик, ўзини ҳаммадан устун қўйиш, қўполлик ҳолатлари кучайиб боргани кўплаб эътирозларга сабаб бўлаётгани ҳам сир эмас.

Энг номаъқул томони шуки, унинг хатти-ҳаракатларида эл-юрт ишонч билдирган раҳбарга мутлақо тўғри келмайдиган аломатлар, яъни одоб ва ахлоқ нуқтаи назаридан кўпчиликка ўрناк бўлиш ўрнига, бу талаблардан йироқ бўлиб юриш, маънавий чегарадан чиқиш ҳеч чидаб бўлмайдиган даражага етиб борганини кўп мисоллар тасдиқлайди. Нафс балосига гирифтор бўлиб, қинғир-қийшиқ, жиноий ишларга берилиб кетган шахслар ва тўдалар билан Баҳромовнинг алоқалари қалинлашиб кетгани, қўпоровчи

ишлар билан шуғулланувчи шахсларга унинг оталиқ қилгани кўп нарсани, авваламбор, унинг ҳақиқий ички дунёсини ифодалайди.

Албатта, вилоятнинг биринчи раҳбари томонидан йўл қўйилган ўзбошимчалик, бундай хунук ҳолатлар ҳақида бутун кўпгина маълумотларни келтириш мумкин ва ҳеч шубҳасиз, буларнинг барчаси бўйича вақти-соати билан қонун асосида баҳо берилади ва жамоатчиликка маълум қилинади.

Табиийки, вилоят раҳбарининг ана шундай хатти-ҳаракатлари, масъулият ва жавобгарликни бутунлай унутиб қўйгани бу ҳудуддаги ишларнинг аҳволига, маънавий муҳитга, энг ёмони, ҳокимиятнинг обрў-эътиборига, одамларнинг адолатга бўлган ишончига салбий таъсир кўрсатишини тасаввур қилиш қийин эмас. Ҳаётнинг ўзи шуни тасдиқлаб берадики, юқори поғоналарда тартиб-интизом, талабчанлик бўшашиб, ўзибўларчиликка йўл очиб берилса, жойларда ўз вазифасини суиистеъмол қилишлар, порахўрлик ва бузғунчиликка йўл очилади. Шунинг учун ҳам фақат кейинги пайтнинг ўзида вилоятда 10 нафар раҳбарни алмаштиришга тўғри келди.

Бу ҳақда гапирганда, ўз иш фаолиятида жиддий нуқсонларга йўл қўйгани учун Иштихон тумани ҳокими Х. Шукуралиевнинг эгаллаб турган лавозимидан озод этилганини, Каттақўрғон шаҳрининг собиқ ҳокими Д. Маматқулов эса ўз ман-

саб вазифасини суиистеъмол қилиб, давлат мулки бўлган қатор объектларни қонунга хилоф тарзда хусусий фирмаларга бериб юборгани, 300 миллион сўм миқдоридаги бюджет маблағининг мақсадсиз сарфланишига йўл қўйгани учун суд ҳукми билан жиноий жавобгарликка тортилганини айтиш лозим.

Айтиш керакки, биз бундай ҳолатлар билан ҳеч қачон муроса қилмаганмиз ва бундан кейин ҳам муроса қилмаймиз. Бу ҳақиқатни ҳамма қулоғига қўрғошиндек қуйиб олиши керак. Қонун барча учун баробар. Ўзбекистонда доимо тартиб бўлган, бундан кейин ҳам тартиб бўлади, деб таъкидлади давлатимиз раҳбари.

Сессияда ташкилий масала кўрилди. А. Баҳромов Самарқанд вилояти ҳокими вазифасини бажарувчи лавозимидан озод қилинди.

Президент Ислom Каримов тавсиясига кўра, Ўзбекистон Республикаси қишлоқ ва сув хўжалиги вазирининг биринчи ўринбосари вазифасида ишлаб келаётган Ўктам Барноев Самарқанд вилояти ҳокими этиб тасдиқланди.

Самарқанд аҳли ҳамиша олижаноб мақсадлар билан яшашга ўрганган, ўз кучи ва салоҳиятига ишониб, ғурур билан яшаб келаётган халқ. Ўзининг ҳалол меҳнати, азму шижоати, изланувчанлиги билан ҳар қандай қийинчилик ва синовларни енгиб, улкан марраларни эгаллашга қодир халқ.

Ишончим комилки, сизлар, бутун воҳа меҳнаткашлари вилоятнинг янги раҳбари атрофида бирлашиб, белни маҳкам боғлаб, мавжуд муаммоларни тез орада бартараф этиб, Самарқанднинг обрў-эътиборини янада юксалтиришга, албатта, эришасизлар. Бунинг учун сизларда ҳамма нарса — билим ва тажриба ҳам, ташаббус ва изла ниш, қатъият ва интилиш ҳам етарли, деди пировардида давлатимиз раҳбари.

**«ЛУКОЙЛ» ОЧИҚ АКЦИЯДОРЛИК
ЖАМИЯТИ ДИРЕКТОРЛАР
КЕНГАШИНИНГ ТОШКЕНТ ШАҲРИДАГИ
МАЖЛИСИ ИШТИРОКЧИЛАРИГА**

Муҳтарам меҳмонлар,
«ЛУКОЙЛ» компанияси Директорлар кенгаши
мажлиси иштирокчиларини самимий қутлайман.

Бу муҳим тадбирнинг Ўзбекистон пойтахти —
Тошкент шаҳрида ўтказилиши улкан углеводород
хом ашёси захирасига, уни қазиб олиш ва қайта
ишлаш бўйича ривожланган индустрияга эга
бўлган мамлакатимиз билан «ЛУКОЙЛ» ком-
паниясининг ҳамкорлик кўлами тобора кенгайиб
бораётганидан далолат беради.

Ўзбекистон мустақилликнинг дастлабки йил-
ларидан бошлаб, энг аввало, стратегик муҳим
энергетика соҳасида ўзининг табиий-хом ашё
ресурсларидан самарали ва оқилона фойдаланиш
бўйича комплекс ҳамда узоқ муддатли истиқболга
мўлжалланган дастурларни амалга оширишдан
иборат қатъий йўлни танлаб олди. Уларни амалга
оширишда етакчи хорижий компаниялар ҳам фаол
иштирок этмоқда. Биз мазкур компаниялар билан
ўзаро наф кўриш ва томонларнинг манфаатларини

ҳисобга олиш тамойиллари асосида изчил ҳамкорлик қилишга интилоқдамиз.

Ўзбекистонда Россиянинг бутун дунё эътироф этган «ЛУКОЙЛ» очик акциядорлик жамияти компанияси билан узоқ муддатли самарали ҳамкорликни ривожлантиришга, умумий қиймати 2 миллиард АҚШ долларида зиёд бўлган, 35 йилга мўлжалланган қўшма дастурни тўлиқ ҳажмда амалга оширишга муҳим аҳамият берилмоқда.

Шуни мамнуният билан таъкидлаб ўтмоқчиманки, 2007 йилда «ЛУКОЙЛ» очик акциядорлик жамияти билан «Ўзбекнефтьгаз» Миллий холдинг компанияси ўртасида маҳсулотни тақсимлаш тўғрисидаги битим доирасида Қандим гуруҳи, Ховузак, Шоди конларини ривожлантириш ва Успорт минтақасида геология-қидирув ишларини олиб бориш лойиҳаси бўйича ишга тушириладиган биринчи комплекс фойдаланишга топширилди.

«ЛУКОЙЛ» ҳал қилувчи ўрин тутадиган халқаро консорциум томонидан Орол денгизи акваториясида геология-қидирув ишларини олиб бориш ва янги углеводород конларини ўзлаштириш лойиҳаси, шунингдек, Ўзбекистоннинг жанубий қисмидаги Қашқадарё вилояти ҳудудида компаниянгиз томонидан нефть ва газ конлари ўзлаштирила бошлангани катта истиқболга эгадир.

Ишончим комилки, тўпланган ижобий шериклик тажрибаси ва энергетика ресурсларини

самарали қидириш ҳамда ўзлаштириш йўлидаги ҳамкорлигимиз Ўзбекистон иқтисодиёти ва компаниянгизни ривожлантиришнинг узоқ муддатли манфаатларига хизмат қилади.

«ЛУКОЙЛ» очик акциядорлик жамияти Директорлар кенгаши мажлиси қатнашчиларига самарали ишлашларини ва белгиланган режаларни амалга оширишда янада юксак муваффақиятларга эришишларини тилаб қоламан.

Хурмат ва эҳтиром билан,

*Ислом КАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти*

ИНСОН КАДРИ — УЛУҒ, ХОТИРАСИ БОҚИЙДИР

2008 йил 9 май куни пойтахтимиздаги Хотира майдони янада гавжум бўлди. Бу ерга уруш ва меҳнат фахрийлари, ҳукумат аъзолари, депутатлар ва сенаторлар, ҳарбийлар, жамоатчилик вакиллари ташиф буюрдилар.

Соат 8.30. Майдонга Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Каримов кириб келди.

Давлатимиз раҳбари ҳарбий оркестр садолари остида Мотамсаро она ҳайкали пойига гулчамбар қўйди.

Президентимиз иккинчи жаҳон урушида эсон фидо қилган минглаб юртдошларимиз хотирасига ҳурмат бажсо келтирди.

Бугун мамлакатимизда, барча вилоят ва туманларда эзгу анъана бўлиб қолган Хотира ва қадрлаш кунини халқимиз кенг нишонламоқда, деди Ислон Каримов. Ҳақиқатан ҳам, халқимиз ҳаётида чуқур из қолдирган бу сана ҳар қайси уйда, ҳар қайси шаҳар ва қишлоқда доимо катта

хурмат ва эҳтиром билан кутиб олинади. Нега деганда, Ўзбекистон заминида бирорта оила, бирорта хонадон йўқки, унинг тақдири мана шу сана билан боғланмаган бўлса, яъни унинг ота-боболари иккинчи жаҳон уруши майдонларида фашизм балосига қарши курашмаган бўлса, ярадор ёки ҳалок бўлмаган бўлса.

Уруш бошланишидан олдин юртимизда яшаган 6,5 миллион аҳолидан 1 миллион 433 мингдан зиёди урушда қатнашган. Жангу жадалларда ҳалок бўлган, бедарак кетганлар, бир сўз билан айтганда, уруш майдонларидан қайтмаганларни ҳисобга оладиган бўлсак, уларнинг сони 450 минг кишидан ошади.

Ўша пайтда юртимиз аҳолисининг ярмини болалар ва кексалар ташкил этишини инобатга олсак, меҳнатга яроқли одамларнинг 55–60 фоизи фронтга сафарбар этилгани, уруш балоси юртимиздаги бирорта хонадонни четлаб ўтмагани аён бўлади.

Давлатимиз раҳбари умумхалқ байрами — Хотира ва қадрлаш кунининг аҳамияти, Хотира, Қадр тушунчаларининг мазмуни, улар моҳиятан чамбарчас боғлиқ эканлигига тўхталар экан, қуйидагиларни баён этди:

Бундан ўн йил олдин биз 9 майга Хотира ва қадрлаш куни, деб ном берганимиз бежиз эмас. Бунинг замирида катта маъно борлигини вақт

ўтиши билан тобора кенгроқ англаяпмиз ва унинг мазмунига теранроқ етяпмиз.

Хотира деганда барчамиз, авваламбор, нимани тушунамиз, нимани ўзимизга тасаввур қиламиз?

Аввало, тарихий хотира билан яшаш, инсон хотирасини ёд этиш, ўтганларнинг хотирасига юксак ҳурмат ва эҳтиром кўрсатиш — бу асл миллий қадриятларимизда, анъаналаримизда жуда катта ўрин тутади.

Агар ҳаётга фалсафий кўз билан чуқурроқ қарайдиган бўлсак, хотирасиз яшаб бўлмайди, аслида, хотирасиз келажак йўқ.

Бугун барчамиз Ватанни ҳимоя қилиш учун, бизнинг шу осойишта кунларга етиб келишимиз учун уруш майдонларида кўксини қалқон, жонини фидо этган юртдошларимизнинг муқаддас хотираси олдида бош эгиб, таъзим қиламиз.

Хотира, хотирлаш ҳақида гапирар эканмиз, бу тушунчани қадрлаш тушунчасидан ажратиб бўлмайди, деди Юртбошимиз. Ҳақиқатан ҳам, бу ёруғ кунларга нима ҳисобидан эришганимизни, бу йўлда қандай оғир курашлар, азоб-уқубат ва йўқотишлар бўлганини, қанчадан-қанча одамлар уруш майдонларида азиз жонини қурбон қилганини англамасак, тушунмасак, бугунги кунимизни, мусаффо осмонимизни, тинч ва осуда ҳаётимизни англаш, унинг қадрига етиш қийин бўлади.

Айнан шунинг учун ҳам ҳозирги пайтда орамизда, сафимизда соғ-саломат, бардам яшаётган, бугунги ҳаётимизга ўзининг муносиб иссасини қўшаётган уруш қатнашчиларини, мухтарам ва азиз фахрийларимизни қадрлаш ва эъзозлаш, уларга ҳар томонлама ҳурматимизни билдириш барчамиз учун ҳам қарз, ҳам фарз эканини, ўйлайманки, ҳаммамиз яхши тушунамиз.

Мамлакатимиз раҳбари инсон, халқ, миллат тарихий хотира билан тирик, барҳаёт эканини, айниқса, ўтганларнинг хайрли ишларини ёдга олмоқ, қадрламоқ, шу билан бирга, мўътабар кексаларимизнинг дуосини олиш, тинч ва осойишта замоннинг қадрига етиш ва шукроналик туйғуларини ҳис этиш кишига куч-қувват бағишлашини, руҳимизни поклаб, янгидан-янги бунёдкорликларга чорлашини алоҳида таъкидлади.

Бугунги кунда юртимизда 15,5 мингдан зиёд иккинчи жаҳон уруши иштирокчиси ҳаёт кечирмоқда. Биз ана шу юртдошларимиз олдида умрбод қарздормиз. Биз бу фидойи инсонларни янада кўпроқ қадрлашимиз, уларга нафақат мана шундай байрам кунларида, балки ҳар куни, ҳар соатда ҳурмат-эҳтиром кўрсатишимиз зарур, деди Ислон Каримов. Уларнинг умрини қўлимиздан келганча, баҳоли қудрат узайтиришга, мазмунли қилишга, бунинг учун барча шароитларни яра-

тиб беришга ҳаракат қилишимиз керак. Бу олижаноб иш ҳар биримиз учун кундалик инсоний бурчимизга айланиши лозим.

Мана шундай қарашлар, мана шундай тушунчалар ҳақида гапирганда, илгари айтган бир иборани такрорлашни ўринли, деб биламан. Савобли ишларни бажаришга шошилиш, уларни ўз вақтида қилишга улгуриш, одам бу дунёдан ўтганидан кейин эмас, балки ҳаёт пайтида унга хурмат ва эҳтиром кўрсатиш зарур.

Шу борада қалбимдан чуқур жой олган яна бир фикрни таъкидламоқчиман, деди Юртбошимиз. Яъни, кексаларимиз, нуроний отахон ва онахонларимиз ҳақида сўз борар экан, уларнинг ҳаёти ғанимат эканини барчамиз ҳеч қачон унутмаслигимиз даркор.

Ҳаётнинг ўзи кўп-кўп мисолларда шуни уқтириб бермоқдаки, қайси оилада табаррук кексалар бўлса, шу жойда, албатта, файзу барака, аҳиллик ва тотувлик бўлади. Чунки бу мўътабар зотларни бамисоли хонадонларимиз фариштаси десак, ҳеч қандай хато бўлмайди. Шундай экан, бугунги кунда ёнимизда яшаётган, ҳаётнинг қувонч ва ташвишларини биз билан баҳам кўраётган муҳтарам отахон ва онахонларимизнинг дуосини олиш, уларга энг эзгу ва самимий тилакларимизни билдириш — барчамиз учун катта бир бахтдир.

Юртбошимиз бу борада Ўзбекистон ёшларида муайян тушунча ва тасаввур шаклланишини қайд этар экан, навқирон авлодни миллий қадриятларга садоқат руҳида тарбиялаш билан бир қаторда, уларга замонавий билимни эгаллашлари учун ҳар томонлама қўмаклашиш, ғамхўрлик қилишга эътиборни янада кучайтириш зарурлигини таъкидлади.

Ёшларимиз, болаларимиз айти шу кунларда биз киммиз, қандай буюк зотларнинг авлодимиз, деган фикрларни яна бир бор хаёлидан ўтказиб, шу ҳақда чуқурроқ ўйламоғи лозим, — деди Ислом Каримов.

Ота-боболаримиз бугунги ҳаётимиз учун, юртимизнинг эркин ва озод бўлиши, одамларимизнинг фаровон ва муносиб ҳаёт кечириши учун, халқимизнинг ор-номусини ҳимоялаш, Ватанимизнинг шону шуҳратини юксалтириш учун қандай машаққатли кунларни бошидан кечиргани, шу йўлда жонини фидо этиб, қаҳрамонлик кўрсатгани ёшларимизнинг юрагидан жой топса ва улар ўзига савол берса: ота-боболарим эл-юрт учун ўзини аямасдан, бугунги ва эртанги кунимиз учун шундай катта хизмат қилган бўлса, менинг ҳам бу улуғ ишларга ўз ҳиссамни қўшишга қурбимқудратим етадими?

Улар бошлаган ишларни давом эттириш, халқимизнинг эзгу мақсадларга етиши учун муно-

сиб фарзанд, муносиб ўғлон бўлиб яшашга тай-
ёрманми, деган фикр уларнинг қалбидан, юра-
гидан яна бир бор ўтадиган бўлса, ўйлайманки,
бундай руҳ ва кайфият, ҳеч шубҳасиз, Хотира ва
қадрлаш кунининг энг муҳим таъсири бўлиб,
катта тарбиявий аҳамият касб этган бўлур эди,
деди Президентимиз пировардида. Илоҳим, ёш-
ларимиз онгида, қалбида ёниб турган хотира
чироғи ҳеч қачон ўчмасин.

* * *

Президентимиз Ислом Каримов шу куни пой-
тахтимизда бунёд этилаётган Болалар ижодиёти
қўرғазма марказида амалга оширилаётган бунёд-
корлик ва ободонлаштириш ишлари билан та-
нишди.

Мамлакатимиз раҳбари ташаббуси билан қабул
қилинган «Ёшлар йили» Давлат дастурида му-
сиқа, рассомлик ва санъатнинг бошқа соҳалари-
да болаларнинг ижодий қобилиятини аниқлаш
ҳамда ривожлантириш учун шарт-шароит яра-
тиш, мазкур масалалар билан шуғулланувчи жа-
моат ташкилотларини қўллаб-қувватлаш ва раф-
батлантиришга алоҳида эътибор қаратилган. Маз-
кур вазифаларни амалга оширишда «Ўзбекистон
маданияти ва санъати форуми», «Сен ёлғиз эмас-
сан», «Меҳр нури», Ижтимоий ташаббусларни

қўллаб-қувватлаш жамғармалари, «Келажак овози» ёшлар ташаббуслари маркази, «Ҳаёт» нодавлат нотижорат ташкилоти каби фуқаролик жамияти институтлари ҳам фаол иштирок этмоқда.

Дастурда «Ўзбекистон маданияти ва санъати форуми» жамғармаси билан ҳамкорликда Тошкент шаҳрида иккита Болалар ижодиёти кўргазма маркази ташкил этилиши кўзда тутилган. Президентимиз ташаббуси ва лойиҳаси асосида бунёд этилган ушбу янги марказ шулардан дастлабкисидир.

Давлатимиз раҳбари Болалар ижодиёти кўргазма маркази билан танишар экан, бино атрофидаги яшил майдонга — ландшафт дизайнига алоҳида эътибор қаратди.

Ободонлаштириш, аввало, шаҳарсозликнинг янги усуллари ва услубларини топиш ҳамда қўллаш, демакдир. Биз иқлим шароитимизга мос дизайнларни яратишимиз лозим, деди Юртбошимиз. Пойтахтимиз кундан-кунга чирой очмоқда. Янги бинолар қад ростламоқда. Бир сўз билан айтганда, халқимиз, фарзандларимиз, келажак авлод учун том маънодаги замонавий қулайликларни яратмоқдамиз.

Президентимиз қурилиш-бунёдкорлик ишларида, барча соҳада бўлгани сингари, узоқни кўзлаб иш тутиш лозимлигини таъкидлади.

Бунёд этаётган иншоотларимиз нафақат бугунги авлодга, балки келажак авлодларга ҳам

асрлар оша хизмат қиладиган даражада мустаҳкам ва муҳташам бўлсин, деди Юртбошимиз. Шу маънода, ҳар бир ватандошимизнинг қалбида қилаётган ишига, касбига, эл-юртига улкан меҳр-муҳаббат жўшиб турмоғи лозим. Токи, замондошларимиз бунёд этаётган боқий иншоотлар асрлар давомида бахтиёр авлодларимизга хизмат қилибгина қолмай, балки уларда ўз аجدодларининг нозик диди ва бунёдкорлик салоҳиятидан фахрланиш ва ғурурланиш туйғуларини ҳам уйғотсин.

Давлатимиз раҳбари Болалар ижодиёти кўргазма марказида ёш авлоднинг иқтидорини ривожлантириш, ижодий имкониятларини рўёбга чиқариш ва бу соҳада эришган ютуқларини кенг намоён этиши учун барча шарт-шароитларни яратиш зарурлигини қайд этди. Бу борада мутахассис ва мутасаддиларга тегишли тавсиялар берди.

Олимпиада арафасида бўлиб ўтаётгани бу анжуманга алоҳида руҳ ва мазмун бағишлаши табиий, албатта.

Қадрли ўғил-қизларим!

Мен ишонаман, сизларнинг ҳар бирингиз ана шу мусобақаларни катта ҳаяжон билан кузатадиган устоз ва мураббийларингиз, ота-оналарингиз, тенгдош дўстларингиз, барча спорт мухлисларининг ишончини оқлаб, холислик ва адолат руҳида ўтадиган беллашувларда нималарга қодир эканингизни амалда яққол намоён этасиз.

Бу мусобақалар нафақат спорт майдонларида, балки ҳаётдаги интилишларида ҳам ёшларимизнинг парвозига қанот беради, уларни иродаси мустаҳкам, эл-юртига садоқатли, Ватан шарафини ҳимоя қилишни ўз зиммасига олган инсонлар этиб тарбиялашга хизмат қилади.

Иншоолло, бу ўйинлар бўлғуси Олимпиадаларда улкан марраларга эришишда, мамлакат, Осиё ва жаҳон чемпиони деган унвонларга муяссар бўлишда сизлар учун катта мактаб бўлиб қолажак.

Фурсатдан фойдаланиб, «Баркамол авлод» спорт ўйинларини юксак даражада ўтказиш учун муҳташам спорт мажмуаларини барпо этган қўли гул қурувчиларга, шу йўлда сидқидилдан хизмат қилган барча инсонларга, бутун қорақалпоқ элига самимий миннатдорлик билдираман.

МАМЛАКАТНИ МОДЕРНИЗАЦИЯ ҚИЛИШ ВА
ИҚТИСОДИЁТИМИЗНИ БАРҚАРОР РИВОЖЛАНТИРИШ ЙЎЛИДА

Бугунги гўзаллик ва нафосат байрами билан сизларни яна бир бор қутлайман. Менинг сизларга қаратилган даъватим: маррани доимо баланд олиб яшанг, эртанги кун бизники, сиздек шижоатли ёшларимизники!

Шуни унутмангки, келгусида эришадиган ҳар бир ғалабангиз — юртимиз ғалабаси, Ўзбекистон ғалабасидир!

Мана шундай юксак ишонч, омад ва зафар, бахту саодат ҳамиша сизларга ёр бўлсин, азиз фарзандларим!

Ислом КАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти

МАТБУОТ ВА ОММАВИЙ АХБОРОТ ВОСИТАЛАРИ ХОДИМЛАРИГА

Авваламбор, сиз, азизларни — матбуот ва оммавий ахборот воситалари, нашриёт ва матбаа ходимларини бутунги байрамингиз билан чин қалбимдан самимий муборакбод этаман.

Қадрли дўстлар!

Мана, ўн беш йилдирки, мамлакатимизда 27 июнь санасини миллий оммавий ахборот воситалари куни сифатида кенг байрам қилиш яхши бир анъанага айланиб қолди.

Ўтган асрнинг бошларида маърифатпарвар боболаримиз миллатни уйғотиш, унинг дардларига дармон бўлиш ғояси билан майдонга чиқиб, илк миллий нашрларга асос солган эдилар. Матбуотимизнинг тамал тошини қўйган ана шундай улуғ инсонларнинг эзгу орзу-умидларини рўёбга чиқариш учун ўтган давр мобайнида ўзбек журналистикаси катта тараққиёт йўлини босиб ўтди.

Бугун биз ана шу машаққатли йўлда қанча-қанча синов ва қийинчиликларни бошидан кечирган,

Ўзининг истеъдоди ва самарали меҳнати, ўз касби-га меҳри ва садоқати билан эл-юрт ўртасида обрў-эътибор қозонган фидойи зотларнинг номларини ҳурмат ва эҳтиром билан тилга оламиз.

Оммавий ахборот воситаларимиз улар бошлаб берган ижодий анъаналарни муносиб давом эттириб, давр талабларига тобора монанд бўлиб бораётганини мамнуният билан қайд этамиз.

Ҳаммамизга аёнки, бугун биз яшаётган шиддатли ХХІ асрда замоннинг ўзи, ҳаётимизга кескин суръатлар билан кириб келаётган глобаллашув жараёнлари Ўзбекистон оммавий ахборот воситалари ва журналистлар аҳли олдида бизнинг эзгу мақсадимиз бўлган демократик давлат, кучли фуқаролик жамияти барпо этиш йўлида ғоят муҳим, долзарб вазифа ва талабларни қўймоқда.

Бу ўринда гап, аввало, матбуотимизнинг эркинлигини таъминлаш, унинг янгиланиш ва ислохотлар жараёнларидаги аҳамияти, моҳияти ва таъсирини янада кучайтириш, дунёда ва мамлакатимизда рўй бераётган воқеа-ҳодисаларга ўзининг ҳаққоний ва холисона муносабатини, эътироф ва эътирозларини билдиришга қодир бўлиши, доимо изланиб, янгиликка интилиб яшаши ҳақида бормоқда.

Журналист деган оғир, шу билан бирга, шарафли касбга ўз ҳаётини бағишлаган инсонлар учун юксак профессионал маҳорат, фаол ҳаётий

позицияни эгаллаш, халқимизнинг қувонч ва ташвишлари билан яшаш, бугун дунё миқёсида тез ўзгариб бораётган ўта мураккаб замонда одамларимизга, эл-юртимизга муносиб маслақдош ва суҳбатдош бўлиш, уларни янги марра ва уфқларга чорлаш — албатта осон иш эмас. Буни барчамиз яхши тушунамиз ва англаймиз.

Бу ҳақда гапирар эканмиз, оммавий ахборот воситалари, нашриёт ва матбаа соҳаси заҳматкашлари, барча ижодий ва техник ходимларнинг меҳнатини қадрлаш ва рағбатлантириш, уларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш бугунги кунда давлатимиз, жамиятимизнинг доимий эътиборида туришини унутмаслигимиз даркор.

Оммавий ахборот воситаларини халқаро андозалар даражасига кўтариш, уларнинг эркин ва мустақил фаолиятини таъминлашда муассис ва таҳририятларга фақат расмий ҳужжатларда эмас, балки амалда эркинлик, жумладан, молиявий мустақиллик бериш, айниқса, нодавлат газета ва журналлар, радио ва телеканалларнинг ҳаётимиздан мустаҳкам ўрин олиши учун ҳам моддий, ҳам маънавий шароит яратиш ҳозирги пайтда муҳим аҳамият касб этмоқда.

Барчамизга аён бўлиши зарурки, бу вазифаларни амалга оширишда биз учун қандайдир майда ёки иккинчи даражали ишнинг ўзи бўлмаслиги керак.

Шу борада халқимиз, жамоатчилигимиз матбуот ходимларидан якка мафкура ҳукмрон бўлган мустабид тузумдан қолиб келаётган айрим эскича ёндашув ва қарашлардан, журъатсизлик ва ўткир муаммолардан ўзини четда тутиш каби ҳолатлардан бутунлай халос бўлишни, уларнинг янада шижоат ва қатъият билан фаолият кўрсатишини кутаётганини алоҳида таъкидлашни истардим.

Бутунги кунда медиа тармоқлари, матбаа корхоналарини замонавий ахборот-коммуникация соҳасидаги энг сўнгги ютуқларга асосланган техника ва технологиялар билан таъминлаш, айниқса, Интернет тизимидан кенг ва оқилона фойдаланиш учун имконият яратиш, моддий ва молиявий кўмак бериш масалаларини ечиш, шу асосда ушбу соҳанинг тараққиётини янги босқичга кўтариш, бошлаган ҳаракатларимизни изчил давом эттириш эътибор марказимизда бўлиши шарт.

Шу билан бирга, оммавий ахборот воситалари ходимларининг касб малакаси, ижодий маҳоратини ошириш, уларнинг жаҳон журналистikasининг илғор тажрибаларини пухта ўзлаштириши учун тараққий топган мамлакатлардаги ҳамкасблари билан алоқаларини кучайтириш, содда қилиб айтганда, ўзаро борди-келдиларни кўпайтириш бўйича тегишли шароит туғдириб бериш ҳам ана шундай муҳим вазифалар қаторига киради.

Ишонаманки, бугунги байрам муносабати билан марказда ва жойларда бўлиб ўтадиган учрашув ва мулоқотларда журналистларимиз уларнинг меҳнати натижаларидан баҳраманд бўладиган муштарийлар, кенг жамоатчилик вакиллари билан бирга матбуотимиз олдида турган мана шундай долзарб вазифалар ҳақида атрофлича фикр алмашиб олиш имконига эга бўладилар.

Азиз дўстлар!

Сизларни бугунги байрамингиз билан яна бир бор қутлар эканман, фурсатдан фойдаланиб, матбуот соҳасига кўп хизматлари сингган муҳтарам фахрийларимизга, яна узоқ йиллар орамизда юринг, соғ-омон бўлинг, деб ўз ҳурмат-эҳтиромимни изҳор этаман.

Барчангизга сиҳат-саломатлик, бахту саодат, янги ижодий ютуқлар тилайман.

*Ислом КАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти*

ЎЗБЕКИСТОН ҒАЛЛАКОРЛАРИГА

Қадрли дўстлар!

Авваламбор, сиз, азиз деҳқон ва фермерларни, барча қишлоқ меҳнаткашларини бугунги меҳнат ғалабангиз — 6 миллион 175 минг тоннадан зиёд улкан ғалла хирмони бунёд этганингиз билан чин қалбимдан самимий муборакбод этаман.

Меҳнаткаш ва омилкор деҳқонларимизнинг ўз пешона тери билан қўлга киритган, барчани ҳайратда қолдирадиган бундай ютуқ ва марралар, уларнинг авваламбор юқори ҳосилдорликка, яъни ўртача 48 центнердан ғалла олишга эришганлари ҳақиқатан ҳам ҳар қандай таҳсин ва тасанноларга арзийди. Айниқса, Андижон, Самарқанд, Қашқадарё, Сурхондарё вилоятларида ҳосилдорлик даражаси 50—60 центнерни ташкил этгани, Оқдарё, Денов, Пахтаобод, Избоскан ва Сарийон туманларида эса бу кўрсаткич 58—65 центнердан юқори бўлгани алоҳида эътиборга сазовордир.

Деҳқонларимизнинг салмоқли ва фидокорона меҳнати эвазига бу йил ўтган йилга нисбатан қарийб 230 миллиард сўмдан кўпроқ, мамлакатимиз ғаллачилиги тарихида биринчи бор 1 триллион 37 миллиард сўмдан зиёд даромад олинган муваффақ бўлганимиз халқимизнинг кўнглини мамнуният ва қувонч билан тўлдириши табиий, албатта.

Шулар қаторида мамлакатимизда етиштирилган мўл ҳосил натижасида 3 миллион 300 минг тоннадан ортиқ ғалла деҳқон, фермер хўжаликлари ва аҳоли ихтиёрида қолгани қишлоқ аҳлининг рўзғорига қут-барақа бағишлаб, эртанги кунга бўлган ишончимизни мустаҳкамлашга хизмат қилади.

Ҳеч кимга сир эмас, дон, буғдой эл-юртимизни боқадиган, кўнглимизни тўқ, дастурхонимизни тўкин қиладиган азиз ва муқаддас неъмат сифатида ҳаётимизда ҳамиша беқиёс ўрин тутиб келади.

Айниқса, бугунги кунда дунё миқёсида дон маҳсулотлари масаласида мураккаб вазият вужудга келаётгани, айрим мамлакатларда бу борада жиддий тақчиллик юз бераётгани, буғдойнинг нархи қандай ортиб бораётгани, Бирлашган Миллатлар Ташкилоти ва бошқа халқаро минбарлардан бу ҳақда катта ташвиш ва хавотир билан гапирилаётганини инобатга оладиган бўлсак, азамат деҳқонларимиз бунёд этган бу ғалла хирмонининг аҳамияти ва моҳиятини яна бир бор ҳар

томонлама ҳис этишимиз, уларнинг том маънодаги буюк меҳнатига тан беришимиз ҳам қарз, ҳам фарз, деб биламан.

Халқимиз азал-азалдан нонни эъзозлаб, кўзига тўтиё қилиб яшайди. Нонни мўътабар деб қадрлаш, унинг ушоғини ҳам исроф қилмаслик бизнинг ҳаётимизда миллий қадрият даражасига кўтарилган, тарихий хотирамиздан чуқур жой олган, десак, асло муболаға бўлмайди. Дарҳақиқат, нон биз учун фаровонлик, тинчлик ва файзу барака тимсолидир. Асрлар давомида шундай бўлиб келган ва бундан кейин ҳам шундай бўлиб қолади, иншоолло.

Мана шу ҳаётий ҳақиқатни униб-ўсиб келаётган ёшларимизнинг қалби ва онгига сингдириш, фарзандларимизни ҳам нонга, деҳқоннинг оғир ва шарафли меҳнатига ҳурмат руҳида тарбиялаш барчамизнинг инсоний бурчимиздир.

Азиз дўстларим, биродарларим!

Бу йилги ғалла мавсумини якунлар эканмиз, мана шундай юксак марра ва беқиёс бойлик ниманинг ҳисобидан, қандай машаққатли ва масъулиятли меҳнат туфайли қўлга киритилганини ўзимизга яққол тасаввур қилиб, эришилган ютуқнинг асосий омил ва мезонлари ҳақида сўз юритишимиз табиийдир.

Ҳақиқатан ҳам, бу йил бошимиздан кечирган қийинчиликлар — қишнинг ниҳоятда совуқ кел-

гани, қаттиқ қурғоқчилик, дўл ва сел каби офатлар, турли ҳашарот ва зараркунандаларга қарши кураш — буларнинг барчаси мард ва азму шижоатли деҳқонларимизнинг иродасини яна бир марта синовдан ўтказди, деб айтишга барча асосларимиз бор.

Бугун мамлакатимизнинг бепоён далаларида меҳнат қилаётган, ишнинг негизини биладиган қайси мутахассис, фермер ва миришкор деҳқон билан суҳбатда бўлманг, уларнинг барчаси қишлоқ хўжалигида эришилган марра ва натижаларнинг замирида аввало соҳада янгича иқтисодий ва ижтимоий муносабатларни изчил жорий этганимиз мужассам эканини бир овоздан эътироф этади.

Энг асосийси, ризқ-рўзимиз манбаи бўлган ерни ҳақиқий эгасига топширганимиз, мулкдорлик ҳисси далада ишлайдиган ҳар бир одамнинг онгу шуурига чуқур кириб бораётгани, уларда ерга, меҳнатга муносабат тубдан ўзгариб, келажакка ишонч туйғуси кучайиб бораётгани бундай ютуқларга эришишда ғоят муҳим аҳамият касб этмоқда.

Бизнинг қишлоқ хўжалигида тўлиқ фермерлик ҳаракатига ўтганимиз нақадар тўғри бўлганини ҳозирги кунда ҳаётнинг ўзи амалда тасдиқлаб бермоқда. Бутун мамлакатимизни қамраб олган бу ҳаракат ташкилий ва иқтисодий нуқтаи

назардан шаклланиш босқичидан ўтиб, эндиликда ижтимоий-сиёсий ҳаётимизда ҳал қилувчи куч сифатида ўзини намоён қилиши долзарб вазифага айланмоқда.

Бугун қишлоқ ҳўжалиги тараққиётини мана шундай юксак поғонага кўтаришда муҳим ўрин тутадиган яна бир масала эътиборимизда бўлиши лозим. Яъни, соҳада шартнома муносабатларини янада мустаҳкамлаш, уларнинг ҳуқуқий асосларига қатъий риоя қилиб, шартнома мажбуриятларининг сўзсиз бажарилишини таъминлаш — бу нафақат давлат ва давлат идораларининг вазифаси, балки биз қураётган ҳуқуқий давлатнинг ҳар қайси аъзосининг бурчига айланишини, қонун нормаларига ҳурмат билан қараш кундалик ҳаётимиз қондаси бўлиб қолишини истардим.

Айнан мана шундай муносабатни ҳар томонлама қарор топтириш биз келажакда эришадиган ютуқларнинг гарови ва кафолати бўлиши даркор.

Шу билан бирга, ғалла етиштириш маданиятини янада ошириш, деҳқон-фермерларни зарур моддий ресурслар билан ўз вақтида таъминлаш, юртимизнинг барча минтақа ва ҳудудларига мос бўлган янги, серҳосил буғдой навларини яратиш, доннинг сифати ва истеъмол хусусиятларини яхшилаш, бу борада илм-фан ютуқлари

билан омилкор деҳқонларимизнинг бой тажрибасини уйғунлаштириш каби доимо эътиборимиз марказида бўлиб келаётган ишларни келгусида ҳам изчил давом эттирамиз, деб ишонаман.

Фурсатдан фойдаланиб, мана шу хурсандчилик кунда ғаллакорларимизга, илғор механизатор ва комбайнчиларга, мутахассис ва мутасаддиларга, бу улкан ғалабага ўзининг муносиб ҳиссасини қўшган барча-барча инсонларга чин қалбимдан миннатдорлик изҳор этиб, бутун халқимиз номидан таъзим қиламан.

Сизларга ва оила аъзоларингизга ҳамиша сиҳат-саломатлик, бахту саодат, ишларингизда омад ёр бўлишини тилайман.

...

...

...

Ислом КАРИМОВ,

Ўзбекистон Республикаси Президенти

...

...

...

ЎЗБЕКИСТОННИНГ 16 ЙИЛЛИК МУСТАҚИЛ ТАРАҚҚИЁТ ЙЎЛИ. <i>Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси, Вазирлар Маҳкамаси ва Президент Девонининг Ўзбекистон мустақиллигининг 16 йиллигига бағишланган қўшма мажлисидаги маъруза, 2007 йил 30 август.</i>	3
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МУСТАҚИЛЛИ- ГИНИНГ 16 ЙИЛЛИГИГА БАҒИШЛАНГАН ТАНТАНАЛИ МАРОСИМДАГИ ТАБРИК СЎЗИ. <i>2007 йил 31 август.</i>	57
ОЗОД ВА ОБОД ЮРТ ДУРДОНАСИ. <i>Марғилон шаҳрининг 2000 йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги нутқ, 2007 йил 7 сентябрь.</i>	63
ВАТАНИМИЗ ВА ХАЛҚИМИЗГА САДОҚАТ БИЛАН ХИЗМАТ ҚИЛИШ — ОЛИЙ САОДАТДИР. <i>Тадбиркорлар ва ишбилармонлар ҳаракати — Ўзбекистон либерал-демократик партияси IV қурул- тойидаги маъруза, 2007 йил 6 ноябрь.</i>	75
ЎЗ ҲАЁТИМИЗНИ ВАТАН ИСТИҚБОЛИ, ФАРОВОН КЕЛАЖАГИ УЧУН БАҒИШЛАБ ЯШАШ ИНСОНИЙ ВА ФУҚАРОЛИК БУРЧИМИЗДИР. 110	
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТ- ЛИГИГА НОМЗОД ИСЛОМ АБДУҒАНИЕВИЧ КАРИМОВНИНГ ДАСТУРИ	110
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТЛИ- ГИГА НОМЗОД ИСЛОМ АБДУҒАНИЕВИЧ КАРИМОВНИНГ САЙЛОВЧИЛАР БИЛАН УЧРАШУВЛАРИ. <i>2007 йил ноябрь — декабрь.</i>	122

АСОСИЙ МАҚСАДИМИЗ — ЮРТИМИЗДА ЭРКИН ВА ОБОД, ФАРОВОН ҲАЁТ БАРПО ЭТИШ ЙЎЛИНИ КАТЪИЯТ БИЛАН ДАВОМ ЭТТИРИШДИР. <i>Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 15 йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги маъруза, 2007 йил 7 декабрь.</i>	143
ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚИГА ЯНГИ ЙИЛ ТАБРИГИ. <i>2007 йил 31 декабрь.</i>	171
БАТАН ҲИМОЯЧИЛАРИГА БАЙРАМ ТАБРИГИ. <i>2008 йил 11 январь.</i>	177
БИЗ ЎЗ ОЛДИМИЗГА ҚЎЙГАН ЮКСАК МАРРА- ЛАРГА АЛБАТТА ЭРИШАМИЗ. <i>Президент лавозимига киришни маросимидаги сўз, 2008 йил 16 январь.</i>	186
ИНСОН МАНФААТЛАРИ УСТУВОРЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШ — БАРЧА ИСЛОҲОТ ВА ЎЗГА- РИШЛАРИМИЗНИНГ БОШ МАҚСАДИДИР. <i>2007 йилда мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш якунлари ва 2008 йилда иқтисодий ислохотларни чуқурлаштиришнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамаси мажлисидаги маъруза, 2008 йил 8 февраль.</i>	190
ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ХОРАЗМ ВИЛОЯТИ КЕНГАШИНИНГ СЕССИЯСИДА СЎЗЛАНГАН НУТҚ. <i>2008 йил 15 февраль.</i>	238
ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ФАРҒОНА ВИЛОЯТИ КЕНГАШИНИНГ СЕССИЯСИДА СЎЗЛАНГАН НУТҚ. <i>2008 йил 6 март.</i>	255

ЎЗБЕКИСТОН ХОТИН-ҚИЗЛАРИГА БАЙРАМ ТАБРИГИ. 2008 йил 7 март.	276
«ОРОЛ МУАММОЛАРИ, УЛАРНИНГ АҲОЛИ ГЕНОФОНДИ, ЎСИМЛИК ВА ҲАЙВОНОТ ОЛАМИГА ТАЪСИРИ ҲАМДА ОҚИБАТЛАРИНИ ЕНГИЛЛАШТИРИШ УЧУН ХАЛҚАРО ҲАМКОРЛИК ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ» ХАЛҚАРО КОНФЕРЕНЦИЯСИ ИШТИРОКЧИЛАРИГА. 2008 йил 12 март.	281
НАВРЎЗ БАЙРАМИГА БАҒИШЛАНГАН ТАНТАНА- ЛИ МАРОСИМДАГИ СЎЗ, 2008 йил 21 март.	288
ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ СУРХОНДАРЁ ВИЛОЯТИ КЕНГАШИНИНГ СЕССИЯСИДА СЎЗЛАНГАН НУТҚ. 2008 йил 25 март.	293
НАТО/СЕАП САММИТИДАГИ НУТҚ. 2008 йил 2 апрель.	313
ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ САМАРҚАНД ВИЛОЯТИ КЕНГАШИ СЕССИЯСИДА СЎЗЛАНГАН НУТҚ. 2008 йил 15 апрель.	318
«ЛУКОЙЛ» ОЧИҚ АКЦИЯДОРЛИК ЖАМИЯТИ ДИРЕКТОРЛАР КЕНГАШИНИНГ ТОШКЕНТ ШАҲРИДАГИ МАЖЛИСИ ИШТИРОКЧИ- ЛАРИГА. 2008 йил 24 апрель.	336
ИНСОН ҚАДРИ — УЛУҒ, ХОТИРАСИ БОҚИЙДИР. <i>Хотира ва қадрлаш куни муносабати билан оммавий ахборот воситалари вакилларига берилган интервью,</i> 2008 йил 9 май.	339
«БАРКАМОЛ АВЛОД» СПОРТ ЎЙИНЛАРИ ҚАТНАШЧИЛАРИГА. 2008 йил 17 май.	348

МАТБУОТ ВА ОММАВИЙ АХБОРОТ ВОСИТА-
ЛАРИ ХОДИМЛАРИГА . 2008 йил 27 июнь 352

ЎЗБЕКИСТОН ФАЛЛАКОРЛАРИГА.
2008 йил 16 июль 357

Ислам Абдуганиевич Каримов

**ПО ПУТИ
МОДЕРНИЗАЦИИ СТРАНЫ
И УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ
ЭКОНОМИКИ**

Том 16

На узбекском языке

Нашр учун масъул К. БЎРОНОВ
Бадий муҳаррир Ҳ. КУТЛУКОВ
Техник муҳаррир У. КИМ
Мусахҳиҳлар Ш. ОРИПОВА, М. РАҲИМБЕКОВА
Компьютерда тайёрловчи Б. ДУШАНОВА

Босишга рухсат этилди 12.08.08. Қўғоз формати 84×108^{1/32}.
Таймс гарнитурала офсет усулида босилди. Шартли б.т. 19,32.
Нашр т. 11,24. Тиражи 10000. Буюртма №. 08-174.

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигининг
«Ўзбекистон» нашриёт-матбаа ижодий уйи.
700129, Тошкент, Навоий кўчаси, 30.